

235

u-26

7581
1857

W. J.

Տ Ե Ր Ա Մ Ա Յ Ր

Կ Ո Ւ Ս Ի Ն

Ա Ր Ց Ո Ւ Ն Ք Ը

235

1-1

№ 26 ՏԵՐԵՄԵՅԵ

ԿՈՒՍԻՆ

ԵՐՅՈՒՆՎԷՐ

ԿԸԹ

ՈՒՐԻ ԸՍՏՈՒՆԵՆՆԵՅ

ՅԱԿՈՅԷ ՎՐԱՅ

ԸՅԼ ԵՒ ԸՅԼ

ԽՈՐՀՐԳԱԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԳՐԵՅ

Հ. ԳՆԻՒԹ Վ. ՈՒԶՈՒՆԵՆ

ԵՐԵՎԱՆ. ԸՆԴՈՒՆ

ՎԻԵՆՆԱ

Գ. Ս. ԸՍՏՈՒՆԵՆՆԵՅԻ ՎՃԵՔԸ

1857 ՌՅՂ.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

297-112

41320.17

~~94278~~

29742-61

Յ Ե Բ Ե Զ Ը Բ Ը Ն

Ըստ գեղեցիկ կ'ըսէ խնու-
տանն Սիրայր, թէ ձախարդ ա-
փարձանքաւոր օրերու մէջ մար-
դուս իրեն բարեկամ մը աճննալը՝
հանդիպանն ա խնուս բաղձալու
բանն մըն է. եւ սասանկ սասննի
բարեկամը ստուգիս մշտնորիս բա-
րեկամ կը սեպուի: «Եթէ ստա-
նաս քեզ բարեկամ՝ ի ժամանա-
կի նեղութեանն ստացիր»: Այս
սուրբ եկեղեցին աննասուրբ կոչս
Մարիամայ աբարիտեան հանդե-
ներուն սանտիմոնթեան օրերը,
ինչպէս որ զարեբանն ալ՝ մեծ ե-
ռանդով ա շնծամով կը կատարէ:

եւ ասանց ամենցն ալ սիրոց ու ան-
ծարանաց նշաններ ըլլալով՝ սուրբ
կոչար զանոնք ի գործ գնաց թեր-
մեւ անդներուն պէս պէս շնորհք-
ներ քրտն է ու կ'ընէ: Ասանկով
թէ մէկը ու թէ մէկալք՝ պարհնցն
թէ արախաւ թեանց ու թէ ցա-
ոց յիշատակը կատարելն ու անե-
լք՝ Տիրամօր հանդիսեան բան ըլ-
լալուն՝ ամէն մարդ իր սիրոյն բեր-
մանը կրնայ հետեւիլ:

Բայց թէ որ շեմ սխալիք՝
ցաւալի ու գծրախաւ ասանն մէկու
մը ընկեր ու կարեկից ըլլալը՝ աւ-
ելի գոփելի գործ բարեկամութեան
է՛քան թէ արախաւ թեան ասե-
նք: Հշմարխա բարեկամը ուրիշ
բանով անանկ աղէկ յայտնի չըլ-
լար՝ ինչպէս որ իր բարեկամին
ծանրաւ թիւնը վերցընելով, կ'ը-
սէր սուրբն Օգոստինոս: Երջանիկ
ըլլովներուն ընկեր ըլլալ ու գոզը՝
աւելի իր շահուն կամ իր գիւրա-
թեան կը ծառայէ կամ միտք կը
գնէ. ասոր ներհակ վշտապետանե-
րու ընկեր ըլլալը ուրիշ բանն յա-

աւջ շեղար՝ բայց եթէ ի Եւրոպիա
գորաւոր ու հասարական սիրոյ :
Աւստի իրաւամբք կ'ըսէր Գե-
մաթէ ե'նեւ՝ թէ Եւրոպիա բարե-
կամենորք բարեկամին յաջողա-
թեանն առանն առանց կոչուելու
չենն վաղեր երթար, իսկ անոր
ներհասկ' թշուառ օրերունն առանց
անանց ուղեբան շուտ մը կը հաս-
նին : Առ պատմաբաներու համար
կրնամ' ըսել՝ թէ ուելի սիրելի
է ինծի Մարիաւնայ հետ իր զաւե-
րունն վրայ լալ, քան թէ անոր ու-
րախա թիւններք վայելել, որ եւ
կրնայ հասարակ ու անկեղծ սիրոյ
նշանն մը թլուլ, ուսկից անծարգայն
արդիւնք ու ջերակեանդու թիւն
կրնայ յառաջ գալ :

Ինչպէս որ ես ներքուստ կ'իմա-
նամ ու համոզուած եմ առ ամե-
նա հարկաւոր ջերակեանդու թեանն
վրայդ, առանկ ոչ կը բազմամ'
առ գրքովն ամենան սիրտք ի նոյն
չարտել : Յիրաւ ի կ'ըսէ սուրբ Քեռ-
նարգիմաս Սենային՝ թէ Մարիա-
ւնայ զաւերք Յիսուսէն ի գաւառ ու-

բիշ մը շիկրնար ըստ արժանւոյն
ճանչնալ, անիկայ մինակ զանազ
ազիկ ճանչցաւ: Ըստ այսմ ինծի
կ'երևուայ՝ թէ ցաւազին Մարիա-
մայ Հետան բանը պէտք ենք ընել՝
ինչ որ Յովնայ բարեկամները բրին,
որանք խեղճին թշուառութեանը
փրայ ապշած մեացին, ետժը որ
մանջ առանց խօսելու կեցան ա-
նար գիտացը. «Բանդի տեսանէին
զանհուարին հարստման եւ զնեծ-
անեծս յոյժ»: Այստե անհուարի
արդար երախտազիտութիւնս որ
ունիմ առ ցաւազին Մարի' ինծի
յորդար եղաւ գործով կատարե-
լաւ ինչ որ կրնայի. ու աւելի իւ-
նայի յայտնի ընել իմ անար փրայ
ունեցած առանձին սերս՝ անար
քաշած ցաւերը մտածելով, թէ-
պէտ եւ ոչ ըստ արժանւոյն: Աս
գիրքը գրելու առանձն ինծի առաջ-
նարդ ունեի Հ. Մինիագալ չիին առ
նիւթին փրայ գրած գիրքը, որմ
չատ բան առնելով ու ինչ ինչ
այ աւելցրնելով՝ աշխատասիրու-
թիւնս յորինելի:

Ստացո՞ղ է՝ որ առ նիւթիս վրայ
երեւելի վարդապետներ շատ բա-
նեց գրեցին, մասնաւորաբար Մա-
րիամայ ծառայից կարգին հեղե-
նակները, որոնց նոյն իսկ սուրբ
Կուսէն յանձնուեցաւ՝ իր ջանե-
քուն ջերմեւանդութիւնը տարա-
ծել: Աւտի եւ ինչպէս որ ան-
կարելի է արեւուն լոյսը անլոյս-
նել, կամ ծախուն ջուրը շառցը-
նել, այնպէս ալ առ նիւթիս վրայ
մինչեւ հիմայ գրուածներէն անելի
բանք բան մը չկայ: Բայց սի-
նդիստեր՝ թէ սերը կոյր է, ուստի
եւ ճշմարիտ սիրողը՝ շինարար իր
սիրելոյն եղածին, այլ անոր մի-
այն կը նայի՝ թէ պէտք է որ իր
սիրարար սրտին փափաքը կատա-
րէ: Ըստ այսմ նկատման ջանա-
գին Կուսին իմ ջերմեւանդական
յարգութիւնս մասաւ ջանելու հա-
մար՝ առ թերթերը ի լոյս բնծայ-
ած ասե՛նա՝ ժամանակաւ ու ար-
դեւանքը յետին բլլալս իս շի-
մհասակցիներ, ու թէպէտ եւ բն-
ծայած նուերս ալ այն գերազոյն

Տիրուհւոյն արժանի բան մը չէ .
ասկայն եւս զինչք բոլոր հոգւոյն
սիրելու էր համարձակիմ աւ
չնչին բնծայս իր ստիցք ասկ
զնելու :

Աս ալ էր ծանուցանել թէ
որչա՛նի հնար էր՝ ջանացի զիւրին
եղանակաւ մը զրել , որ աշխա-
տասիրու թիւն ասկն աստիճանի
մարդկան օգտակար ըլլայ : Տա-
րւոյն ասկն մէկ շարթուն համար
մէկմէկ խորհրդածու թիւն զրի՛
սարք զբոյ ա հարց վիպու թիւն
նեքով ա խօսքերով հաստատեալ ,
որոնք ի պատիւ ջաւազին Մարի-
ամայ խօսեցան : Թէ որ ջերսկեւանդ
կարդացողք մտածել ալ չուզէ՛
զէթ բազմանքով ա մտազբու-
թեամբ կրնայ մինակ կարդալ ա
օգտիլ : Ասկն մէկ խորհրդածու-
թե՛նէ ետքը Ազերս մը ա Պատ-
մաթիւն մը գրուած է՝ զանազան
եղանակաւ աւելի մեծ ջերսկեւան-
դութեան յարգար ստալու համար :

Արտաբեր էր խնդրել Աստուծ-
մէ ա ջաւազին Պատե՛ն՝ որ թմ

իստիպարս կատարեն, ու աշխա-
տու թեանս երկնային օրհնու-
թիւն շնորհեն, որպէս զի իսխա-
նանիս հարմիս, որ է՝ Աստուծոյ
իստարք, Մարիամնոյ սրտաբեր ու
հոգւոյ իրկու թիւնք :

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿԱՆՈՆԱԿԱԿՈՍՏԱՆԻ ԵՊԻՍԿՈՍՈՍ

ՍԵՐՈՒՄ ԵՎ ԿՈՆՏԱՆՍՆՈՒԼՆՈՒՍ ԵՊԻՍԿՈՍՈՍ

ՍԵՐՈՒՄ ԵՎ ԿՈՆՏԱՆՍՆՈՒՍ ԵՊԻՍԿՈՍՈՍ

ՍԵՐՈՒՄ ԵՎ ԿՈՆՏԱՆՍՆՈՒՍ ԵՊԻՍԿՈՍՈՍ

“ՅՕՂԷՐ ԱՐՏՕՐԲ ՑԱՒԵԳԻՆ
ՄԸՅԲ ՑԵԱՌՆ ՈՐ ԿԸՅԲ
ՄԵՐԶ ԱՌ ԻԱԶԻՆ...”

ՀԱՐԱԿԱՆ.

L. Annunciazione.

Տ Ի Ր Ա Մ Ա Յ Ր

Կ Ո Ի Ս Ի Ն

Ա Ր Յ Ո Ի Ն Գ Ը

Յ Ո Ի Ն Կ Ա Ր

Ա Ր Ա Ջ Ի Ն Ը Ա Բ Ա Թ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ Ա.

Պէտք է որ ամէն մարդ Մարտիանոյ
սրահանց ջարակից ըլլայ .

1. Արդարութեան համար .
2. Երախտագիտութեան համար .
3. Իր սպանն համար :

1. ՈՒՐԻՇԻ մը անտեղյակ խեղ-
ճութեան ջարակից ըլլալը՝ մար-
դուն ընտ թիւնն իսկ մեզի կը սար-
փեցնէ , թէպէտ եւ մասնաւոր բա-
րեկամութիւն կամ ազգակամու-
թիւն մըն ալ հետք չանձնանայ ,
է՛րան սուրբ Ոսկերեքան . Ամենուն
ազարակըս համար ընտ թիւնն իսկ
կը ստիպէ : Ինչպէս որ ազարակած
Սամարացին՝ խեղճ ճամբարդի մը

Հանդիպելով, որ Արամ սայլեմ՝ դա-
 ցած առեւորդացիքը միտն հասնե-
 լով դիմաք մերաւորելու թողու-
 չեք դառնալ էին, սիրաբ շղթանու-
 լով մերթնումն զեղ ըրաւ : Բայց
 եւեջար զաւերաւ պատճառ կ'ըլլայ
 մարդուն՝ թէ որ իր զաւակը նե-
 զաւթեանն մէջ տեսնէ . իսկ թէ որ
 արատաքի կարգի խեղճութիւնն մը
 ըլլայ՝ աստիկ մեծ զաւ կաւ սայլ :
 Ինչպէս որ Անթիվայէի աղջիկուն՝
 գեռ իր ծայրիկ հասակին մէջ ե-
 ղած առեւորդ մեռնելունն մտաբ
 արուեցաւ նէ, բայց Գաղապար
 աղջիկները ժողովեցան անոր միայ
 ըստ համար : Ինչ որ բարեկամու-
 թեանն կայ մ'ըլլայ, ան առեւորդ
 աւելի մեզ կը պարտաւորէ . ինչոր
 որ Յոր կրանելիին բարեկամներն
 անոր զժրտաւորութեանն միայ մեծ
 զաւ կը զգային : Անթիվայէս թէ որ
 զաւու մէջ եղազը մեր արեւմտեկիցը,
 կամ թէ բնեմ մեր հայրն ու մայրն
 ըլլայ, ո՛հ, ան առեւորդ զաւր
 պէտք է որ շղթանալու զաւ ըլլայ :
 Ահա կոչնե Մարիամ՝ անէն առեւորդ

Իսկ անձներէ պէր աւարտանաւոր
 առանկի վշտերու ա զաւերու մէջ
 մեացեր է. արդեօք անանկ սիրու
 մը կրնայ զանուիլ՝ որ անոր զաւա-
 կից շրջայ. արտօնեմեւ աւարտ Կոչ-
 ար մեր ամենասիրելի մայրն է : Չէ
 թէ է, կ'ըսէ աւարտ Բանասկենդարտ,
 մինակ Բրիտանի մայրն է, հասցա
 ամենաւ ալ : Մեր սիրելի մայրը
 լացի մէջ անուած ամենմտիս՝ բնաւ
 մեզի շիջայ կ'ըսայ : Այլ մարդ,
 առանց կակիծ մը խնամարու գառ-
 նակի մը մարտնետումն շեռ կրնար
 նայիլ, ի նշանն առանց զաւի կը-
 նաս անանկ աւ մարտիրոսներուն
 թացութիւն : Յիշէ որ անոր զաւակն
 եւ, անոր աննշարժ ներս թիւննե-
 րուն արդեօք սիրտդ շիջաւիր. ին-
 ամբ կրնաս առանց արցունքի աւ
 զաւարտին մը նայիլ, որ մահուան
 գառը հասեր է :

2. Ինեզնի մը՝ որ ներս թեւան
 մէջ է, թէ որ անկից յաւարու օ-
 գուս մը աննշարժ, բաւ արդա-
 րութեան պէտք է որ զաւակից բը-
 րանք. բայց անանկ մարդու մը՝ որ

շէ թէ իրեն յառաւել անձինն հա-
 մար՝ այլ արիչի համար սիրա-
 կրելու ըլլայ, շէ թէ մինակ ար-
 դարու թեան հարցա երախաւագի-
 սաւ թեան համար բոլոր սրտանց
 պէտք է իրելու բարերարի մը զա-
 ւակից ըլլալ : Ահա կոչան Մարիամ
 իր սրգւոյն շարշարանքներուն զա-
 ւերք կրելոյ՝ շէ թէ իր մեղքերուն
 համար որ թնաւ շունէր, հարցա
 կրելոյ մեր յանցանքներուն թողու-
 թեան ու հազիներու սրկու թեան
 համար : Մի՛ մարդ, կ'ըսէ սարին
 Ամբաստան, Մարիամ քեզի հա-
 մար կը պարտացի, քեզի համար
 կ'աշխատի, քեզի համար կու լայ,
 դուն սար սրտարէն սարք կոչա
 Մարիամնոյ կամ թի մը զաւակցու-
 թեանոյ արցունքը զանաւորոյ՝ մեծ
 սպերաստան թիւն բրած կ'ըլլաւ :
 Տախրիթ իր մէկ հաստիկ զաւակը կը
 իրատէր՝ որ իր մայրը յարգէ ու
 պատուէ . «Պատուեալ զմայր քո
 զամենայն սուսբա կենաց քոյ» :
 գիտեա թնչա համար, սրգեակ, կ'ը-
 սէր . քեզի համար սնար քաշած

Եւորք մէյ մը աշխիզ առջին ընր :
 Բայց աշխարհքիս ասկէն մարերէն
 աւելի սիրելի մայրն Մարիամ
 զուեր քաշեց մեր օգտին համար :
 Թէ որ մենք ալ մեր հաւազանայ
 ա զուակցութեան արցունքն անոր
 կակիծներուն հետ շխտանենք, ի-
 բարցնէ ապերախտ ա բարիք
 շնանցսզ կ'ըլլանք : Ա՛հ, շենք
 կրնար իրեն սրգի ըլլալ, թէ որ ե-
 բարաւագիտութեամբ ա զուակ-
 ցութիւնով նոյնք շենք յայաներ :

3. Թէ որ զուակին Մօր սերք
 մեզ զուակցութեան շիշարժեր,
 գէթ մեր օգտին համար իրեն հետ
 զուակից ըլլալու ենք. ինչու որ
 իր գլաներուն հետ հաւատարիմ
 ընկեր ըլլայններուն Մարիամ ա-
 սանձինն բարիք կ'ընէ. իբրեւ թէ
 կ'ըսէ. Դուք իմ զուերուն աստե՛նն
 իս մխիթարեցիք, ես ալ փոխա-
 ընէ երկնից արքայութեան մէջ
 ձեզի յախաննական աբարտ-
 թիւն կը խոստանամ : Իրեն ջեր-
 մեանայ եզարներք կը մխիթարե-
 աղջութեան աստե՛ն, մահուան ա-

անէն, ու մահաւանէ, և աչքն ալ քաւ-
 արանի մէջ: Մխիթար կ'ըլլայ
 կենաց մէջ՝ սաւորակելի աշխարհ-
 քիս գլխերուն գեմ անանց սլո-
 տարով, մեծին Արարչի բաժնի
 պէս, իրրեւ յասակ ազրիւր մը վաշ-
 տով ևս աչքած սրտերը պայքար-
 կելով: Մխիթար կ'ըլլայ մահաւան
 ասանը, ինչու որ ինչպէս Գոգգո-
 թա լեւոք խաշին ասկը քաջա-
 թեամբ կեցած շխտուոց մինչև
 և աչքի շունչը մեր վրկիչը, որ էր
 գլխի ամեն հասարակեաներուն.
 Եղծպէս ալ սա հասարակեանե-
 րը ասկայի մահաւան գուռը հա-
 սած ասաննին շիթազուր, անանց
 և աչքի շնորհքը սանելով, պսիւնքն
 շար թ շնամեղն յարձակմանը գեմ
 գանձեր պաշտպանելով: Ա երջա-
 պէս մխիթար կ'ըլլայ անանց մա-
 հաւանէ և աչքն ալ՝ քաւարանի մէջ
 անանց պատիժները թեթեւացնե-
 լով. ինչպէս որ սրբուհւոյն Արի-
 ճիտայի յայտնուեցաւ: Եղծպէս կը
 գրէ սուրբ Բեռնարդինոս աննային
 ալ. Երանելի Աշտը քաւարանի մէջ

իշխանութիւնս անի: Արեւմտեան յո-
ժար սրտով շատագին Մօր սգաւոր
վերաբերեալն ասկից գիտնէք՝ որ մեզ
պաշտպանէ: Այն, Մայր շատա-
գին, ահա բոլոր զուսուրներդ
ինկած քեզի, սգնութիւն կը խն-
դրեմ. ինծի պէտ մեզաւորք գրա-
նել աւանոր պաշտպան ըլլալը՝
քեզի գիւրհին բան մըն է:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Մի շատագին Մայր իմ, քեզ
ասանկ ինծի համար շատերաւ մէջ
բարագին սեւեռելիս ետքը թէ որ
իմ աշուրներէս ալ արցունք մը
շխանանայի, իրաւքնէ շէ թէ մի-
նակ քեզի արգի ըլլալու՝ հապա-
մարդ ըսուելու ալ շեմ արժանի:
Մի թողաւր դիս, Մայր իմ, որ քե-
զի գեմ ազաւի ապերախու ըլլամ:
Իսցէ իմ սիրտս ալ եօթը շատե-
րովդ, կ'ազաշեմ իմ սիրտս ալ
իսցէ: Թէ որ զու շատերուդ ես
պատանաւ եղայ, իսցէ իմ սիրտս
արգարութեան համար, թէ որ իս

քեզի սիրահանն ծառայէ կը սեպեա ,
 դարձեալ կ'աղաչեմ խոցէ իմ սիրտս
 ալ վարձուց համար . ինչաւ որ մեծ
 շնորհք է քեզէ աւ քեզի համար
 սիրտս որտէք : Ասանկ կ'աղաչէր
 բարբառն սիրով Յուսարինեան
 սարբ Աւարենախոս , եւ ալ անոր
 հետ մեկտեղ կ'աղաչեմ . թէ որ
 քեզ վշտացուցի , արդարութեան
 համար սիրտս խոցէ , թէ որ քեզի
 ծառայեցի , վարձուց համար դար-
 ձեալ իս խոցէ :

Մեղաւոր եմ . ո՞վ Մարիամ , բայց
 ինքնուսնոյ եմ քեզի .

Բու մեծագոյն կսկիծսից , նեաով
 սիրոյ մայրենի

Ախրաւորէ իմ սիրտս՝ պատմոյ
 համար աւ վարձի :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Սարբ իգնատիտ Աշտուս ցաւագին Տիրու-
 մոր պատիւից մը շատ սանն կարծիքին ցոյց
 կը կրէ աւ մեծամեծ ընդհանր կ'ընդունի :

Սարբ իգնատիտա Աշտուս աւ-
 պաշխարացի կերպարանք մանեւրով՝
 սկզբն վար կատարած մէկ աւ կէս
 թիղ երկայնութեամբ խաչ մը կը

սաներ, ու կարծրին զբայ ալ եօ-
 թը խոցով քաշուած մայր ջառա-
 գին մը ունէր: Ըստ ստորիններ ա-
 սանկ պարտեղէն ետեւ՝ կրօն մը
 հաստատեց. հոգեւոր ու մար-
 մնաւոր շնորհքներ բնագունելու
 համար միշտ սնար կը գիտէր, ու
 սնար միշտ մեծապէս կը մխիթա-
 րուէր: Ըս մայր ջառագին պատ-
 կերը իրակ բնառ շէր դասեր. բայց
 իր ազգակիներ Է. Մինտան իրակ
 բաժնուած ասկեր մխիթարելու
 համար կարծրէն հանեց, իրբե-
 թէ իր սիրար բաժնելու պէս սնար
 սուսա պատուիրելով, որ շարաց
 թէ ուրիշի մը սայ սնեկաւ, որ իր
 բախանդակ գանձն էր: Եւսրը սա
 պատկերը Սիրակուզա՝ Յիսուսեան
 ընկերութեան գարայր մնաց. գորն
 որ մինչեւ սա օրս հան կը յարդեն,
 ու սնար օրինակը Էստ ու Գեր-
 մանեխա սարածուած է:

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Պ Ը Ա Բ Ա ՅԹ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹՅՈՒՆ Բ.

Մարիամայ շաշած ջառք իր արգելքն
խճիաասած ասեմք.

1. Յխուս զո՛հ ըրաւ իր սուրբ աւրիւնք.
2. Մարիամ զո՛հ ըրաւ իր արցունքը.
3. Ամեն մարդ պէտք է որ իր կերթերը զո՛հ ընէ :

1. ԻՋԱՅ գրքին մէջ Աստուած կը հրամայէ՝ որ ամէն որ երկու գառնակ զոհուի, մէկը առասուկայ, միւրը խրիկուան. առջի մասաւորաւոր կը կոչուէր «զոհ առասուկան», իսկ երկրորդը «զոհ երկուկային» : «Չմի գառնին՝ առնիցես ընդ առասուկայ, եւ զերկրորդ գառնին՝ առնիցես ընդ երկուկայ» : Արդ Յիսուս մանուկը խճիաասու խեւովք իր երկնաւոր հօրը առասուկան զոհուախրէց, ա իր կենաց վախճանը գաղղսխ ա լեռան վրայ ըրած զոհը՝ կրնամք բռնել զոհ երկուկայի : Աս առաջին զոհին նախրէց առաջին անգամ իր արիւնք. բայց չէ խեւովքարիչաւ Հրեայնեքան ձեռաւոր

քում, այլ խորհրդարար մէկ բարի
 քահանային միջնորդութեամբը.
 անոր համար առ եղած զոչք իր
 ազնւարմէն էր. «Առ կամար իմովք
 պատարագս մատարցից քեզ,» Առ-
 կից զաս առ զոչք զանարանն առ-
 սարինութեամբ էր զերազանցէր.
 նախ՝ մաքսիւսական սրինաց կատար-
 քեալ հնազանդութեամբը, սրուն
 հնազանդելու Յիսուս իրբնւ. արեւո-
 ղիբ պարտական շէր. երկրորդ՝
 մեծագոյն խնարհութեամբ իրբնւ
 մեզաւոր համարուելով՝ նախկեց
 Աստուծոյ իր պատիւը. երրորդ՝
 ի շխատւած աստե՛նն անցարկելի
 համբերութեամբ զուերուն զի-
 մացաւ, սրունք իրե՛ն սատարիկ զգարի
 էին՝ որովհետեւ ինք ասե՛նե՛ն աւե-
 լի զգարուն էր. շարքորդ՝ զինքը
 տարաւարեցունոց քանկութեամբ
 անկար շկնուելով ոգտակել՝ բարբա-
 քեալ սիրով առ իր բարութեամբը
 մարդկային սիրկութեան համար
 ազնւոյ շատով իր արիւնք իմասել:
 Այլ անք իմ Յիսուս, իմ սիրոցս
 համար քաշած զուերուդ արշափ

պարտական եմ. իրաւ չքնել, քու
 սուրբ օրհնակից նայելով ամէնայն
 եմ: Պուն առանց պարտականու-
 թեան օրհնար պահեցիր, իսկ ես
 մեծ ապէս պարտական ըլլալով քու
 պատախարհներդ շեմ պահած,
 դուն ամենախաւսարհ, ես հպար-
 տաթեանք ու փառասիրաթեանք
 լի, դուն յետին առաքնանի համ-
 բերաց, իսկ ես բարկասիրտ ու
 հանգստաթեանք սիրաց. դուն իս-
 անչափ կը սիրես, ես միշտ քեզի
 դէմ ապերախտ դատուեր եմ. ա-
 նոր համար այ սա առաքնու-
 թիւններէն զարկ ըլլալով՝ քու
 ստիգ երեւալու երես չունիմ:
 Ա՛հ, աէր իմ, քու շնորհքովք սա
 առաքնաթիւններով իս զար-
 գարէ:

2. Արցունքն խնաստանները
 սրտի արիւն կը կոչեն: Մարիամ
 Ախտաքն թ ըփաստաթեան ասեմնե
 արցունքով մեծ զո՛հ բրաւ: Ինչ-
 պէս սուրբ Օգոստինոս իր մտքը ի-
 բնե համար շարունակ թ ափած
 արցունքին վրայ խօսելով կ'ըսէ.

Մօքս սրտին արիւնք ինձի համար
 շարունակ կը գոհաւեր. առանկ ալ
 կրնանք ըսել՝ թէ Յիսուսին թը-
 փառաւած առնէր Մարիամայ սրտ-
 ան արիւնն աշխարհ, թիս համար
 զո՞ն կ'ըլար: Արդ՝ Մարիամ Յի-
 սուսը ծնանելէն ետքն՝ աթերարդ
 սրբ սուրբ Յովակիմայ հետ զինքը
 թըփառելու տարաւ: Թըփառաւ-
 թեան առնն հան ներկայ գտնուի-
 րը թեպէս եւ ծանր էր մայրական
 սրտին, սակայն առ ցաւագին սե-
 սարանէն եւս շիկցաւ զաւակը շոյե-
 լու ա վերջին գարնան ընելու հա-
 մար: Արբոր իր սրտին սուրին տա-
 կը լալով կը կանչէր՝ սնար ցաւք
 Մարիամայ կաթագին սիրտը կը
 խոցէր: Ազիքը ցաւերով խռոված
 էր, կ'ըսէ սուրբ Բանարկենդարա,
 ա Յիսուսին հեծելով լացած ա-
 ննէր՝ Մարիամայ աշտըններէն ազ-
 թիսի պէս արցունք կը վազէր:
 Աչքի արցունքով ան թափաւած
 անգին արիւնները լաթի մը մէջ
 կը ժողվէր, ա աշտըններն երկինք
 գարններով՝ Լսողոյն սրբոյ, սրան

հարան էր, Սեպտիմիացի հրեշտակին ըսածը կ'ըսէր. «Ահա եկացարի՛ն թխաւաւ թեւան մանկան իմոյ»։ Ո՛վ Հոգի սաստաւածացին, ինձի արեւան փեւաց եղեր ես։ Ասար հանար իր սրբւոյն թխաւաւ թեւան աչ ընկեր եղաւ։ Ո՛վ Մարիամ, նրչափ պարտական են մարդիկ քեզի ջաւակից ա շնորհակալ ըլլալաւ։

3. Միտուի ա Մարիամայ ըսած ջաւակին զոհերը մեզի կը արմեցնեն, թէ է ինչ եղանակաւ պէտք ենք մենք աչ զոհ ընել Աստուծոյ մեր կիրքերը հոգեւոր թխաւաւ թեւանք. ինչպէս որ առարեւալը Աստուծոյնընէն կ'ըսէր. «Թխաւաւ ջարաւք հաւատովք զանձեռաւ գործ թխաւաւ թիւնն»։ Աս կրոնանք ընել յողթեւոյ կիրքերը ա շար սոխորու թիւնները, ինչպէս որ նոյն առարեւալը կը մեկնէ. «Չի աբաւոյնք զանկարչաւ թիւնն, եւ զարխարհական զանկաւ թիւնն, զգաստու թեւանք, եւ արգարու թեւանք, եւ աստուածագոչաւ»։

Թե և ամբ կեցցուք յաշխարհիս :
 Պէտք է որ մեր կիրքերուն նոյնն
 ընենք, կ'ըսե սուրբ Թանասէնացու-
 րա, որն որ սյգեգործը որթոյն
 (ամուսնին) կ'ընե. այսինքն՝ միշտ
 աշխատել, ու շար ամարս թիւն-
 ներուն մեծատեղար ճիւղերը կտրել
 նեւել : Մեր փրկիչը աշխարհք
 դարձն աթ որ ետքը ազնոյ մեզի
 համար շուտով միշտ կրել իր թո-
 փառաւ թե ամբք. բայց մայ մեզի
 որ աթը ասարի ետքն ալ, երբեմն
 աթ սունուաթը ասարի ասքելն
 ետքն ալ շնոր ազնոյ համբերել
 Աստուծոյ համար հոգեւոր թոփա-
 րաւ թե նեւել : Այլ անմեղ ճի-
 սուս, զաւ և ինծի տեւել իմ հո-
 գիս կիրքերով ընցուն անուպատի
 մը պէս. ինչու որ շար կամբիս մե-
 զանշական կիրքերը շխարեցի, ու
 գորս ընեւելցի : Ա՛հ, զաւագին
 կոյս, քաւ արցունքներով շնորհք
 ան ինծի, որ կիրքերուս մտայ հո-
 կելով միշտ ինք գինոս մահացա-
 ջանեմ : « Եւ մեծայն ժամ զմահն
 ճիստս քի թ մարմնու մեր կրեւոյսքս :

ԱՂԱԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄԻՆ

Հասարակին կոչս, երբոր քու սրբ-
 ասիդ մեծ կակիծք կը մամբուամ,
 որն որ սիրական սրգւոյդ թշխա-
 սուած սասնէր քաշեցիր, սրախ
 մէջ մեծ ցաւ մը կ'իմանամ: Հա-
 սա քու մայրական սրախդ ցաւք
 ինչչափ մեծ պիտի ըլլայ, որ աշ-
 քափդ տեսար սիրուն ցաւկիդ լա-
 լը, մարմնիդ, վերասրիդ, ու ա-
 թիւններուն թափուիդ: Ով ցա-
 ւադին Մայր, առ անասնելի կր-
 կիծնեբուն մայրենի սիրտդ ինասր
 գիմացաւ, երբ որ ան աստուածային
 մանուկը լարագին աշարները քե-
 ղի դարձուցած կու լար, ու քու
 գիտած գիբիդ կը գիտէր: Ով մայր
 իմ ցաւադին, ով հիմակ իմ յան-
 ջանքներս ճանչնարով մեծ աղէտ
 շնորհակալ կ'ըլլամ քեզի, որ ին-
 ծի համար պաշտփ ցաւեր քաշե-
 ջիր. կ'աղաչեմ քեզի, որ թափած
 արցունքներուդ համար շնորհք
 ստնես ինծի, որ բարբափին բարբա-
 քած սիրով մը զիս Աստուծոյ ըն-
 ծայեմ յախեանա:

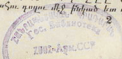
Թշխաւան թեւան ժամանակէ՛ երկու
 սիրոյ սիրակերու
 Չարմանայո՛վ առն՝ որ կը նշմարեմ
 զո՛հ երկու .
 Յիսուս ապիւն կը զո՛հէ . Մարիամ
 ապշուիք մը կ'ծու .

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ե

Յուսոյն Մար աբան մը աւերք ճայնով կը
 կանչէ ոգու մը՝ որ անոց մէջ պետի էմար :

Յիսուսեան բնակերան թեւան մէկ
 գործին մէջ կը պատմուի, որ Հրեոյ-
 կաւանան ազուն մէկը իր խուցը
 Մայր ջուսոյնն աբանն մը տնէր
 խոցով մը : Ան ազուն սասանային
 փարձու թեւէն յազմուելով մե-
 զաց մէջ իյնայաւ մտակցեր էր,
 թե՛ կպէտ եւ իր խոցմտանքը զիւրք
 կը գրգէր, ու ան մեծ յանցանքին
 մեծութիւնն՝ որ Աստուծոյ գեմ
 պիտի գործէր՝ ապեւը կը գնէր :
 Հազիւ թե՛ սարք խուցին դանէն
 դուրս հանած միայր գրածը կա-
 տարելու կ'երթար, յանկարծակի
 ստեղծուի ճայն մը ելաւ, կեցիք,
 ուր կ'երթաւ, կանչելով : Տղան
 ահա գոցու մէջ ինկած եւս դար-

278
 292

Ըստ . տեսաւ որ սնն Մայր զաւա-
 գինք սար ելած ձեռքք կարծրին
 երկնացոյ, ու խոցք սրայէն թաշեց
 հանեց, ու դարձաւ սար . Ահա
 սն , բաւ , սա սարք , ու աւելի
 ինծ ի զարկ , քան թէ մեղքով
 իմ զաւակս խոցէ : Աս ձայնէն սա-
 կարով ազանտ ահա դադու մէջ գե-
 տինն ինկաւ , ու լարով Աստուծ մէ
 ու զաւագին Աստէն իր մեղացք
 թ ազու թ իւն ինդրեց :

Ե Ր Ր Ո Ր Գ Շ Ա Ր Ա Յ

Ի ՈՐ ՀՐԴԱՆՈՒԹԻՒՆ Գ .

Մարտիանայ անձկութիւնը եզրագրաս
փախած ասեմը .

1. Հրեաստանէն երթալուն համար .
2. Համբաւ գծուարութիւններուն
համար .
3. Երկրին վախուն համար :

1. ԻՆՉՊԻՍ որ աստուածային
նախախնամութիւնն իր ծառայու-
ներուն հալածութիւն ու նեղու-
թիւն քաշելը կ'ուզէ, անանկ ալ
իր շնորհքն ու օգնութիւնն անե-
նելի անանցմէ պակաս չընէր : Ա-
սոր համար մանուկն Յիսուս հա-
զիւ թէ ծնաւ, Հերովդէս վախնա-
լով՝ որ չըլլայ թէ որ մը իր թա-
գաւորութիւնը ձեռքէն անձէ,
մտածեց որ մանուկը մեռցընել
այց : Աստուած կրնար Հերովդե-
սին կեանքը շուտ մը վերջունել-
կամ Յիսուս մանուկը անկէ անե-
րուցիթ ընելով մահուան վառնե-
ղէն պահել . բայց ասանց արտա-
քայ կարգի նշանի մը ուղեց մարդ-
կային միջոցով մը աս բանը վճա-

բել, պայմանքն՝ կէս գիշերանոց սուրբ
 Զափակեցայ հրեշտակ մը խաւքեց
 քսելով. Շուտ մը ել անկողնիւնէդ,
 մանուկն ու մայրն ալ մէկ տեղ
 աւ, ու Լեզխաբաս փախիր. «Արի
 առ զմանուկդ եւ զմայր իւր եւ փա-
 խիր Ազխաբաս», : Սուրբ Զափակե-
 աս երկնաւոր հրամանը Մարիամնոց
 յայտնելով, ծայրագոյն հնազան-
 զութեամբ անվիճապէս ձամբայ ե-
 րան ստանոց պէտք եղած պատարաս-
 տութեամբ, յոյսերնին Աստուած
 գնելով. երկնից աստղները միայն
 անոնց ազնեկից կին: Սուրբ Զափ-
 ակեփ իր գործերնէրը կանաչը ա-
 սած, Յիսուս եւ Մարիամ իր հետն
 ըլլալուն համար ամէն բան ունե-
 ցած կը սեպէր: Ո՞վ մարդ, անս
 Մարիամնոց ու Զափակեցայ Աստու-
 ծոց կամեցը ունեցած պատարաս-
 տակամ հնազանդութիւնն ու ա-
 պասինութիւնը: Այն գժուարին
 բան է յանկարծակի իր հայրենի-
 քէն ելլել, իր սուրբ թողուլ, իր
 ունեցածէն ու բարեկամներէն զա-
 ստախը. բայց Աստուծոց սէրը ամէն

տարածակամ թանկութիւնքս կը յար-
թիւնքս : Նայէ որ Աստուած իր սուրբ
շնորհքովքս, ու սուրբ Աստուածածնայ
սրբազանութեամբ թիւնքս յար-
արայ ըրայ : Ան զմանուկն եւ զմայր
նորա . ան աստե՛ն ասէ՛ն թանկութեան-
ցած կը ըլլաւ, ու աստե՛ն ինչ թեզի
մարտն մը անդ շինեալ :

2. Սի կրնայ պատմել աս եր-
կար ճամբորդութեան ասէ՛ն մշակ-
քս : Եկեղեցւոյ մարդասպանները
Պարբտայի հետ՝ Նաղարթիէն
մինչեւ Եդիպատոս շորս հարիւր մըն
կը համարին, որ ազա մը հարիւ-
րասանաւորաւն ակջ կրնայ եր-
թայ : ուստի թանկութեան կը կա-
րաներ կոչան Մարիամ աս ճամբոր-
դութիւնն ընելու համար անար
իշով մը, նորածին մանուկը գիրկը
տան : Ան մեծ երկիրն երկու հար-
իւր մըն տարածութեամբ ան-
պատգ աւարտաւ էր, ու ծառ մըն
այ շէր անանուեր, ճամբուն շատ
այ անտառով, թուփերով ու
մշով պատած էր . մարդիկնեղն
անբնակ, ու միայն օձերաւ եւ գա-

գանձերու տեղումնք էին: Բնաւ
 աբիշ ճամբորդ մը շէր տեսնուեր,
 մինակ կոչս մը, մանակ մը ու ծեր
 մը. երեքն ալ խեղճ աւակէք ու
 սասակ մը շունէին. մտքերուն արւ-
 ած ընծայներէն ալ իրենց օգուտ
 մը շեղաւ, ինչու որ, ինչպէս սուրբ
 Բեռնարդոս կ'ըսէ, կոչնե Մարիամ
 անմիջապէս անկնե ալ աղքատ-
 ներու բաժնեց: Արեւմե ինչ մեծ
 նեղութեան մէջ ինկած պիտի ըլ-
 լան, սրշափ օրեր արդեօք ստանց
 հացի ու ջրոյ անոցոցին. քանի
 գիշեր քոյ տեղումնք խափ կամ
 քարի մը վրայ պսակած մնացին.
 սրտերնուն հասաշունքը մինչեւ եր-
 կինք կ'երկր: Արեւուն սաքա-
 թե՛նէ պրած, օգին սասակութե-
 նէ ու եղանակներուն գէշութե՛նէ
 նեղուած խեղճակ կու լար մանուկն
 Յիսուս. քոյ ստակել եւս կու
 լար իր մայրը, ու սակայ սակայ կաթ
 սարսի անար լացը կարելու կ'աշ-
 խատէր: Ա՛հ, ջաւագին Մայր,
 քարէ ալ խիստ կարծր կ'ըլլար
 սիրտս, թէ որ քու քաշած նե-

զու թիւններդ միայն թերեւա՛յ ա-
մենեւին զաւ մը չզոյացի: Քեզի
զաւակից կ'ըլլամ, քեզի շնորհա-
կալ կ'ըլլամ, ա. քակին սիրոյդ
ա. համբերութեանդ վրայ գնայլեր
մնացեր եմ:

3. Մարդկային խաճեմութիւ-
նը զուցէ կրնայ առանկ գաւառ մ' մը
րնել, թէ առ սուրբ մասնաբոլորն
էզիպատաւ անանկ բարբարոս աւան-
աւառած երկիր մը փախչելուն, թող
արեւելք երթային, աւր որ
երկը սուրբ թագաւորները գիրենը
մեծ պատուով կ'ընդունէին. կամ
Արարիա փախչէին, աւր Յոսէ ե-
րանելիին յիշատակը գեռ կենդա-
նի էր: Բայց Աստուծոյ խորհուրդը
միշտ մարդկայինէն տարրեր ըլլա-
լուն համար, Աստուած ուզեց որ
էզիպատաւ երթան՝ ան երկիրներէն
առանկայները հարած ելու համար.
ինչպէս որ գրուած է. «Փախչի
Ազիպատաւ, եւ փախուցանէ Ա-
զիպատաւ գգեւ», : Աւրօրէն Աս-
տուծոյ հրամանին հետզանդ ելան,
բայց մեծապէս կը հոգային թէ

անհասարակութեամբ մէջ ի նշ պիտի
 ընեն: Անձանօթ երկիր մը, որ
 ոչ ազգակիցն ու ոչ բարեկամ ու-
 նեկին. մանաւանդ թէ օտարակիցի
 մը հան երթնալը շատ դժուար բան
 էր, ինչու որ ան երկիրները գողե-
 թալ ու առազակներով ընցան էին:
 Այս ցիրառի վախերնին ալ պարտաւ
 տեղ չէր, ինչու որ՝ ինչպէս սուրբ
 Առեղիսն էր պատմէ, Աստուծ
 մը անցած աստե՛ննին խել մը գո-
 ղեր ասանց գիմար ելան ու ան
 զիչ անեցածնին ալ կ'աղէին
 ասնուլ. բայց Տինա Ազխապաղին՝
 որ ան գողերուն մեծն էր, աշար-
 ները մանակ Ախառսին գարձուցած
 նայած աստե՛նն ան աստիճանի սիր-
 արը շարժեցաւ՝ որ ասանց վնասի
 մը գիրենը ճամբաց դրաւ: Ան Տինա
 նայն առազակն էր, որն որ Գաղղո-
 թն փրկչին հետ խաչու ելով՝ սուրբ
 Առսին միջնարդու թեամբ փրկու-
 թեան արժանի եղաւ: Եւ ապա ին
 Այս, առ ինչ դժուար ու անաս-
 նելի ճամբարով ինն եղաւ զեղի
 համար. անանկ մտաւոյ հասա-

կամից, անուանել ազնեիս ընա թ ի անմից
 պիշապի նեղա թ ի նեներա մշտերա
 ա վախերա ինտար կրցար գիմա-
 նայ: Սրչապի իս կք իս ասկե՛ն թ
 անարա թ ի նեներա, որ արքայա-
 թ ի ան ճամբան քաղերա ասե՛ն
 ասկե՛ն քիս շե՛մ ազեր նեղա թ ի նե-
 ներա եւ աշխատանայ ճամբերեղ:
 Ա՛հ, կ'ազաշե՛մ, քա ճամբերա-
 թ ի նապգ իս դարայնք, ա քեզի
 նմաներա շնորհք առ ինձի:

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄՆ

Ի՛նչ գարնանայի փախչիլ էր
 քաւիսն Ազիպտա երթ աչգ, փռչ-
 ապսն Այսա, որ աշխարհքիս ասկե՛ն
 ճանդառա թ ի նեներն սարի ասկ
 առած, քա սարք օրինակայգ մե-
 զի սարկցաւցիք, թ է ինտար մե՛նք
 ալ պեար է որ ճամբերոզ ք լանք,
 բարբափն Ասաւ ձոյ ապա ինձիք,
 ա զինքք սիրե՛նք: Աք գովե՛մ քա
 սիրոյգ մե՛ծ ա թ ի նք. ճազարիցս
 օրհե՛նայ ք լայ ասկե՛նակարայն Աս-
 աւած, որ քեզի ա՛ժ առաւ՛ ճա-

տայ հասակագ անունի մեծ նե-
զախիւններ քաշելու : Քա մէկ
հասակի զաւկից սիրոյն համար ը-
լայ՝ կ'աղաշեմ քեզի, որ ինծի օգ-
նութեան համեմա, ու իս շխտալուս
յաւ իսկեանկան ճամբարդութեան
տանն, որ տա աշխարհքիս Եզխայ-
տանն փախշելով, քեզի հետ մէկ
տեղ երկնից Երաւարդէմը յախ-
տեանտ ուրախանում. ամէն :

Ինչո՞ւ ու աղքատ պանդախա մը
ցեպ Եզխայտա կը փախշէր .
Հեար Յոգտեփ ու Յիսուս . եւ առան
էր սրայն սերն
Իր քայլերուն առաջնորդ . իսկ ջան
իրեն էր ընկեր :

Պ Ա Տ Ի Ռ Ի Թ Ի Ի Ն

Յաւաքին սուրբ Աշու իղնահար կրօնաւոր
մը մահուան աստեղ կը փրկեալ :

Ինչո՞ւ կրօնաւոր մը իղնահա-
րութեանը շատ կը նեղուէր . տա-
տանուն շիրմարով ասիկայ մեզայ
մէջ ձգել, մեզք շեղած տեղ՝ իր-
բեւ թէ մեզք գործածի պէս ա-
նար կ'երեւցնէր . քանի որ գնաց

առ փորձաւ թիւնն այնչափ աւել-
 ցաւ՝ որ յաւաստաւ թեանն մէջ
 իյնալու քիչ մնաց: Բայց սուրբ
 Աստուածածնաց զաւերան ջեր-
 մեամնոց ըլլալուն՝ անիկա միշտ ի-
 յնն օգնաւ թեանն կը կանչէր, ու
 անով միայն կը մխթթարուէր:
 Մեռնելու աստեղծը նարնն խղճմը-
 ասներք զինքը նեղել սկսաւ, որն
 որ իրենն հոգեվարքաւ թեանն աւելի
 դժուար կաւ դար: Ասանկ խեղճ
 մնացած աստեղծը, մէջ մ'ալ կը
 անանէ որ սուրբ Աղայն իրենն կ'ե-
 թուաց, ու ծիծաղերես կ'ըսէ. Ա՛հ
 իմ զաւակա, դանն այնչափ ա-
 ստեղծ քեզի հետ զաւակից ըլլալովդ
 իս մխթթարեցիր. հիմակ ես ալ
 քաւ նեղաւ թեանն քեզ այն-
 քի մխթթարեմ: Միրադ անուր
 բանէ, մի վախճար: Աս ը'սելունն
 պէս կրճնաւ որին սիրանն անպատ-
 մելի ուրախաւ թիւնով մը ընցաւ ե-
 ցաւ, ու անուշաւ թեամբ իր հոգին
 Աստուծոյ մեռքը աւանդեց:

Չ Ո Ր Ր Ո Ր Գ Յ Ա Ր Ա Թ

Ի ՈՐ ՀՐԴԱՆՈՒԹԻՒՆ Դ .

Մարտիանայ նեղութիւնն Ազգայաւա ե-
զած առեմը .

1. Տեղւոյն համար .
2. Առեմին համար .
3. Մարդիկնեքն :

1. ԱՐԿԱՐ աւ աշխատարի ճամ-
բարդութիւնէ կարն՝ աւ կրթանիկ
հիւրերը՝ Յիսուս, Մարտիան աւ
Յովսէփ Ազգայաւա կը համեմն, ու
ինչպէս որ Տասնաւոր կ'ըսէ, նախ
եւ առաջ Հեղհայոցիս քաղաքը
կը մանեմն, հանազ պանդակ մը շըլ-
բարով՝ հարկադրեցան երթալու
բնակելու կէս փրած կուսչ առնարի
մը մէջ, ուր որ աւարւոյն օրերուն
չափ երկը հարիւր փութունն աւ
հինգ աստուածներ կամ կուսքեր
կը պաշտուէին : Հազիւ թէ կոչան
Մարտիան մանուկ Յիսուսով ուրքը
հան կոխեց, կուսքերը կայծակէ
զարնուած ի պէս կործանեցան, գե-
տինն ինկան : Աւ առաջ Աստուայ
մարդարութիւնը կուսարեցաւ,
թէ արդարութեան ճշմարիտ ա-

բեր թեթեւ անպերտ փայ նրա-
 ասած պիտի գայ ա Ազգայապի
 կուսքերը պիտի կարծանէ : «Ա-
 Տառապի աւր նասեալ թ փերայ
 թեթեւ անպայ, եկեացէ Ազգայ-
 ասա, եւ շարժեացին ձեռագործք
 եզգայապայոց յերեսաց նորա» :
 Եւորք յառաջ երթալով երբ որ
 Հերմայոսիս քաղքին գրան ձեռե-
 ցան նէ, ինչպէս որ Ազգակնոս կը
 գրէ, հն շափէ գուր մեծ ծառ
 ք փերի ծայրէն մինչեւ գեարին
 խնայք հեցաւ բարեւելով առ սուրբ
 Տիբերք : Ան ասեմնէն մինչեւ առ
 օրս կը կենաց սն ծառք հրաշքի
 պէս, ա իր անբերուներք շատ հիւսն-
 դաթեմնէ գեղ կ'ըրան : Ա երջա-
 պէս՝ ինչպէս որ առ հասարակ փար-
 դապեմնէրք կը կարծեն, Գայիրոս
 քաղաքը համեմելով՝ հն աղքա-
 ւին անակի ք մէջ բնակեցան
 հրշաակային կեանք մը անցրնե-
 լով : Բայց Եարիանայ փոշար ան-
 պաւմեթի եր անանկ երկիր մը կե-
 նալուն, որն որ կուսքերով ա կուս-
 պաշտնէրով յեցան եր. այսպէս

կ'ըսէ սաւրբ Հօգոսիոս: Թե որ կը
 նեղուէր արգարն Ղուփա պիղծ Սա-
 դանայ մէջ բնակելուն, թէ որ ա-
 րիշներուն առած գայթակղու-
 թիւնները Պօղոս առարեւայր բար-
 կու թեան կը շարժէին, ինչ մե-
 ծագոյն նախանձ շէին բարբոքեր
 Մարիամայ սրտին մէջ Եզրիպտոս
 առած կաւպաշտութիւնները:
 Ա՛հ, սաւրջիւ Եզրիպտոսին առէն
 մէկ մեղքը մէյ մէկ սաւր էր, որ
 քաւ սիրաց կը վերաւորէր, իմ Մա-
 թիամ: Ասիկայ գիանալդ քեզի
 բոլոր կենացդ մէջ մեծ ցաւ եղաւ,
 որուն համար ես ալ քեզի սրտանց
 ցաւակից կ'ըլլամ:

2. Մարիամայ սա գառն արքա-
 րանքն եօթը տարիի շափ անւեց,
 ինչպէս որ սաւրբ Անտանօնուս կ'ըսէ,
 մինչեւ անդու թէ Հերովդէսին մա-
 հր: Աս միջոցիս մէջ կոչան Մա-
 թիամ շատ նեղութիւններ քաշեց,
 ա շատ ալ բարիքներ բրաւ: Ըստ
 վերջա կրեց, շէ թէ մինակ ապրուս-
 տի գիէն ա բնակարանին նե-
 ղուածքէն, հարցա տար համար՝

«Իսկ անտեղաց ժողովուրդը սեռանե-
 լով՝ որ իրեն ու սրբւոյն հանդա-
 լանն իրենց կուսքերը կար կար
 եղան ինկան, ի հարկէ սկսան զէշ
 խօսիլ ու հայածել զանոնք իրրեւ
 իրենց շարեաց պատճառ: Եւստ
 բարիք ալ ըստ իր սարք օրինա-
 կալը, իր պարկեշտութեամբն ու
 իր երկնային վարդապետութեամբն
 ան բարբարոսներուն սիրտը շար-
 ժեւում, որոնք չէ թէ մինակ զար-
 մացած կը նայէին անոր, ու զինքը
 կը յարգէին. չէ թէ մինակ ողոր-
 մութիւններ ու ընծայներ կու
 տային, այլ նաեւ շատերն իրենց
 հայրենի աւելորդ ապաշտութիւն-
 ները մէկգի ձգելով՝ կոչս Մարիա-
 մայ ձայնին կը հետեւէին Եւմարիա
 հաւատապետներուն կարգը անց-
 նելով, ինչպէս սարք Ոսկերերուն
 կը գրէ: Ո՛վ Մարիամ, քու կեն-
 դանի օրինակդ համբերութեան ու
 աստուածային նախանձու՝ իսկ մե-
 ծապէս կը խաւփեն: Գուն կեան-
 քիդ նեղութիւններուն ու ա-
 պրտաւոր պակասութեանը համբե-

բող, իսկ եւ նաեւ Հանգստու-
 թեան աստե՛ն ամ գահ : Գուն ան-
 Հաստու ու կաւարչաւ ժողովրդեան
 մէջ բնակելոյ նեղութիւններու
 Համբերելոյ, իսկ եւ նաեւ ազէկ-
 ներու հետ կենցաղաւարելոյ մա-
 նանց փոքր պակասութիւնը շեմ
 սանիք, ու իմ փոքրոյն անանց
 շինութիւն աստու շեմ աշխատիք :
 Սի Կարիւմ, ինծի պէ՛տեմ ինչ
 հասիք քու միջնորդութեամբ,
 ու սուրբ օրհնակովդ իս զօրացնուց :

3. Մերոյն ամբարութիւնն է՝ սր
 սիրտներուն՝ ազէկն ալ գէշն ալ
 Հաստար ազէկու թիւն կ'ընէ :
 Յիսուս, Կարիւմ ու Յովակի-
 եայրի աստիճանի սիրով իրարու
 հետ կապուած ըլլալով, Եզիպուս
 քաղած նեղութիւննին հասարա-
 կաց ամենուն ալ էր : Ասոր համար
 կոչուն Կարիւմ նախ եւ աստի
 ինքն իրեն նեղութիւն կը քաշէր,
 եւ ուրիշ ժամանակն ալ աշխա-
 տութիւնով կ'անցունէր՝ իր փա-
 ըրիկ բնասելուց ալ, սր եղած քա-
 ները հազարով, ինչպէս կ'ըսէ Քեր-

մեռանդն Վասպիտա: Աւելի ցաւ
 կաւ տային իր սրտին մանկիկ Եփ-
 սուսին քաշածները, որ անօթի
 բլաւով աղքատ մօրակն հացիկ
 կ'ուզէր, աւ մայրը տալու բան մը
 չգտնելով՝ սիրտը կտար կտար կ'ը-
 րար: Ըստ անդամ ալ իր բերնի
 պատանը կը հանէր Եփսուսին կա-
 տար, գորն որ իրակ աւելի կը սի-
 բեր. այսպէս կը պատակն նայն Վա-
 սպիտա: Նեղութիւն կը կրէր վեր-
 շապէս կոչուն Մարիամ՝ սուրբ Եւփ-
 սեփ սեւսին համար ալ, որ գժուար
 արհեստ մը անենալով՝ իր ընտա-
 նիքը հագալու եւ աշխատելու աւել-
 լի աժ շանէր իր ծերութեան հա-
 սակին պատճառաւ, աւ իր ար-
 հեստն ալ հան այնչափ շէր անց-
 ներ: Այսչափ աբեմն սկիւտ կրկցիբ,
 ան Մարիամ. աւ եւս ինտար քեզի
 վշտակից չըլամ. ո՛հ թէ որ այլ-
 ազգ բնելու բլաւի, կամ մարդ
 պիտի չըլալի, աւ կամ սիրտ պիտի
 չանենալի:

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄԻՆ

Ո՛վ Մարիամ, թե՛ որ մարտիր
 Նդիպատա քու աղքատին անակիրոյ
 մեկ դին կեցած՝ քու կին քաշած
 ներդ մամուտաբա թլլամ՝ նե, ո՛հ
 աչքիս արցունքը շեմ կրնար թրա
 նել : Ի՛նչ մեծ աղքատութեան,
 կարօտութեան ա ներդութիւնե
 քու համբերութիւնով արարիք :
 Հազարիցս օրհնեալ թլլաց Տէրն,
 որն որ քեզ պաշտօն շնորհքներով
 դարձարեց : Նոյն աստուածային
 սիրոյն համար կ'աղաչեմ քեզի,
 մայր սղարմութեան, ինձի ալ ու՛ժ
 ա շնորհք առ, որ ես ալ առ ո
 գրակցի աշխարհքիս ձախարդու
 թիւններուն ա խաշերուն սիրով
 համբերեմ : ա Նդիպատան՝ առ
 կեանքիս արարանքն իս խաբուե
 լով, երկնային Նքու ապեմին ար
 ժանի բռն : Եւ զՅիսուս զօրհնեալ
 պատգն սրբայնի քս յեւս պար
 պարանայ ցոյց մեզ, ո՛վ բարե
 դութ, ո՛վ քաղցր կոյս Մարիամ :

Եզիպաուսի խորատեղած թիւք կոչոյ
 մէջ կոչան ահա
 Համբերութեան կենդանի սրձանի
 պէս կը շոգայ .
 Իր խառնագոյն պրտորքին հաստա-
 առ թեամբ գէժ կ'ելլայ :

Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Յուսոյին կշիռ Եարրեժոյին մէկը կրճար
 Եզիպա փորձութենէ կը խաղտ :

Սուրբ Տամբնիկոսին կարգէն
 Եարրեժոյ մը սաստանայէն խփում կը
 փորձուէր որ աշխարհք գտանայ .
 աւանտարիճանի սրտան թեան
 մէջ ինկած էր՝ որ այլ անկարելի
 բան կ'երևար իրեն գիտանայր : Ա-
 նոր համար ծանր կու գային իրեն
 կանանները , աղօթք ընել շէր ա-
 զեր , աւանդ բանէն ձանձրացեր
 էր . ի փախճանի միտքը գրաւ՝ որ
 ծածուկ փանջէն փախչի երթայ :
 Բայց նախ փանջին հացէն կուտ մը
 ձեռքը առած՝ գնաց ինկու մէկ
 Մայր ջաւաղին պատկերի մը առ-
 ջին , որ մեռած որդին իր գիրկն
 առած էր , աւրաւ . Մի միտիթ ա-
 թիչ անկն գլխացեալներու , մէյ մը

նայի, որ սա հայր կեանքը պահե-
 րա համար է, չէ նեւ անոր մեանե-
 րա: Ըստ էր բարձրագի որ փանքիս
 ձեջ ապրիմ մեամ, բայց հիմայ էր
 խառնափանքիմ որ սոյ պիտի շարե-
 նամ համբերել: Հիմայ լեզի կ'ա-
 զաչեմ, թէ որ հա քա սարից
 սահեւ սա լաթերա հանեմ ձգեմ
 նե, ինձի շարգողիս, ինչու որ սոյ
 շեմ կրնար սանից. ստանկ լու-
 լամ էր սկսի փայլեն կրճարիմ լա-
 թերը հանել: Բայց ջառագին
 Մայրը խեղճին փայց կսկրճարամ
 պատկերեն ձեռքը կ'երկրնցունե,
 ու սո շար հայր կ'աչե, ձեռքը
 կ'առնու եւ Յիսուսին կոչին արի-
 նաք էր թաչե, ու էր հանել կու-
 սայ անոր լուրամ, որ ստե: Ան-
 բաժին պէս անանկ ձե՞ծ անուշու-
 թիւն մ'իմացաւ որ փրան ու՞մ մը՝
 շարհը մը դարամ, անկից ետեւ
 սոյ սիրամ եւ սրբախոթ ետեւ
 կրճարին խիստ կանաճեալուն համ-
 րելոց:

Փ Ե Տ Ր Վ Ա Ր

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Ծ Ա Ր Ա Յ

ԻՈՐ ՀՐԴԱՆՈՒԹԻՒՆ Ե .

Մարիամայ սլլալլու թիւնք տանար գա-
ցած ստանք .

1. Մայր Աստուծայ ըլլալով՝ հասա-
րակ մայր մը կ'երեւար .
2. Հայելի մայրութեան ըլլալով՝
մայրութեան կարտա կ'երեւար .
3. Ամենուն թագուհին ըլլալով՝ ազ-
բատ մը կ'երեւար :

1. ԱՄԷՆ մարդ սրբիչներուն
զէշ շերեւտարու կ'աշխատի, թէ է-
պէտ եւ իրար ալ այնպէս ըլլայ,
կ'ըսէ Տերտուղիանոս : Ասոր ներ-
հասկ ասկեանախանութիւն Մարիամ
երկնացին ձիւքերով ընցուն ըլլա-
լով շուղեց սր մարդ իկ զհնչին անանկ
ձանշանն : Աստուծոյ մայրն էր, հա-
սարակ մայր շէր, գաւակը Հոգ-
ւով սրբով յգացած էր . անոր հա-
մար ալ սրիւնաց տակ շէր կրնար
ըլլալ . ինչ սր ելից գրքին մէջ
Հրեից ասկե՛ն հասարակ մարերուն
համար գրուած էր, 'Գին ոք' եթէ

սերմ՝ առցէ եւ ծնանիցի արուն ,
 պիտի լինի ,, ոչինչ իրաւամբ կրնար
 զինքը պարտաւորել : աւանակ
 Աստուծոյ մայր մը աշխարհքիս
 պարզ մարտունե հետ պէտք չէր
 խառնուիլ : Այսու ամենայնիւ
 կոչան Մարիամ կ'ուզէ ասար ալ
 համբերել իրբեւ հասարակ մայր
 մը երեւնալով . աւինչպէս իր Յի-
 սուս սրբին ամենեւին օրինաց
 պարտական շրջալով ինք զինքը
 թրխաւու թեան տակ ձգեց , ա-
 ւանկ ալ Մարիամ ուզեց մարտ-
 թեան օրինքը կատարել , սրուն
 չէր պարտական : Սի խորին խա-
 նարհութիւն , սի ծայրագոյն մա-
 հացուցումն , սի սեփական առա-
 քինութիւն , սին սր մեր հարաւու-
 թիւնը մեծ ապէս կը յանդիմանէ ,
 սր շուզեր սրիշնեքուն պէս երեւ-
 ալ ա համարուիլ . այլ ամենեւն
 գերազանց ա երեւելի ըլլալ կ'ու-
 զէ , թէպէտ եւ սեփրաւութեամբ :

2 . Կոչան Մարիամ հայելի մա-
 թրութեան ըլլալով մարտութեան
 կարօտ կ'երեւար , իր պատուոյն

այնչափ հոգ շտաբում, որչափ որ
 իր անարատ մաքրութեանը: Բա-
 լականն էր համարված բանը. թե
 նաև Աստուծոյ մայր ըլլայն եւս
 կախ թողաց. մինչև որ միշտ
 կոչս մեռալուն մտայ միայր շահնդ-
 շեցաւ նէ. «Զխնոր լինիցի քնն
 այդ, քան զի զայր ոչ գիտեմ», :
 Ազէկ գիտեր, որ իր մաքրութեան
 ուրիշ մարդկան մաքրութեան
 պէս չէր, որոնք մեղաց բծերէն
 ազատ չեն, ու այն մաքրութիւնը
 գծաւարին պատերազմներով էր
 ստանան: Գիտեր, որ հրեշտակ-
 ներուն մաքրութիւնն ալ էր գե-
 րազանցեր. նախ որ հրեշտակները
 հոգւով միայն մաքուր են եւ ոչ
 մարմնով, որովհետև մարմին չու-
 նին. բայց երանելին Մարիամ
 հոգւով ու մարմնով կոչս էր. եր-
 կրորդ՝ հրեշտակաց բնական էր եւ
 ոչ արդիւնական. այլ սուրբ Աու-
 սին արդիւնական էր ու արժանա-
 որում. հրեշտակներու իրրեւ
 թէ ի հարկէ, բայց Մարիամայ կա-
 մաւոր. այսպէս էր խափ սուրբն

Անամեհնաս : Աս այսպէս բլլալուն
 ինչ արամուխեանն մէջ էր երա-
 նասհին Մարիամ իրրեւ աշխարհ-
 յիս մարերունն մէկը համարուե-
 շուն : «Իրրեւ շաշուն ի մէջ փշոցո-
 ինչպիսի կարմրուխ ինն պատած էր
 անոր սուրբ երկար, երբոր կ'իսն-
 նար, որ մարդիկ աշխարհյ յիս մա-
 րերունն փոյց ունեցած համարուե-
 նին իրենն փոյց ալ կ'ունե՛նային :
 Ո՛վ ամենամարտը Աշխ, մեծ ա-
 պէս կարեկից կ'ըլլամ զեզի-
 սարմուշեր մեացեր եւ՛ զու գումե-
 շելի հաստատուխեանդ փոյց :

3. Աստուած Ղեւտացւոց հրա-
 մարեց՝ որ ամեն կեիկ՝ որ մանչ գա-
 ւակ կը ծնանի, զսասանն որ
 տանը զաշուի մեայ իրրեւ անմա-
 յուր. ետքը մարբուելու համար
 ստանարն երթայ, ու իր մեղացը
 համար գանձակ մը ու ստարակ
 մը զո՛հ ընէ . թէ որ ազգաս է նէ
 զոյգ մը ազանի կամ ստարակ
 սանի : Արդ Մարիամ Աստու-
 ծոց մարբն ու նաեւ աշխարհյ յիս
 թագուհին էր. անոր համար կը

վայրեր՝ որ հարուստներուն պէս իր
 դասկին համար գառնուակ մը նստի-
 րէր: Բայց ինքն առանկ չըրաւ, շէ
 թէ միայն անոր համար՝ որ իր որ-
 դին ճշմարիտ գառն Ղաւաւծոյ էր՝
 իր հին առեւտուան գահեաց գա-
 ւանոց խորհրդաւ որ օրինակ, հա-
 պա նաւը, ինչպէս սուրբ Բեռ-
 նարդոս կ'ըսէ, անոր համար՝ որ
 բուն իրն երեւարուն պէս պէտք
 էր շուքը վերնույ. նաւը ազնոյ ա-
 մենախանարհն Մարիամ ազ քաւա
 երեւայ, եւ որիչ մարերէն աւե-
 լի բուն մը շունենույ: Աւարի երկու
 ազունի գահեց, որոնք, ինչպէս
 սուրբ Եւզերիտս կ'ըսէ, իր մարբու-
 թիւնն ա խանարհաթիւնը կը
 նշանակէին: Մարիամոյ օրինակէն
 պէտք է որ աշխարհքիս մէջ շա-
 ւերն օրինակ առնեն, որոնք ազ-
 քաւս բնազով ալ կ'ազնն հարուստ
 երեւայ, որ որ Ղաւաւծոյ Մայրը
 ա աշխարհքիս թագուհին ազ-
 քաւս ա խեղճ երեւայն անթի
 շահարեցաւ իրն: Այլ աննա-
 խանարհ Աջա, գառն իմ հարս-

աստ թիւնս աւ ինքնա՛հասանաւս
 թիւնս իզմէ վերցնուք, աւ ասէն
 մարդկային նկատմանքնեղբանս աղ
 յազնէլու զօրս թիւնս ասուք ինծ ի
 սր քու խննարհաւ թեանդ աւ աղ
 քառաւ թեանդ ասոք օրինակին
 հետեւելու կարող ըլլամ:

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄԻ

Ինչ զարմանալու բանն է, ան
 կոյս Մարիամ, որ դուն մարտու
 թեանս հայելի ըլլալով՝ մարտուե
 լու համար երկր տաճար կ'երթաս:

Միթէ կարելի բանն է՝ արեւք լու
 ասարեք, կամ թէ բռնմ՝ ձիւնք
 ձերմրկցնելք: Տաճարի մէջ գլուխդ
 ծաւած, աչուքնեղդ գեամնք, ե
 րեւոյ կարմրած՝ երբայցի մարե
 րու հետ՝ սոյնեղու մէջ մարտք շու
 շան մը քեզ կը տեսնեմ: Ո՞վ ա
 մենամարտք Մարիամ, քուկին
 մեծ աղոյն խննարհաւ թեանդ հա
 մար կ'ազաչեմ քեզի, իմին հոգար
 աստ թեանս աւ մեծամասաւ թեանս
 ծախեքք մարէա վերցնուք, որ քե
 ղի արժանի սրգի ըլլամ:

Տանարին մէջ Մարիամ՝ երբ կը
 կենար խառնուած
 Էրբայեցի կանանց հետ՝ ինչ մեծ
 աննի՜ մը չգաց .
 Խանարհուի՜ եան մը շքեաց օրինակ
 մըն էր մարդկանց :

Պ Ա Տ Մ ՈՒ Ք Ի Ի Ն

Սուր Եղհաննէս աւետարանիին աւելիք
 է Կրօնք որ աննասուրք Կուսին ընդմե-
 սանց շարժեցան Տիտոս շոր ըսրէք կը
 պարզուի :

Աննասուրք Կուսին վերափա-
 խելէն ետքը սուրք Եղհաննէս մէկ
 քանի տարի այ ապրեցաւ . բայց
 իր սուրք մայրը աւանելու փափա-
 ցաւ շուտ մեռնիցը կ'ուզէր : Անոր
 համար այնչափ կ'ազաշէր կը պա-
 դաակեր, ու այդքին արցունքը շէր
 կենար՝ որ իր բազմանքին կատա-
 բու մը աւանէ, մինչեւ որ Աստուած
 անոր ձայնը լսելով, երկնաւոր աւ-
 սիլքով մը Բիսուս ա իր Մայրը
 աւանելու արժանի ըլլաւ, որանք մէկ
 աւել կը խառնին քաշած շարժա-
 րանքներնուն վրայ : Տեսաւ, որ ա-
 մնասուրք Մայրն իր զաւկէն մաս-
 նաւոր շնորհքներ կը խնդրէր ա-

անոց հասնար, որոնք միշտ առ յա-
 ւերք կը մտածեն: Աս ինչոքս ած-
 քին Տէրն մեր պատասխանե աք-
 առ: քա յաւերադ ջերմեանոց-
 ներուն շորս մտնուար շնորհքներ
 կա առա՛. առաջին՝ մեռնելէն յա-
 առջ մեզ քերնուն զրայ կատարեալ
 զգլա մն. երրորդ՝ մեռնելու ժա-
 մանակը մտնուար արայէս անոնց օգ-
 նա թեան հասնել. երրորդ՝ բոլոր
 շարշարանքներս անոնց արսին մէջ
 փարսածի պէս բլլան, որ ետքը
 երկինքն անոր փախարէն մեծ փարն-
 քեր առա՛. չորրորդ՝ կատարեալ իշ-
 խանա թիւն ամենաառք Մօրս,
 որ անոնց հասնար ամէն բրած իրն-
 զքա ածքնեքը կատարուին:

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ Ծ Ա Յ Ա Թ

Ի Ո Ր Հ Ր Դ Ե Ծ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն 2.

Միակնի մարդարեւ թեան աւրն՝ որ
խոցեց Մարիամայ սիրաւ,

1. Այն սրտին ձէլ բացաւ առաւելի
վերջ մը.
2. Կրկին վերջ մը.
3. Մշանկն նստար վերջ մը :

1. ԿՈՅՄՆ Մարիամ՝ ու աւարտ
Յոյժե՛փ մէկ հաւանիկ զաւակնին երկ-
նստար Հօրք ընծայելու համար
առնարք գացին : Հին աւարտ ծե-
րուէին Միակնն առաւ առ առաւ ա-
ծային մանուկն իր թեւերուն վրայ,
եւ սրտաթեւնէ արցունք թա-
փելով՝ աչուքներք երկինք վերցուց
ու առ մեծ շնորհաց համար սկսաւ
սրտանց օրհնել զԱստուած, որ
չսկսած աշխարհ թիս փրկիչը տես-
նելու արժանի եղաւ : Ետք օրհ-
նեց զկոյս Մարիամը ու զաւարտ
Յոյժե՛փը. ու գեղջի մօրք գարնաւ,
ու Հագւով սրբով լլուած սկսաւ
առանկ ըսել : Կհանուս, որ առ քու
զաւակդ բոլոր Հրէայնեքուն հա-
կառակաւ թեանն նշան մը պիտի ըլ-

լաց. անոր համար զի սիրազ ալ
 սասանիկ ջաւերու սրտիւ պիտի խո-
 ջուի : Այսինքն, ինչպէս սուրբ Օ-
 գոստանաս կը մեկնէ, ինասոր սր
 մերկ սուրբ մարգարէս բաց կուրծքին
 կրթ ընցունելու ըլլաս, անոր մա-
 հաւան զոյ կը պատճառէ, բացց
 զինքը շիտեացունել, սասանիկ ալ
 այն ջաւոյ սուրբ Մարիամնայ սիր-
 ար մտաւ առանց անիկա մեացու-
 նելու : Դերուսնին Ախման իր խոս-
 յերն սասանիկ ըննցուց. «Յայտ-
 նեացին ի բազում սրտից խոր-
 հարգը», վասն զի, ինչպէս սուրբ
 Օգոստանաս կ'ըսէ, Յիսուսին շար-
 շարանայ առեւոր յայտնի երեւան
 ելան մարգարէնելուսն տխուր գա-
 շակու թիւնները. կամ, ինչպէս
 Պարրուաս կը մեկնէ, Յիսուսին
 շարշարանայ առեւոր յայտնա ելան
 գազանի առելու թիւնները, գափը-
 ներուսն ալ սարխաւ ջիւեւումն ծա-
 ծուկ նախանոր : Մարիամնայ սիրար
 սասանիկ ջաւազին լուր մը առնե-
 լան ինչ մեծ սիրք աճեցաւ : Բա-
 րեպաշա Ասիւ երբ իր ազգին գա-

տապաւորութեան վճիռն իմանալուն պէս, կսկիծէն երկու անգամ մարեցաւ նէ, ինչ մարեւիքներ աւելցած պիտի ըլլայ Վարժանաց սիրար, լսելով իր գաւկիսն մահուան մարդարեւեան լաւը: Ստաց ի սր Վարժամ շատանցարնէ ասկէն բանն ալ գիտեր. բայց հիմայ մեծ կրակիծով մը վերքը նարագուեցաւ: Ա՛հ, ցաւազին Վարժամ, կարծքիդ վրայ անանկ անգամ զաւոյ սուր մը տեսնելով կսկիծէս շեմ կրնար գիտանալ. սի Վարժամ, հանե՛ կարծքիդ ազ սուրք, ու իմ սիրտս խաթէ, որուն արժանի եմ:

2. Իմեանեան սուրք մէկ հարուածով երկու ցաւազին վերք բացաւ. ինչու որ Յիսուսին շարշարանքն ու Վարժանաց շարշարանքը մէկ տեղ մարդարեւացաւ: Մէկ տեղ խոցուեցաւ Յիսուսին սիրան ու Վարժանաց սիրար, որովհետեւ երկուքին սիրար մէկ սիրտ կրնայ համարուիլ: «Եւ ընդ զս իսկ անձն անցքն սուր», Յովնաթանայ համար կը գրէ սուրք գիրքը, թէ իր

անձինն պէ՛տ էր սիրել, զԳրասեփ՝ .
 «Եւ սիրեաց զնա Յովնաթան ըստ
 անձինն իւրում», . բայց անկից շատ
 աւելի բարբոքած սիրով էր սիրել,
 Մարիամ զՅիսուս, ու անկեա իր
 անձինն տեղ գրած էր. անոր հա-
 մար Սիմէանի սուրբ կրկին վերջ
 բացաւ Մարիամաց, այսինքն վի-
 րաւորաց Մարիամաց սիրան ու սրգ-
 շոյն սիրար, որ էր իր սիրար: Ան-
 կից ետեւ, կ'ըսէ սուրբ Բեռնար-
 դոս, Մարիամ բուն մահաբնէ
 աւելի վշտապին կեանք մը անցուց:
 Քու սիրարց ցաւերու սուրբ մտաւ,
 Կենդանի էր մեռնէր, ու ցաւերը
 սաստիկ մահեր էր բերելին. էր կրել
 ու էր համբերէր, քնշու որ ամեն
 մարտիրոսաներէն վեր մարտիրոս
 պիտի ըլլար. վասն զի անոնք մար-
 մնով շարշարուեցան, բայց Մա-
 թիամ հոգւով, որ աւելի էր զգար,
 կ'ըսէ սուրբ Էրանեմուս: Ով Մա-
 թիամ, ով կրնաց քու ներքին ցա-
 վերդ մտածել տեսնել, ու որտանց
 քեզի հետ կարեկից շրջալ ու
 համբերութեամբ հոգւար փար-

մութ ինններուն ու աշխարհքիս
նեղութ ինններուն գէ՛մ շինեալ :

Յ. Մարտիրոսն հանդիպած ամեն
սեռակ վերջերսն կրնայ նար մը
ու բժշկելու գեղ մը գանձուիլ . բայց
Մարտիրոսն սրտին վերջին ամենեւե-
րն գարնան մը շգանուեցաւ . մա-
նուսնոց թէ առ վերջին ցուն իր
ամեն սպառնաց ու բախու թ ինններ
վերջուց Նշեմիացի բարձին պէս .
«Չի ծանոթացաւ բաժակի բեկնան
քո» . ու բերանելին Պապերստա ա-
սանկ կը խորհրդածէ . ինչպէս որ
գեարի մը անուշ ջուրերը ծակէ թ ա-
մուսնոց կը լեզնան , սասանկ ալ
ան միտի թարս թ ինններն՝ որ ունէր
Մարտիրոս անանկ սիրակնան ու սարք
գաւակ մը միշտ քաֆն ունենալով
իր սրտին մէջ գաւնութեան կը
սխառելը մտածելով՝ որ անիկա
մարդիկ ետքը գեանի վրայ քաշ-
կըսանելով պիտի շարշարէին ու
խաշէին . անոր համար Մարտիրոս
առ սարք բոլոր կենացը մէջ իր
կուրծքին վրայ կրնայ . ինչպէս որ
ինք սարք Պրիմիապին յայտնեց :

Եւ ինչպէս որ Աննէքոս կ'ըսէ, շեաց
 մեծագոյն թշուառութիւն մը ինչ-
 պէս որ գալու թշուառութեանց
 ասագիւ կանխագէտ ըլլալը. ա-
 ւանկ ալ Վարդաճ իրեն գալու
 վշտերը միշտ ալ քին առջին տնե-
 նալով, յառաջ քան ջաւերու հաս-
 նելը միշտ ջաւերու մէջ էր: Յա-
 ռաճ քան զթշուառութիւնն ա-
 զորմէլի: Սի Վարդաճ, Արակունի
 սուրն՝ որ քեզ խոցեց՝ ինչ ան-
 գութ սուր մը եղաւ քեզի համար,
 որուն գուն քաջութեամբ համբե-
 րեցիր. ո՛հ, ինչպա՛ս մեծ է իմ ան-
 խելքութիւնս, որ քու օրինակից
 հետեւելով Աստուծոյ համար շե՛մ
 ուղեր եւ ո՛չ մէկ թեթեւ հա-
 բուածոյ մը, այսինքն՝ պղախկ ձա-
 խարդութեան մը համբերել:

ԵՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄԵ

Անձ ջաւ է սրտիս, ջաւագին
 կոչս, որ գթած սրտից վրայ ա-
 նանկ անազարճ ջաւերու խոց մը
 կը կրէս: Չէ, Մայր իմ, քու սուրբ

սրտիդ պէտք չէ ան ջաները, իմ
 սրտիս, իմ անգաւոր սրտիս կը
 վայելէ ան ջաները, որ քու ջանե-
 րուդ պատճառ եղայ: Հիմայ քու
 ջաներուդ սրտիս իմ քարացեալ
 սիրտս խոցէ, ու անդ քերուս վրայ
 կատարեալ ջան մը տուր ինձի, որ
 երկու աշարներս մէյակէ կ'ազդիւր
 ընելով միշտ լամ անմխիթտ ար:

Անմահին սուրն անգուժ մէկ հա-
 րուածով վէջը կու տայ
 երկու կայտած սիրտերու, եւ կը
 խոցէ անխնայ՝
 Կեանքն Յիսուսին կտրելով՝ հոգին
 սուրբ Կոյս Մարեմայ:

Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Արուհին Պրիմիայ Տեառնընդառաջին օրը
 հարաբ սուր մը կը տեսնայ:

Հում Սանթա Մարիա ման-
 ծիօրէ ըսուած եկեղեցւոյն մէջ
 սրբուհի Պրիմիայ Տեառնընդա-
 առջին օրը ազօթ ամ տաննն իրեն
 պատկա տեսիլք մը կ'ըլլայ: Ար
 տեսնէ երկինքի վրայ մեծ տաճար
 մը, ու մէջը խորանին առջին կե-

ցած աւերք ծերունի մը, որ էր աւերք
 Միսկան, որն որ մեծ փառաբարով
 մանուկ Յիսուսին կը սպասէր : Ան-
 գի՛ն շնորհարէ կերպարանքով ա-
 պարկէշտ քալուածքով աւառուած-
 որդին գիբկը կու գար աւերք Աս-
 առուածածինը հրեշտակներու ա-
 սուրբերու ընկերակցութեամբ :
 քաջ ստանցմէ առաջ խիստ լու-
 սաւոր հրեշտակ մը կ'երթար ձեռ-
 քը մեծ աւերք մը բռնած, որ արիւ-
 նով թափախուած էր, ա կը նշա-
 նակէր Միսկանի գուշակած աւերք,
 որ աւերք Վասին ցաւերն էին : Ան-
 սակն առնն հրեշտակները մեկ
 սեղ կը սկսին անուշ ձայնով եր-
 գել առ մեզեզին : Ահա ան մեծ
 փառքն որ սրտը երկինքը կը փայե-
 լէ երկնից թագուհոյն ցաւոցը
 սրոյն համար, որ իր սիրական սրո-
 յն շարշարանացը սակն կրեց :

Ե Ր Ր Ո Ր Գ Ծ Ա Յ Ա Թ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹՅՈՒՆ Է .

Մարտիանայ պիլար անվանող մանկանց
հասարակին առևն .

1. Նկատմամբ Երաստին .
2. Նկատմամբ անվան զնե բուն .
3. Նկատմամբ Հերապիոսի :

1. Հ Ա Ջ Յ Ի Թ Է կոչան Մարտիան
առառուած այսին սրգին աշխարհք
բնծ այնց , Եայանու թեան գրքին
մէջ գրուածն անոր վրայ առու-
գուեցաւ , ինչպէս կը պիկայէ Մա-
պերասա : “Վ իշապն կայր առաջի
կեալն” որ հանդերձեայ էր ծնա-
նել . զի յարեամ ծնչի կինն զարգի
իւր՝ կրէ զնա . : Հերապիոս էր ան
զարհուրելի պիլարայր , որ ուզեց
անվիջապէս կրել կամ ուզաննել ,
ինչպէս որ սուրբն ինտիմաս կ’ըսէ :
Հերապիոս կը ջանար՝ որ մանուկը
կարտնուցանէ . եւ առուգիւ այ կը
մեռցունէր , թէ որ առառուած այսին
նախաինամու թիւնը ինտար որ եր-
բեմն Մարտիար փարասանին մեռ-
քնն խաղտեց անանկ այ մանուկ

Յիսուսը Եզրայանս փախչումնելով
 Հերաֆդ ետին ձեռքէն շաղաւերնէ :
 Հիսուսի ինչ մեծ ցաւ եղաւ առ
 Մարթամայ պարին : Ո՛վ ինչո՞ւ
 զաւակաւ, կ'ըսէր կոչման Մարթամ,
 ինչ մեծ դժբախտութիւնս ա՛նկեցար
 աշխարհէքիս մէջ. իրաւորնէ մար-
 դիկ քեզ շնանչցան. ծնած ա-
 տանոյ քեզի մարդատիրութիւնս մը
 չըքին, անբաննեքու ախարի մը մէջ
 քեզ թողաւցին : «Յաշխարհէ կ'ը-
 եւ աշխարհ նախա եղեւ, եւ աշ-
 խարհ զնաւն ծանեաւ,, : Բայց
 հիսուսի հարկի թէ ծնած, ա թե՛
 գիրկիս կաթի կերած աւանդ ան-
 գթութեամբ քեզ սպաննել ազեղ-
 նին, ա՛հ, առ բանաւ աւելի բար-
 բարտաւթիւնս մընէ քան թէ դա-
 զանութիւն : Հրամայեց Աստուած
 Եղից գըքին մէջ, որ կաթի աւանդ
 դառնաւին երբէք շեփն : «Եւ մի
 եփեացեա զգառն ի կաթնս մօր իւ-
 բոյ,, : Աս անգթութեամբ' որ Աս-
 տուած նաեւ անբան կենդանիե-
 քու փրայ ալ արդեքած էր' Հերաֆ-
 դէս կ'ուզէր նազախեցուցն փրայ

բանեցանել . մանաւանդ թէ իր մո-
րը գիրկը կաթնասուն մանուկը
կ'ուզէր սպաննել : Աս պատճառաւ
Մարիամնայ սիրտը կ'սքրէր կը սու-
շորուէր ջուսով , ու կարծես թէ
զէր կրնար խնայող , թէ ասկէնան
բարիք ընելու համար Աստուած
աշխարհք գալէն ետքը՝ մի թէ
կարելի բան է , որ մահուան ատե-
լու թիւնով զինքը ատեն : Ո՛վ վեր-
սագին կոչս , քու սրտից չէ թէ
մէկ վերք , այլ հարիւրաւոր ու հա-
զարաւոր վերքեր եղան , որ քու
սրգւոյց պատճառաւ ու սրգւոյց
համար այնչափ անմեղներն ան կա-
տարածը կրեցին : Արտանց կը ջա-
ւիտ , ու քաշած վշտերուդ ես այ
վշտակից կ'ը ըամ :

2. Ինչ թէ չէ հեմի անմեղներուն
գրախն եկած շարեաց զարհուրելի
լուրը Մարիամնայ սկանկը հասաւ
կոխարտաւ ընտկած ատենը , ու մի-
այն կրցաւ մխիթարութի՛ այնչափ
հոգիներուն փրկութիւնը միտքը
բերելով , որանք իրենց սրիւնովը
մկրտուեցան , ինչպէս սուրբն Ար-

պրիանտու կ'ըսէ : Բայց ուրիշ կազմանել ալ չսկսեալ արեւածը ներկաւսած սարերուն ձայնը, այնչափ աննկզնէրուն կատարածը, մարերուն աղաղակը ու տառապանքը, ծնող ընկերուն շարագործներէն կըրած այնչափ նեղութիւնները, սիրտը մեծագոյն ջարտի ու աշուրները դառն արցունքով կը լեցուի : Իր ոտքը Հոսթելին ոտքին կը նմանէր, որ անմխիթ ար իր դաւկընները կաւ լար, սրտը կէս մը բանար գրուած, ու կէս մը սպանուած ու ետքը բեթղէհեմի մաս թաղուած էին, ինչպէս Արեմիա կը գրէ . « Հոսթել լալը զարգիս իւր, եւ ոչ կամէր մխիթարել՝ զի ոչ էին, » : Ս'ի խեղճ մանկունքներ, կ'ըսէր, դուք մեկանոց կը մեռնիք, ինչու որ իմ արգիս առանկ կ'ուզէ : Եղիակ մարդարէն ծաղր ընող սղալքը պատժուեցան, երկու արջ գանձներ կատար ըրին . բայց դուք ասկէնէն յանդանք մը չունէիք : Ս'ի կոյս Մարիամ, այն իրանունը ունիա լարու . բայց եւ ալ

չեմ կրնար անտեսով որտեղ քու
արցունքներդ անտեսել. ո՛հ, քեզ
մխիթարէ, ու ապահով եղիր՝ որ
Յիսուս մղ է, ու երկար աստե՛ն
սղ պիտի ըլլայ Հերովդեան բար-
կախեալն զէմ:

3. Հերովդեան անեցած կաս-
կածք, որ ըլլայ թէ նորածին մա-
նուկն իր թագաւորութիւնը մեռ-
քէն յափշտակէ՝ զհնչն ան աւ-
տիմանի հարստութեամբ կուր-
ցուցած էր, որ չէ թէ մարդ ա-
պեւ, հապա իրբեւ գազան մը կ'ե-
րեւար, որ նաեւ առիւծք՝ թէ
որ բարկացած աստե՛նը խիստ անու-
թի ըլլայ իւր անտեսութեան արդ չի-
գոչէր. ասանկ կը գրէ Ալիսիա:
Բայց Հերովդեա անպիտանութեամբ
կարելի առաւ չէ թէ միտակ մա-
նուկ մը, այլ հարգարար ման-
կանք: Մարիամ՝ այդչափ բարբա-
րութիւնները անտես լով՝ զար-
մացած ու անմխիթար կ'ըսէր.
Արևն է կը վախճուաւ, սո՛վ Հերով-
դեա, արևն է կը վախճուաւ. կարելի
բանն է՝ որ անիկայ քու թագո՞ղ

յարիշտակէ, որն որ ազնոյ ախտի
 մը մէջ ծնանիլ : Արդեօք կարեա-
 ծերու առիթ մը կրնայ՝ դանտիլ
 քեզի՝ որ անտիկայ՝ քա. ժամանա-
 կաւոր պզտի թագաւորութիւնդ
 ձեռքդ առնայ ուզէ, որ անկից
 շատ գերազանցը՝ պարտերն երկնից
 թագաւորութիւնը ապաւ եկաւ :
 Ինտար կ'ըլլայ՝ որ երկինք մասամբ
 կը զաւրճեն զՔրիստոս յարեւելա,
 որպէս զի հին պաշտաւի, ու Հե-
 բայդէս դանտիկա սպաննել կ'ուզէ :
 Ո՛վ անպարփշտ երկիր Հրեաստա-
 նի, երկնից զեւ անտար, երկինք
 յայտնեցին ու պաշտուեցաւ, ու
 դուն մանկանքը կ'ուզես կարել,
 կ'ըսէ ուրբն Օգոստինոս : Ո՛վ
 ինչդն՝ զաւակս, ինչպէս շատով
 սկսար հարածուիլ թագաւորէ մը,
 որ մինակ մարդու անուն կը կրէ
 եւ ոչ մարդկութիւն, առանկ կ'ը-
 սէր Մարիամ հասաշեղով : Ես չե-
 թէ մինակ քեզի զաւակցերու պար-
 տական եմ, ո՛վ Աջա, այլ եւ անի-
 քաւ գրապարտութիւններու համբե-
 րել՝ քաւ սքանչելի ներպատմաւ

Թեանոց հետեւելով: Ի՞նչ յան-
ցանք անէր Յիսուս, ի՞նչ յանցանք
անէին ան անմեղներն որ Հերով-
դեակն հարածուեցան: Մեծ բան
մըն է, թէ որ ես այլ հարածուե-
լա ըլլամ, թէ եւ ընկերներուս
դէմ յանցանք մը շունենարով, որ
Աստուծոց դէմ շատ յանցանք ու-
նեցեր եմ:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄԵ

Ի՞նչ մեծ տարակաստներ պա-
տեց զքեզ, սո՛վ Մարիամ, երբ որ
տաւանց սգնականի կամ բարեկա-
մի մը դանն մինակուկ խեղճ աղ-
քատ հիւսան մը հետ անանկ մեծ
թաղաւորէ մը հարածուեցար. ի՞նչ
մեծ մտխա անեցար քեզմէ աւելի
սիրական սրգւոց համար: Աս բանս
մինակ միտքս բերելով կը գողամ,
բայց աւելի կը գողացնենն զիս իմ
շարս թիւներս, որ քու զաւակդ
Հերովդեակն աւելի մշտացուցին:
Մեկից անգամ մը հարածուեցար,
այլ իմ մեղքերէս բիւր անգամ:

անիկա շէր հաւատար, բայց եւ կը
հաւատամ աւ կը խառնափանիմ. ա-
նիկա իր թէ ազատ որո թէ իւնը շկար-
սանցքնելաւ հաւատար, իսկ եւ մէկ
հեշտութեան հաւատար: Ո՞վ Մա-
րիամ, եւ իզմէ կ'ամբշնամ, աւ բա-
լարափին տարակաւսանցքի մէջ ին-
կամ քեզի կը գիտեմ, աւ քու որդ-
ւոց թէ որո թէ իւն կը ինդրեմ մեզ-
քերաւ: ձեր արցունքէն կ'ազեմ,
որ եւ ալ լամ անդադար:

Ո՞ անոգորմ որդպատներ՝ սրանք ան-
մեզ որոցներ

Ար լեցքնէք հարուածով որ նման
չէ ունեցեր.

Ամենք հիմա թմ' սրախ կու տայք
հարգ մը մեծաւեր:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ւ Ի Ն

Սուրբ կուսին գառնիբն արցունք կէ լուր:

Համ քաղքին մէջ երկաւ
թէ շնամփներ անանկ սեւզ մը իրա-
բու հանդիպեցան՝ որ թէ մէկին
աւ թէ մէկաչին փախչիր խիտա
դժուար էր, աւ մեծ փարձանք մը
կ'երեւար. անոր հաւատար մէկը դար-

Ըստ սիրտն թողա թիւն ինդրեց:
 Բայց անիկա մտիկ չբուա, ու սաս-
 աիկ ասելու թե՛նէն սկսաւ անոր
 հետ կառիլ մինչեւ որ զհնգր մեռ-
 ցաւ, զեւսինքն ձգեց: Ընն պատին
 վրայ սուրբ Աստուածածնայ պատ-
 կեր մը կախաւած էր, որ անմիջա-
 պէս սկսաւ աշարներէն արցունք
 թափել, մէկուն անուարմա թեւա-
 նք վրայ ու մէկային յախաննա-
 կան դատապարտութեանը հա-
 մար: Քաղաքացիներն առ հրաշ-
 քը տեսնելով՝ այն պատկերն ա-
 սին մեծ պատուով հան մտա ե-
 կեղեցի մը տարին դրին, որ մին-
 չեւ առ որք «Աստուածածին ար-
 տասաւայ», անուամբ հան կը պա-
 տախ:

Չ Ո Ր Ր Ո Ր Գ Յ Ա Յ Ա Յ

ԽՈՐՀՐԴԵԱԾՈՒԹԻՒՆ Ը .

Մարիամայ, արամախիւնք տանարին
ձկն Յիսուսք կորսանցքնեղան հա-
մար .

1. Կք կորսանցքնեկ ջաւով .
2. Կք փնարակ արցանքով .
3. Կք դանեկ գլաւով .

1. ԼՆՏՈՒԱԾ Ըրեւոյնեղան
հրամայեց, որ ամէն էրիկ մարդ
տարին էրեք անգամ Բարձրեղոյն
տաջին դայ էրեւոյ. պոսիւքն՝
Չաւակին անտախմբախեան շա-
րախթք, Պէնտեկոստէին, աւա-
պանակի կամ տաղաւարահարաց
անձին : Արիա ժամանակա ի տար-
ւոջ յանդիման լիցի ամենայն արու-
քա առաջի անաան Աստուծոյ, :
Առ էրեւարուն կամ պոչեղախեան
համար որոշուած անդն Երուսա-
ղեմայ տանարն էր. առ օրեւորն
էրիկ մարդիկը միայն կք պարտաւա-
րեք, եւ ոչ ուլ տղարք : Այսաւ ա-
մենայնիւ բարեպաշտն Մարիամ
Եղիպատեկ դամանակն ետեւ, ա-

Ան ապրի զառկի ասնին Յիսուս
 սին ա սարք Եւփսեփայ Տեա Ե-
 բուսազէ՛մ կ'երթար, որ ինձսան
 ձգան Տեա ա ճամփայ էր: Երբոր
 Յիսուս առաւելիս աւարանն Ե-
 դու, մորք Տեա մէկ տեղ Երու-
 սազէ՛մ գնաց. ա զառկախանն արե-
 րը լիննալին Եւփին՝ որ ութ որ կը
 տեւեր, ոչ մայրն ա ոչ սարք Եւփ-
 սիփ Յիսուսը քովերնին տեսան.
 բայց չէ թէ կորանցուցած էին.
 Հասցա ինչպէ՛ս որ Եւփսեփայս Ե-
 բրայեցին կը գրէ. տանարին մէջ
 էրիկ մարդիկ կեփկեւրին զասս կը
 նստէին, ա սղարք ա զածնեթնուն
 պէս թէ հորերնուն Տեա, ա թէ
 մորերնուն քով կրնային կենայ:
 Ասոր համար կոչան Մարիամ կը
 կարծէր՝ որ Յիսուս սարք Եւփսե-
 փին քովն է, ա սարք Եւփսեփ սլ
 կը համարէր՝ որ մորք Տեանն է.
 բայց երբոր երկուքն ալ իրար գտան,
 ա տեսան որ զառակնին Տեաերնին
 չէ, ով կրնայ պատմել անունը հարն
 ա արամութիւնը. զուրկ բարք
 կենայք մէջ ունեցած զաւերին

աւելի էր սա միշտը Մարտիանոյ .
 քննու որ ուրիշ ջանքուն աւանդը
 Յիսուս միշտ իր հետն էր, ու իր
 ներկայութիւնովը մտնու մեծ կու
 տար . աւելից ի զատ ուրիշ ջանք
 քուն աւանդը՝ պատճառը գիտէր,
 որ էր Աստուծոյ կամքը ու աշ-
 խարհքիս փրկութիւնը . բայց հի-
 մոյ կոչուն Մարտիան՝ շղիանայով
 զաւկին անշարս քրտանու պատճա-
 ւը՝ կը վախճար որ շրջայ թէ Ար-
 գեղացոս Հերովդեան որդին՝ որ
 սնու աւանուն կրտասողէմ՝ կը տիրէր՝
 գանձիկս բանել առած ու բանար
 գրած քրտայ : Կամ իր մեծագոյն
 իւնարհութեան համար կը կու-
 կած էր՝ որ գուցէ անար աղէկ նայած
 շրջայ : Ասոր համար էր, որ Մա-
 րտիան իր տիրուն զուտկը գանձա-
 լուն պէս, միտնու սաստիկ ջանն
 շարժեալ ջուած սրտով մը ա-
 նուշ տիրոյ գանձուս մ'ըրտու զու-
 կին . «Մրդեանկ՝ զինչ գործ գոր-
 ծեցեր գու ընդ մեզ . ահա սաստիկ
 հարց քա եւ ես սաստապէտք՝ իրն-
 գրէտք գրեզ » : Ո՛վ Մարտիան, ա-

անել սաստիկ արամեւ թեանց ա-
 ւանք բնոյն հետ ջառակից շրջա-
 ցը պէտք է որ մարդու սիրտ շու-
 նենայ. ո՛հ, թախած արցունքնե-
 րակց ինձի օգնութեան հասիք,
 որ քու արգելոց շնորհքները մեզ-
 չերբայս շխարհանցնեն՝:

2. Ամենէն գժուարն ան կը՝ որ
 Յիսուսին կորսուիլը երկք որ քշեց.
 արդ՝ ինչպէս Սաղմուն իմաստան
 կ'ըսէ, երկարեայ յայտ մարդու
 հագին կը տառապեցնեն: Ո՛հ եր-
 կինք, սո՛վ կրնայ պատմել առ մի-
 ջոցիս մէջ կոյս Մարիամայ տառա-
 պանքն ու արցունքը, կ'ըսէ ինչ-
 պարտաւ. ան օրերը ամենեւին հայ
 շիրտաւ, ու գիշերները աչքը քուն
 չմտաւ, ու շարունակ լարով՝ կար-
 ծեւ թէ գաւթի մարգարէին խօս-
 քը կը կրկնէր. «Արատաւք իմ
 եզնն ինձ կերակուք ի տուէ. եւ
 այն զի տակին զօրհանապաղ, թէ
 ուր է Աստուած քաւ: Երեկը երգ
 երգոցին հարսին պէս սաղին ան-
 գին ինկած կը ինձրէր. «ընդ փու-
 լոցս եւ ընդ հրապարակս», ամե-

նուն հարցընտելով, ում բարեկամ-
 ներ, ում ազգակիներ իմ, ում օ-
 սարակիներ, ըսէք ինձի, արդեօր
 գիտէք ո՞ւր է: «Մի թէ գոր սի-
 բեաց անձն իմ անտէք»: Վիշերն
 ալ Տարիացի Տորր Աննային կը
 նմանէր, որուն արդին հարամեաց
 համար Հաւագուելին խառնուելով,
 ու սահմանած արք սուն շղատան-
 լուն խեղճ մայրը «Սկսաւ լուր եւ
 ազայ գնաւ. եւ ասէ. ո՞չ է ինձ
 պէտք արդեակ իմ եւ ո՞չ ինչ. այլ
 ընդէր բնաւ թողի գլխոյ, լոյս ա-
 շայ իմաց»: Ահ արդեակ, արդեակ,
 կ'ըսէր, ինչպէս աչքէս անշայտ
 եղար, աշուքներուս լոյսը, սիրտս,
 ու իմ հոգիս. ըսէ ինձի, ինչ բա-
 նով արդեօր քեզ վշտացուցի, որ
 իս ասանկ խեղճ թողուցիր. գու-
 չե քեզ շափե գարս սիրելուս
 համար: Եւարն իր միտքը այլ եւ
 այլ կասկած աւար մամառքներու
 գարձուց: Մեր կրնայ մնալ իմ
 Յիսուս, ինք իրեն կ'ըսէր. արդեօր
 քաղաքը, թէ գնալոք: Թէ որ Ե-
 ռուսազէմն է, ում պիտի գնեք

առնու, ու անոր պէտք եղած կե-
րակարէն ու անկողներ հազայ նայի.
Թէ որ դուքսը մեացեր է նէ, սոյ
պիտի անոր ճամբայ ջուցընէ, սոյ
զինքը գողերէն ու գազաններէն
պիտի պահէ: Ո՛վ հրեշտակներ,
դուք անոր ընկեր եղիք. դուք սա-
րերք, անոր մտիկ ըրէք. սոյ ա-
րեւ, դուն նայէ, ուք կը հանդի,
նորէն ինձի տուք: Առանկ լայսօվ
զնայ Մարիամ իր անշայտ եղած
որդին փնտրու ելու: Ո՛վ հողի իմ,
դուն ալ գժբարտու թեամբ մեզ-
քերուդ համար զԱստուած կար-
որնցուցած ասե՛նդ պէտք է որ
զգիման արցունքովդ զինքը փրն-
տրու ես:

3. Առյան Մարիամ ու Յովակի-
բոյրք Երուսաղեմին փողոցները
պարտադ տեղ պարտելէն ետքը,
փերջապէս տաճարը գարձան, որ
դուքէ հին տեղեկու թիւն մը տա-
նուն: Մէջ մ'ալ տեսան՝ որ Յի-
սուս տաճարի արահին մէջ՝ ինչպէս
տուրք Անտանիտա կը գրէ՝ արեւե-
լուն զրան մտա Հրեայներու ժո-

զովք մը բընէր, ու հաճե մտախոսու-
 կանք արեւըքին երես ելի վարդապետե-
 տերուն ու գարնան տարւոյն հարցմունք-
 ներ կ'ընէր: Հաս գտանք Մարտիան
 ու Եւսեբիոս կարգաւորուցան զուսկ-
 նին, որ նասեր վարդապետե տերուն
 հետ հակամարտութիւն կ'ընէր:
 Մարտիան գորգին տեսածին պէս
 տրտախտ թեւեւ լայ սկսաւ, ու
 տիրան ելանք ըրալով՝ չկրցաւ ինք
 գիտըր բանել, որդւոյն տնուչ գան-
 զաս մը բրաւ: Ով զուսկն, տ-
 սանել վշտապին մօրդ ինչուն տա բանել
 ըրիր. «Որդեակ՝ գինչ գործ գոր-
 ծեցեր դու ընդ մեզ. տհաւասիկ
 հայր քու եւ ես տատաւակաք՝ ինչե-
 գրեաք գրեզ»: Չարմանարաւ բանել
 ան է՝ որ Մարտիան յառաջագոյն
 շատ կակիծներ քաշան էր, ու գեւ-
 պիտի քաշէր. բայց ասեւեւ էին ան-
 գամ մին ալ տասնել ջառ շարքաց,
 ինչպէս որ տա անդամունք բրաւ.
 «Ու ես տատաւակաք»: Ո՛հ, ինչ-
 պէս պէտք է որ զուսկից ըրանք
 Մարտիանոյ ու արիւսակ տնուանք
 անկից: Վ շատակից ըրալու ենք ի-

բնն, ինչու որ սա զսաին սուրբ
 աննեւն աւելի որտին մէջ խորանկ
 վերք մը բացաւ: Աւ ինչ պէտք
 է արտիկ անկից. ինչպէս որ ինչն
 արցունքով երեք որ Յիսուսը փրկե-
 արաւ ինն ետեւ՝ անփկա սաւնարին
 մէջ գտաւ նե, սասնկ մեք ալ
 մեղանչեքն ետքն սա երեք ապաշ-
 խարութեան գործքերով, այս-
 ինչն զղջմամբ, խառտփանու-
 թեանք ա հաստ զմամբ՝ սաւնարին
 մէջ խառտփանահոր աւջեք՝ կը
 գտնենք կորստած շնորհքը. ա-
 սանկ կ'ըսէ սուրբն Անանիան:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Ինչ մեծ զաւ եղաւ քեզի, ու
 Մարիամ, երբար սիրական զաւակդ
 կարսնցուցիր. անանկ մար մը անանկ
 զաւիէ բաժնախը յիրաւի շղիմա-
 նարա զաւ է: Բայէ մը առանց ա-
 նոր շէիր կրնար բլալ, ան երեք օրն
 ինչպէս գիմացար. ու Մարիամ,
 ան էք քա սիրադ ա հագիդ, ին-
 տոր առանց անոր կեցար: Ա՛հ,

սասանից ևն ծ նեզախտեան և ջ ան-
 օգնական ևնացիր, ու սիրական
 զաւանդ գանելու համար՝ միայն
 զաւ սիրաց լեզի աւաջնացե-
 շու : Ա՛ւաջաշեմ լեզի, նի կոչս
 Մարիամ, Յիսուսը գաւած սասան
 անելոցած ան ևն ծ աւախախտեանց
 համար ըրաց, իմ սիրաս ալ զաւ
 մայրենի սիրուց վառ է . սրտէս զի
 ես ալ կարող ըրամ գանելու իմ
 Աստուածս մա աշխարհ զիս և ջ
 ալ, մահաւան սասանեաց իր շնորհ-
 լութիւն, ու ևն անելէս ետքն ալ ար-
 զացախտեան և ջ : Եւ զաւ, Տէր
 իմ Յիսուս, անոր համար լեզ
 ծածկեցիր, որ աննասարք Մորգ
 արցունքութիւն գանախա, լնէ իմ ա-
 զաշանքս, որ Աարիտ ազեան Ռա-
 սարիին հետ կ'ընեմ լեզի . Տէր
 իմ Յիսուս Բրիտանա, որդի Աս-
 տուծոց կենդանաց, զաւ կին երեք
 որ ծնաց լեզ երեւոց ծածկելուց
 համար շնորհ զաւ ինչո՞ւ ողոր-
 ակուցս, որ լեզի բազմալով լեզ
 վնարուեմ, վնարուելով լեզ գրա-
 նեմ, գանելէս ետքը լեզ սիրեմ,

սիրելիս իմ շարեացս գարսման
գանձեմ:

Երբ որ Մարիամ կարմնաց իր ա-
րևը քաղցրերես,

Թաղացարու ու մարեցարու արեւադէմ
ծաղկին պէս,

Այնչափ շորս գին փնտրուեց որ գը-
տաս գինը վերջապէս:

Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Երանուհին Պէնթէնուգա՝ սուրբ կոյս Աս-
տուածածնայ տաճարին մէջ աճեցած զաւոյն
փարն ընդ աճելու արժանի կ'ըլլայ:

Երանուհի Պէնթէնուգա կոյսը՝
սուրբ Աստուածածնայ զաւոյն՝ մա-
նուանայ տաճարը Եփեսոսին կար-
տուած առանձն ունեցած զաւոյր
Եւեղոյր ջերմեռանդ բլրալով կը
խնդրէր՝ որ նոյն զաւր ինքն ալ իր
սրտին մէջ խնայուայ: Եւ ահա որ մը
իբր առջևը կը աւանտ գեղեցիկ
սիրուհի մը խիտա սիրուն գաւա-
կով մը, սրուն երեսէն յոյս կը շո-
ղար: Աս աւանտըն ալէս կոյսը՝
սիրուն անանկ տրախաթ ինչով
լեցուեցաւ՝ որ ինք գինըր արքայու-

թե անձն մէջ կը կարծէր. մէյ մը մե-
 կուն մէյ մը մէկային Եպիսկոպոս շէր
 կը շարունար : Բայց ինչ օգուտ որ ա-
 նանկ զմտցած ասանք՝ անտիրք մե-
 կանց իր աշխին աս թեւէն անցար
 եղաւ ա իր սրտին մէջ անանկ զաւ-
 մը թողար, որ ասէն թաղէ մա-
 հաւան գաւառ հասանի պէս կ'ը-
 լար : Երեք օր լալէն արիչ բան մը
 չըրաւ . երեք օրէն ետքը նորէն ե-
 թեցաւ անոր սարք կոչան իր աւ-
 տուած արգասք գիրկը, ա ըսաւ .
 հաճարին մէջ իմ Յիսուսիս կար-
 սուած ասանք ըսած զաւերուս
 փարձը մէյ մ'ալ մ'ուզեր, ահա
 անտար. ասանկ բաներու միայր մի
 բանեցուներ, ինչու որ գուն անար
 եւ, անանկ զաւերու շեւ կրնար
 գիծանար :

Ս Ա Ր Ց

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Ծ Ա Ր Ա Թ

ԻՌԸՐԳԵԱԾՈՒԹԻՒՆ Թ.

Մարիամայ միշտը՝ Յիսուսին խանութի մը մէջ ունեցած խեղճութեանը համար.

1. Անցուցած կեանքին համար.
2. խեղճ ապրելուն համար.
3. Միշտ հոգսաւակ ըլլալուն համար:

1. ԱՍՏՈՒԾՈՅ ստիպութիւնը առ է, կ'ըսէ սուրբ Ոսկերեքան. արդարեան օգտին համար իրենց կենացը մէջ երբեմն միտքարութեամբ աւ երբեմն աշխատութեամբ անոնց ապրելութիւն ընել: Իրացքնե՛լ մեծ աբախութիւն էր Մարիամայ՝ երեսուն տարի իր սիրական զաւկին հետ ապրիլը, անիկաց միշտ իր աչքին առջեւն ունենալը աւ մօր պէս հոգայն աւ զգաւորը. իրեն ասկէ ազաւելի ցանկացի բան մը չէր կրնար ըլլալ, որովհետեւ իր սիրականը միշտ հետն էր, կ'ըսէ սուրբ Անտերնոս: Այսու ամենայնիւ կոչու

Կարծեմանց առ մեծ աշխարհս թեւան
 Տեաւարանս թիւնն մը խառնուած
 էր, մանաւանդ թէ նոյն թակն ած
 առնէն ալ հարցար կերպ ներքա-
 թիւններ իր առջինն կը շարուէին :
 Ղափա եւ առաջ կը արարուէր աւա-
 նելով անխեղ անասնոց անարգ ար-
 Տեառն մը մէջ, աղայել, կարել, ա-
 ստիտակները յղկել, առաքր
 Յարմարաց ազնելու համար յողմիչ
 քրտնիք. «Ո՞ր է մանաւկ հիւ-
 սանն, : Ղանդ կ'ընէր Ղազարիկցին
 Յիսուս նախ Ազանց արուած ա-
 նէծքն իր սրաց առնելով. «Քրտանդք
 երեսաց քոց կերպչես զհաց քո, :
 Երկրորդ՝ մարդ իկներու խանար-
 հա թիւնն արտօնչքնելու համար.
 առախ անարգ աշխարհաւորներու
 խանարհելու ած ձեռնաբերակը,
 արանցնով նախ աշխարհք առնող-
 ծեց, առ հիմնոց երկնոց կը արթւէ :
 Երրորդ՝ նոյն թակն մարմնով աշ-
 խարած առնէն, ինք առաւու-
 ծային աւառ թեւան մէջ բնկնում
 էր. առանկն ալ կ'ազն ար մեծք ալ
 անէն մարմնաւոր զարծքերնիս ար-

դիւնաւոր թեւեղք՝ միտքերն ինձ աւսրաներն ինձ առ Աստուած վերցունելոյն : Ասանկ կ'ընելին Մանարայեցիք . « Զձեռն ի գործ արարեալ , եւ զսիրտս առ Աստուած ազգի՛ն իւր յերկինս » : Մարիամ՝ առ ամեն թանգր զգուշութեամբ կը դիտէր , կը արամէր աւ կը ջաւէր : Առ սուրբ օրինակներէն պէտք է արեալ առօրին՝ Յիսուսէն շարժարտիր , աւ Մարիամէն ջաւակցիր :

2. Սրբոց Եւսեւ Յիսուս Տիւնաւն գործ կը գործէր , սնորհարար ալ խեղճ կ'ապրէր աւ միշտ անհանգիստ էր . ինչպէս որ ասորէն ասանկ արհեստաւորները . կերածը խեղճ թան մըն էր , հագածը ազբաստիկ , աւ թնակած ասանկ ալ ամեն հանգստութեանէ զարկ աւ կարտ : Բայց խեղճ մտքը՝ որ իր աստուածային արգելքն շարունակէր , շարունակ մեծ հոգ ունէր սնորհ ազկէ ծառայելու աւ կրցած ինչաքի անխնայ հոգարտ : Ինչպէս որ բարեպաշտ Սովետային իր էրկանը հետ կը մըտ-

մըստար, թէ ինչ կերպով Ազգիակ
 մարդարեւին ազէկ ընդունելու թիւն
 ընեն. «Արաւոյնք նմա սերնաւաւն
 մի սոյրքիկ, եւ գիցաք ի նմա մա-
 Տիւն եւ սեղանն եւ աթոռ եւ աշ-
 ւանակ», : Ասանկ ալ Մարիամ՝
 ինչ որ սուրբ Եւսեբիոս կը վասար-
 կէր՝ ասէնն ալ Յիսուսին համար
 ծախք կ'ընէր կը գործածէր. իսկ
 ինքն ալ իր ձեռքովք կերակուրք
 կ'եփէր, ու անոր հոգւոսար կը
 շինէր առանց կարի հրակշով. ու
 բոլոր հոգն ու մամուսքը միայն
 անոր սրայ էր : Աւ երբոր անոր բան
 մը կը պակսէր, սի կրնայ ըսել թէ
 սրչափ սիրար կը հասնէր ու կը
 սխաւանար, ու Յիսուսը միտիթարե-
 լու կը ըսնար : Աս սուրբ Մոր սերքի՝
 իր գաւկիսն համար հոգւով ու մար-
 մնով հոգ ասնելու գիտքը կը ստի-
 պէր. իսկ սուր հակառակն՝ աղքա-
 տու թիւնն ալ առ ստախարքի գործ
 գնելու կարծեա թէ ձեռքընէրք
 կապած էր ինչ մեծ արամու թեան
 պատճառ էր քեզի ստիկա, սի
 Մարիամ. յիսուս զաւակցու-

Թեան արժանի մայր եղեր եւ ,ուս-
տի եւ սրտանոց կը շաւտեցիմ զեզի :

3. Սոզումն իմաստունն առա-
կաց զբքին մէջ կ'ըսէ , որ երեք
բան կայ , որանոց խելքս շտառա-
պսինքն՝ շիրջաց ազէկ մը զանա-
զանել Թոշոյ արժուին ճամբան-
անոր համար որ՝ արժիւք Թրաւծ
ատեն իր հեարք (իզը) շիճղեր . ոչ
օճին սոզած տեղը . աւ ոչ ալ նա-
ւին գացած ճամբան : Աւ եարք կը
հեատեւցին՝ Թէ աբիշ բան մ'ալ
կայ՝ զորն որ անկարելի եղաւ ինծի
իմանալ . այն է մարգաւա իր երթ-
աստարդ աւ Թեան ատեն անցաւ ջած
կեանքը : «Նրեք են՝ զորս անհետք
են ինձ իմանալ . եւ գորրորդն ոչ
ճանաչեմ : Զհետա արժուոյ Թոշո-
ցելոյ . եւ զճանապարհս օճի ի վե-
րաց վիսի . եւ զչաւիզս նաւի ընդ
ծով գնացելոյ . եւ զճանապարհս
աւն երթաստարդի , : Սոզմանին առ
չորս խօսքը , սուրբ Ամբաստան Յի-
սուսին աղայաւ Թեան ատեն ան-
ցաւ ջած կեանքին կ'ազէ նմանցը-
նել , որն որ աբիշ բան չէր , բայց

ե թէ է միշտ հարաւանկա թ իւն , ինչ-
 պէս որ գրուած է . «Ար նոցա հնա-
 զանդ» : Ասով մտկչին գործած պէս
 պէս առարձմա թ իւննեքք կ'իմա-
 ջաին , իր խնամարհա թ իւնք , համ-
 բերա թ իւնք ա հեզա թ իւնք . բայց
 մանաւանդ հնազանդ ա թ իւնք , որն
 որ ինչպէս սուրբ Գրիգոր կ'ըսէ ,
 անանկ առարձմա թ իւն մըն է , որ
 աբիշ անէն առարձմա թ իւննեքք
 իրեն հետ մեկանդ անի : Ահ , ինչ
 մեծ զարմանք կը բերէր Մարիա-
 մայ' որ Աստուած մը իր անէն մէկ
 հրամանին կը հնազանդէր . ինչ-
 պէս կ'ըսայ , կ'ըսէր ինչն իրեն , որ
 Աստուած ազախնայ մը հնազանդ
 ըսայ . ասանկ այլայլա թ իւնով
 արտին եռանդէն կու լար : Ասրե-
 կից ըսանք Մարիամայ , ա միան-
 զանայն արձմակ առնունք երեսուն
 ասրի իր ասեղծուածնեքան հրա-
 մանին աակը ըսող Աստուծ մէն .
 արձմակ առնունք , կ'ըսեմ , մեր
 հարաբառ թ իւնք խնամարհեցնե-
 լով , որնանէ մեծերնու ա աղ հնա-
 զանդ իլ շենք ազեր :

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՍՆ

Ի՞նչ մեծ մարտիրոսութիւն էր
 քաւկին քաշած միշտոյ, զաւազին
 Մարիամ, որ երեսուն տարի շա-
 քունակ Աստուածորդիդ ու սիրա-
 կան զաւակդ հիսուն միշտ ազ-
 քաս, միշտ խեղճ, միշտ խա-
 նարհ ու միշտ կարօտութեան
 մէջ անտար : Ի՞նչ դժուարին բան
 է, շափազանց սիրով մէկը սի-
 րել, եւ ուզածին պէս շէրձայ ի-
 րեն հոգ տանիլ : Իրանցքնէ գիծած
 սիրանց մեծապէս կը զաւեր Յի-
 սուս սրբւոյց գրաց : Հապա ինչ
 մեծ մահացուցում էր քաւ խա-
 նարհ սրտիդ անանելն որ քեզի կը
 ծառայէր ու հնազանց էր այն
 Աստուածը, որն որ երկնից ու եր-
 կրի կը հրամայէ : Ո՞վ անկեանսք
 Մայր, կ'աղաչեմ քեզի, քաւ որ-
 դւոյց հնազանցութեան արդեան-
 ցը հանկար շնորհք առ ինձի՝ որ
 միշտ մեծերան հնազանց բլամ,
 բաց մանուանց Աստուծոյ պա-
 ասիրաննեբան :

Ինչ բարեպաշտ զգած մեներ սուրբ
 կոյս Մարիամ կ'ունենար
 Երբ ոք Որդին Աստուծոյ կը թա-
 փէր շիրան անհամար
 Աշխատանքով զեղջիկական՝ իրրեւ
 անարգ գործապար:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Յաւագին կոյսը ետեւան գուռը հասած
 քահանայի մը մոթթարանը կու սայ:

Սուրբ կուսին ջաւերան խիստ
 ջերմեռանդ քահանայ մը՝ զանանք
 պէնպէս ազօթ քներով ու հոգեւոր
 կրթութիւններով մեծարելէն ի
 զաս, գրասնոց ալ զանազան ջեր-
 մեռանդական գործքերով կը պա-
 տուէր, ու մեծ սէր ունէր ան ջա-
 ւերան: Աս սուրբ անձը պզտիկ ե-
 կեղեցւոյ մը առաջնորդ էր, ուր
 Մայր ջաւագին արձան մը կար:
 Եկեղեցին գոց եղած ատենը մի-
 նակուկ կ'երթար անոր առջեւն
 ու անոր հետ ջաւակից կ'ըլլար,
 կու լար կ'սղարար. Ետքը խորանին
 վրայ կ'ելլար, Տիրաներ արձանը
 գիրկը առնելով իրրեւ կենդան-
 ւոյ մը հետ սրտանոց կը խօսակցէր

ա. կը մխիթարէր. նաեւ մարտը
 լախով մըն ալ անոր աշարներուն
 արցունքը կը սրէր: Ասանկ մէկ
 քանի տարի անցընելէն ետքն տա-
 րարի քահանան ծանր կը հիւանդ-
 նայ ա. մահուան դուռը կը հաս-
 նի: Բժիշկներէն յուսահատած
 ա. մեռնելու մտա եղած տակնը՝
 սուրբ Աղյոսը տար կ'երեւայ ա.
 զինքը սիրով մխիթարելէն ետքը
 թաշկինակով մը անոր մահուան
 քրտինքը կը սրէ. ա. անկիջապէս
 անանկ ա. ժ մը կու գայ վրան՝ որ
 կատարեալ սղջ կ'ըլլայ: Քահա-
 նայն յարութիւն առած ի պէտեա-
 թէն ողջնցած տեանելով զինքը,
 կը դառնայ Տիրամօր, դուն սի ես,
 կ'ըսէ, որ ճանչնամ իմ բարերար
 ա. շնորհակալ ըլլամ: Ան տակն
 Աղյոսը պատասխան կու տայ. ես
 ան եմ, որուն արցունքները դուն
 շատ անգամ սրեցիր. առ կ'ըսէ
 ա. անցայտ կ'ըլլայ:

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ Ծ Ա Յ Ա Թ

ԽՈՐՀՐԴԱՆՈՒԹՅՈՒՆ Ժ.

Մարտիանայ հոգը երկը սարի Ախա-
սին քարազուխեան սաներ.

1. Իր սրգույն աշխատուխեանը հա-
մար.
2. Ինքնակամ գիշտ կրկնուն համար.
3. Արիչնեքուն շարակամուխեան
կրան նեղուխեան համար:

1. ԻՆՉՊԵՍ երկը սարի Ախ-
ասսին քարազուխեան սանն՝ իր
սոցը կեանքը սրիչ քան շէր,
բայց եխէ բարիք ընել աւ աշ-
խատիչ, սասնկ ալ նոյն սաներ
Մարտիանայ կեանքն ալ գրեխէ
շարունակ աշխատիչ եղաւ: Նախ
եւ սաւջ ինչ ցաւ եղաւ Մարտի-
անայ սրսին, երբոք Ախասս իրակ
հրանանտ աղեց, որ երխ ալ մարդ-
կային փրկուխեան համար աշ-
խատելու սկսի: Մայր իմ կ'ըսէր,
(ինչպէս սարք Բեանարդաւ կը
խարհրդածէ,) ահա սաներ հա-
սաւ, որ հոգինեքուն աղեկու-
խեանը համար ընզիկ գաւառիմ:
Գարնեալ քաւ նոյն սարք Բեա-

նարդարի, ծանկի մտայ եկամ՝
 խորին խանարհախեանք մայրենի
 արհեստի ինքն ինքնուրույն : Այլ կրնայ
 պատմել թէ այս ճայնն ինչ ցա-
 ռալի վերջ մը բացաւ : Մարտիանայ
 արտին մէջ : Ետքը Յիսուս անկէջ
 գտաւ եցաւ : բայց մայրը ամենե-
 շին անկից չգտաւ եցաւ : ոչ արտա-
 վ ոչ ալ մայրէն հաներախ : մա-
 նաւանդ թէ մայրենի սէրը, կ'ըսէ
 Ռիքարտոս, իր սիրականէն աւրիչ
 բան չէր կրնար մտնուայ : Ամէն
 ար աւանդ գիշեր աւրիչ բան չէր
 մտածեր՝ բայց եթէ իր սիրական
 գաւազը, աւ միշտ կ'ազէր իմա-
 նայ, թէ աւր է, ինչ կ'ընէ : ա-
 ղսերախ թէ միշտ քարոզերախ
 Հրեանաւանդ երկիրը աւ քաղաքնե-
 րը կը պարտէր, «Աւ չափէր Յիսուս
 ընդ ամենայն քաղաքս եւ ընդ գեղա-
 սասնայն ի մտախորդս նայաւ»,
 կ'ըսէր : Ահ, ինչո՞՞ գաւազն, սրչափ
 կ'աշխատախ աւ կը քրտարնիս : կե-
 րտախքի սասննը կաւ գար նէ, ի՞նչ
 գիտէ, կ'ըսէր, արդեօք աւտըս
 բան մը ա՞նի թէ չէ : քնանայաւ

առանձնը կու գար նե, ս՛հ, կ'ըսէր,
 սո՛վ պիտի բնակարանն առ անկողին
 մը ապր Յիսուսիս: Առանկող զա-
 շուած սիրականն մինակու թե անն մէջ
 կը կենար Մարիամ, սպասելով որ
 գեթ առ թով մը՝ գննէ զիչ մը
 առնն ըլլայ՝ իր սիրուն զաւակը
 կարենայ տեսնել: Ո՛վ Մարիամ,
 ինծի աչ շնորհք առ, որ միշտ
 զԱստուած մտածեմ, անոր վրայ
 խօսիմ, առ սրտանոց անոր բաղձամ:

2. Մեծ էր Մարիամնոց սրտին
 ջարբ անոր համար, որ փրկիչն առ
 երեք տարուան մէջ յոժարու թիւ-
 նով նեղութիւն կրելոց: Անոր հա-
 մար աչ իր մայրենի անունն Երածին
 պէս գնաց, ինչպէս որ Առասպիսս
 կ'ըսէ, ձեռնուան առնն Յորդա-
 նանու պաղ ըսրերը մտառ, իր
 մկրտչին ձեռքէն մկրտութիւն
 առնելու համար: Եւորը անանկ
 առասպիկ ձեռնուան առնն անա-
 պատ մը զաշուեցառ, որ որ զա-
 ռասունն որ խիտա պահք պահելով
 անցուց, մինչեւ ուժն աչ կարե-
 ջառ: Անասպանէն ելառ առ սկսառ

բարբառփին խեղճ ու վշտալի կեանք
 մը անցունել, կ'ըսէ նոյն Առաջ-
 փոս: Ամենեւին բան մը չունէր,
 ու իր ապրուստն աբիշներուն
 տրուած ողորմութեանն էր: Սուրբ
 Թովմաս կ'ըսէ. Քրիստոս մտրա-
 նալով կ'ապրէր ըստ սաղմասին.
 «Նա աղքատ եւ անանկ եմ»: Աս
 իրաւ է՝ որ Քրիստոս անք մեր աղ-
 քատութիւնով կ'ապրէր, բայց չէ
 թէ դո՛ւնէ դուս մտրանալով, հա-
 պա աբիշներուն իրենց կամօքը
 տուած ողորմութիւնով: Սուրբ
 Առկասին խօսքն ալ սա կը հաս-
 տատէ. «Նւ այլք բազումք որք
 պաշտէին զնա յինչից իւրեանց»: Ասանկ
 ըլլալուն համար ինչ մեծ
 ցաւ եղաւ Մարիամայ, որ սառցոյ
 գիտէր՝ թէ իր սիրական զաւակն
 իրակ հեռու այնչափ կարտու-
 թեանն ու տառապանաց մէջ կ'ապ-
 րէր: Ս'ի Մարիամ, գիտեմ, որ
 ըստ արժանւոյն լեզի հեռ ցա-
 լակցելու կարող չեմ. ս'հ, տուր
 իմ սրտիս ալ ըստ սրտից զգած-
 մանքներն ու ցաւը:

3. Գարբաւանց սրահին ասեւեղէն
 աւելի տառասպանք ու սիրչաւ Ե-
 դաւ իմանալք՝ թէ Եփեսոս Լիւայ-
 ներուն իրեն դէմ ունեցած ասեւ-
 ըս թէ եւեղէն աւ բարկու թէ եւեղէն շատ
 բան կը քաշէր: Այլի գիտէր,
 որ անանք սիրչաւ անոր անունք աւ-
 բեղաւ աւ գրագարանեղաւ կը ջանային:
 Կրթեմն իրբեւ ասորին մարդ մը՝
 Տիւսան մը որդի՝ բուշոյ կ'անար-
 դէին. «Մէ աւ Ե Տիւսանն որդի»,
 երբեմն իրբեւ մարտեղաւ յիշ կը
 պահարարեկին. «Մարտեղաւ ջանե-
 ղ զձապարագն», երբեմն ՏայՏայիշ
 կ'անուանեկին. «ԼայՏայի դն», եր-
 բեմն դիւարՏարի տեղ կը գնեկին.
 «Գնե դոյ»: Գարբաւ ասանք բու-
 ղոյ ինչ մեծ ջաւ կը դգար սրահն
 մէջ: Ո՛վ կրնայ աշխարհքիս մէջ
 գրագարան թիւն մը բուշ, աւ նա-
 խաննաւ եւ բարկու թէ եւան շար-
 ժից: Գոյնե իր երխաւասարգաւ
 թէ եւան ասեւնք տեւնալոյ՝ որ Ե-
 դիպասայի մը իրեն Տայրեւանկից
 Լիւայն կը նախատէր, շաւ մը ե-
 տեւէն մարտեղոյ ասպանեց, աւ ա-

ւազինն տակէք թ'ազեց : Թե՛ սր ան-
 մեզ զրազարակաւք մեր բարեկամք
 ըրայ կամ՝ ազգակամներս կամ զա-
 ւակներս, եւ կամ մեր Աստուա-
 ծը, ս'հ, ինչպէս մեծ կ'ըրայ
 սրակերտս մէջ զգացած ջաւեր-
 նիս : Արեւմե ինչ մեծ սեւնտանելի
 պիշտեցաւ : Մարիամնայ սրախն տես-
 նելով իր Յիսուան սեւ Աստուածը
 Հրէայնեքէն այնչափ զրազարակալ
 սեւնարդեաց : Մատաթիայի հա-
 մար կը կարգանք, թե՛ երբոր տե-
 սաւ Հրէայ մը՝ որ Աստուծոյ փայ-
 լած յարգութեան մէջ կը պակ-
 սեր, անանկ մեծ բարկութիւն մը
 զգաց՝ որ երեւէն կրակ կը ջաւա-
 քեր, սեւնարք սալք կը գազար :
 «Ի նախանձ բարկութեան բրդե-
 ջաւ . երկհամարնք իւր զգացանի
 հարան» : Ինչ զգածմանք պէտք
 էր սեւնեաց Մարիամ, որ կը տես-
 ներ իր Աստուածը՝ որ կ'անար-
 գէին չէ թե՛ մէկ հապա հա-
 զարաւոր Հրէայնեք, չէ թե՛ մէկ
 հապա բիւր կերպով : Ո՛վ Մարիամ,
 ո՛վ որ քակինն ստանել չգիտնու-

քու վշտերուդ որսանոց շիջու ահպիր
 նե, անխկաց մարդու սիրտ պիտի
 շունենայ :

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄՆ

Ո՛վ ամենասուսքը մայր իմ, քու
 ցաւերդ իրաւքնե՛կ մեծ աւ շղթմա-
 նայու ցաւեր եղան : Բայց ան-
 էր մի միայն մխիթարանքդ, (որուն
 ես ալ կը փառապիմ), որ բոլոր
 քաշած նեղութիւններդ Յիսու-
 սին համար, Յիսուսին հետ էին :
 Ո՛հ, ինչչափ բախտասուք կ'ըլլայի
 ես ալ, թէ որ Յիսուսին աւ Մա-
 րիամայ սիրոյն համար կարող ը-
 լայի նեղութիւն քաշել, աւ Յի-
 սուսի եւ Մարիամայ հետ շարշա-
 բաիլ : Ո՛վ Մայր ցաւագին, քու
 ցաւերե՛դ ինձի ալ սուք. շեմ
 կարող քու ստաքնութիւննե-
 րուդ նմանիլ, ինչու որ դուն բա-
 րբա՛սին սուք ես, աւ ես բիւր մեղ-
 քերով լեցան : Չեմ կրնար քու
 փառքիդ համեմիլ, ինչու որ դուն
 Աստուծոյ մայրն ես, աւ ես ինչո՞՞

ազարակ չի մտարդ մը . առ թե՛մն իսկ քու
 ցաւ երաւդ մտանակից բռնէ , որ քեզի
 Տեաւ լամ : Կրանի էր ինձի , կը
 կանչեմ՝ աւարք Բանասկենդաբային
 Տեաւ , թէ որ կարենայի մինակ քու
 ցաւ երաւդ թեկեր ըլլայ :

Ո՛ր Մարիամ քեզի Տեաւ ըլլայ ըն-
 կեր հաւասար

Շնորհաց մէջ եւ արդեանց աւ պատ-
 ւոյ մէջ շեմ կրնար ,

Եւս երաւդ մէջ գտնել զիս բաժանու-
 կից թեկեր առ :

Պ Ը Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ե

Տրան մէջ քու արանն կը խոչարի՝ իր մ-
 թէ բո՛ւժ քարեզարմաթեան համար ի պա-
 տիս ցաւագին կուսին :

Ղգնուական խաթման մը մէկ
 հաւասիկ սիրուն գաւակ մը ունէր ,
 սրն որ աչքին պէս կը սիրէր : Աս
 աղան աբիշի մը Տեաւ կառելով՝
 կը զարնուի գեւորներ կ'իյնայ ա-
 բիւններու մէջ : Չարնաղը ձեռք
 շիջուարս համար հոն մնաւ աւել
 ըլլալ պարտաւ (տարայ) մը կը փախ-
 չի , չգիտնարով որ ա՛ն զարնուած
 աղան պարտան էր : Մայրն անկ-

ներսին բանօր մը տեղեակ չբռնա-
 լով՝ զանօրկա սիրով կ'առնու կը
 պահէ . բայց քիչ մը ետքը կ'իմա-
 նայ՝ որ իր որդին մեռցանալն է :
 Ետքը ինք իրեն գալով կը մտա-
 ծէ , թէ ինչո՞ւր որ սուրբ Աստուա-
 ծածին իր զաւակը խաչ հանող-
 ներուն թողու թիւն տուաւ նէ ,
 ստանկ ալ ինք զաւակին Մարիա-
 մայ սիրոյն համար իր որդին զար-
 նային ներքեւ ձեռքէն եկամ ա-
 ղէկու թիւնն ընէ : Անոր համար
 կրցածին շափ իր սունը պահէց ,
 ու ետքը ձի մը , ստակ ու լաթեր
 տուաւ՝ որ փախչի խաչափ : Աս
 մեծ բարեգործ ու թիւնն այնչափ
 հաճելի եղաւ սուրբ Առաքին՝ որ
 զարնուած աղան խեղճ մօրը ե-
 րեւցաւ սրափ ու զուարթ ու ը-
 սաւ : Մայր , քու զուգրցած սիրոյդ
 համար զաւակին Աղան իւր քաւա-
 բանէն ազատեց , ուր որ շատ տա-
 րիներ պիտի մնայի , ու ահա հի-
 մակ արքայու թիւն կ'երթան :

Ե Ր Ր Ո Ր Դ Շ Ա Բ Ա Թ

ԻՈՐ ՀՐԴԵՐ ՈՒԹԻՒՆ ԺԱ.

Մարտանց սրտին վախը Յիսուսին կե-
նացր՝ համար՝ Հրեայներուն ըրած
նենդաւ թե՛նէն .

1. Անոնց անիրաւաւ թեւանք համար .
2. Անոնց ապերախաւ թեւանք համար .
3. Անոնց անզթաւ թեւանք համար :

1. ՄԵՐ ջառի պատճառ եղաւ
Մարտանց Հրեայներուն այն ա-
նիրաւ ձայնը, որով փրկիչը վա-
տահամբաւ ելաւ ա. զրապարտելու
կը ջանային. բայց ամենէն աւելի
անար սիրար խոցողը՝ Յիսուսին
կեանքը վերցունելու համար ըրած
դարաններն (աւագագ) էին, զորոնք
չառ անգամ անար գե՛մ կը հնա-
րէին : Ասի եւ առաջ կը մտածէր
Մարտան, թէ է նրչափ անիրաւ բան
էր անոնց ըրածը, որ մինակ առե-
լաւ թե՛նէ յառաջ կու գար : Չէին
կրնար քաշել այնչափ հրաշքնե-
րը, որոնցմով փրկիչը իր երկնային
վարդապետաւ թիւնը կը հաստա-
տէր, որով իր անունը ժողովրդ-
դեան մէջ կը հաշակուէր : Առտափ

եւ մէջերնին միասնաներով անար
 դէմ կը խորհէին . «Չինչ արաս-
 յարք, զի այնն այն բարութ՝ նշանու
 առնել,, : ու եւայնն ապէկ հասկընու-
 ըով, որ Յիսուսին համբաւին ու
 պատուոյն շէին կրնարք մտաւել,
 միասնութին գրին՝ որ գէթ ան-
 գրթեմ թէ եւամբ կեանքը մերջու-
 նեն . «Դարհուրդ արարին՝ զի այսն-
 յենն գնա,, : Անթմեալ նախանձ,
 կը կանչէ հոս աւարք Ոսկերեքանն,
 սրչափ անխրաւ եւ, ու ինասր
 մարդ կանն միայրք կը կուրցընեն :
 Յիսուսին գործած անհամար
 հրաշքները անաներով, որ ժողո-
 վորդեան բարեացքը համար կ'ընէր,
 պէտք էին դարմանուալ, գովել ու
 ընդունել ան հաստարք, որ այն-
 չափ հրաշքներով կը հարստա-
 սուէր : Այսաւ ամենայնիւ բարք
 Երուսաղեմին ամենն եզամբ բարխը-
 ներանն այնչափ շէին համիր, ին-
 չու որ Յիսուսին արուած պատիւ-
 ներն ու գովեստաները շէին կրնար
 քաշել : Արդ Մարիամ առ ամեն
 բան գիտէր, անար համար պէտք

էր սրտանոց ասանկ հասաւշել . Ո՛վ
 անմեղ զաւակս, մեծ նախաափնոց
 կ'ընեն քեզի Հրեայները հեազ
 ասանկ վարուելով . թէ որ արդար
 պատճառի մը համար քեզ հարա-
 ծէին, գուցէ կարենայի համբե-
 րել . բայց քեզ մեռցրնել ուզող-
 ներէն՝ որոնց կեանք շնորհեցիր,
 ո՛վ կրնայ բարբառնն շղարշիլ : Ո՛վ
 Մարիամ, կ'ազաշեմ քեզի, սա
 քաշած մեծ ցաւերուդ սիրոյն հա-
 մար ըլլայ, շնորհք առ ինձի՛ որ քա-
 ջութեամբ համբերեմ ինձի դէմ
 եղած անիրաւութիւններուն, ինչ-
 պէս որ դուն Յիսուսին դէմ եղած
 անիրաւութիւններուն համբերե-
 ցիր :

2. Աշխարհքիս մէջ անասնկ
 գէշ մտաւթիւն մը չկայ, որ ամէն
 մտաւթիւնները մէջն ունենայ,
 ինչպէս որ սպերախաւթիւնն է :
 Աւ սա մտաւթեան շարաւթիւնն
 ան ասնն աւելի կ'երեւայ՝ երբոր
 եղած բարեբաւթիւնն՝ որուն
 դէմ որ ազ սպերախաւթիւնը կը
 ցուցուի՛ շատ մեծ է : Արդ ամե-

ներսին անունուած շէք մարդկան
 մէջ անունեկ մեծ ազգոյն ապերախ
 առեթիւնն սք, որն սք Հրմայնեքք
 Յիսուսին դէմ ցուցրցին: Յիսուս
 ան երկք առքի քարազու թեան ա-
 անն ուրիշ քան շքքա, բայց եթե
 աննունն հազեւոր ու մարմնուսք
 բարիքներ ընել: «Շքնցաւ բարի
 աննել եւ թժշկել»: Իք երկնացին
 վարդապետա թեանքը հազինեքք
 կք հարստացրնեք ու սրացուցիչ
 շնորհքներու դանձախ կք լեցր-
 նեք: Մարմններուն ալ բարիք
 կքնեք, հիւանդներք թժշկելով,
 դիւահարներք ազատելով, անու-
 թներուն հինգ հազարք մեկանդ
 կերակրելով, արանա թեան մէջ
 քլաղներն ու ձախարդա թեան
 հանդիպողներք մխիթարելով: Փա-
 խանակ պաշտօն մեծ բարեբարա-
 թիւներու ինչ հասուցում ըն-
 դունելցաւ, ասանք միայն դուստ-
 նանա թիւն, մարմնա թիւն, շուն-
 կարծակի սրան հասնել ու մահուան
 մահանել. «Թագուցին ամբար-
 առանք սրագայթ թեան»: Ասանկ

մեծ ապեբախտութեանն զէմ՝ Մա-
 րիամ՝ հաս աշերտով սրտանոց Ասայի
 մարդարեփն հետ կ'ըսէր. Ո՞վ ապե-
 բախտ Հրեաւանն, իմ որդիս ինչ
 շարիք քրաւ քեզի. ուրեմն աշք շու-
 նիս, որ առնն որ քեզի եղած բա-
 րիքս անանես, ու ոչ ալ սիրտ
 որ շնորհակալ քրաւ: Ո՞վ Մա-
 րիամ, իրաւցիծէ կը վայրկէս՝ որ ա-
 սանկ ցաւերուդ մէջ քեզ մխի-
 թարեփ՝ ճանշնարով որդւոց քրած
 բարիքն քր. բացց վայ ինծի, ապե-
 բախտութեանոք եւ աւելի եւս
 աւելցուցի քու ցաւերդ:

3. Վեշն անէր՝ որ Հրեայնե-
 րը կը մտածէին Ախաւ որ ապանանկ,
 բացց չէ թէ հասարակ մահուամբ
 մը, այլ աւելի խաւութեամբ ու
 անոյ թոթեամբ: Անոր զէմ կ'ել-
 լային շուներու, ցաւերու ու ա-
 սիւծներու պէս: «Շարի եզնն զի-
 նեւ... բացին ի վերայ իմ գրե-
 բանս իրեանոց, որպէս առիւծ զի
 մանչէ եւ յափշտակէ»։ Աւ թէ որ
 կարելի քրաւ որջ որջ կ'ուզէին
 զնորք կըլլէ. «Շէնն եւ կը ճարկին

զառաւմուծան իւրեանց՝ եւ առեփն ,
 եկայք կրցուք զառ : Անդամ մը
 բարձր լեւան մը գլախը տարփն ,
 որպէս զի հանկից զինքը վար նե-
 անն : «Աձփն զնա մինչեւ յար-
 տեւան լերփնն՝ յորց վերաց քա-
 զարն նայա շինեալ էր , զահա-
 վեժ առնել զնա : Անդամ մըն
 ալ զիչ մնաց՝ որ քարերուն առ-
 կը զինքը պիտի ծածկէփն . ու-
 թիչ անդամ մը խաշելու ճամբան
 կը փնարուէփն : «Եկայք արկցուք
 փայա ի հաց նորա , եւ ջնջեացուք
 զնա յերկրէն կենդանեաց : Բաց
 փրկիչը կը փախչէր , ու ժողովրդ-
 գեան աչքէն զինքը կը ծածկէր :
 «Եւ Յիսուս այնուհետեւ ոչ եթէ
 համարձակ չըէր ի մէջ Հրէիցն :
 մանաւանդ թէ Երուսաղէմը թա-
 զուց ու մա անապատ տեղ մը
 քաշուեցաւ : Ինք որչափ որ երեսը
 կը պահէր նէ , թ շնամփն երն առելի
 եւս զինքը փնարուելու ետեւէ կ'ըլ-
 լայփն , մանաւանդ թէ հրաման
 կու տայփն , թէ ուր ըլլալը ով որ
 գիտէ նէ , զայ իմացքնէ որ բաննն :

Ա՛հ, քանի անգամ արդեօք անփրա պաշտօնեայնեքը չէ թէ միտակ ջարեկ ասեն, հասցա գիշերն ալ զէնքերով լուպաներնեքով Մարիամայ տունը Յիսուսը կը խնդրէին. քանի անգամ սպասուալիքներով զինքը կը ստիպէին որ ուր ըլլայք շնած կէ, շատ անգամ ալ պէտք եղաւ՝ որ Յիսուս շատով տունէն ելլէ երթայ, արդեօ զի չըլլայ թէ սրիկայնեքը տունը կտան: Աս խեղճ մօր ունեցած սրտին միշտը ս՛ով կրնայ պատմել: Ո՛վ Մարիամ, կարծեմ թէ ասկէն ի՞նչ մարտիրոսութեան մէջ էիր, շարունակ Յիսուսը կորսնցունելու վախը սրտիդ մէջ ունենայրով. ա՛հ, կ'ազաչեմ քեզի, նայն վախը իմ սրտիս ալ տուր, որ մեզ քերով ես ալ Յիսուսը շխարհանցընեմ:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Ո՛վ իմ աշուրներաս ալ երկու աղբիւրի նման արցունք կու տայ, որ ես ալ ցաւագին Մարիամայ

Հետև մեկտեղ լամ առ սղբամ : Վ
 առջր զգլխախախտ իմ իւր, եւ զաշխ
 իմ ազգիւրս արտաւանայ, եւ լայնի
 գախի եւ զգիշերս : Ասանել արշաւնք
 հարկասոր է սա զաւարջին Մար
 զաւարջելու համար, որուն զաւա
 կք, որ անոր սիրան էր, երկար ա
 սանել իմ շնամբներք կ'ազելին մեռ
 ցիներ : Գուն, ում Մարիամ, զա
 շարից մահարնել խարտելու համար
 Հրեայներուն յո՛ւստ արկանք կեանքդ
 կաւ ապիր . բայց Աստուած սա
 բանք շարժեց, որպէս զի արգւտդ
 հետ զուն ալ միշտ շարչարախ :
 Բայց մոյն ինձի, որ մեղքերովս
 պատճառ եղեր եմ զաւերուդ .
 կ'ազաշեմ քեզի, որ իմ սիրաս
 ալ զաւարջին սրախդ զաւե
 բուն մասնակից բնեա, որուն սրբ
 սանց կը սիրախաղիմ :

Կա լաւ կ'սղբաս, ում Մարիամ, եւ
 եւ ինչպէս դեռ կ'ապրիմ
 Բաւ նաւազից անանելով, ո՛հ, կը
 զաւիմ սասակազին
 Ար սիրաս անշարժ կեցեր է այնչափ
 զաւարջ առ քին :

Պ Լ Տ Մ Ի Թ Ի Ի Ն

Սեփի զք Մայր ցաւազինն իրեն ազնաւթեան
կանչելուն՝ արարաց կարգի հարչքով զ
մահաւրնն կը խաղտի :

Խաղտիս զինաւորինն մէկը կար-
գաւելին ետեւ , երկրորդ արը պէտք
կ'ըլլայ որ նոր հարսը թողու
ու ծեծի երթնայ : Ինն աւիս անց-
նելին ետքը սունն կը դառնայ ,
ու կը տեսնէ որ իրեն նոր դաւակ
մը ծներ է : Անկանք վրայ կատկա-
ծելով խիստ կը սրգայի , ու սարք
մեւքնն առած անոր վրայ կը վա-
ղէ , որ աչաւն հետ միասնեղ մեւ-
ջրնէ : Իսեղճ կնիկը՝ որ սարք Աս-
տուածածնայ ցաւերուն մեծ ջեր-
մեւանցաւ թիւն անէր՝ տխու
կանչել . Ո՛հ , ցաւազինն Մարիամ ,
ինծի ազնաւթեանն հասիր , ու ան-
մեղ ըլլալուս իս պաշտպանն : Ո՛վ
մեծ որանչելիք , ահա տաան արուան
մանաւ կը սար կ'ելլէ , մէկ ձեւքը
մտքը դէմ , ու մէկայ ձեւքով ու-
ժով մը սուրինն բերանը բանելով՝
անաւք ձայնով համարձակ կը կան-
չէ հորը . Անցիր , հայր , ինչ է ազ

ըրածդ . ես քաւ զաւակդ եմ , իմ
 մայրս անակնդ է , յանցանք շունի :
 Աս ձայնը լսելուն պէս մարդուն
 խելքը գլուխը եկաւ , սուրբ վար
 գրաւ , ու առաջարկնէ աւելի սէր
 ունեցաւ կնեկանը ու զաւկին գրայ :
 Եւսրը առ աղան մարտիրոսս թեան
 պատկի արժանի եղաւ . ինչու որ
 Հրէայներն առ աղան գաղցան , սա-
 բին հեռու աւեղ մը սուրբ հաւա-
 սոց թշնամու թեան հաւնար շատ
 շարշարելէն ետեւ . դանակով միտք
 կտոր կտոր քրին , ու ետքն ալ քա-
 ընրաւ . սակը պահեցին : Բայց Աս-
 տուած՝ որ իր սուրբերը կը փառա-
 ւորէ , գիշեր մը առ աղան ալ փա-
 ռաւորեց . սկսաւ առ քարերուն
 սակէն լոյս մը ծախել , սրով ան-
 աւղացի քրիստանեւ այները եկան
 գասան սուրբ մարմինը , ու պատուով
 եկեղեցին տարին . ուր մինչեւ
 զայսօր կը պատուի :

Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ Ծ Ա Ր Ա Թ

Ի ՈՐ ՀՐԴ ԱԾ ՈՒԹԻՒՅՆ ԺԻ.

Մարիամայ խոսվածքիւնը Աւետման
ասեմն.

1. Ինչու որ մայր եղաւ.
2. Մայր Աստուծայ եղաւ.
3. Մայր եղաւ Աստուծայ՝ որն որ պի-
տի խաչուէր :

1. ԻԹԻՊԵՏ եւ Մարիամ Աւ-
ետման ասեմնը ծայրագոյնն փառ-
քերու ու պատուոց հասաւ, բայց
պէտք եղաւ որ մեծ խոսվածքիւն
մը սրտի կրէ. «Ղեզ բանան խոս-
վեցաւ,, . ու անանկ այլայլութիւն
մը, որ Գարբիէլ հրեշտակապետն
անոր սիրտ տալու ու զինչքը միտ-
թարելու հարկադրեցաւ. «Մի
երկնչիք Մարիամ,, : Աս աւետա-
քերու թեան պատմաւր՝ Աստու-
ծոց մայր ըլլալն էր : «Ահա յղաս-
լիք՝ եւ ծնցնա սրգի,, : Մարիամ
աս ձայնը լսելուն պէս՝ տարտափած
մնաց, ու գողարով սկսաւ ըսել .
«Չխորզ լինիցի ինձ այդ,, . Ինչպէս
կարելի է ան գեպքին ինձի հան-
դիպիչը, որուն ասեմն բանեմն աւելի

սիրականն աւ Նարխանձեղի եղած է
 կուսակ թիւնք : Ի նշալեւ կրնայք ըւ-
 լայ ապ բանն ինձի, որ մանկու-
 թ իւնն առննք, հարկի թ է իսկ ըս-
 կը հարնելք, թէ կուսակ իւնն
 շուշանն ախարի Աստուծոյ ընձայ
 ըսի : Իրաւ զրեւ իրաւունք ա՛նելք
 Մարիամ զարսնանալու . մանաւանդ
 որ կեփկեփու մէջ կուսակ իւնն
 ախար ընայնելուն առ ջիւնք ինք ե-
 զու . անոր հարնելք մեծն Արարիւն
 զիւնք մայր առնն կուսանայ կը կան-
 շէ, որովհետեւ իր օրինակսի կու-
 սակ թիւնն իր թ է ձեռն աւ աշ-
 խարհք ըրաւ, թ էպէս եւ անանք
 կը կարծեն, թ է հին օրնային մէջ
 ըսնի մը կուսանք եղած ըլլան,
 ինչպէս Մարիամսին ըսչք Մարիամ .
 ըսչք առննաւայցք աւ է՝ որ թ է
 հին օրնայ աւ թ է նոր օրն-
 նայ ժամանակն ախարի կուսու-
 թ թիւն պահանջելն առ ջիւնք Մար-
 իամ եղաւ : Աս էր պատճառք,
 որ հրեշտակին ձայնք ըսելուն պէս
 այրայնելու . թ էպէս եւ մայր Աս-
 տուծոյ ըրալու ըսք անոր կու

տար, սակայն ինքը պրանշելի վեհ-
անձնու թէ ետեմք մը իր հաճու թէ իւ-
նը շատու, մինչեւ որ միշտ կոչու
մեայու աստահով շեղու նէ : Ով
Մարիամ, ինչ զարմանալի ու ա-
ւարինական խառնու թէ ինչ մընէ կը
քու այլայլու թէ ինչ . ո՛հ, կ'ազա-
շեմ քեզի, ինչպէս որ քու նա-
խանձելի օրինակովդ մարքու թէ ետեմ
օրինակ եղար, անանկ ալ շնորհք
առ ինձի, որ նոյնը ես ալ գործ-
քով կարենամ կատարել :

2. Իրենարհ, անօթիտամ ու
պարկեշտ անձ մը, ինչպէս որ Մա-
րիամ կը, պատիւները բնու շէին
կրնար զո՛հ բնել, թէպէտեւ
շատ մեծ բնային . այլ խառնու-
թէ ինչ ու երեսի կարծիք թէ ինչ կը
պատճառ էին : Անոր համար անե-
նարհանարհ կոչար մայր Աստուծոյ
բնայուն աւետար թելով՝ անանկ
բարձր ստատիճանի մը գինըր անար-
ժանե սեպել, ու սկսաւ մարտիք այլ-
այլի, ու երեսին գոյնը փոխել :
Խառնելու, կ'ըսէ Եւստիւսեան
սուրբ Աւերակարհ, հրեշտակ

մի անուններուն, որն որ միշտ հետեւ
 աստիճանաւ պայտերս թեան արտաւ
 էր : բայց եւելոյք պայտերս թեան
 նարով՝ որ ամէն արարածներէն
 վեր պիտի բարձրանայ, որ ինք
 զինքը ամենէն վարդաւոր էր : Նախ
 կարճացաւ, աւարկեցաւ թեանք
 մը պայտերս : ետքը իր արժեք
 թեանք թեանք գէ՛մ կենաց շուղեց .
 աւարտի կը լուէ աւ իր հետեւ թեանք
 կը մտնայ, կ'ըսէ սուրբ Բեռնար-
 գոս : Հասկ աբեմն Աստուծոյ
 կամքին ասանկ ազնիւ աղէկ գիտ-
 նարով՝ աստուածամայրս թեան
 բարձր պատիւն ընդունեցաւ . բայց
 միանգամայն ինք զինքն անարժան
 ազատին մը անուննեց . «Մհաւա-
 սիկ կամ ազատին Տեանն, եզնի
 ինձ ըստ բանի ըստ» : Որչափ
 պէտք է հպարտ անձի մը անընայ,
 որ պատուոյ կամ վերնագոյն աս-
 տիճանի մը հասածին պէս, այն-
 չափ կը հպարտանայ կ'առի, որ
 ինք զինքը ամենէն վեր կը կարծէ :

3. Սարխանայ խաւերուն մեծ
 պատճառն ան եղաւ՝ որ Գարրիէլ

Հրեշտակացեան առաւածանայ-
 րու թեան յարբ բերած առե՛նք՝ իր
 սրբւոյն յաշխարհի վերջնապէս մահն
 ալ մեկտեղ անոր յայտնեց : Ան
 առե՛նէն սկսեալ Մարիամ սրբ-
 անոյ խաչուած մեայ , կ'ըսէ սուրբն
 Բեռնարդս : Կարեւոր ալ կ'ըսէ ,
 որ Առաւած Մարիամայ հարկով
 խաչուիլը աղերսով զինքը Յիսուսի
 մայրն ըրաւ՝ որն որ մարմնով պիտի
 խաչուեր, եւ կարծեա թէ առաւա-
 ծացին կարգաւ որա թեանք եղաւ՝
 որ Տէրն ինք մարտի յամուհին-
 զին խաչին վրայ մեռնէր , որ որ
 որ՝ ըստ հասարակ կարծեաց՝ ա-
 լեամամբ հրեշտակին Մարիամայ
 սրբանոցին մէջ մարմնացեր էր :
 Արդ՝ ինչ մեծ ջառ պէտք էր ը-
 լալ Կուսին առաւելի գիտնալը , թէ
 անանկ զուակ մը կը յղանայ , որ
 շարշարանդնէրաւ առկ պիտի մեռ-
 նէր : Արքայ Կաթան Գաւթիթ մար-
 գարէին խնայուց , թէ Բերաարէին
 նոր ծնած զուակը՝ ըստ մեզայց
 համար շուտով պիտի մեռնի . « Ար-
 զին ըս զար ծնանեալ է լեզ՝ մա-

Հուսնեւոյն, անվիճարար թագաւոր
 սկսաւ լալ, ու պահէք պահել,
 առանձին տեղ մը քաշուեցաւ,
 ու մեռածի պէս գետինը ինկաւ :
 Արդեօք ինչ զգած մտնք ունեցաւ
 Մարիամ ալ, երբ որ խնայաւ որ
 որդին առանց յանցանքի մը խօսաւ
 շարժարանքներով պիտի մեռնէր :
 Ասկից յայտնի կ' իմացուի պատե-
 ճաւոր, թէ է ինչն Մարիամ հրեշ-
 տակին անանկ մը պատասխանեց,
 որ կարծեա թէ ծանր բան մը
 յանձն կ' առնուր, ու չէ թէ պա-
 տիւ մը : «Ահա ասիկ կամ ազա-
 խին Տեառն, եղիցի ինձ բաւ բա-
 նի քով», : Թէ որ Մարիամայ
 Աստուծոյ մայրութիւնը նախ-
 բաւած ասեկնեւորիչ բան մը յայտ-
 նաւած չըլլար, հարկաւ մինակ իր
 գերազանցութիւնը, ան ասեկն
 շնորհակալ ըլլալով ու իր երախ-
 տազ իստութեան նշանները ցուցը-
 նելով պէտք էր պատասխանաւ տալ,
 բայց անանկով ան մեծագոյն
 ցաւերը որոնք պիտի կրէր, դժուար
 հրաման մը առածի պէս պատաս-

խանեց, որ գրեթէ Յիսուսին
 գեթ սեւանի պարսեզին մէջ մա-
 չը բնդուած ասուն ասած պա-
 սասխանին հետ նոյն էր. «Բայց
 ոչ իմ կամք՝ այլ քննող լինին»:
 Այլ Մարիամ, որեւմէ ասանկ
 ծանօթ եղաւ քեզի պատիւն ալ,
 ու պաշտօնի դասն՝ նոյն իսկ սերա-
 խաթ իւնք: Ահ, շնորհք առ ին-
 ծի, որ աշխարհքիս ամէն զուար-
 ճու թիւնները դասն ու անհանց
 երեւան ինծի ալ, սրպէս զի սիրաս
 ապէկ մը բարբաթի արքայութեան
 յախանեալան սերախաթ իւնին
 սիրաքր:

ԱՂԱՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄԵ

Իրաւ զրնէ, այլ Մարիամ, քու
 ցաւերդ ծախս կը նսնանին՝ ինչպէս
 որ ծախս որչափ ալ գեւերուն ա-
 նաշ ջրերը իր մէջն ասնու շա-
 նաշնապէն ի զատ զանանք ալ կը
 դասնաչրնէ. ասանկ ալ քու աս-
 սուած անայրաթ թեանց փառքը չէ
 թէ միտակ քեզ շմբիթ արեց:

Հասցա քեզի առերի եւս շարչա-
 րուելա պատճառ եղաւ : Ա՛հ, ան-
 ծարփա զարմացեալ մեռացեալ եմ՝ խա-
 նարհա թեւանց վրայ, որ երկնից
 թեւալու հի բնարուելդ եւորք՝ քեզ
 ազատսին ընտանեացիք, աւ ան-
 անձեալ թեւանց վրայ, որով Աս-
 տուծոյ մայր քրտաք բնդանեցար,
 թեւալա եւ խնայար՝ որ անիկա որ
 ըն խաչսն վրայ պիտի մեռնեալ: Բիւք
 անդամ շնորհակալ կ'ըլլամ քե-
 ղի, աւ կ'որհնեմ զքեզ, եւ կ'ա-
 զաչեմ որ շնորհք բնդանիս ին-
 ծի, որով կարենամ քաւաւարի-
 նա թիւնեալ հեւեւից, յաջա-
 ղա թեւանց առեմ խնարհ քրտալ,
 իսկ ձախարդա թեւանց մէջ հաւ-
 բերաց :

Իմ ջաւերուս հետ խառն է բարձր
 բարձր պատիւներ :

Ինչու որ մեր մ'Աստուծոյ՝ որն որ
 պիտի խաչ ելլեք,

Աշտակից եմ. եւ նաեւ երանելի եմ
 մէկտեղ :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Ի սրբաւանկոց սրբօն Ս. Եւակիմոս առեմն կրօնի
 Գառնուի թի իննն երանուհի Ա. երանելոց թի 48
 յայտնուի:

Աշրանուհիս Ա. երանելոցս միջա
 մեծ թեթևեաւնոց աւետիսն անելք
 ասկե՛նասաւրբ Առաքի՛ն աւանոր զաւ-
 շերան: Առ բանիս զաւանդին մայ-
 րբ մեծ ապկա հասնելով՝ մտանաւ որ
 ակտիք զնեկով իր զաւերան աւ Աթ-
 սուսին շարշարանացք վրայցք շատ
 բաներ յայտնեց անոր: Ասանց մէջ
 աւելի յիշատակելու արեւանի աւ
 երկուքն է՝ Նախ՝ ինքք սուրբ
 Աղցոր հեղ մը առ Արանուհեոյն
 երեւնալով յայտնեց՝ որ Գար-
 թիկ հիւշատակք իրեն աւեախ
 բերած ասկե՛նն՝ այն աստաւած այլին
 մարդեղաւ թե ան խորհուրդք յայտ-
 նելէն ետեւ, իմացուց միանգա-
 մայն Աթասուսին անցնելու կեանքք,
 զաշելու շարշարանքնեքն աւ մա-
 հր: Արկարող՝ ինքք Աթասա յայտ-
 նապէս երեւալով ըստ, որ իր
 շարշարանքնեքան վրայ շարանակ
 քրած մտածաւ թի ինն իրեն խիստ

Ա Պ Ր Ի Լ

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Շ Ա Ր Ա Թ

ԻՈՐ ՀՐԴԵՐ ՈՒԹԻՒՒՆ ԺԳ.

Մարիամայ արցունքները՝ Յիսուսին մեանիչ երթալու հրաման առած առեմնը .

1. Յիսուսին ըսածները իր մտքը .
2. Մօքք առած պատասխանը Յիսուսին .
3. Առանձնաթեան առեմն երկուքը մկանդ միայն իյնալը :

1. ԻՆՉՊԼՍ որ Աստուած շուղեց՝ յառաջ քան Մարիամայ ազատ հաւանութիւնը լսելը մարդկային սրկազարծութեան սկիզբն ընել , պիտիջնէ՝ յառաջ քան սուրբ կուսին հրեշտակապետին լսելը .
 “Ազգեցի ինձ ըստ բանի քում” . . առանկ ալ շուղեց նոյնը կատարել՝ առանց անկից յառաջագոյն հրաման առնելու : Աստի ուրբաթ առաւ Բեթանիա գալով՝ իրրեւ մեծարաց ա հնարանդ որդի մը Մօքք առջին գնաց տխուր դեմքով՝ բացց միանդամայն քաղաքիս ըս-

ըստ յայտնի բնեցոյ՝ աւ սկսաւ աւ-
 սանել խափչ. ամենաափրեցի Մայրս ,
 ահա մարդ կային փրկու թեւն ժաւ-
 մանապէս հասաւ , որն որ մարդա-
 բնեցոյ ինծի համար գաշակած
 էին : Ազիկ գիտեմ , Մայր իմ , որ
 իմ երկնաւոր Հորս կամօցոյ հեւ
 քաւ կամքոյ այ մէկ է . որեւմէ
 հրամանս առք ինծի , որ երթամ
 մեռնիմ : Մտնա բարոյ , Մայր իմ ,
 մտնա բարոյ . ստանկ կը խորհր-
 դած է սաք բանասկենդարաւ : Աս
 խօսքերը բառն ստանն փրկիչը եր-
 կաւ ստասիկ փերք ունեցաւ որտէն
 մէջ . մէջ մը՝ որ սնանկ Մորակ մը
 կը դառաւէր , դարն որ շափէ գաբա
 կը սիրէր . մէջ մ'այ որ սրգիական
 պարտաւցը կազմանէ բնաւ պակ-
 սաթ ինն մը շրնեցաւ համար , իր
 սկանուց իր Մորս սնանկ լաբ մը
 ստաք սրտաւորած էր՝ որ սնար
 համար մահաւան հաւատար լաբ
 մըն էր : Այսաւ ամենայնիս ամեն
 բանի կը համբերէ , ամեն բանի կը
 յազմէ աշխարհքիս փրկու թեւ-
 նը համար . իր երկնաւոր Հայրը

չփշտացցնելու համար՝ երկրանոց
 Մայրն անունն զառնու թեանն մէջ
 կը թողու։ Ահար է որ եւ այ
 Յիսուսն օրինակ ասումք, բայց
 որչափ անընտար արարականն եմ,
 որ շատ անգամ Աստուծոց սիրոյն
 համար արարածէ մը շեմ կրնար
 դառնալ, ու շատ հեղ զԱստուծ
 կը զխաւցցնեմ՝ մարդ մը շփշտա-
 ցնելու համար։

2. Ո՞վ կրնայ պատմել թէ ա-
 սունն սիրուք ու գառն լուրէ մը
 Մարիամն սիրուն ինչպէս խո-
 ցուեցաւ։ Իրաւ զրեւ կը մեռնէր,
 շէր զխնայար, թէ որ աստուա-
 ծային նախախնայուն թիւնը հը-
 բաշքով մը անոր կեանքը շարա-
 հեր, ինչու որ նոր աստիկայ կամ
 իր մը միշտ անելի կ'ազգէ երեւա-
 կայու թեանն երբոր ներկայ է քան
 թէ երբոր հեռու որ է։ Ինչպէս երբ
 որ մտկիչը Աստուծու մահը լսեց
 նէ, «Աստուծոս բարեկամ՝ մեր
 նմեաց,» ասեննէ, ինչու ելու նշան
 մը չարաց. բայց երբ որ մեռած
 մարմինը իր աշքովն անուաւ, չկրն-

ցամարտացիք բաներ . Արտա-
 տակարար Գիտութիւն : Առանկար Մա-
 թիմակ ստուգիւն սիրտ սրտին մէջ
 աներ ան սար փուշը , սպաննելու
 իր սրտնայն սարսաղայ մահը , բայց
 հիմայ մտանէ կը տեսնէ ան սա-
 կարի ալ ցամարտի գահին կատարաբ-
 իր : Ո՛հ , սա տեսնելով , սրտնայ
 ստուգի կարգուցամ անոր սիրտա-
 թե ալ սիրտը : Առանկ սիրտ սրտ ան
 սպասարհանն ստուա Գիտութիւն
 տեսի ալ իր սրտնայն ալ կար-
 կարգութիւն լայնով , քան թէ խա-
 ջով : Գնա , սրտնայ , գնա մե-
 ներա . ինչ որ երկնայն Լայնը
 կամնցեր է , նայնը եւ ալ կ'ազնա ,
 ինչպէս որ գնա ալ կ'ազնա . բայց
 գիտնայն որ ինձ ի աննէն մեծ սիրտ
 ան է՝ որ շեմ կրնար քա տեղը
 մեռնիլ , երանի թէ գնա լեզի
 հետ մեկտեղ մեռնի : Բայց գիտ-
 յի՞ր՝ որ ստանայ լեզի սա իմ սր-
 տնայ կեանքա ինձ ի սիրտ աննէ
 մահերէն մեծ մահ մը սիրտ ըլլայ :
 Ալ սրտը քան շիրտը բան , ին-
 չալ որ հեծեծ անքէն շունչն եւ ա-

ժը կարեցաւ : Սուրբ Բեռնարդոս
կ'րակ՝ թէ է Մարիամ շէ թէ մէկ
անգամ, հասցաւ թիւր անգամ պա-
տրասաւ էր իր զանկին անդ մեռ-
նելու : Ո՛վ Մարիամ, մեծ ապէս
վշտակից կ'ըլլամ զուս որոշոյ ու
ցաւերուդ, սրանց ձայնը մինչեւ
սրտիս մէջ կը հնչէ. անոր հա-
մար կ'ազնւմ գտնել աշքիս ար-
ցունքոսիս քեզի ցաւակից ըլլալ :

3. Մեծ երկու մեծ բարեկամնե-
րը Դաւիթ ու Գաբրիէլն՝ որ Սա-
ւուր թագաւորին բարկութեան
համար իրարմէ բաժնուելու պար-
տաւորեցան, ետքի բարեւնին իրա-
րու սուղով՝ աշուքնեքնէն ապրի թի
պէս արցունք թափեցին : Այնպէս
Պաղոս առ աքեւային համար գրուած
է, թէ երբոր Ափեռասի ժողովուր-
դէն բաժնուելու եզար, ամենքն ալ
կաւ լայնն ու շէին կրնար մխիթա-
րուիլ՝ մտածելով անոր բաժնելը .
«Ո՞չ եւս անսանձք զերեսս իմ՝ դուք
սակնեքին» : Արդ ինչ մեծ ցաւ
պէտք էին զգալ Բիսաւս ու Մա-
րիամ, երբոր իրարմէ գաւառելու

եզան, չէ թէ իրբեւ բարեկամ մը
 բարեկամէն, այլ որդի մը՝ ու անունկ
 սիրելի որդի մը անունկ սիրական
 մօրակ. չէ թէ Տեառ երկիր մը
 երթալու, հասցա անազոր՝ տան-
 իանքններու տակ մեռնելու համար :
 Ախառսին սիրար տառակի գիրաւա-
 բեցաւ. իրակ աւելի խեղճ Մայրը
 կը հոգար, մահմադարձ՝ որ աչքէն
 անչայտ եզանին պէս շոյլայ որ
 մարի մնայ ու գնդին առ սկնակի
 մէջ թող աւարձ ելաւ գնաց :
 Ան ասուն Մարիամ մինակ մնայ
 իրբեւ մարմին մը առանց հոգւոյ,
 ու իրբեւ մեռած սիրա մը. եւ
 որդւոյն իրակ Տեաւնալուն համար
 հանգ առաւ թիւնը բարբառին կոր-
 արնոցուց. ներ որ դառնալու նայե-
 լու բնար, միշտ նեղու թիւն կ'ի-
 մանար : Սուրբ Օգոստինոս իրեն
 համար կը խառտալանի, որ իր սի-
 բելի բարեկամը կորաւ նայնելուն՝
 աչխարհքիս ամէն գաւարձու-
 թիւննեքք իրեն մահուան դառ-
 նաւ թիւն կը պատճառէին : Հայ-
 բնեքքք իրեն արար կ'երեւար, ու

բանն իր ասանք բաննա մինն էր : Ան-
 մենն բանն իրենն ասակն էր , ինչու որ
 իր բարեկամք շէր կրնար գանկ-
 աբիշ բանն մը շկար գինքք մխի-
 թարեյա կարուած բարեկամին
 անգ , բայց միայն իր արցունքք :
 Արդեպք ինչ եղաւ Մարխանայ՝
 կարուանքնեյալ շէ թէ իր բարե-
 կամք , այլ մէկ հասիկ գաւակք ,
 ու այնպիսի գաւակք : Ա՛հ , Մայր
 ջաւագին , մեծ ապէս կը ջաւիմ
 քեզի , մահուանէ անկէ մեծ ջաւ
 իմացար , ինչու որ կարսնցարցիք
 գաւակք , որն որ կեանքեզ անկէ
 կը սիրէիր :

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՍՆ

Այլ կոչա ջաւագին , թէ որ ջաւ
 կրած վշտերուդ մինակն մտածու-
 թիւնք իմ սիրուս ասանկ մեծ
 արամու թեանն մէջ կը ձգէ . գուն
 գանանք ջաւած ասանկ արդեպք
 ինչ իմացար : Միայն երկնուս որ
 Հոր կամացք հազանդ ըրալու
 համար՝ անանկ սիրականն բանն մը

կրցար գտնուիլ . որ աշխարհքիս
 մէջ ա՛նեկիք , պատկերն Յիսուս գաւ-
 կեց : Ի՞նչ որ անգամ որ հնեաւիլ ը-
 լաս ան արցունքնեքուց հասնար , որ
 ան սիրակիան Աստուած որդիեց
 գտնուեցաւ ասեմք թ՛ ապեցիք . ին-
 ծի ալ շնորհք առ՝ որ ես ալ ա-
 մէն աշխարհային բանեքէն եւս քա-
 շուեցա՛մ , բարբառի՛ն սերս սիրով
 Աստուծոյ հետ միանա՛մ շնորհ-
 քով հաս , ա թ հանդերձեալն ան-
 պատկերի փառքով :

Գրնա՛ գրնա՛ մեռնեցաւ . կը հաւանի՛մ
 ես ասոր .

Դու՛ն մեռնեցա՛րց կ'ապրիս թ՛ սիր-
 ախ մէջ գերասոր ,

Ես ապրեցա՛մ կը մեռնի՛մ վշտացը
 մէջ ամէն որ :

Գ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Յուսոյն Մարտանց հանգերէք սախ
 Ը Կ'ընանեցրե՛կ :

Պիտրէնցա քաղաքը թ՛ ազա-
 ւորակիան փակարանէն (սարան-
 հանէ) որ մը սախ ծ մը կ'եղաց կը
 փախչի , ա քաղքին շարս գին փա-

զերբոյ՛ ամեն ճարդ ահա՛ զազու
 մէջ կը ձգէ, ա կը փախչցնէ : Աս-
 քը կ'երթայ մեծ հասարակ մը
 կը կենայ, աբ սուքը Աստուածած-
 նայ եկեղեցի մը կար Մարիամայ
 ծառայներ բուած կրօնաւորնե-
 րուն. բայտ ժողովոյրդը կը մտա-
 ծէին՝ որ ապր ճար մը բնեն ա
 քաղաքը փառնուէն խաբանեն. բայց
 ոչ որ կրնար անոր մտախկնայ՝ որ
 զանիկա բունէ կապէ : Այն կար-
 զին կրօնաւորներէն եղբայր մը
 Աստուծակ զորանարայ մինակ
 դարս կ'երայ առանց զէնքի մը,
 շխտակ առ իւծին փայ կ'երթայ
 ա մեծ հասարակ զաւարին Մա-
 րիամայ անունը կանչելոյ՛ զանի-
 կա կը բունէ, ա իր լախոյն՝ որ
 Մարիամայ զաւարուն նշանն էր՝ զը-
 զնն կը կապէ, հեղ գառնակի մը
 պէս կ'առնու փակարանը կը սանի
 բայտ ժողովոյրդոյ՛ մէկանդ, որանք
 միաբերան զաւարին Մարիամը
 կ'որհնէին ա կը փառասարէին :

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ Ծ Ա Ր Ա Յ

Ի ՈՐ ՀՐԴԵՍ ՈՒԹԻՒՆ ԺԴ .

Մարտիանայ հոգը սուրբ հաղորդութեան խորհուրդը հաստատուած առեմն .

1. Ինչու որ շարշարանքնեքուն սկիզբն էր .
2. Չարշարանքնեքուն յիշատակն էր .
3. Չարշարանքնեքուն նարպուսն էր :

1. ՄԵՐԻԱՄ մեծ մխիթարութիւն զգաց սրտին մէջ սուրբ հաղորդութեան խորհուրդը հաստատուելու առեմնը նկատմամբ աշխարհքիս, զորն որ շարիէ դուրս կը սիրէր, առեմնը նկատմամբ իրեն, ինչու որ առաջ արժանացար ընդունել սրտին մէջ նայն Աստուածը, որն որ ինն աւիս իր մարտարար արդանոցը կրած էր : Աւարդացեաներէն սմանք կը հաստատեն, թէ փրկիչը վերջին ընթացեաց առեմն իր սուրբ մարմինը առ սուրբ արիւնք աշակերանեքուն տայէն ետեւ, սուրբ Պետրոսը իրկած ըլլայ՝ սուրբ կոյս Մայրն եւ սուրիշ կնիկնեքը նայն սուրբ հացով ազինուով հաղորդելու, որանք մտ

վերստանալու մը գտնուից կ'ընելին :
 Բնուցիւս առքը Բանասկիւնդուքակը
 սէ : Ո՞վ կրնայ ըսել, թէ Մար-
 քիստի սրչափ բարբարոսն սիրով ըն-
 գածեցաւ սրահն մէջ իր պատար-
 ըսող եւոյ սրդին : Ո՞վ կրնայ պատ-
 մել անոք մեծ անձաւքը՝ որ մ-
 յեցաւ սխաւեալով Եղիս Լաստիւսի
 Տեա, որ իր հարգչն հարին էր :
 Բայց առ մեծ ուրախաւ թեան Տեա
 գարնաւ թիւն ալ խառնուած էր :
 Կախ եւ առաջ կը մտածէր, որ
 առքը հարգողն թեան խորհար-
 գին հաստատուիքը՝ իր սրգչն
 կենացն եւրթի կարգադրու թիւն
 էր, զորն որ իրթեւ իր սիրչն վեր-
 ջին ախար կը հաստատուէր : «Լա-
 թաւակ էնք ախար՝ թեան աթեւանք»,
 էր առ աթեւան ախար ախարադրին
 մահը կը գուշակէր, Բնուցիւս որ ա-
 ռաթեւաքը կը գրուցէ : «Մեր կտակ
 է, հարկ է գնահ թ մէջ բերել
 զկտակադրին», եւ իրքը ալ Եղիս
 զիշերք մտածուեցաւ Երաւա թ ըր-
 յաւսնեքունն մեռքը՝ խաշուելու
 համար : Ո՞վ Մարքիստ, Բնուցիւս

յաւ եզաւ շեղի աւելիս . սրտանց
կը ջառակցիմ եւ այ շեղի, սր
իրաւ շինել ամեն մարդկանէ : աւելի
յառակցու թեան արժանի եւ :

2. Սարխանայ մեծ ջառ եզաւ
գիտնայր՝ սր առ սարք հաղարդու-
թեան խորհրդոյն հաստատու իր
իր որդւոյն շարշարանայր յիշա-
տակ մը պիտի բլար . « Զայս ա-
րասջիք առ իմոյ յիշատակի » : Բա-
րեկանայ ա սիրազներուն սախ-
բութիւնն առ է՝ սր իրարու հետ
աւելի սերս կապուելու համար
ստիպանակի յիշատակ մը կու տան ,
ինչպէս իրենց պատկերը կամ ա-
րիշ ընծայ մը, որպէս զի թէ սր
մէկն իր սիրականը անձամբ տես-
նելու կարող չըլլայ, գտնել անոր
առած յիշատակին նայի : Ասանկ
այ մեր սիրկիչը աշխարհքէս եր-
թալէն յառաջ, մարդուն՝ գորն սր
այնչապի կը սիրէր, սարք հաղար-
դութեան մէջ չէ թէ միտակ իր
պատկերը, այլ բոլորովին ինք զին-
քը թողուց, որպէս զի իր շար-
շարանքներուն հաստատուն յի-

շատակ մը բխաց։ Ասկից երկու
 պատու պէտք է որ հանենք. մէյ մը
 Յիսուսին աննշամ մեծ պարտա-
 կանութիւնն յիշատակելով, իր
 մահուանը աշխարհքս փրկելուն
 համար՝ ի խորհուրդ սուրբ հա-
 շարդութեան իր մահուանը յի-
 շատակը կատարենք ու անով զին-
 քը փառաստեանք, կ'ըսէ սուրբ Ան-
 տրուս Անյե՛նեանն : Երկրորդ պէտք
 է որ մտածենք՝ թէ է ինչպէս ու-
 մէն մայր իր մեռած որդւոյն պատա-
 կերին նայելով իրեն աննշամ դա-
 ւերը կը նարդուին, ասանկ ալ
 Տիրամայրն Մարիամ սուրբ հա-
 շարդութեան մէջ իր որդւոյն կեն-
 դանի յիշատակը տեսնելով, մայրին
 ու սրտին մէջ առջի ցաւերը կը
 նարդուէին ու կ'անեմային :

3. Աստուածային փրկիչնիս
 ինք զինք կրկին զահ ըրաւ. մէյ
 մը արիւնով Գողգոթեա լեռան
 վրայ, մէյ մ' ալ ասանոց արիւնի ի
 խորհուրդ սուրբ հաշարդութեանն :
 Առջինին մէջ իրակամ մահ մը ու-
 նեցաւ, իսկ երկրորդին մէջ սիրոյ

զոհ : Խօսուան պատարագս առանց
 արեան հաճոց Աստուծոց կ'ըսե, Առ-
 սերիտ : Առ մարդկանց փրայ աճե-
 ջամ շափազանց սիրոյն զարու-
 թեւանքը Գազգաթ ա յեռան փրայ
 մատուցամ արեան պատարագը քի
 խարհարդ առքը հազարդ աթեան
 մարդ առ հաճոց պատարագս :
 Միանց անոյն աղեց՝ որ Գազգա-
 թ աջի փրայ մատուցամ արեան պա-
 տարագը՝ քի խարհարդ անկեանս քի
 հազարդ աթեան հազար աքիս
 անդամ նարագաթ երկինքէն անկե-
 յնարհ քեւերը մարդկանց քեւանելու
 հաճոց : Մարիամ առ անկե քան
 աղեկ գիտէք . առաքեւ եւ իր սիրա-
 կանց սրբւոյն մարդ առ հաճոց աջե-
 շափ կերպով զոհ քոյնս անանե-
 լով՝ շէք կրնար շահաւանայ, շքաւի-
 մանաւանց թեւ պէտք էր որ եւե-
 լոյք տրամի՝ յառաջուց աշքինս առ-
 թինս անանելով աջե անկե գեշ քրիս-
 տանեւ աջե թե՛ սրանք անարեւան սրբ-
 րարայն աթե ինեւելով իր սրբւոյն
 Յիսասի անցամ շարշարանքեւ քի
 պիտի նարագէին, սրով Էթեւ յե-

րէն ալ աւելի շար պիտի գտնուէին,
 ինչու որ առ ամբարիշտները զՅի-
 սուս մինակ մէկ անգամ շարշա-
 րեցին. իսկ շար քրիստոնեայնե-
 րը Յիսուսին զոհ եղած մարմնիք
 կրկին աւ կրկին պիտի թշնամա-
 նէին, ինչպէս որ Ոսկերերան կ'ը-
 սէ. որոնք որ անարժանա թեամբ
 կը հարգուին, անուցակ քիչ ա-
 նօրէն շէն համարուիր, որոնք
 զՔրիստոս քանկում քեւեւեցին:
 Առաքի իրաւամբ կը գոչէ Տեր-
 աւ պիտեա. Էրեւոյք անգամ մը
 Քրիստոսի ձեռաւրները ծակեցին,
 իսկ առանք շարունակ անոր մար-
 մնը կը պատրաստեն: Առանք ի-
 մանայն ա յառաջուց գիտնալը,
 ոհ, Մարիամայ տիրան ինչպէս սաս-
 ակ կը խոցէին աւ մայրական ա-
 շարներէն նրչաքի գառն արցունք-
 ներ թարխել կու տային:

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄԵ

Հասարակին տիրաւ Մարիամու,
 նրչաքի գառն նեղութի իններու

գեաներ յառ ցաւերաւոց ծախս կ'աւ-
 ւելցընէին : Ինն աւխա մաքրաբ ար-
 դանդիդ մէջ կրած առաւաւած պիտե
 սրդիդ սուրբ Հաղարդու թեւամբ
 սրախդ մէջ ընդ ա՛նելոց յիրաւի թեզի
 մեծ աւրախա թիւն էր , բայց հա-
 ալ շարշարանաց յիշատակը միա-
 յիդ մէջ միշտ նարոզուելով արրա-
 մաւ թիւնդ կ'աւելցնար : Եւս ալ ին
 Մայր , սրտանց կարեկից եմ թեզի
 ու սրախա աւելի մեծ կակիծ կա-
 ապ սա մէկ բանը՝ որ ես ալ յա-
 սրդիդ ցաւերուն պատճառ եղաց ,
 արտհեանաւ յառաջագոյն տեսար՝
 թէ ինչպէս ես ալ անարժանա-
 թեւամբ արրաւ թեւն խորհրդոյն
 պիտ'որ մերձե՛նամ ու Յիսուսին
 մարմինն ու արխնը սաղի տակ
 ա՛նելոյս պէս պիտ'որ ըլլամ : Ա՛հ ,
 ցաւալ ին Մայր թմ , հիմակ առ իդ
 ինկած լարով թեզմէ թաղա թիւն
 կը ինդրեմ , ու կ'աղաչեմ որ ցա-
 ւերաւոց արդեանոցը համար ինծի
 շնորհք առնուա , որ կարե՛նամ
 միշտ արրաւ թեւամբ Հաղարդու իյ .
 աւնն :

Ո՛վ Փրկիչ իմ, դուն քեզմով կը
 նախընտրես շատ զոհեր:

Խաչի վարաց մեռնելով եղար ջա-
 ւացի զոհ նաև էր:

Չոհ ես նաևս դուն սիրոյ խորհրդ-
 դեան մէջ սրբանուէր:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Երանուհին Յուշամեկ Գաղթներեան Աթ-
 ուստին ու Մարտիանոյ զուեքուն խիստ Քր-
 ժեանոց բարբառն' անուցմէ մեծ ամեն ընդհի-
 ներ կ'ընդունի:

Յիսուսի ու Մարտիանոյ զուե-
 քո ջերակոտանոց բարեգնեքուն մէջ ե-
 րեւելի եղար երանուհին Յուշամեկ,
 սր իր ծաղկեաց հասակին մէջ աշ-
 խարհքեւ հեռանալով՝ գնաց մա-
 րապետներու վանք մը մտաւ, ու
 բնիք սարք Աստուածածնաց ջա-
 ւերուն հանդերձը վրանիս կը
 կրէին: Յիսուսին շարշարափայլ
 պատուոյն համար ամեն շրթերշար-
 փի եւ ուրբափ օրերը ամե-
 նեւին կերակար շէր ուտեր. ու
 կոչս Մարտիանոյ զուեքուն պա-
 տուոյն համար ալ շարափ օրերը
 մինակ հացով ու իրով կ'անցընէր:
 Ասկից ի զուս Մարտիանոյ զուե-

բուն վրայ որսանն մէջ որոշ ա-
տեններ կ'ընէր : Արդ առ երանուհին
իր առ գործքերուն փոխարէն առ
շնորհքներն ընդունեցաւ : Ինք
միշտ սուրբ Աստուածածնայ կ'ա-
զաչէր՝ որ իր ջարտերուն մէկ փորձն
իրենն ապա . ասկէնսուրբ Ազգան ա-
նոր խնդրուածքը կատարեց . այս-
ինքն սրտին մէջ անտես կակիծ մը
խնայաւ՝ որ կը կարծէր թէ պիտի
մեռնի : Իսկ Յիսուս առ շնորհքն
բնաւ անոր . իր այնչափ երկար ծով
պահելէն մահուան գուռը հասած
բլայով առ անդադար սիրտը ետ
գարով շէր կրնար իր սիրելի Յի-
սուսը սուրբ հազարգու թեամբ ըն-
դունել . անոր համար ազաչեց իր
հոգեւոր հօրը, որ գտնէ անիկա իր
չբժանելին գայտնէ՝ որով կարե-
նայ ետքի սիրոյ համբոյրն անոր
տալ : Առ կատարուելէն ետեւ,
չառ մեծ ազաչանքով խնդրեց,
որ անիկա իր սրտին վրայ ալ գնէ :
Ահա նոր հարշք մըն ալ . հազիւ թէ
սուրբ հազարգու թիւնը Յուլիա-

Եւ ինչ որ ասինքն վրայ գրուեցաւ՝ նոյն
 վայրկեանսն անաչ ծիծաղով մը
 հարկին աւանդեց, ու արբու թիւնն
 աչ անչաչաւ եղաւ։ Բա՛հանայն ու
 անկե հոն եղաղեօքն ահա գողու
 մէջ մնացին, մանաւանդ երա-
 նա հին Եւֆրատնա՝ Եւֆրատեի աչ-
 կերաւահին, որ անոր կարծիքն
 վրայէն մարտնչապէս աւանդ անկե
 անաւաւ ու անկեանն աչ զրոյց, որ
 արսինքն վրայ՝ աբ յաւաջ՝ արբու-
 թիւնը գրուեցաւ՝ Յիսուսին խա-
 չերա թեանն պատկերք նկարեր էր։

Ե Ր Ր Ո Ր Գ Ծ Ա Բ Ա Թ

Ի ՈՐ ՀՐԴԱՆՈՒԹՅՈՒՆ Ժ Ե

Մարտիանայ սրտին դողը՝ Եհուստին պարտեզի մէջ բռնուած տաննը.

1. Եւզային մատնութեան համար.
2. Հրեայներուն կատաղութեան համար.
3. Աշակերտներուն փախչելուն համար:

1. ՓՐԿԻՉԸ պարտեզին մէջ Հրեայներէն բռնուելուն պէս՝ լուրը շուտ մը բոցոր Աբուսաղեմին մէջ տարածուեցաւ: Աւտախ եւ չեթէ մէկ հագի հարցա շատերն աւագալի լուրը Մարտիանայ տկանիչ հասուցին, ա հարկադրեցան իրեն ըսելու. «ով Մարտիան, շատ կը ցաւինք, որ քեզ պիտի մշտացընենք, բայց ծածուկ պահելն ինչ օգուտ ունի: Գիտնաւ որ քու որդիդ Հրեայներուն ձեռքն է, զինքը բռնեցին ա դալի մը պէս կապեցին, ա հիմայ կատաղութեամբ Աբուսաղեմին ամէն դատաւարանները կը պարտացունեն: Ասանկ բռնուելուն պատճառ ա դ լուի Եստ-

դաւ եղաւծ է, որ երեւումն զգոյա-
 թ՝ աչի համար անիկա մասնեց ա-
 բունելոյա կապելոյա համար իր համ-
 բոյրը բազմաթեանն նշանն առաւ :
 Մարիամ աս լուրն սուրածինն պէս՝
 սրտինն ջաւէնն ա զապէնն զրեթէ
 մեռնելոյա մասեցաւ : Սկսաւ զառ-
 նաթեանն արցունք թափել, ա
 կապկազազին լայէն՝ ա թիչ բան շէր
 կրեար ընել՝ բայց եթէ սրտանոց
 հաս աչելոյ ընել, ա՛խ, սրգեանկ,
 սրգեանկ, ինչպէս Դաւիթ ալ իր զա-
 շակը կարսնոցա ջաւծ առնն ա թիչ
 բան շէր ընել, բայց եթէ կրկնել .
 “Սրգեանկ իմ՝ Արեւազամ”, Արեւա-
 զամ՝ սրգեանկ իմ ” : Հապար ա մէկ
 ախար բաներ կը պարտէին Մա-
 թիամնոց մայրինն մէջ : Արբեմն առանկ
 կա զար միայր, որ խորհրդաւոր
 Սամիսանը Հրեայնեքէն կապուած
 է . բայց ստանը Փղշտացիներէն ա-
 շելի ստանջանը պիտի աանն անոր :
 Արբեմն ալ կը զարմանար, թէ
 ինչպէս երկինքէն կրակ իջնա-
 լով Ազատարին զհնարներն՝ որոնք
 զԱզիա բունելոյա կ’երթ աչին՝ աչքեց ,

այն առնարիչու Յերարսամայ ձեռ-
քը շարժան՝ որ մարգարէն բանել
կ'ազէր. ա. Տիմուկ առար ներհանկ
Յիսուս որ բանում առնել առանկ
արատարոյ կարգի բան մըն այ շե-
զու: Իսպոյ առնելն աւելի Յուզային
մասնում թէ եւանք սխալ էր սխալմար,
ինչպէս, կ'ըսէր ինչ իրեն, աշա-
կերս մը, առանկ շնչին շահի մը
համար իր Աստուածը էր մասնել,
ան ալ պատճելով կամ համարոյ-
րով մը: Իրան շքնել Յուզայ աւելի
եւս շարս թէ եւանք նարպէց Եսայ-
այն անկ թէ ա թէ ինք, որ Առնային
պատճելու առնելը սրով մը կարին
գարկաւ. «Առ Եսայս զԱռնայի-
կի թէ այլ իցեա եզրայր. եւ կայաւ
Եսայս ահով ձեռ առնել զՅիսուս այն
Առնայայ համարելով զնա . . . եւ
եհար զնա նախա Եսայս ընդ մեա-
կա շան: եւ սպայթ եցաւ սրտայն
նարս յերկիր»:

Չ. Դարիամայ զաւերն աւելի
եւս առանկայան, երբոր իր սիրելի
արդւոյն ինչ կերպ թէ շնամանար
բանս իր սեղն թ սեղն իմացաւ,

այսինքն թէ քննչակու Յուդային
 Գեթ սեմանթի պարտեզը բերած
 բազմու թե՛նէն կատարցի կերպով մը
 բանու եցաւ. «Գայ անդք իւհիքք եւ
 լապտերքք եւ գինուքք», ա թէ քն-
 չքք Յուդա նախ իր վարդապետին
 ձեռք երկրնցունելով զանիկա
 Հրէայնեքուն ձեռքք տաւալ բաւ-
 լով. «Կայ թէք գնա՛ եւ տարթէք
 պաշտութեամբ», Հու Մարիամ
 առանկ կը մտնուար. ի՞նչ պէտք էր
 այսչափի գեղքեր ա գինուքներ մի-
 նակ հեղ ա անգէն մարդ մը բրու-
 նելու համար, որ ինչ իրակ թէ՛նա-
 միներուն գիծացք կ'ելլայ. քննու
 համար միտակ անմեղի մը վրայ
 այսչափ պատրաստութեամբ յար-
 ձակիչ ա իյնայ կատարած շունե-
 բուն՝ գեր զուրբու պէս: «Ըսքի
 եզնն գինու շունք բազումք, . . .
 եւ զայք պաշտեցին գիւ», Ա-
 սանք սաստիկ աստ լու թե՛նն յայտ-
 նի նշաններ շե՛ն մի: Բայց Յու-
 դային սիրտը Յիսուսը համբարած
 ասե՛նն ինտոր շայքպեցաւ: Ար-
 բուհէոյն Պրիմիտայի յայտնուե-

ցաւ, որ Ախաւս իր աստուածային գլխաւոր կամ շրթանքները գեղ ի Եւզայ ծաւց՝ երեսը պագնելու համար, որովհետեւ ասիկա կարն էր հասակով: Ախաւսին բրած քաղցը ազդեցութեան ինչպէս չզգաստացաւ. «Յուզաւ, համբուրելով մասնեւս գորգի մարգոյն. իրր թէ կ'ուզէր ըսել, ինչպէս որ սուրբ Ամբասիս գեղեցիկ էր մեկնէ. Միտոյ գրաւը վերքի էր փախէ գթութեան պաշտանն արիւնով էր կատարէ. ծառանն իր Տիրաջ, աշակերանն իր վարդապետին պայտի շար ու անիրաւ հաստացում մ'ընելով: Ասանկ ինք իրեն կ'ըսէր Մարիամ. աշուրներեն անձրեւի պէս արցունք էր վազեր, ու սիրտը սատարիկ էր հասաւ շէր ու էր տառապէր:

3. Ընկալներուն հրիտարի գեմ բրածներեն քիչ փոշու շեղաւ Մարիամայ առ բունտ այ՛ որ շարշարանաց ասանն Ախաւսին բարեկամներն ու աշակերանները անոր օգնելու ու պաշտպանելու տեղ գինըր թա-

զուցին փախան : Սուրբ Բեռնարդ,
 գոսին ըրածին պէս, ըստ ասե-
 նացն իրաւանց՝ բարեկամս թեան
 պարտքն էր՝ որ թշուաքները Յի-
 սուսը կատարուեցաւ անկեղծ
 աշխարհներն ան աւսկին ձեռքէն
 զինքը պաշտպանէին, կամ գանձ
 անոր բնակարանացին Արուսազեմի
 ասեաննէն անխկայ ազատուրու
 Տարուս : Այլ ասինս, ասեանն ալ
 անարժան փախով մը փախան
 գացին Յիսուսը զինուորներուն
 ձեռքը թող տարով : Իրաւցնեկ
 ասանց ըրածն ինքնաշարժներուն
 փախուելուն կը նմանէր, որունք երբոր
 Աստուծոյ տարպանակն ասնուե-
 ջաւ նէ, «Ա. տարպանակն Աստու-
 ծոյ ասու», զանխկա Քղզուացոյ
 ձեռքը թողուցին գացին : «Յայն-
 ժամ՝ աշակերտքն ասեանէն թա-
 զին զնա եւ փախան : Ա. ինչպէս
 որ զՅիսուս թողուցին նէ, անանկ
 մայրն ալ ձգեցին փախան : Միայն
 սուրբ Պետրոս ա. Յովհաննէս,
 ինչպէս Պարրաթա կ'ըսէ, Հե-
 սուսանց Յիսուսին ետեւէն կ'եր-

թացին մկնչեւ Վարդափայտին առ-
 նք . իսկ մեկաշնանք Յախարա-
 թու ձորք իջնարով ծածակ ան-
 զեր քաշուեցան : Վարդապետնե-
 թէն անանք կը համարին՝ թէ աւրք
 Յախարակն յաճախ Վարդափայ-
 տանք կ'երթար , գառառանա-
 նանտերու մէջ եղանակերան յարք
 անար ապա համար : Ըրդ ինչպիսի
 զառ ունեցաւ Վարդափ , գիտնա-
 լով իր սրգին անանկ անանք աւե-
 թեակ ձգուած : Ահ , շրջայ թէ
 մենք ալ թողանք արհամարեւնք ,
 կ'րակ Վեան Օգոստոսեան , առ-
 զառ ազինե կոչս Վարդա արամու-
 թեանն ու մշտերու մէջ , հարցա-
 աւելի յայտնի ընենք իրեն մեր
 հաւատարմութիւնք՝ մեր զառակ-
 զութեանք անար ընկե ընտարով :

ԱՆԵՐՍ ԸՌ ԿՈՅՄԸ

Տրամազին Աշխ , իրաւ զրնե մար-
 գու սիրտ պիտի շունենայ ընդ
 շխարհագրոյր , ու ընդի հետ զառ-
 զագին աշտընէրք իր մրան պիտի

չըլան : Մեծ կակիծ եղաւ քեզի ,
 երբոր խնայար թէ սիրական զա-
 ւակդ՝ գորն որ շատ անդամ սրբ-
 ախդ վրայ գրած գրկած էիր՝
 շուաններով աւ շղթայներով կա-
 պուած է : Մեծ սիրտ եղաւ քեզի ,
 երբոր տեսար որ ան սիրուն Նա-
 զովելցի սրգիդ ամենն այլ երեսէ
 ձգած էին : Աւ աս ջաւերուդ ա-
 տեն քեզ մխիթարող մը շղթա-
 նաւեցաւ . կամ քեզի հետ մէկտեղ
 տրամուղ մը շեղաւ : Մհ , ջաւա-
 դին Մայր , ահա ես քու անար-
 ժան ծառայ քու սարգին կամ՝ թմ
 յանցանքներուս վրայ տրամուղ կը
 ջաւ թմ , ա խանարհարար կ'աղա-
 շեմ շնորհք աւ թեմի՝ որ մէջ մ'այլ
 մեզ քերտիս սրգւոյդ մասնիչ շղ-
 թամ . թեչպէս որ անցած կեանքիս
 մէջ շատ անդամ եղայ :

Ան մանուկը՝ որ Մայրիմ իրեն որ-
 դի սիրելի

Սիրով գրկած կը ճնշէր սրտին վրայ
 մայրենի .

Պարտեզին մէջ արդ հիմա յուան-
 ներով կը կապուի :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ի Ն

Գեղեցիկ վարքով քահանայք ճի քահանային Մօր
 մեծարգու թեանքը Յիսուսին իր մեղքերուն
 թողութիւն կ'ընդունի ու սրբաբար կ'ը
 մանի :

Չեղեցիկ քաղաքը երկու քա-
 հանայ իրարու հետ սերտ բարե-
 կամու թեանք կ'ապրեին, բայց այն-
 շատ գոմեջի վարքը շունեկին : Ասանց
 մէկը որչափ որ թոյլ ալ էր նե՛-
 մասնաւոր ջերմեանունդ ա թիւն ճի
 ունէր քահանային Պատին ու ասէն
 օր "Պայր սա խաշին, երգը ամբողջ
 կ'ըսէր, թեպէտ եւ միւս բարեկա-
 ճի գիտքը ծագը կ'ընէր : Օր ճի սա
 երգը բաւած ասե՛ն՝ մէկէն հոգւով
 սեւաւ, գիտքը իր շարքեկերովն մէկ
 սեւոյ մեծ կրակի ճի մէջ : Աս նե-
 դու թեան մէջ ողորմաբար գոչելու
 ասե՛նք՝ ասե՛նաւորք Պայն սաթ
 խոճարով ողորմած ձեռքը կ'եր-
 կընդունէ ու գիտքն սա կրակէն
 գորս կ'ասնու կ'ազատէ, եւ իրարու
 կու սայ իրեն՝ որ երթայ Յիսու-
 սին սարն իյնայ մեղքերուն թո-
 դութիւն խնդրէ : Իսկո՛ւ քահա-

Եւ այն անոց ըսածք շուտ մը կը կա-
 տարէ . բայց երկու անգամ Քրիս-
 տոսէն կը մտնուաւի . եւսոր ինքն
 Մայրն ողորմու թեւան կ'իյնայ սի-
 բական զաւկին առջին ու այնչափ
 կ'ազաշէ , մինչեւ որ իր ջերմեան
 դին համար թողու թեւն կ'առնու
 առ թեւն թեւով ' որ իր շար մար-
 քը մտնէ ու գործած մեզ քերան
 համար ապաշխարու թեւն ընէ : Բա-
 հանային ինչքը մտնու կու գայ . ու
 առ մայրկեննին կու գան անանք ի-
 թնն կը պատմեն , թե իր բարեկամ
 քահանայն յանկարծ աչի մեռաւ .
 ան առնեն կը հասկնայ աւսիք քին
 ճշմարիտ ըլլալը , ու իրեն՝ զաւ-
 դին Մարիամայ բարեխառն թեւով
 քը գտաւապարտու թեւն խաբարիք :
 Անկից եւսոր աշխարհք կը թա-
 շու , Բարա շինի մանք մը կը մտնէ ,
 ու հին խիտ կեանք մը անոցանե-
 թնն եւսոր՝ մեծ արքա թեւով առ
 Աստուած կը մտնի :

Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ Յ Ա Ր Ա Թ

Ի Ո Ր Հ Ր Դ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ժ Զ .

Մարտիանայ նուստիցը Յիսուսին անպր-
թ ա թ ե ա մ ք ձ ա զ հ ա ա ծ ա ա ն է ը .

1. Ինչու որ բաշտափն անիրաւ էր .
2. Բաշտափն նախաւանկան էր .
3. Բաշտափն ջաւալի էր :

1. ՀՈՍ պէտք է ննթադրել,
ինչպէս կը համարին սուրբ Օգոս-
տինոս, սուրբ Բանասկիզբաւու եւ
արիշնեցի, թէ Մարտիան ներկայ
դատեալած բնաց Յիսուսը անա-
ղարմարաբ ձաղկուած կամ ծե-
ծուած առնէր: Անոր համար սուրբն
Անտիոքիս կը դատուայ Առսին ա-
տանակ կը խօսի: Ով Տիրուհի,
ինչ արցունքներու աղբիւրներ
թափեցիր քաւակնամարաբ ա-
շտիւրէնդ, երբոր տեսար անմեղ
որդիդ ձաղկած, կապուած, ու իբ-
ժարսփնը՝ որ քաւակնակնդ կաղ-
մուած էր՝ անօրէննեքնն անդ թ ա-
թ ե ա մ ք պաւարս ա ա ծ ա ռ փր ա ա-
բ ա ա ծ : Թէպէտ եւ սուրբ Աւե-
տարանիշներն սա բանիս փրայ ա-
մենեւ ին յիշատակու թ իւն իր շնն

ընկեր . բայց նայն Աշխար սարք Արի-
 ճիտացինն առ բանք յայտնեց ըսե-
 լով . որ ինչն իր արդւոյնն անանկ
 խեղճ անսիրքք անանկուան պէս
 խեղոյն դեպինն ինկաւ մարեցաւ :
 Արիչ անգամ մ' ալ յայտնեց թէ
 իր արդին ձաղկաւած առանք' ինչք
 իրմէ ելածի պէս եղաւ : Ալ յի-
 բառի հաւանականն կ'երեւայ' որ
 ինչպէս Աստուած ազնոյ' որ Մա-
 ռիամ' իր արդւոյնն խաշտեցունն ներ-
 կայ ըլլայ , անանկ ալ կարգադրած
 ըլլայ' որ արդւոյնն ամենեկն ծանր
 սանձանքներուն ալ ներկայ գրա-
 նաւի : Անասակ ալ գէշ գաւակ
 մ' ալ իր մեծ յանցանքներուն
 համար արդարաթեամբ անազարմ
 սանձանքներաւ մատնուած ըլլայ .
 սակայն իր մօրն ինչ մեծ գաւ կ'ը-
 լայ' անոր գահինն ներաւ ձեռքով
 շարշարաւ իր անանկը : Հապա գր-
 թած կոչա Մարիամայ պէս մայր մը
 ինչ սասակ կակիծ գգացած պի-
 աի ըլլայ' իր սիրելի գաւկինն ա-
 ռանց յանցանքի մը անիրաւ անդ
 ձաղկիր անասած առանք : Արդա-

առաջ Գրիգորոսի գեղձ եղած առ-
 քառասունութ իւնները քննելէն ե-
 տեւ երկը անդամ հրապարակաւ
 վերջացւելիւնն առաւ, թէ ասոր
 վրայ դատաւարաներու բանն ճ' ալ
 շեմ' դաներ: «Նշիցա առէ զնոսա-
 ղի նշ շար արար սա, ոչ ինչ զնոս
 մահաւ զախ ի սնա,,: Մանաւանդ
 թէ բարձր ձայնով յայանեց, թէ
 սա արդարին մահաւանդ պատճառ
 քրայ շուղեր. անոր համար ալ ա-
 մենուն առջին ձեռքը լուսնայով
 ըսաւ. «Բաւեալ եմ յարեմէ ար-
 դարոյդ այդ սրիկ,,: Աւ ետքը ա-
 սանկ լինցուց' որ խիստ ծեծով
 ճը զինքը խրատէ կամ պատճէ.
 «Կրատեցից զսա եւ արձակե-
 ճից,,: Այլ յիմարականն հեռե-
 ւում թիւն. թէ պէտ եւ արդար ա-
 ւնակեց է, սակայն զեռ խրատախ:
 Ահ, զսա ազին Մարիամ. Գրի-
 գորոսի գեղձ առանկ անխրաւ ու առ-
 բարիշա վճիռ ճը լաւձ առնեմ
 արդեօք ինչ մեծ զսա խնայար:

2. Մեկ ի մեծ վիշաւ եղաւ Մա-
 րիամայ աւանելը՝ որ իր սրբին ա-

նանկ նախապատկան շանդանքի մը
 աւեր կը սեպուի՝ որ անոր մեծ ա-
 թեւանք շէր վայելեր, որովհետեւ
 ինքը Աստուած էր. նաեւ իրքեւ
 մարդ զուս թի թի ազ աւ սրական զե-
 զէն էր. այսու աննայտիս ծեծի
 դատարարութեան, որն որ շա-
 րագործներու աւ ապատանք զե-
 րիներու համար միայն գրուած
 պատիւ մըն էր : Աւտի կ'ըսէ Մի-
 րաք. "Երաւ այի շարագործի լկանք
 եւ աննայտք. : Օրէնքը միայն գա-
 զերը ծեծի կը դատարարուէր. ա-
 թեմն ինչ մարմնը աւ աստարանք
 սրտի պէտք էր ա՛նե՛նայ Երաւ
 որ նայն իսկ պարկեշտութիւնն էր,
 անանկ իր երգուեայ թի նախ-
 ներան աշքին աս ջնը լաթե թէն
 կազարատած աւ մերկ կեցած ա-
 տե՛նք. ինչ աննկութիւն սրտի
 պէտք էր ա՛նե՛նայ Մարիամ՝ տեա-
 նելով իր զաւկին այլայլութիւնը :
 Ա՛հ, անտարակոյս սիրելի զաւկին
 մերկութիւնը ծածկելու համար
 զլիսին լաջակը հանած սրտի բը-
 լայ, ինչպէս որ զայդ սթայի վրայ

բրաւ . բայց Հրեայնեցիք զհնչին եւ ա
հրելոյ շիժազուցին անանկ արգար
բարեգործութիւն մը կատարել :
Ան ասուն համբերողն Յիսուս պար
տաւորեցաւ ան ասին մեծ նախա
ախնջնեքն աւ ծաղցնեցր կրելու .
անոր հետ մէկ աւել Մարիամ
այ յանձն առաւ սատակի ջաւե
րու եւ պղպղութեան համբերել :

3. Իրաւ զնե՛ Մարիամ ջաւե
րուն շղիմանալոյ պէտք էր մեռ
նի՛ արիւնոյ ներկուած գեւախն
սեւածին պէս՝ որ Յիսուսին ձաղ
կուած մարմնոյն վերջերէն վար կը
վազէր : Յիսուս արտաքոյ կարգի
փափակ կազմուած մը անէր .
իսկ ծեծողնեցր, ինչպէս որբուհ
ւոյն Մարիամու Մարգարէնացու
Փայեան յայտնուեցաւ , երեսուն
հոգի եւ աժոյ մարդիկ էին . ա
րանց հրաման արուեցաւ զՅիսուս
փշալից խարազաններոյ ա շրջ
թ աչա՛ն եւ ձաղանքնեցոյ անխնայ
ծեծելու : Հարուածներն այ՛ շէ թէ
միայն օրինաց գրածին գէ՛մ քա
ւասուն թիւը՝ հապա ըստ օրոյն

Բանասկանդուքս քաջի՝ հինգ հարզարն ալ
 անցան. որովհետեւ՝ ինչպէս (քաւ
 դրելոյ Եւֆհաննու Աղաթլեան),
 սուրբ Բեռնարդ աբի յայնտու եղաւ,
 վեց հարզար վեց հարիւր վաթսան
 եւ վեցի հաւան: Աւասի սուրբ Օ-
 գոստինոս սաղմասին առ իսաքէն,
 «Բարդու՛ սանձանք են մեզաւս-
 րաց, իբրևանք էր հետեւցրնէ,
 թէ՛ նայնպէս շատ եղան եւ փրկե-
 շին սանձանքները, որն որ մեզա-
 ւորաց համար յանձն առած էր
 շարչարուիլ ու սանձուիլ: Աս ծե-
 ծով անարկնները՝ սասանային Եւր-
 երսնելոյցն առած սանձանքէն
 աւելի՛ անսկի Յիսուսին անար-
 զանք ու սանձանք առին, որով-
 հետեւ սասանան Եսին առն
 բարիքը ձեռքէն առաւ, քայց իրեն
 մարթն իր վրայ թողուց: «Պակ-
 ջան մարմնէք իմ ընդ մարթով ի-
 մով եւ զսակերս ունիմ յառա-
 մաւս», իսկ անգամ չէր պայտերը
 ծեծով Յիսուսին մարթն ալ վրայէն
 հանելոցին: Եւ սասանկ անարզար-
 քար ծեծելն ու փրստարելն

չգաղթեցան, մինչև որ հասկանայե-
ցի զհնուարհն և կը տղամը անգ թե ա-
թեանն սրաց բարեկանայաթ, սարք
քաշեց ա կարեց ան շուանն՝ ա-
րաթ Գիսուս կապուած էր : Ասիկայ
չայանեց Տիրամայրը սրբուհի ոչն
Պրիմիայի : Ըն ասանն Մարիամ
զԳիսուս վերքերաթ լեցուած ա-
մարթը պատուած բացուած անա-
նեթաթ, Գիսուս ալ իր մայրը կէս մե-
սած անանեթաթ, թէ և և կուե՛ն ա-
թէ և կուային կակիծն ա մարմար
կ'աւելնար : Ուստի սարք Աւերնե-
սիսու Գուսարհնեանն կ'ըսէ թէ ձայ-
կուած Գիսուսը իր մորն ասանն
կ'ըսէր. ինչո՛ւ հաս եկեր ես, ու-
ղանն թե՛ երբ որ լեզ մայրենն
սիրաթ շարշարուած կը անանեթ,
երբոր թե՛ շարշարանդրաթ քու կին
սասաւայից կ'իմանաթ, ես ալ քու
չաներաթդ աւելի կը սաննթու թե՛
ուրեմն հեռայնը, ա զնո՛ հասկից :
Ա՛հ, զուարթն Մարիամ, թէ որ
աս զողերը մինանկ մտած երբ միտըս
կը միմընցրնեն, անանը կըսեր սր-
գեթը քու սրաթդ մէջ ի՛նչ տարու-

ւարս թիւնն բրտն պիտի բխայ :
 Յիսուս ծեծին առակ շննաւս ,
 ինչպիս աբիշ մարտիրոսները ,
 Գողգոթ պի վրայ աւելի աւանջանք
 քաշելու համար ողջ մնայ , եւ ա-
 զնց իր կամեցրը մեռնի . իսկ դուն ,
 ով Մարիամ , որդւոյդ ձայկուած
 առե՛նք շննաւս , ինչու որ նա-
 խարժումս թիւնն քեզ պահէց ,
 որ անոր խաշուած առե՛նք մեծ ա-
 գոյն ցաւ կրես :

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Ով ցաւազին կոչս , երբոր որ-
 դիդ անանկ ծեծի առակ անասք
 նէ , հան աւանջապէս մեռնից բան
 մ'ըսել չէր . մանաւանդ ան էր
 զարմանալին՝ որ կեանքդ շխարհն-
 ցաչիք : Ի՛նչ հրաշալի բան է , որ
 անանկ մայր մը իր մէկ հասակի սի-
 բական զաւակը գահին ներսն ձեռք
 տեանէ՝ որուն վրայ մարդու կեր-
 պարանք չէր մնացեր ու մարմինը
 բոլորովին վերստ սրուած ու արիւն-
 ներսն մէջ էր , ու կարենայ ողջ մնալ :

«Յիմարեցանե երկինքս վանն այսու-
 թիկ, եւ ստեղացան յոյժ», : Ո՛վ
 անվսիժար Մայր, Տիմայ մենք
 ալ քեզի հետ ցաւակից բնարալ,
 քեզ միսիժարել կ'ուզենք : Քու
 որդւոյդ վերբերան ամենն ալ քու
 որտեղ մէջն էր : Ընորհք առ մե-
 զի ալ, որ քու որդւոյդ վերբերք
 մեծ ցաւով մք մեր հոգւոյն մէջ
 ալ տարաւորսին : Ահա եւ ալ
 սուրբ Բանասկեզարացին հետ կը
 կանչեմ քեզի . Ո՛վ Տիրուհի վեր-
 քերու, լսէ Ադ անայ որդւոյս ձայնը,
 դուն ինչպէս որ վերաւորեցար,
 անանկ ալ իմ սիրաւ քու սիրոյդ
 վերբերովք վերաւորի :

Ո՛հ, ինչ անձրեւ ինչ կարկուտ զար-
 հուրելի հարուածոց

Կ'իջնայ կանախն Յիսուսին եւ կը
 թափի անոր ծոց .

Երկինք, ինչպէս կը կենաւ . Ո՛հ,
 զիս կ'ընկճէ սրտիս խոց :

Գ Լ Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Գառանի մը սուրբ Առաքելներ զուտ
հանգիստը քան կրկնած հանար ժամանակ
կուտ ու յախանախան մահաբնէ կը խաղարի

Բերու միտ քաղաքը պատանի մը
որ անպարկեշտ վարք ունէր իր միտ-
քը գրած մէկ անարժան գործքը
կատարելու համար շատ աշխատե-
լէն ետեւ, յոյսը հաւանելով սառա-
նային հետ խաղը կ'ընէ ու իր արիւ-
նայն գրած թուղթ կու տայ իր
հարին անոր տալու, թէ որ սա-
տանանն ու գածը կատարելու ըլլայ:
Աստանանն առ պարզելը սիրով
կ'ընդունի ու շատ հնարքներ քա-
նեցրնելով՝ վերջապէս պատանուոյն
բազմանքը կատարել կու տայ: Աս
ըլլալէն ետքը նոյն սառանանն կե-
րեւայ պատանիին ու ըրած խառ-
մանքը առջին գնելով կը բանէ
հարի մը քով կը տանի, ու վախ
տալով կը ստիպէ գանձիկա՝ որ ինք
զինքը հարին մէջ նետէ, չէ նէ
հարւով մարտնով քեզ գտնար կը
տանիմ, կ'ըսէ: Իսկոյն սղարմելին ա-
նանկ թշնամուոյ մը ձեռքէն շիր-

նապակի խաչքարի, խաչքար մտնել կ'ընել
 ու կը սկսի վրայէն լափել երբ հանել
 եւ հարին մտնելնայ. բայց նոյն
 վայրկեանին սիրար մեծ վախ մը կը
 մտնել, ու զինքը կերպով մը վար
 նեւակը շահմարմակելուն՝ սարսա-
 նային կ'ազաշէ՛ սր զինքը ետելէն
 հորէ: Սակայն սրովհետեւ պա-
 սանին վզէն կախած սարք Աս-
 սուածածնայ զաւոյ հանգերն
 ունէր, սնոր համար սասանան կը
 դառնայ իրեն կ'ընէ՝ սր սն հան-
 գերն վրայէն հանել, սրպէս զի
 զինքը հոր նեւակը կարող ը-
 լայ: Ան ստեն պասանին հան-
 գերնին գորովիւնը խմանալով՝
 զանիկայ վրայէն շահաներ. շատ
 երկար մէն ընելէն ետքը սասանան
 կը թողու զանիկա կ'երթայ. ու
 սն մեզաւոր հարին բրածնեւուն
 վրայ գոջարով, ու զաւոյին Աս-
 սին բրած բարիքները ձանջնալով,
 կ'երթայ եկեղեցին, ու սարք Աս-
 սուածածնայ խորանին առջին
 ուխտի զինքը սնոր կ'ընծայէ:

Մ Ա Յ Ի Ս

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Ժ Ա Բ Ա Թ

ԻՈՐ ՀԻՒՆՆՈՒԹԻՒՆ ԺԷ .

Մարտանայ սասիւմը գեհասու փշով
պատկեալ տեսած ստեղծը .

1. Տեսնելուն համար .
2. Լսելուն համար .
3. Պիղատոսին գիտնալուն համար :

1. ՀԻՒՆՆԵՐԸ խիստ ծեծով
Յիսուսին մարմնոյն փրայ արիւնա-
ւից փերքեր բանալէն ետեւ , տե-
սան որ անոր սուրբ գլուխը մար-
մնոյն պէս գեռ այնչափ ծանր փերա-
ւորում չէր , ուստի ստատմայա-
կան կարապետ թիւնով մը փշալից
ճիւղեր առին , որմնոյնով քիչ մը
յատակ գինքը ծեծած էին , ու
պատկի ձեւ կապելով՝ ստատիկ
ուժով գլուխը խոթեցին : Ասով
Յիսուս ստատիկ փերաւորուեցաւ ,
ու սուրբ երեսը արիւնով ներ-
կուեցաւ : Երբոր Պիղատոս ստ-
տեսաւ , իրբեւ մարդ սիրտը շար-
ժելով կը կարծէր՝ թէ անիկա
Հրեայնեբուն մինակ ցուցնելու

բլամ՝ նէ՛ ի հարկէ անունք ալ
 պիտի ջառին, ու ասանկոյք կեան-
 քը կը խաչուեմ. ուստի մասնաւոյ՝
 որ զՅիսուս բարձր տեղէ մը ժա-
 զմբղեան ջառնէ: Աս լաւը ել-
 լերան պէս՝ Լրեպնեւորք մեծ բազ-
 մաթեանք սու խեղճ տեսարանին
 կը վազէին: Աւազեց գնաց Մա-
 բամ ալ իր զաւկին սիրոյն տախ-
 տուած. բայց ինչ. հազիւ թէ ա-
 շուրնեւորք վերջաց, ու արխունեւորք
 մէջ բոլորովին սիրաւորուած Յի-
 սուսը տեսաւ՝ որ աւելի խաչուա-
 քան թէ կան հասնար իրքեւ թա-
 գաւոր մը ծագը եղած, գլուխը՝
 սիշէ պատկ մը, ձեռքը՝ արքունի
 գաւազանի տեղ՝ եղեգ մը, ու պա-
 արուտած կարմիր լաթ մը իրքեւ
 վերարկու սքան ձգուած, բոլորու-
 վին երեսին գոյնը նեւեց, կը գա-
 ղար կու լար ու կը մարմնելը,
 ինչպէս կը սկսէ արուհին Պրի-
 ճիսու: Այս սու պատմաւս աւ թա-
 ված ջառագին արքունիքնեւրն ու
 բրած մեծ հասարակեւրն ու
 կրնայ պատմել: Յարայ բարեկամ-

ներքե Երբոր զինքը վերքերու մէջ
 տեսան նէ, յաւերժուն՝ զրացի լա-
 թե Երնին պատուեցին ու գլուխնին
 մտխիք շանեցին: «Տեսեալ զնա ի
 բացուում՝ ոչ ծանեան, եւ բար-
 բառեալ մեծ աճայն լացին. եւ
 պատուեցին ի բարանչիւք զպատ-
 մու ճան իւր. եւ շանեցին հոգ ի
 վերաց զիւրաց իւրեանց»: Անասր
 Երբոր Փերտալեան պատերազմէն
 յարգեմանակաւ ետ դարձաւ, ու-
 թիւնեւորու մէջ իր քաջ նախան-
 ձաւորը Պոմպէոս տեսածին պէս՝
 շիրցաւ աչքին արցունքը բանել:
 Ի նշ պէտք է իր ընել, ուր Մա-
 թիամ, տեսնելով շէ թէ թ շեամի
 մը, շէ թէ բարեկամ մը, այլ
 մէկ հաստիկ դաւակոյ, ու ան աչ-
 աշնչափ զլաւերու ու սանջանքնե-
 րու մէջ: Ահ, Մարիամ, իմ մեղ-
 քերս աչ սրչափ զլաւերու պատ-
 ճառ կ'ըլլան քեզի:

2. Մարիամայ սրտին քիչ
 զնչաւ շեղան Պիզաւատէն ու Հրէա-
 ներէն լուծները: Լսեց նախ Պի-
 զաւատէն ան ձայնը, թէ «Ահա

այրող : Ահա, սիլ Հրեայնեք,
 ձեզմէ այնչափ նախատեսող մարդն՝
 որ հիմակ անձամուշեղի ու վեր-
 քերտի լեցումն եղած է. դուքի
 դուք ստիկա մարդու սեղ ալ
 շէխք դնեք՝ թէ է որ ան քրտալ եւ
 ձեզի շարչանէի : Հիմակ ալ ասկից
 ասելիի նշ կ'ուզէք . «Ահա այրող :»
 Աս երկու խոսքը երկուայքի սուք մը
 եղաւ, որ Մարտիանայ սիրտը եր-
 կու ձեղքեց : Ահա ինչ աստի-
 ճանի հասաւ իմ որդիս, կ'ըսէք
 ինչն իրնն . ահա սուք հասաւ, որ
 վրան մարդու կերպարանք ալ չէ
 մնացեր : Ար յուսար՝ որ Հրեայնե-
 քը՝ որանք անկից շատ բարիքներ
 տեսած էին, զինչն անանկ խեղճ
 պիտակի մը մէջ տեսնելով՝ դուքի
 իր վրան ի դուք շարժին : Բայց
 ասանք բարբառին հակառակն ք-
 ըին : Արտերնուն ասելու թէ երեւն
 ասկնք մեկտեղ կտաղած կը կան-
 շէինու կը կրկնէին . «Բարձ ի մէջ,
 եւ հանն զգար ի խաշ :» Աւ յամու-
 սուք եւ ասք կ'ուզէին ասելի շարա-
 գարձ Բարբառան ազատել՝ քան

թէ՛ անսկզբ Յիսուսը : Ո՛վ խնդրե՛
 զաւանկս , կ'ըսէր Հոս Կարխաւ՝ , ու-
 բեմնե ամէննե ալ իսկ անսկզբ կ'ու-
 զննե . նաեւ ինքզնի իսկուսարուած
 կուրսերը , ու ինքզնի յարութիւն
 առած անուեայտերը . առ ի՛նչ մեծ
 աստուածութիւն է՝ որ Հրէայտերը ին-
 զի կը զուգնեն : Արդոր Եւանգելիստ
 Փոյնսայտերը յարմարեալն եւսրը
 Սուսուզնի իր Հոսմէն մահուան զա-
 տարարուեցաւ . նէ , ամէն զի-
 նուորտերը Սուսուզնի սալն ին-
 կած կու իսկն ասանկ ինքզնի .
 Ո՛հ , ուբեմնե անիկայ պիտի մեռնի ,
 որն որ իսկոր իսկայնիկն կենացը
 պատմաւ եզաւ : “Բուն ինչի եթէ
 մեռանիկն պատր , որ արար զիսր-
 կութիւնս զայս մեծ իսկայնիկն :
 Ասանկ պէտք էր ինք Կարխաւ՝ ,
 ուբեմնե Հրէայտերուն նախանձնե
 պիտի մեռնի Յիսուս , որ ինքնոց
 այնչափ մարմնաւոր իսկայնիկն ի-
 սուս , ու ինքնոց զանանք եւ աշ-
 իսարհ իսկ իսկոր Հոսմերը : Իսկ ,
 սի Կարխաւ՝ , Հրէից կատարու-
 թիւնը զազաններու կատարու-

խելան ալ աւելի էր. անոր համար քու ջաւերդ ալ մարդկային ջաւերէն գեր եղան :

3. Պէտք չէր որ Պիղատոս դատարար Հրեայնեբուն անիրաւ թախանձանայք զիջաներ, մանաւանդ որ Յիսուսին անոն զու թիւնը ազէկ էր ճանչնար, անոր համար ալ ի սկզբանէ հետէ կ'ազէր անոր կեանքը խաչուել : «Նա յայնժանէ Պիղատոս խնդրէր արձակել զնա» : Բայց ետքը թաղաւ իմանալով որ եթէ զանիկայ մահուան շիղատայարարներ նէ՛ Պայտեր հետ պիտի աւրուեր : «Չնա բարեկամ կայներ» : Աւտաի վատ երկիրը յաղթեց իրեն, ա ի վախճանի մահուան վճիռը առաւ անկեայն արդարաւ թեան արինայ գէ՛մ : «Նա զՅիսուս մահանե աչ կամայն նայա» : Երբոր Մարիամ ա ըսնա իմացաւ նէ, ո՞վ կրնայ պատմել անոր մեծ սուգը, լացն ա հեկեկանքը : Արեմն, կ'ըսէր, թմ Յիսուս պիտի մեռնի, արեմն Հրեայնեբը յաղթեցին, արեմն շարախաւ թիւնը

անմեղաութենէ աւելի արժեց, ու
 ամբարշտութիւնը սրբութենէն աւելի
 զօրեց: Ինչ օգուտ որ Ափ-
 զաւանս գեփուս անմեղ հրատա-
 րակեց ու ետքը դատաւարանեց,
 ինչ օգուտ որ իրով ձեռքը լաւաց
 ու անմեղի մը արխանով նայելը ներ-
 կեց: Ասանկ կու լարու կը հաւա-
 շէր Մարիամ, ինչպէս կը խորհր-
 դածէ սուրբ Ամբրուսիոս: Ո՛վ ան-
 նասարք Մայր, իրուցինէ Ափզա-
 տաս անմեղն աւելի անոգութեան
 դատաւարանելով ինչ որդիդ, իսկ
 մեներ թէ որ ինչ վշակերուդ զաւա-
 կից չըլլանք, դադաններէն ալ աւելի
 մայրենի կ'ըլլանք:

ԱՆԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Հաւազինե կոյս, ով կրնայ ա-
 սանց լալու ինչ կակիծներդ մտա-
 ծել, կամ սասանց արցունքի ինչ
 արցունքներուդ նայիլ: Ասանկ կը
 կանչէ ինձի սուրբ Իեանարդաս,
 Գուն սասանց արցունքի սիրական
 Տիրուհիդ արցունքով կը անստեղ-

գունն սուսանց սրբի մօրց հառա-
 շանքը կը լսեն: Այլ ամենասուրբ
 կրթ, անանելոյ յու Յիսուս սր-
 գից փշերոյ պատկուած, անաս-
 դանքոյ սուս թաղաւ սրի մը պէս
 ծաղը եղած, յու փրաց ալ ուժ
 շինաց, գրեթէ մահուան գուռը
 հասար: Ասանկ լեզ անանելն ե-
 տեւ իմաստը լեզի յաւակից շու-
 լամ: Բու սրգից փշեաց պատկը
 գրախը ասանելոյ՝ յաւերու թա-
 գուսը եղաւ, գունն ալ նայն փուշե-
 րը սրտից մէջ ասանելոյ՝ ամեն
 մարտիրոսաներու՝ թաղաւ հին եղար:
 Արանցմէ սր կը խոցուիս, անանցմէ
 կը ծնանիս փարզեր՝ սրանցմոյ կը
 պատկուիս, կ'ըսեմ եւ ալ սուրբ
 Օգոստինոսի հետ: Այլ ամենասու-
 րբ Մարք, ան թափած սր-
 ջունքները իմ մեծամեծ մեզ լե-
 րուս համար ալ նուիրէ, յու սուրբ
 համբերութեանց շնորհքոյն իս
 զօրացուք, սր սա սղարակի աշ-
 խարհքիս նեղութեանցը համ-
 լեթեմ, ու փարձուց անք թլլամ
 հաս, եւ անդի աշխարհքն ալ
 պատկի արժանի թլլամ:

Ան փառքերը՝ որ երկիր բուսացած
էր Ադամին՝

Գլխուդ վերայ կը կրես, ո՛ր սիրելի
Յիսուս իմ՝

Արշափ այլ քեզ պատաստեն՝ սիրելիս
ես դուն իմին։

Պ Ա Տ Ի Բ Ի Թ Ի Ի Ե

Արձանագործի մը կեանքը ցատկին կուսին
հարաբարձ փանդէ կը խորտի։

Ձ աւանց երկիրը արձանագործ
մը երկայն ճամբորդութիւն մը պի-
տի ընելը։ յառաջ քան ճամբաց
ելլելը գնաց սուրբ Աստուածած-
նաց զատկուն եզրայրութեան
դրուեցաւ աւ հանդերձն ալ վրան
առաւ, աւ ետքը ճամբաց ելլաւ։ Իր
արհեստին գործիքները կանաչի
առած կ'երթար։ ճամբուն վրայ
գետի մը կը հանդիպի, սրան
վրայէն պէտք կ'ըլլայ անցնել։ Գե-
տին մէջ կը մտնէ, աւ առանց գիտ-
նալու խորունկկէկ անդ մը կ'իյ-
նայ։ Բայց շէրնալով ոչ կենալ աւ
ոչ ալ գեմ գնել ինք գնորդ ջու-
րին ընթացին կը թողաւ, որ գա-
նելիս կ'առնու վար կը տանի։ Իսրդ-

դու երա փրանդի մէջ ճարր հարած
 կը սկսի զաւարին Մայրը սրանց
 օգնութեան կանչել, սրան հան-
 դերձը փրանդ կը կրէր, ի պատիւ ա-
 նար զաւերան եօթը Հայր մեր եւ
 Ողջոյն բախով: Աղաչանքը բախի ե-
 դա: մեկանց ձեռք մը մազերէն
 բաներ ջրէն վեր կը հանէր պինդը:
 Այս բները վեր վերցուցած կը նայէր
 խեղճը թէ ան սղարմած ձեռքը ս-
 բան է. եւ ահա տեսաւ փրանդը
 սիրահի մը, որ պինդն իր ամէն ա-
 նեցած սփռ մեկանց օգին փրայէն
 զանար բերելէն ետքն անցայտ ե-
 դա: Հասկրցաւ՝ որ Մայր զաւա-
 դինն էր իր ապաստիչը, սին որ ի-
 բնէն օգնութեան կանչած էր:

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ Ը Ա Յ Ա Թ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ԺԸ.

Մարտիանայ արախն ճարճաբք Յիսուսը
գիտնաւորած առննն .

1. Մարտիան գիտնաւորելու կ'երթայ .
2. Կը գիտնաւորէ .
3. Գիտնաւորելով կը նուազի :

1. ՓԲԿԻՉԸ պիգաւտակնն ճա-
հաւան գաւառապարտաւելին ետեւ ,
Հրեայնեքը գինքը շուտ մը գա-
տաւատանաւորանէն գուրս հանելոցին ,
ու կանաւկը խառն մը սուսին երկու
սուսալակնեքու մէջ տեղը , ու սու-
ղեւէն մահաւորու մտալեր հնչելով
Գաղղոսի մ ընտանիքաց ստարին , որ
մէկ մկան հեռու էր : Սուրբ Յով-
հաննէս սու իմանալուն պէս շուտ
մը գնաց տակնաւորը Կուսին իմա-
ցուց , որ ջանեքուն տաւտկու թեւնն
չկրցու ալ ստանը կենալ . փառիտ-
քելով որ գտնէ անգամ մ' ալ իր
Արդին տեւտէ , ու ետքի բարեւը
անոր առջ : Ասոր հաւնար ալ շու-
պաւեց , աչքին բանն մը շերեւցաւ ,
նչ կու տակուն տակ թաւծ ու թի-
նը , ոչ կանաւոցի տկարութի իննը .

ոչ ասանջանքներու վախօր, ու ոչ
 ժողովրդաց ազմուկք. ինչպէս կ'ըսե-
 սուքք Բանասկենդուքս. Ո՛վ ասի-
 րուհի իմ՝ աս անկէն բանք հոգ շէխք
 քներ, ինչու որ շախազանց ջաներդ
 սիրաց սաստիկ պղպղած էին :
 Աւասի ուրիշ բարի կեփկներով մէկ
 անդ երգ երգացին հարօփն պէս,
 "Շքնեցայց ընդ քաղաքն ընդ փա-
 զացս", կ'երթար կը պարակէր բա-
 լար քաղաքը, ու մեծազոյն փա-
 փաքէն հեռալով կ'ըսէր. "Մի թէ
 դոր սիրեաց անձն իմ, անուէր, :
 Հարկ ընր որ ուրիշները որդւոյն ան-
 ջած ճամբաները իրեն ջուցրեմին,
 ինչու որ ինչպէս ինքք սուքք Արի-
 ճիտացին յայտնեց, Յիսուսին թա-
 փած սուսա արիւնին կաթիլնե-
 րէն՝ ուսկից որ անջած էր՝ ճամ-
 բայները նշանուած էին : Յիսու-
 սին սասուածացին արիւնը գե-
 տինը թափուած անձներով Մօքք
 հաւառանքներն ու արցունքք սփ-
 կրեաց պատմել : Աւասի, ինչպէս
 սուքք Բանասկենդուքս կ'ըսէ, ճամ-
 բան գարձուց, ու կարն ճամբով

գնաց փառացի մը գրուի կեցաւ
 իր որդւոյն անցնելուն կը սպասէր :
 Ըստ մէյ մը միտքդ բեր, ալ հոգի
 իմ, ինչ մեծ ա բարբոքամ սիրով
 կը փնտրուէր Մարիամ իր որդին,
 աւ որչափ սասանիկ էր կակիծը : Ա-
 սանկ սիրոյ մը պէտք է որ մեծը
 ալ հետեւինք, աւ սասանկ ջանի
 մը ջանակից բլանք :

2. Մարիամ իր որդւոյն անց-
 նելուն սպասած ատեն, մէկէն ի
 մէկ փողերուն տխուր ձայներն ա-
 կանէր հասուն, որ կենաց Տէրը մա-
 հաւան դատապարտուած կը հրա-
 տարակէին : Քիչ մը ետքը տեսաւ
 Էրեւելերու աւ զինուորներու մեծ
 բազմութիւն մը, որոնք Յիսուսը
 Գողգոթա տարած ատեննին՝ ու-
 մանք սարսիճին կը հարկէին, ոմանք
 նիզակով կը զարնէին, աւ ասկէն
 ալ անոր տանջանք աւ նախաւորնք
 կաւ տային : Տեսաւ նոյն իսկ Յի-
 սուսը հեւալով մտնած ի պէս խա-
 ջին ծանր բռնան տակը, որ շկր-
 նալով արքի վրայ կենաց՝ երբեմն
 երբեմն գետինը կ'իջնար : Յիսուս

աշուրները վեր վերցուց, ու ինչ-
 պէս որ յայտնուեցաւ արքա Տիգրան-
 ճիւղային աշուրներուն վրայ եղած
 արիւնները արեւոյ ու մեկոյի թաւ,
 որ տեւանելէն կ'արդեօքին. որով
 Յիսուսին ու Մարիամայ աշուրներն
 իրար գիտաւորեցին: Ո՛հ ախար
 տեախ, ո՛հ ցաւազին տեաւաբան.
 շեմ գիտեր՝ թէ արդեօք իրար
 բարեւեցին թէ չէ, ինչպէս որ կը
 կարծէ սուրբն Անտրինա. բայց
 թէ որ լեզուաւ ալ շխտեցան ձե,
 սասցիւ նայուածքով ու սրտով
 իրարու հետ խօսեցան: Ո՛հ որ-
 գեանկ, որդեանկ, պէտք էր ըսել
 Մայրք, եւ ո՛չ ուրիշ բան մը, ու-
 թովհետեւ հեկեկանքն անոր ձայնը
 կը կարէր: Ո՛հ մայր, պէտք էր ը-
 սել Յիսուս, եւ ո՛չ ուրիշ բան մը,
 ինչու որ Հրեայները յետ աջ քա-
 լելու համար զինքը կը գրգէին:
 Արդեօք ինչ ցաւ իմացաւ հոս Մա-
 թիամ, աւելի գիւրին է մտածել
 քան թէ պատմել: Երբ որ Ան-
 գղիացի թագաւորին սուարինի տ-
 տենազպիրը ինովհետ Մօրա թաւ-

դու սրտիսն հրահանուս պիտի գրչ-
 խառուեր, իր Կարկարիտա աղ-
 ջիկը բալով գրչիս բաց ժողովրդաց
 բազմու թիւեր ձեռքելով ճամբաց
 բացաւ, ու գնաց հորը սարքին-
 կաւ, եւ արիչ բան շիրջաւ բուշ,
 բայց մինակ առ խառք, Ա՛հ հայր,
 ա՛հ հայր, ու անմիջապէս սարքին
 տակն քնկաւ մեռաւ: Հապա ինչ
 սաստիկ եղաւ Կարկարաց ջանք
 երբ որ տեսաւ՝ որ գծիտաւ մեռալը-
 ներաւ կը ստանկին, ասկեւէ ինչ միտի-
 թմարս թիւն մ'այ շունեցաւ,
 շիրջաւ դէթ ետքի անդամ որ-
 դոյնն փաթ մաւիլ: Ա՛հ, Կոյս Կար-
 կար, ասկեւակալին հրաշքն էր,
 որ առ կակիծներս մէջ շխտաւոր
 ու մե՛նք ալ իրաւորնէ ապերախ-
 տաւ թեան հրէշներ կ'ըլլանք թէ
 որ առ մեծ ջաւերուդ մէջ քեզի
 ջաւակից ըլլալու շաշխատինք:

3. Կարկարաց սիրտը սաստիկ
 սիրտսրտեցաւ ասկեւերով իր որ-
 դին խաշին տակ կէս մեռած թպէս,
 ինչպէս սարք բանասկենդուրս կը
 մտածէ, երեսին գոյնը բարբառին

նե առած, անամեկ որ անանայնները
 գինըրը մեռած էր Համեթեֆե : Առ
 անամեկ պեւք էր բլլալ որ երբայն-
 չի կնիկնեքը գինըն անամեկ վերա-
 չից խեղճ կերպարանքով անառած
 առեկնեֆե շեֆե կրնար լալնե սգրա-
 լնե գերենք բունել, սրանց վերկիչը
 գարձառ ա ըսառ, «Մի լալք ի
 վերայ իմ», : Իսկ ջերմեռանդ Աե-
 թմեթրան մեծագոյն զառակցու-
 թեւամբ մը գնաց մեռքի թաշկի-
 նակոյք արխեռայից երեւին զբը-
 ւաֆեքնեքը սրբեց : Բայց եւ այնպէս
 ասանց եւ ոչ մէկը Յիսուսին Տեա-
 ազգակամա թիւն կամ ըսրեկա-
 մա թիւն մը աճեք : Հնայա ինչ
 մեծագոյն վշտով պեւք էր ձմիկ
 Մարթամայ սիրար, որ Յիսուսին
 մայրն էր, ա սիրակամե մայրը : Առ
 յիսուսի իր սրաֆե առ զառք ան-
 ասաթմանի ստակա թեւան Հասած
 էր, որ ուլ Հասարակ զառերա շէր
 նակնեք, Հարա ըսակապէս կրնար
 գոյա մե կամ սարսարթա մ' անառա-
 նիկ : Ապեւ ասմառ էր պառակ թեւաք
 որ Մարթամ իր սրգ ին իտաշին առ-

կը գիտաւ որ եղ, նայն աւելոր հաւա-
տացեալները եկեղեցի մը շինեցին.
անանն ալ "Արքա հի Կարիաւ"
գաղաւն, գրին: Ահա ինչ աւախ-
ճանի հասուն Կարիաւն, գլուխը:
Նայէ հեղ մը, հագի իմ, իմ է ար-
դեօք առ զաւազին Կայրը զաւա-
կցաւ իման արժանի է իմ է շէ, ու
ինչպիսի մեծ զաւակցաւ իման:

ԱՂԵՐՈ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Կարիաւն, գիտած աշուրները,
ինչ իմացաք արդեօք գալք Յի-
սուսը իմաչին աակ գիտաւ որ ան ա-
սաննիդ: Ո՛վ Կոյս զաւազին,
գարձաւք մէյ մ' ալ ինձի, ինձի
գարձաւք ան գիտած աշուրներդ,
ու իմ քարացեալ սիրտս ալ զա-
ւակցաւ իման շարժէ, եւ կատա-
րեալ զգլու մե մը առ մեզ քերաւ
միայն' որմէք պատճառ եզան քա-
կին ու սրդւոյդ կակ իմնեքուն: Իմ
աշուրներու անկարդ նայաւած քո-
մը Յիսուսին ու քեզի մեծ զաւեր
աւաւած եմ, նման այն զաւին' որն

որ Գողգոթի ա ելած սասնն իրարու
 հանդիպելով կրեցիր : Ո՛հ, ջառա-
 գին Մայր , հիմայ սրտիս մեծ ջառ-
 ա կսկիծ կու սասն բոլոր կեանքիս
 մէջ բրած գեշութիւններս : Մայր
 ջառագին , գարձուք իմ աշուրներս
 աշխարհացին ա՛նայնտութեան , ա-
 արցունքներու գարդեամբս մայրսք
 պահէ աշուրներս աշխարհքիս ա-
 մէն սնտախ բաներէն , որ ետքն ալ
 երկինքս քեզ տեսնելու արժանի
 բլամ :

Գեղ ի քեզի կը նայիմ . բայց չեմ
 տեսներ ես գեղ .
 Խիսա բռնորու սակ ընկճած բոլո-
 րովն գոցուեր ես .
 Արցունք քրտնք ու արիւն շաղեր
 պատեր են գերեւոյ :

Պ Ա Տ Ի Ռ Ո Ւ Ք Ի Ի Ն

Յաւային կրօնն արեւմտ սաստիկ յատու-
 սարութիւններով հրաշքներ կը գործէ :

Աշրիւ անձամբով ճամբորդներ
 ուշ սասնն քաղքի մը մտա պան-
 գոկ մը (յագանտա) կ'իջնան . գի-
 շերք հան անոցներէն ետեւ՝ առ-

առնել հանձնախնայ Ժամկետայ Երապետ ա-
 րևելեանին պատգամին տիրապէս կ'ա-
 դաշեն, որ հետեւնին անեղած
 սնտուկը հան ձգեն, թիչ առնելէն
 հաս պիտի դառնանք բուրով. բայց
 մէջ մ'ալ շեն երեւար: Աս միջոց-
 ներք սնտուկը դրած խոցին մէջ
 գիշերներք միշտ լոյս մը կ'երեւար.
 առջի բերան առնել մարդ կը կար-
 ծէր: Թէ հան բնակող կայ. ետքն
 խնայան որ մարդ շեղած առնելն
 ալ միշտ նոյն լոյսը կ'երեւար:
 Պատգամին տէրք առար պատմաւոր
 հասկնաց ազնոյ, եւ գիտեց ան-
 սա որ լոյսը սնտուկէն կ'երէր,
 ու շարս գիտց ճարտար պիտի տէր կը
 առարած էր: Աս բանը շուտ մը քաղ-
 թին արբեցիտակապատին խնայուց-
 ան ալ ազէկ մը անզեկացաւ, որ
 հրաշայի բան մըն է: Բայց ժողո-
 վորդով ծով պահելէն ու հարե-
 ւար կրթիտ թիւններ բնակէն ետեւ,
 առնել քահանայներով մեկտեղ
 թափարով պատգամը գնաց, ու
 առնելուն ալ թին առջեւը գաղա-
 թեւանք սնտուկը բացաւ ու անտաւ:

որ մէջը զսուտագինն Սուտինն արձանը
 կեցեր էր՝ կարծքին վրայ ետ-
 թը խոցովը։ Աս բանս ասկէնուն
 ալ անպատմելի սրտախտ թեան
 պատճառ եղաւ . հայրսպեար կ'ու-
 զեր անմիջապէս քաղաքը աստից .
 բայց քիչ մըն ալ ազնոյնն ապա-
 սել . որովհետեւ անանկ կը կար-
 ծէին, թէ ան ճամբորդներն երկու
 հրեշտակ էին։ Ետքը մեծ պա-
 սուտի քաղաք բերած աստեղնին
 անդամաւորոյժ մը աստիջարցուց։ Աս
 խեղճ մարդը երկար աստեղ անդա-
 մաւորոյժ մնացեր էր . երբոր մաս ասե-
 ղաց արձանը անցունելինն իմա-
 զաւ՝ որտին մէջ մեծ փափաք մը
 դրաց՝ որ ինչն ալ գացողներուն
 հետ մեկտեղ բնակեցանայ, ա մե-
 կնն ի մէկ վրան գորաթիւնն մը ե-
 կաւ եւ բարբառինն ալ իրնայաւ։ Գարս
 երաւ անկողինն, լաթեքը հա-
 դաւ, ա վազնց գնաց ինչն ալ
 թափարին հետ, կը զնժար ա շնոր-
 հակալ կ'ըլլար ժողովարաց հետ
 միտակց Աստուծոյ ա անոր զա-
 ւագինն Մարր։

Ե Ր Ր Թ Ր Դ Ծ Ա Բ Ա Թ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ԺԹ.

Մարտիանայ տրամախփիւնք Յիսուսին
Գողգոթի ա գաջած առեւնք.

1. Աք կրէր իրեն համար.
2. Աք կրէր որդւոյն պատճառաւ.
3. Աք կրէր Հրեայներու պատճառաւ.

1. ԼՆՐԹՈՐ Մարտիան իր մահա-
ցու գողերէն քիչ մը իրեն եկաւ
նէ, տուն գտնուալու սիրտը չքա-
շեց. այլ անանկ կէս կե՛նդանի
ինչպէս որ էր՝ սկսաւ իր որդւոյն
ետեւէն Գողգոթի ա երթալ կարճ
ձամբով մը՝ ինտար որ իր կուսա-
կան ամօխփաւճախփիւնք իրեն կը
նկրէր: Աք թռչեր էր երթալ որ իր սի-
րոյն փախախակի հաւատարմու-
թիւնք զուցրնելու Յիսուսին, որ
երբէք չպահակցաւ իր սիրականէն,
որչանի փշուերաւ եւ նեղութեանց
ակջ ալ կը գանաէր: Եւ ինչպէս
հայր Արթուհամը ընկեր եղաւ իր
որդւոյն իսահակայ՝ ան ձե՛ծ պա-
տարագը մտաւ զանելու յետան
փրայ. ասանկ ալ Տիրամայրն Մար-

բիտամ՝ ազկեց ընկերանուց նաք օրի-
 նաց խորհրդաւ որ խառնակին՝ այս-
 ինքն իր Աստուած որդւոյն Գողգա-
 թա լեռան վրայ մատաչանելու
 հրաշարի պատարագին: Արա-
 համ, կ'ըսէ սուրբն Ամբաստան,
 թոյլ կուտար զանկին, Մարիամ՝
 Յիսուսին: Աւետելէն կ'երթար,
 կ'ըսէ Աւիլերմա, սանելոյ վնքն
 ալ իր ծանր խաչը, որովհետեւ
 ինք իրեն զարկու կենդանի խաչ-
 վր կը կրէր: Բայց միտքնակ շիր-
 նարով զիմանայ անանկ զուերու
 սասակութեանը՝ երբեմն երբեմն
 կը մարտն ու ան բարի կեփկերուն
 գիրկը կ'իջնար, սրանք իրեն ընկեր
 եղած էին, ու կրցածներնուն շափ
 անար աշկէ կը նայէին: Անար հա-
 մար սուրբ Ամբաստան Մարիամնայ
 բերնէն սասնակ կը խօսի. Գրիս-
 տոսի Աստուծոյ հետ, որ խաչը
 ու ան առած սանձանուց անդր
 կ'երթար, արամագին Մարթա ալ
 ետեւէն կ'երթայի կանանց հետ
 ակհակոյ, սրանք իսկն առնի պէս
 վեր վերջուցած կը սանակին: Ի՞նչ

մեծ օրհնակ մեզի, թէ որ սասա-
զիս Յիսուսը կը սիրենք, ինչպէս որ
Մարիամը կը սիրէր, պէտք է որ
մինչեւ Գողգոթա իր ետեւէն
երթանք, անոր սիրոյն համար
համբերութեամբ սամեւոյժ մեր
աշխատանոց խաչերը:

2. Մեծ ու երկարատեւ ե-
ղան Մարիամոյ վշտերը Յիսուսին
քաշածները տեսնելով, որոնք ի-
րեն անմին եղածի պէս մեծ ցաւ
կը պատճառէին իրեն: Ո՛հ, ինչ
զոյ ու կակիծ եղաւ Մարիամոյ
սրտին երբոր տեսաւ զեանի վրայ
արեւան գիծը, որն որ Յիսուս հղած
էր առջեւէն երթալով: Սաստիկ
կակիծներով անոր ազիքը կը ճրմ-
լէին երբոր կը տեսնէր՝ թէ Յիսուս
որ գառնակի մը պէս փափուկ
էր, ծեծէն տկարացած ըլլալով՝
թէ պէտք էր փրան աւժ շէր մնացեր,
բայց եւ այնպէս ան ծանր խաչին
բեռը իր ուսը տանելու հարկա-
զրէր էր, որպէս զի ան խաչով
բարբ աշխարհքիս մեզայ ծանրա-
զոյն բեռը բաւնայ: «Գառն Մա-

սաս ծոց, որ բառնայ գլխոս աշ-
 խարհի: Յիսուս որ մը երանուհի
 Կատարիմէն երեւցաւ երկու
 հրեշտակներով, որոնք իր խաչը
 կը սանկէն, ու բաւս անոր, կ'ու-
 գեմ որ գաւն աշ իմ խաչիս ծան-
 բուխիւնը փարձեա. սա ըսելով
 հրեշտակները խաչն անոր ձախ ու-
 սին փրայ գրին: Կատարիմէ ան-
 խաչին սաստիկ ծանրութենէն
 գեւց ի վար ծակցաւ, ու բար-
 կեանքին ակջ անանկ ծառ մնաց:
 Ինչ պէտք էր ըլլալ Յիսուսին
 աշ, որ նոյնը կը սանկը՝ շէ խե-
 փայրկեան մը հնարաւ երկայն սասնե-
 ըսելով: Ի վախճանի պէտք էր
 խաչուից Կարիստոնց սիրտը սասա-
 կազոյն սրով մ'աշ երբոր Յիսուս
 խաչին սասկ գեւսինը կ'իջնար, որն
 որ, ինչպէս հին սասնոցութիւնն
 ու ըսնի մը վարդապետներ կը
 սկայնե՛ն՝ գլխասարար հինգ հեղ
 պատահեցաւ: Մէյ մը Արդաստի
 պարասին սաստիճաններէն վար ին-
 ըսն սասնե՛ն. երկրորդ՝ գաստատու-
 նարանին հրապարակը ըննցած սե-

դը. երբորդ՝ վախճումն շաղկ անց-
 նելէն ետքը՝ մայրը գիտեաւ որամ ա-
 սեներ. շարորդ՝ շաղկէն ելամ ա-
 սենն գրանն սեւմինն վրայ. Տինգ երբորդ՝
 Վաղգ սխալի խորդու բարս շարս ա-
 ճաւնումնն վրայ: Ար սեւանէր Մա-
 բիամ, որ Արամ սինն ինկամ սասեմնն
 երբեմնն խաշը գլխոյնն կը զարնուէր,
 որով վնէրը աւելի ներս մտնելով
 սուրը գլխոյնն աւելի կը խոցէինն:
 Արբեմնն գաճիմ ներնն ալ կատա-
 զուխճեամբ խաշը կ'նրկինն վրայ
 կը ձգէինն, անասել որ ինչպէս սուրը
 թեւնարդ սինն յայտնուեցաւ՝ թի-
 կանոցը վրայ երկը սակը կը սեւա-
 նուէր: Սուրը Աստուած անոցրնն ա-
 սանել սեւասարանն սր աչքինն առջևն
 ունենալով ինչ գողումն աւ մա-
 Տասանն նեղուխ ինններ կրամ պիտի
 ըլլայ: Թէ որ սասանց վրայ միայն
 մտածելը մեզի մեծ պղպայտ թիւն
 կը բերէ, Տուրա Մարիամ ինչ
 զգացամ պիտի ըլլայ զանանք իր
 աչքը սեւամ սասեներ:

3. Արստուղեմի բնակիչ ըր ինչ-
 պէս որ զԱրամս կը բարձրացրնէին

բրած քարազուխե՛ կամեր Տամար,
 նայնպէս եւ իր մայրը կը գտնէ՛ ինչ ու
 իրեն երանի կու տային : «Ղըրանի ու
 բախայնինքն որ կրեայն զքեզ » : Նայն-
 պէս եւ շարշարանայն ժամանակը
 Հրեայնեքք ինչպէս որ Տակասա-
 կուխե՛ կամե Տամար գնխուսեւ կ'անի-
 ծանել ինչ ու կը նախաւակ ինչ, այն-
 պէս այլ կ'անի ծանել ինչ ու կը նա-
 խաւակ ինչ նաեւ իր մայրը, ու տախեւ
 ամենեւեւ ինչ զխե՛ կամ ինչ շքին ու
 որդեայն ու ոչ այլ մորք : Մարիա-
 մայ աչքին առ ջին Յիսուս որ ամեն
 կերպով կը շարշարէ ինչ, ու սուր-
 ներով ու սխալից զանազանեւերով
 կը ծեծէ ինչ, ու սխալ շուտեւ կապած
 առ ջեւէն կը քաշկաւակ ինչ : Ի վախ-
 ճանի կ'երեւայ ինչ Յիսուսին քիչ
 մը խղճարով՝ Աստուծոյ կ'ըսինացի ու-
 նա՛նով սգնիչ մը գտան, որ խա-
 ջին վարի ծարէն բուն, որպէս զի
 ծանորու ինչ որ քիչ մը ինչ եւ ինչ
 նայ : Բայց ստացն ըսելով՝ առ բան
 այ իրեն բարիք ընելու Տամար
 շնորհ եղին, Տարա իրենց ան-
 զխե՛ կամ ինչ կաւարկու Տամար :

որովհետեւ երբ վախճանցին՝ որ շՅԼ-
 րայ թէ Արամս խաչին ծանօթու-
 թեանն տակը ծամբանն մեռնի, ու
 իրենք իրենց բազմանքին շհարանին,
 որ էր գՅիսուս ողջ մինչեւ Գող-
 գոթա տանիչ ու հան գինըք խա-
 շուած անունել: Աս ամէն բանը
 մտածելով Մարիամ կ'երէր երբ
 առչարուէր սղբաբով ու աղբիւրի
 պէս արցունք թափելով: Ով հո-
 գի իմ, աղէկ միտքդ բեր Մարիա-
 մայ սասանիկ ջուերք ու նայէ թէ
 սաւանց ջուակցութեանն կրճատ
 արդեօք կենալ:

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄՆ

Իրաւ զրնէ, ով Մարիամ, մեծ
 է քու կակիծդ, եւ ես շունիմ ա-
 նանկ կակուղ սիրտ մը՝ որ կարենամ
 քեզի՝ ինչպէս որ պէտք է՝ ջուա-
 կից բլալ: Ինչ ջուակի ծամբար-
 դութիւն էր քու Գողգոթա եր-
 թալդ: Չեմ գիտեր՝ ո՞ր մէկ բանիդ
 վրայ զարմանամ, սա ինչո՞ւ ծամ-
 բարդութեանդ, թէ այնչափ նա-

Խառնիքներ յանձն առնելուդ,
 շարժարանաց ասուն, հաւատարմու-
 թեամբ որդւոցդ ետեւէն երթա-
 լուդ թէ պանշելի քաջութեանդ
 վրայ որով կուտական պարկեշտա-
 թեանդ դէմ անօրէն զինուորնե-
 րէն հազար կերպ գեշ խաբեր լսե-
 լը յանձն առիք : Բիւրանդամ օրհ-
 նեալ ըմբա, Այն զաւարին, որ
 մեզի պոչաբի աւարինու թիւննե-
 րու օրհնակ եղար : Ընձք առին-
 ձի, որ որդւոց ու քեզի նման
 ըմբա, իմ նեղութեան խաչերս
 համբերութիւնսով տանիմ ու մեզ-
 քերուս վրայ աղէկ զղջալով՝ որդ-
 ւոց խաչք թեթեւցրեմ, որուն
 պատճառ եղայ :

Յիսուս Փրկիչ ու Մարիամ կ'ելլեն
 գէղի Գողգոթա
 Ի բարանչիւք վրտագին խաչ վը ա-
 սան կը բառնայ :
 Յիսուս կ'անակը զարկած, իսկ
 Մարիամ արտին վրայ :

զինուորնե-
 րէն հազար
 կերպ գեշ
 խաբեր լսե-
 լը յանձն
 առիք : Բիւր
 անդամ օրհ-
 նեալ ըմբա,

Գ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Երանելին Յոզ: Աննիս՝ աննասուրբ կու-
սին շառքը ջերմանայ ըջոյուն համար՝
մեծ շարճի սրժանի կ'ըսայ:

Երանելին Յոյհաննէս Անճէլո
Յիսուսի շարշարանայք ա սուրբ
Աստուածածնայ ջաւերան եւերք
Ջերմանայ սխիւն ունէր: Բայր
մարտի ա հանդարտութեամբ
կուսին կոկիճներան վրայ ապէկ մը
մտածելու համար, ա սրահն մէջ
եղած ջան ա հասարակներ՝ ա-
սանդ մարդու մը իմացնելու՝
դուրս թափելու համար, մինակ
պարտեղ մը, կամ մութ անաս-
սի մը մէջ կ'երթար կը քաշուէր,
ա հան աղածին պէս իր ջերմ-
անայ սխիւնը կը կատարէր: Տե՛ս
հիմայ սասք փոխարէն սուրբ կոյր
ինչ հաստացած քրա: Անգամ
մը առ Երանելին պարտեղի մէջ ա-
ննասուրբ կուսին ջաւերան վրայ
ի ծածուկ բայց բարձր ձայնով լա-
ցած աստներ հրաշալի բան մը ե-
ղաւ: Չմեռ ըլլալով բայր երկրին
երեսը ձիւնը ծածկած էր, բայց

մէկէն ի մէկ պարտեցին շորս գին
 բլաղ ջանդերէն սկսան կանանոշ
 ու ազաւոր վարդեր բուսնից, նոյն-
 պէս գեանէն ու ամէն կողմէն ալ
 անուշ հաստի ու շտեմուած վար-
 դեր գուրս կ'եղային: Արանելին
 ու բախու թեւէն աւելի գարմանք
 աննշար, բայց քիչ մը մտածեց ու
 աղէկ հասկըցաւ՝ որ այն ցուերք
 արանք Մարիամայի փուշ եղած էին՝
 իր ջերակուանդներուն վարդ կ'ը-
 լան, անանցմով աքրացաւ թեան
 մէջ գիրենք պատկերաւ համար:

Հ Ո Ր Ր Ո Ր Գ Ծ Ա Յ Ա Թ

ԽՈՐՀՐԴԵԱԾՈՒԹԻՒՆ Ի .

Մարտիանայ սրտով խաչափը Յիսուսին խաչ էլած ասեմը .

1. Յառաջ քան Յիսուսին խաչափը էլած աստուածաբանքովը .

2. խաչ էլած ասեմը .

3. խաչաւելէն ետքը :

1. Պէճք է գիտնալ՝ որ Յիսուսին սիրտը ու Մարտիանայ սիրտը սրտսրտակի սիրտով կարծեա թէ միմեակ մէկ սիրտ եղած էին . ուստի երբոր սրտին կը շարշարուէր , կը շարշարուէր նաեւ իր մայրը . սրտին խաչաւելով ի հարկէ նաեւ մայրը պէտք էր խաչափը : Քրիստոս խաչուած ասեմը , կ'ըսէ սուրբն Գրիգոր , խաչաւելան նաեւ մայրը : Մանաւանդ Մարտիան իրմէն աւելի Յիսուսը սիրելուն հարկ էր որ մեծագոյն սիրտ զգար Յիսուսին վշակեալուն վրայ , իր թէ ամենեւեւ իրենն էղած ըլլային : Ուստի մի կրնայ պատմել , թէ Մարտիանայ սիրտը ինչպիսի ջաւերով կտար կտար եղան Գաղղաթա համեմալուն

պէս : Տեառն՝ որ Հրէայիւնքը ասն
 ցնծութեան ու յարգութեան կը
 կատարէին իրենց ազածք գրախ
 հանելուսն՝ պարհեզն Նազաթեցին
 խաչելուսն համար : Տեառն՝ որ
 շուտ մը անկէջն ալ ամբարիշտ
 աստուածաստեղծութեան կը պա-
 արաստուէին, ու անանք խաչը
 գեանիսի փրայ կը տարածէին, անանք
 գամերը կը շխակէին, ու անանք ալ
 անձանի ազազակով աննուհեղ
 Յիսուսը սուղի եւս անհանդիսա
 րնելու կ'աշխատէին : Եւ որովհե-
 տեւ Ղեւտացոց տրուած օրհնաց
 համաձայն արժը զոհ մասուցա-
 նելէն յառաջ փրայէն մարտը պէտք
 էր հանել, ու որովհետեւ Յիսուս
 ալ աշխարհքիս փրկութեան հա-
 մար պիտի զոհուէր, անոր համար
 անօրհնները բոլոր ըստեղծ
 աստուծոց կարի հիւսուած գլեանն
 ալ փրայէն քաշեցին հանելցին. եւ
 ան ասուէր անակոյ գառնն Յիսուս
 յոժարութեամբ ու աստուծոց ուրի-
 շէն քանադատուելու գնաց խա-
 չին փրայ պատկեցաւ եւ ձեռնը-

ներքե երկնացուց որ գամեն: Բայց
 խեղճ մայրք իր սրգին առանկ մերկ
 տեսնելով, մէկէն ի մէկ մարեցաւ
 ինկաւ. ինչպէս որ ինքք սրբոյն
 Անտըմասի յայտնեց: Եւորք զիչ
 մը իրեն գալով, գլխէն իր քաղը
 հանեց աւ գամիի պէս սրգւոյն
 մէջքք փախտակեց: Մէկհասակի
 Յիսուս գաւակն քաղը լախտ երկն
 մերկացուցին, աւ եւս աւ քանտ տես-
 նելով, գլխուս քաղը հանեցի աւ
 մէջքք փախտակեցի: Մհ, ի նչ հաս-
 տատանն սէր է Մարիամնայ սէրք,
 որ սասակի զաւերէն տկարացած
 էր, բայց եւս այնպէս արիտ իտ եւակը
 կը գործնարք իր սրգւոյն ապէկ ծա-
 սայելու համար:

2. Մարիամնայ քաղած կրու-
 կիծներք անտ առանտ ամէն շախն
 անցան, երբոր Յիսուսը խաչին
 վրայ գամելնին տեսաւ: Անպարտ
 գահին ներն անգուխ կերպով
 խաչը աւ ծայրերք բախտ գամե-
 լով ձեռուքննն աւ սասուքննք
 ծակեցին աւ խաչին վրայ գամե-
 ցին. աւ եւորք վեր վերցուցին խա-

չք ա խաչեացք անկառեզ . ինչպէս
 էր գրե սարք Լաւրենտիոս Գուս-
 տիեանն . Մերկացուցին լաթերք ,
 կանրկի վրայ գեափնք պատկեցու-
 ցին , խաչին վրայ գամեցին ա վեր
 աքք վերցուցին : Ինչք Մարիամ
 յայտնեց սրբա հեղին Պրիմիապի ,
 թէ վրկչին աջ ձեռքք գամած
 առանձինն՝ առջի անդամ մաքրին
 դարձաւ լուծ ձայնք լաւուն պէս՝
 մեռածի պէս գեափնք ինկաւ , ա
 սկառ գիւնն մինչեւ սարք գողայ
 ա սիրար նեանել , եւ ինք զինքք
 կարաւնայնեւրոյ աջ աքիչ բան մք
 լաւաւաւ ա շիմացաւ : միայն եւս-
 քէն զՅիսուս խաչին վրայ բար-
 ձրացած աւաւա : Այլայք էր որ ա-
 սանել բլար , կ'բաւ սարք Բանասէնն
 գարաւ . սրտի՛նեւեւ եւ մաւած երախ
 միայն մահաւանն գարա կը հասնեթ ,
 իսկ աչքախ աւաւած առանն ինչ
 արդեւք իմացաւ Մարիամ , որն որ
 խաչեւրցին մայրն էր , ա անանկ
 մայր : Մհ , թէ որ Մակարայեցի-
 ներաւն մայրք Շամունեկ եւ թէ քարգ-
 ւայր մարտիրոսաւ թեանն ներկայ

ա. անհամարանալս ը ըստուան, սաւոր
 Օգտասիրտակն եօթը անդամ մար-
 տիրաւ անուանելոցաւ, քանի ի-
 րաւանքը Մարտիանոյ Համար քան-
 յաւ է՝ թէ իր սրբւոյն խաչելու-
 թեանն ներկայ ը ըստով, որն որ
 Հազարաւոր մարտիրոսներն աւելի
 արժէք ունէր, Հազարաւոր ան-
 դամ մարտիրոս եղաւ: Ամանչք
 քանզի որ Մարտիան իր սիրական
 սրբւոյն շարչարանոցս փշերանն մէջ
 վարդ մը եղաւ, սրբւոյն վերջերք
 իրբու փուշեր իր սիրտը վերաւս-
 բեցին աւ արեամբ ներկեցին: Աւս-
 տի Երգ երգացին աւ խաչելոցանն
 վրայ, «Նրբու վարդ ի մէջ փշոց,
 այնպէս է սիրելին իմ», առանկ
 կ'ըսէր Ռուպերտոս: Մարտիան եղաւ
 փշերու մէջ վարդ, ան փուշերը՝
 որանք սրբին խաչեցին՝ մայրն ալ
 խաչեցին աւ վերաւսբեցին ջառակ-
 ջաւ թեանն աւ վրայս վերջերով:
 Երանի թէ եւ ալ կարող ը ըստի
 Մարտիանոյ պէս խաչելեալին վեր-
 քերք անանել, երանի թէ այն
 վերջերք ինծի Համար ալ փուշեր

բ ըստ յիմե ու սիրտս սիրտս սրկին, որ
կարող բ ըստ յի շե թե միայն Մա-
րիամայ զաւակցիլ, հասցա նաեւ
մեզ ընդունա վրայ սրտանոց զաւիլ :

Յ. Ահա Յիսուս խաչուեցաւ .
Ըրեւոյները շուտ մը անամեթ ա-
զազակով խաչն ու խաչեալը մեկ-
անոց վեր վերցուցին անկեցին եւ
ուժով մը պատրաստած ծակին
մէջ նետեցին : Ան ձայններուն գո-
չումներէն Մարիամ իբր թե մա-
հացա զաւերէն արթնոցած ի պէս
աշուքները բացաւ, ու անաս,
բայց, ո՛հ, անպարտ անասրան մը .
իբ արդին Յիսուս օդին մէջ խա-
չուեր մեացեր ու մեռնելու մտա-
կը : Տեսաւ անիկայ, որ աշուքնե-
րը գեւտեր խմորահարձ, բիբերը
անշարժ, ողբալի վիճակի մը մէջ
կը գտնուի : Աւարի ինչ իրեն ուժ-
տալով ի ծածուկ ընծայեց երկ-
նասոր հօրը իբ կարծբին խորանին
վրայ մեռեալ արգւոյն զահր, ու
անոր հետ նաեւ իբ սրտին մար-
տիրտաւ թեան զահր : Պատարազ
բոս ցինքը, կ'ըսէ Արեւոյգոս,

Ինտրքին և Եզանին զրայ առ անոց ազ-
 միկի . ու կ'առնայրնէ , թէ Բրիտ-
 առա մարտինը՝ Մարտիամ սիրայր զոչ
 բրաւ : Ի մարտնանի Մարտիամ իրեն
 պայպիսի մայրական սրահն սիրայն
 հաւասարմա թիւնը յայանի զը-
 ջաւց . ինչու որ Յիսուսին արիւնա-
 լից հանդեսին Եւրքի մասին մէջ
 ամէն սիրելիները զինքը թողու-
 ղին ու մարտն . բայց մայրը բնաւ
 չթողուց , այլ խաչին լրախ միշտ
 անշարժ մնաց : Այս առ դժուարին
 մայրկեաններուն մէջ իր կուսական
 անթիւ խառն ու թեւակր անանթիւ
 Հրէայներուն շարաթեւնէն շատ
 ակած սիրտ կը կրէր , որանք զինչն
 ու զորդին նարաւակելն ու անի-
 ծանեղն շէին լսեր : Գժբարհա
 Ռեւսիայ , որուն երկու սրղիքը
 Գարաւ անայնիները խաչելէն Եւրքը՝
 մարտիննին մերկ գեւորնը նեւառժ-
 էին , զնայց անանց զրայ լարաւ . ու
 ան սիրական գիակներուն լրախ
 մնաց , զանանք ցորեկը թողուն-
 ներէն ու գիշերը գազաններէն
 պահպանելու համար : Ասանկ Մար-

թիամ ալ կը կենար խաչուած որդւոցն քովը . բայց կարող չէր պաշտպանելու զինքը ան դազան շրէւյներուն ձեռքէն , որոնք իր սիրական սրգին խաչին վրայ ալ դառն ըզում կը շարշարէին : Ահ , որչափ սիրոյ , հաւատարմութեան ու համբերութեան օրինակներ կուտայ սեզի Մարիամ : Անոր նայելով որչափ պէտք ենք ամբշնայ :

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄՆ

Խաչուած սիրտ , նահատակեալ սիրտ Մարիամայ , թերևս ասանց սիրով քեզ կը յարգեմ , քեզ կ'օրհնեմ , ու արամնց քեզի հետ ջանակից կ'ըլլամ : Ի՞նչ սիրալիր ու շքանաւելու ընկերութիւն էր քու կին ըրածդ , ով ամենատարբեր կոյս , որդւոցդ շարշարանցը ասեմն . ահ , ինչպէս կ'ուզէիր՝ որ դուն ալ անոր հետ մեկտեղ խաչուիր : Հիմայ մեր օրինակին նայելով ես ինձմէ կ'ամբշնայմ , մանուսնոց որ Աստուած մը ինձի

Համար խաչաւորէն եւպր՛ եւս դեռ
 չար կամքս ու պահաւած իւններս
 չեմ խաչեր: Ո՛վ ջաւագին Առա,
 իմ խեղճաւթ իւնս քեզ գթու-
 թեւան շարժէ. ջաւերուզ ար-
 դեանցք համար սրախ շնորհք առ,
 որ եւս ալ Յիսուսին սիրոյն համար
 աշխարհային բաներու եւ իմ ան-
 ձիս համար ալ մեռնիմ. որպէս
 զի կարող ըլլամ եւս ալ սատարի
 բերու. «Աշխարհ ինձ ի խաչ ելիւ ալ
 է, եւ եւս աշխարհի»:

Ո՞րն է, Մարիամ, աւերի քու հե-
 ծու թեւանց պատճառ,
 Ան՞րն է արդեօք չէ նէ ջաւն: Ի՞նչ
 պէս քեզմով անդադար
 Արքայ սերը ջաւագին, ջաւք կ'ը-
 լայ սիրախաւն:

Գ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ֆերաֆնանուս երկրորդ կայսրը անձաւոր
 կուսին ջաւոցք Ֆրանսանց ըրալով համար
 մեռաւ ի ծորհրներս արժանի կ'ըլլայ:

Ֆերաֆնանուս երկրորդ կայ-
 սեր բարեպաշտ մայրը պղտփուց
 սարք կուսին ջաւերուն Ֆրանս-
 սանց ըրալով անոր սարսփուցիկ

էր: Արտֆհեաներ առ բարի ախիֆինն
 իր զաւկիներուօք մէկտեղ բարբ
 աւարչին ասէն շարաթ օրերը ա-
 մառ աւ ձմեռ աւրք Աստուած ա-
 ծնայ եկեղեցին այցելութեան
 կ'երթար, որ քաղքէն մզան մը հե-
 առ էր: Այն ճամբուն վրայ իրար-
 մէ հեռաւ եօթը խոցին խորհարդ-
 ները ազար քաշուած էին: Ամէն
 սիւնին առջեւ ծունկ չարած քիչ
 մը ասէն մաւածական կ'ընէին.
 ոչ անձքեւ եւ ոչ ոքիչ պատահ-
 մաւքներ կրնային առջեւս ան-
 դաթեան արդեւք ըլլալ: Արբոք
 Գերասիմանառ շարահաս եղաւ,
 ջերմեանդաթ ինն ալ անար հեռ
 մէկտեղ մեծցաւ, միտելու եկե-
 ղեցւոյ մէջ ասնեան առջին իր
 կայտաւ հեոյն հեռ մէկտեղ եօ-
 թը խոցին եղբայրութեան գրուե-
 ցաւ, աւ անար հանդերձը վրան
 առաւ: Աս ջերմեանդաթութեան
 սոսաքէն աւրք Աստուած ածին
 ուղեյ՝ որ կայտաւան արտաք
 Գերասիմանառ նախ. ընարաղնե-
 րուն յայտնաղէա ջոյն աւարտ

Հրամայեց որ Գերարխանաւար բը-
 լաց կայար, ու բիշո շրջաց: Ասոր գէմ
 ելան զբեմէ: բոլոր մաս եղած
 սէքս թիւնեքք, մանաւանդ Քրո-
 ղեւասանդնեքք Աւրաղայի շատ սե-
 զեքք. սակայն սակեւա՛ն յաղթեց,
 բոլոր գիտեա սո՛վ, սակեւասաք
 զաւարդին Աղլար, որ միշտ անոր
 կ'աւաջնարգէր:

Յ Ո Ւ Ն Ի Ս

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Ը Ա Ր Ա Թ

ԻՈՐ ՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ ԻԱ.

Մարտիանայ արքայութիւնը խաչին աակ
կեցած աակնք :

1. Կայր առ խաչին Հասարակ կըն-
կանել աւելի սրտաւարտութեամբ .
2. Մարտիրոսներէն աւելի արքա-
ութեամբ .
3. Իրեր Մայր Յիսուսի Հասարակ
մտքն աւելի Հաստատութեամբ :

1. ԻՐԱՒՅԸՆԷ մեծ եղաւ Մա-
րտիանայ պարական Հաստատութիւ-
նը ա Հաստատարութիւնը խաչին
աակը . մանաւանդ որ Յիսուս իր
աչկերաններէն թողաւ աւ Հրէայ-
ներէն արհամարհում էր, եւ ա-
մէնքը իրակ հեռացած էին, նաեւ
անանք՝ որանք իրակ անհամար բա-
րիքներ ընդ ա՛նեցան . միայն Մա-
րտիան մեհանեմութեամբ մը ըս-
տի կը կենար աակն թշնամիներուն
աչքին առջին : Ար կենար մայրը,
կրակ աւրին Ամբաստան, խաչին
աակը, կը կենար առանց մախի :

Առ շէ թէ միտակ սաստիկ շատե-
 րան պատճառաւ առ ինք զինքը չկոր-
 սնացուց, ինչպէս որ կանաչի սկիւ-
 րութեան ստօգրութեան է, գե-
 տինք իյնարով, կամ գլխուն մա-
 զերը փեթակով, հասցաւ նոյն իսկ
 սաստիկ շատերու մէջ կը ստացէր
 իր սրացան պարծանքը, որ Աննե-
 կային ըսած ին պէս, թիչ մարդ իկ-
 ներու արուած է: Այս տեսնելը
 Մարիամ՝ որ եթէ որդւոյն մեռած
 առնէր շքաւէր, անպատիւ պիտի
 ըլլար, իսկ թէ որ սաստ հակա-
 սակը շատ շատեր, Յիսուսին շար-
 շարանքները պիտի աւերայնէր.
 մանաւանդ թէ արդէն, ինչպէս
 կ'ըսէ սուրբն Քանաակնոցու բար, ա-
 նոր աանջանքը որդւոյն աանջանքը
 կ'աւերայնէր: Անոր համար տես-
 թիչ կ'ընէ Մարիամ իր հասուն
 խորհրդակալ կը շատ խորին շատով
 Յիսուսին շատէն խիստ թիչ սար-
 բերութեանը. կը կենաց արեկա-
 ծութեան մէջ ինկած նախ մը
 պէս, որ երկու ներհակուն հասե-
 րու մէջ մնացած, երբեմն սուրին

երբեմն անգին մըսեւ լով աւ ետ
 դարձաւ լով կը հարկադրի անշարժ
 մնալու : Ասանկ ալ Մարիամ Դեր-
 հական զգած մուծքներէն շարժե-
 լով , պոսնքն՝ սաստիկ ջառերէն՝ որ
 կը զգար , աւ մեծ ազգոյն վախէն՝ որ
 շրջայ թէ գաւկիսն վշտերը աւել-
 ցնէ , անշարժ մնացեր էր թմբա-
 թէ եամբ ապշածի պէս : Իրաւցնէ
 անշարժ կը կենար խաշին տակը ,
 այլ ոչ ստանց գառն արցունքի ,
 որ մայրական սրտէն կը բղխէին ,
 ինչպէս որ գեղեցիկ կ'երգէ Շար-
 հային .

«Յողք արտար ջառագին»

«Մայր Տեանն որ կայր մերձ
 առ խաշին» :

Ար կենար , ինար որ Ասայի
 տեառ Աստուծոյ աթոռին առջին
 ան հրեշտակները , որոնք սկիտ
 վնց թէ եւ անէին աւ հաստատուն
 կը կենացին Դասեւ Դոյն իսկ թաշած
 ասեւնէին . երկու թէ եւ ամբին երեւ-
 նին կը գոցէին , աւ երկուքով
 ստարնին , իսկ մնացած երկու-
 քով ալ կը թաշէին . «Նը եր-

կարքն թ՛ռաւ զեւայ : Եւ յայն կերպով
 բայք , կ'ըսէ սուրբն Բեռնարդոս ,
 կարծեա թ՛է տեղ մը հաստատ կը
 կենայ , եւ սակայն մի եւ յայն ա-
 սե՛ն ծայրերովը զեւայ ի մեր օղբ
 կը թ՛ռչի : Ահա կը տեսնեմք բայք
 իրքեւ թ՛է կը թ՛ռչի աւ կը կենայ .
 Բնչաքէս որ զարմանայի սերսքե՛ն
 ալ կենայով կը թ՛ռչի , թ՛ռչելով
 կը կենայ : Ասանկ ալ Կարիամ
 մարմնով անշարժ կը կենայ , ա-
 մբանդանայն հոգւով կը թ՛ռչի ,
 աւ երկնային ստափարով կ'ընծայէ
 երկնաւոր Լորր երկու պատարագն
 ալ , մէկը մարմնայ եւ արեւան Բրիտ-
 առի , մէկայք իր զաւային հոգ-
 ւոյն : Առաի մի եւ յայն սասե՛ն կը
 կենար խաչին սակը այնպէս իր
 թ՛է կենդանի շէր , բայց առաւել
 քան կենդանի կը թ՛ռչէր Աստու-
 ծոյ : Աւ Բնչաքէս որ հին սասե՛նու ան
 պատարագներու համար հրամայեց
 Աստուած , որ երկու սեղան մէկ-
 տեղ հաստատեն , մէկուն վրայ
 զո՛հերք մտթէ իր , աւ մէկային
 վրայ կրակ վառէր համար : Ա-

ասնեկ ալ Գաղղոսիժ ա մատուցուած
 մեծ պատարագին սեղանայն՝ այս-
 ֆնչին խաչին վրայ փրկիչը զահ պի-
 ափ ըլլար, իսկ Մարիամնայ սրտին
 սեղանայն վրայ ալ սիրոյ կրակը
 պիտի վառեր բարբաթեր : Ահ Մա-
 թիամ, քու կին հաստատու թե ամբող-
 իս զօրացուք ա շնորհք ա ինձի՝
 արժանի ըլլալու արդարոյ Յիսու-
 սին արեանը ա քու կին սիրոյդ ար-
 ցեանցը :

2. Մարիամ մի եւ նայն առնն
 խաչին սակը ա միանդամայն իր
 սիրելչայն հեա մեկտեղ խաչուած
 խաչափայտին վրայ կը կենար .
 մանաւանդ թէ բոլոր խաչը ա խա-
 շեարը մեկտեղ իր սրտին մէջ կը
 կենային : Աւ մի միայն խաչը կար-
 ծեա թէ մի եւ նայն առնն երկուքը
 միատեղ կը շարշարէր, այսինչն
 զՅիսուս մարմնով, իսկ զՄարիամ
 հոգւով : Մտիկ ըրէ արքայն Բանա-
 վեճոյ ա քայի . Այլ Տիրուհի իմ,
 աւր կը կենաս . շէ թէ խաչին սակ
 այլ խաչին վրայ խաչուած արդարոյ
 հեա, արն ար քեզ իրեն հեա խաչեց,

բայց առ առքերու թեամբ՝ որ ինք
 մարմնով, իսկ դուն սրտով խա-
 շուեցար: Չարմանայի բան, մեծ
 սքանչելիք: Առաջի Մարիամ չէ
 թէ մինակ Քրիստոսի հետ մարտի-
 րու եղաւ, ինչպէս կ'անուանէ զա-
 նիկայ աւրբ շերտիման՝ «Նահա-
 րակակից Քրիստոսի», այլ եւ ինչ-
 պէս Քրիստոս մարտիրոսներէն գե-
 րագանց ա գլխի ընդ մարտիրո-
 սաց եղաւ, առանկ այլ Մարիամ
 մարտիրոսներէն գերագանց ա թ ա-
 դուհի անէն մարտիրոսաց եղաւ:
 Այլ կրնայ պատմել արդեօք Մա-
 րիամայ մարտիրոսութիւնը՝ երբոր
 Յիսուս իր փշայից գլխիս վար
 ծուեց մայրս անանելու համար, աշ-
 քը աշքին հանգիպեցաւ, աւայ-
 ւածքը նայուածքին: Երբոր Յի-
 սուս հազեփարբութեան մէջ գրա-
 նուելով երեսին գոյնը նեւած՝
 կարծեա թէ իր մօրմէն օգնու-
 թիւն կ'ուզէր, ա մայրս թէպէտ
 եւ ապա կ'աշխատէր, բայց չէր
 կրնար անար ցարս ուրիշ կերպով
 թեթեւցրնել, բայց եթէ սրտին

ցանն անոր ցաներանն հետ խառ-
 նելոյ՛ : Արբոր մայրը երբեմն եր-
 բեմն խառնին փախտաւելոյ՛, ու
 գլուխը անոր կախն ընդուցած փեր-
 բերէն անձրեւի նման արիւնք իր
 փրանն իտ արտախը կ'իսնանար, երբոր
 նոյն արիւնոյ՛ ներկեած իր փրայի
 լախնին կը նայէր, ո՛հ, ի նշ անձ ու
 անասունելի սասնջանք էր իրեն. նը-
 շափ կը պատգնէր արիւնոյ՛ ներկեած
 լախն ու կարմրադոյն գանձը, նը-
 շափ խանդակախտ փրոյ՛ գիրկը
 առած սրտին փրայ կը դնէր : Սի
 Սարիւն՛, սի կրնայ աւրանայ, որ
 Գոյգոխտ այի փրայ ամեն մարտի-
 բանելեւն փեր եղար, ու հին ցաւա-
 լի սասնջանքներոյ՛ Բրիտանի հետ
 ակեակող սասնջուեղար, ու սա-
 սաւածային արիւնոյ՛ արիւնայից
 եղար :

3. Մարեյի բանն չէ՛ որ մայր մը
 իր աչքին առջեւ իր սրգւոյն անա-
 ները առանց սաստիկ ցաւոյ տես-
 նէ : Գո՛րախտ Ազարը ինքուրեւի
 երկիրը գացած սասնէր, կախն իր
 մը ջուր չկրնայոյ՛ գանձել, ու տես-

ներքով՝ որ իր մեկհարասիկ զաւակը
 Իսմայելի ծարաւէն պիտի մեռնէր,
 Կամայցուկ մը անիկայ քարի մը
 վրայ դրուեալ ինքն ալ մեկզի քա-
 շուեցաւ, եւ լալով կ'ըսէր. «Տէ,
 շեմ կրնար զաւկիս մահը ալ քոմա
 տեսնել. «Ոչ անոխց զորդի իմ
 մեռեալ,, : Ատաւած շէր ուզեր,
 որ սա սանձաճրքը նայն իսկ անբան
 կենդանիներու արուի, ուստի եւ
 հին արեւրի մեջ հրամայեց՝ որ եր-
 րեք դասնաւոր մարդ հեռ չըսէն.
 որպէս զի ինզն ոչխարը կրկին գահ
 չըլլայ, նախ զաւկին սիրաւի ինք
 իրեն մեռնելով, ու ետքն ալ
 դանակով : Ահա ան պիշաւորուն
 արանց աշխարհքիս վրայ եւ ոչ մայր
 մը կրնար գիտնալ, Մարիամ
 կ'ուզէ յոժարութեամբ համբերել
 իր արգւոյն մահուանը ներկայ ը-
 լալով. անոր համար հասարակ մը-
 մէ ալ աւելի հանդիսացաւ : Իբրա-
 ջրնէ անանկ սակալի զաւորու աւե-
 սարանէն ետ կը կենար, բայց սէրը
 զաւորուն յազմէց, ու իր սիրա-
 կանէն ամենեւեմ կերպով մը բաժ-

Եւս ելլա շէտազուց: Ասկից ի զատ
 Մարտիանայ սրտին մէջ կը կր աւելին
 Յիսուսին սէրը աւ ճարգկանն սէ-
 րը, ինչու որ աւանց ալ մայրն էր:
 Յիսուսին սէրը կը ստիպէր՝ որ իր
 մահուանը շնայէր, բայց յաղթեց
 անոր աշխարհքիս սէրը, աւ ճարգ-
 կային փրկութեանը համար մա-
 տաշուած այն մեծ պատարագին
 զորն ասկից ը յալա փափարգը: Բայց
 ուր կրնայ բաւ բաւականին խնա-
 նայ, կ'ըսէ սա ըրն Բեռնարդոս, թէ
 սրչափ մեծ էր անանկ մար մը զա-
 ւր, որ կը սեւանէր անանկ սրդւոց
 մը մահը:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՍՆ

Ինչ մեծ քաջութեանք, ուր
 Մարտիան, բաւ սրդւոց խաչին
 տակը կեցած էիր, բոլորովին զար-
 մանքի մէջ ընկղմած ը յալաւ: Եւ
 ալ բաւ զաւագին սրտից խաչին
 տակը կեցած՝ բաւ քաշած կսկիծ-
 նե բաւ զփայ կը զարմանաւ: «Կայր
 աւ խաչին Յիսուսի մայր նարա»,

Կարծիքով անուստեղ գիտած սիրտու ու-
 նեւանայով խառնելու ասակ կեցեր է՝
 Յիսուսին եւայրի հոգեւորացրու թի-
 նք ու մահը անուստեղու համար, ան
 Յիսուսին՝ զորն որ իրրեւ զուակ
 ասկէն մայրերէն անկէ կը սիրէր,
 ու որն որ իրրեւ Աստուած ասկէն
 ասեղծուած ներքէն վեր իրրեւ սիրե-
 լի էր: Ասկից անկէ ի նշ կրնայ բը-
 լայ, ուր Կարծիքով անու գիտած ու-
 չարքներէդ այնչափ արցունք թա-
 փելէն ետեւ՝ ի նշակու աղ մեացիր:
 Սի ասկէն ասուրք Կայր իմ, զան
 Յիսուսին ասուած ասկէն անուստ
 բնիկեր եղար, եւ այ չաւ արցունք-
 ներուդ կ'աղեմ բնիկեր ու մաս-
 նակից բ լայ. խոցէ իմ սիրտու այ
 չաւ ջուերուդ սրտի, ու աչուր-
 ներուս աղբիւրի նման արցունք
 ասուք՝ որ չեղի հեւ միշտ լամ ու
 աղբամ:

Անիկա որ կեռնիլ, մարտիրոսէ ու
 մորս:

Աւսով ջուով եւ սիրով այ անկի
 անձ մին է:

Տեսնելով մահն Աստուծոյ հան շնո-
 նի կարսոյ է:

Գ Ա Տ Մ Ա Ի Թ Ի Ի Ն

Արքայն Բերեկրինոսի գործունայի ապաշխու-
րութիւնք ի պատիւ զաւարին Մարիամն :

Սուրբն Բերեկրինոս' ծառայք
Մարիամն ըստած կրօնքին հիմ-
նադիրք' ինասք որ ամէն աւարի-
նախի՛ննեկում մէջ երեւելի էր,
անանկ ալ զաւարին կուսին զաւ-
երուն ճամնաւոր ջերմեանդու-
խիւն մք ա՛նէր : Աս սուրբք Սինա
լեռան վրայ խարունկ քարանձաւ
(մազարա) մք քաշուեցաւ, ու հան
մեծ կակիծով ըրած հաւաշունք-
ներուն աւարին ձայնէն քարան-
ձաւք կը խաւցցնէր : Անք պա-
տառն համար շատ ապաշխա-
րանքներ քաշեց. բայց ամենէն
մեծն ան եղաւ՝ որ ի պատիւ Մա-
րիամնց, որ Գաղղաթ ալեռան վրայ
Յիսուսին խաշին տակը սառափի
ջուերով կեցած էր, երեսուն
տարի ամենեւեին շնամեցաւ. եւ ե-
լք յագնած ասե՛նք՝ կարծր քա-
րի մք կը կախընէր կը կենար,
որպէս զի մարմնոյն տկարութիւնք
քիչ մք ա՛ւտ ասե՛նք : Յիսուս ալ

առ սուրբին իր ցաւագին Մօքք
 պատուոյն բրածնեքուն ազնոյ իր
 շնորհակարութիւնը հրաշքով մը
 ցուցնել: Երբոր սուրբ Բերեկ-
 բնութին մէկ սարք գէշ վերջով
 մը փիթաւած ըլլալուն կարելու
 հարկ եղաւ՝ խաշելուայն Յիսուս
 խաշին վրայէն ձեռաքնները եր-
 կրնացուց, աւանոր փիթաւած վեր-
 քին դպչելուն պէս՝ մէկէն ի մէկ
 բարբառին առաջագացաւ աւաննե-
 շին բուն մը շննաց:

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ Ե Ա Ր Ա Յ

Ի ՈՐ ՀՐԴԵՆՈՒԹԻՒՆ ԻՐ .

Խարտանայ անձկութիւնը Յիսուսին
խաչի վրայ անկցած ծարաւին համար .

1. Բնական ծարաւին համար .

2. Խորհրդաւոր ծարաւին համար .

3. Սիրոյ ծարաւին համար :

1. **ՉԻՎՐՆԱՐ** արարեցաւսուիլ՝
որ ծարաւը մարդուս մեծ ասե-
լանք մին է : Սանկտան Փղշտացի-
նեքը յազմած ասե՛նք՝ աշխատան-
քը ու քրտիները իրեն հօգ չըբաւ ,
ու միայն իր ծարաւն իրեն շատ ծանօ-
տեկաւ : «Գու յաջողեցեր մեռամք
ծառայի քոյ զփրկութիւնս զայս
մեծ . եւ արդ մեռանիցիս ի ծա-
րաւոյ . : Գաւիթ ան ասե՛նք սկը-
սաւ հառաչել երբոր ծարաւեցաւ՝
ու Բեթղեհեմի հարին իրոյն կը
փափազէր : Նաեւ կը պատմուի
թէ քանի մը փոխաւաններ մե-
ծին Աղէքաննոց թի առջեւը շատ մը
փե՛մելէն ետքը՝ ասանկ լմնոցուցին ,
որ մարդուս՝ խմելը ուտելէն աւելի
հարկաւոր է , ինչու որ խմելը
ծարաւը կ'անցընէ , որն որ անօ-

Թիւթեմե՛ն, աւելի՛ աստե՛փող է :
 Ասոր համար խաշեալ փրկիչք ո՛չ
 խաշին ու ո՛չ ալ փշերուն նեղու-
 թեանք համար բան մը բաւ, այլ
 մինակ ծարաւին համար իր ներ-
 քին աստե՛փանքը յայտնեց. ուստի
 յիշաւ ի կ'ըսէ՝ սուրբն Բեռնարդոս .
 Ո՛վ բարի Յիսուս, փշալից պատ-
 կին համբերեցիր, խաշից շեր-
 ջաւեր, եղած նախաստանացք լու-
 ջիր, ու մինակ ծարաւերուց հա-
 մար ազազակեցիր ըսելով . «Շա-
 րաւի եմ » : Ասանկ հեծու թեանք
 մը իր շարչարանքը միայն կը
 յայտնէր, ստանց ամենեւեհին սգ-
 նութիւն մը ուղերս՝ ինչպէ՛ս ու-
 թիչ հեղ Սանարացիէն ինչքան
 էր . «Վին դու, ասոր ինձ ըս-
 պել » : Աւելի բան չըսեր, մի միայն
 սա խօսքը . «Շարաւի եմ » : Աւ-
 ստ ծարաւին պատճառը՝ այնչափ
 զեքքերէն արխաններ վազելովը բա-
 յար կենդանական սգիներուն պակ-
 սին էր, որով եւ կակարգն ալ
 շարժած էր . «Չարացաւ որպէ՛ս
 խեղցոյ զարութիւն իմ . լեզու իմ

ի քիմն իմ կցեցաւ. : Աս միջոցիս
 Մարիամայ աւելցած ջաւերք,
 դարձանէրք աւ զանազան զգաց-
 մանքներն ու կրնայ խաբար
 յայտնել : Ասանկ աբեմն, կ'ը-
 սեր, ծարաւ կը կրէ այն Աստուա-
 ծը, "Ար տայ զանձրեւ ի վերայ
 երկրի. : Աս ի՞նչ մեծ անդժու-
 թիւն է որ խաշուած հոգեվարքի
 մը զաւաթ մը ջուր տաւոյ մարդ
 շիղանաիր : Ահ, սրտեակ, զանե-
 աշքիս արցունքներովը ծարաւդ
 կարող թլուցի անցանել, եւ կամ
 երակներուս արխնովը : Ու ի Հոյր
 երկնաւոր, զան խորացելուցի՞նե-
 թուն անաստափն մէջ քարէն ջուր
 հանեցիր. անձկութեամբ պաշա-
 թուած խմայելի՞ն շար երկրէն
 վասկ վազցուցիր. ա Յակոբայ
 սրգւոցք քարերէն խմելու աղ-
 բիւր հանեցիր, ինչն քու մի-
 անձին սրգից երեսի վրայ թողու-
 ցեր եւ, ի՞նչպէս իր սաստիկ ծա-
 րափն ասկանելին գիւր շրջար :
 Ասանկ կու լար Մարիամ, ասանկ
 աւ աւելի եւս պէտք է որ մեծք

այ լուծիք, որ անբարեկեցութեամբը
Յիսուսին այնչափ ծարաւին աւ
Մարիամայ այնչափ արցունքնե-
րուն պատճառ եղանք :

2. Կաւիժ թագաւոր՝ երբ
որ թե՛ թղեհե՛մ քաղաքը Փղշաւա-
ցիներէն պաշարուած էր, շատ
ծարաւած ըլլալով կ'ուզէր որ
թե՛ թղեհե՛մ գրանդ քով եղած
Տարին ջրէն խմէր. առաջ քառ.
"Ո՞ր արբուցանէր ինձ ջուր ի ջրը-
Տարցն թե՛ թղեհե՛մ որ առ գրանն
է. : Ինչպէս որ իմաստուն մեկ-
նիչները կ'իմանան, Կաւժին
ծարաւը այնչափ նիւթ ազան ջրցն
Տանար շէր. որովհետեւ արիշ
աղբիքներ աւ գետեր իրեն շէին
պակեր, Տապա իր ունեցած մեծ
փափայրն ան էր՝ որ Փղշաւացիներ-
րէն պաշարուած քաղաքը՝ որուն
Տանար ինքը կը կուտէր, ազատ
ըլլար : Ան կերպով ալ Քրիստոս-
նի ծարաւը այնչափ մարմնաւոր
ծարաւ շէր, որչափ Տաղեւոր ծա-
րաւ, ինչու որ մեծ բողմանքով
կ'ուզէր որ աշխարհքս մեզայ պա-

շարժումներէն խաչքան, ու բախան-
 զանկ ապք մտարդկանն փրկուի թեան
 հասնի: Անոր համար սուրբ Օգոս-
 տինոս ծարւած Յիսուսին կը հար-
 ցնէ. Ի՞նչ բանի ծարսաւ ունիս,
 Տէր իմ Յիսուս, որ թող զինուոյն-
 թէ գեափ ջարտերուն. ու կը
 պատասխանէ. քաւ ծարսուդ իմ
 սոցլուի ինն է. իսկ քու ըն-
 տելիքդ իմ փրկուի ինն է:
 Գարձեալ Յիսուս «Երարա՞ն ի եմ»,
 բաւրով աշխարհքիս համար ա-
 լելի շարշարուերու փափաքը կը
 ջաղցնէր՝ միշտ իր բարբաբած սի-
 րոյն նոր նոր նշաններ աւարով:
 Առտափ Մարիամ առ անէն բանը
 մտածելով առանկ պէտք էր ըսել.
 Ո՞վ որդեակ, մտարդկանն վրայ ա-
 նեցած սերդ իրաւցնէ շափը ան-
 ջուց. ահա կենդանի ուղանդ ա-
 նոց մը եզեր ես այնչափ վերջե-
 րովդ, ու գեռ աւելի շարշարուե-
 րու ծարսա՞ն ին: Թէ որ ստեղ-
 ծաւածներուդ վրայ ա՛նեցած սերդ
 գեռ քեզ կը ստիպէ, ահա
 կ'ընծայեմ իմ սրտիս բաժակը ու

իմ փափայլաքս սիրոյդ ծարսը
 յազեցրելու համար: Ասանկ
 պէտք էր լուել Մարիամ. դուն
 ալ, ում հոգի իմ, նոյնք կրկնէ:

3. Մէ Մարիամայ ջաւերք սը-
 շափ աւելցան, երբսր սեւասա՝ որ
 անպարտ շրկայնէրք ամենեւին ի
 դու իմ շարժեցան Բրիտանի
 ծարսելուն, ու շէ իմ է մինակ զի-
 նի կամ ջուր շտափն ծարսը
 պաղքշարկելու համար, հապա
 քացախին մէջ լեզի խոտ մը
 խառնելով՝ սպունդով մը պաղա-
 կած շրժումըին երկրնոյս ջին:
 “Եւ նորա սպունդ լեւայ քացա-
 խով ընդ լեզոյ՝ շարժ եզեւայ
 զմշակուս զուգայի, մասաւջին ի
 թերան նորա: Արիկակ աշխարհ-
 քիս՝ զրայ անչար անդ իմ իմ ին
 մին էր, որ շարսդ օրժնելու ալ
 շէին ընելք. ինչպէն կը լու սուրք
 Լուրեմարիս Զուստինեան. մա-
 նասանդ սուր ներհակք կը մկայէ
 Միսանա՝ իմ է հին ու հասարակ
 ստիպութիւն մին էր, որ մահուան
 դատապարտում մարդ իկնէրու:

գ թ ա թ ե ա ն Ն հ ա մ ա ր ա ղ ի ի . գ ի ն ի
 մ ք կ ա . ա ա ղ ի ն , ս ր ա ն ա ղ , կ ը ա լ ,
 զ զ ա ղ ա թ ի ի ն ն ե ր ք թ մ ք լ ք ա ղ , ա
 խ ե լ ը ե ղ ն ի ն կ ար ա ա ն ղ ղ ի ե լ ք ա ղ ա ա ն Ն
 ջ ա ն ղ ի ն ե ր ք շ է ի ն ի լ ա ն ա ր . ի ն շ ա լ : ս
 ն ա ե ա . Ս ա զ ա մ ն թ ա զ ա ա ս ր ք կ ք
 ա զ ա ա ի ր է . “ Տ ա ք ա ր լ ե ջ ա թ ի ի ն
 ա ր ա մ լ ղ ղ ե լ ղ ղ : Բ ա ղ ղ ղ ղ ղ ղ ղ ղ ղ ղ
 ղ ա ղ ա ղ ’ ա մ է ն մ ա ր ղ կ ա ղ ի ն ա ա ա ա ա
 ա մ ա ղ ի ն ք ղ ն ղ ղ ղ ե ր ք ղ ղ ղ ղ ա ե ջ ա ն .
 ա ա ա ղ ե ղ ա ի ա ի ա ր ա ղ ղ ղ ’ ս ր ս ի ղ ա
 կ ա ն ա ղ ղ ղ մ ք ա ա ե ղ ի Ա ա ա ա ծ մ լ
 մ շ ա կ ա ա մ ա մ ա ն ա ս ր ղ ա ղ ղ ղ ղ ե ղ
 ղ ա ղ ղ ղ ա մ է ք , ղ է թ է մ ի ն ա լ ղ ղ ղ ղ ղ
 թ ա ղ ղ ղ ա ն ա ր ծ ա ղ ա ք ի ր ի ա ա ղ ա
 ղ ի գ ի ն ա ս ղ ղ , ա ղ ղ մ ա ն ա ա ն ղ ղ գ ա ա
 ն ա ղ ա ղ ղ ի ր ղ ղ ղ ա ղ ա ղ ա ղ ա ղ ղ
 ղ ա ս ղ ղ : Ա ա ս ղ ղ ա ա ն ա ղ ղ ա ն ղ ղ ղ
 կ ա ղ ղ ղ Ա ա ղ ղ ղ . “ Չ ի ն ղ ի ն ղ ա ա
 ն ե ղ է ք ա ղ ղ ղ ղ ի ն ա մ ’ , ե ա ե ա ո ղ
 ա ր ա ղ ղ . մ լ ա ղ ղ ղ ղ ղ ղ ղ ղ ղ ա ղ ա ղ
 ե ա ե ղ ղ ղ ղ ղ ղ : Ա ա կ է ղ ա ա ա
 ա ե ղ ղ կ ա ղ ղ ղ ղ ղ ղ ղ ղ , ա ղ ա ղ ղ ղ
 մ ղ ղ ղ ղ ա ր ա ղ ղ , ս ր ա ա ա ն ղ ղ ղ ա ղ ղ
 ա ս ի ղ ղ ղ Ա ա ա ա ծ ղ ղ մ ք ղ է մ ա
 ն ա ն ղ ղ գ ա ա ն ա ղ ղ ի ի ն ա ա ա ն ղ ղ ա

Թիւն բանեցաւցին: Ահ, լայն
 դուն ալ, նմ հոգի իմ, որ ան-
 պարկեշտ լեզուովդ պատճառ ե-
 գար Յիսուսին լեզուին դառնաւ:
 Թեանք ա. Մարիամնայ աշայր
 պիշափ արցունքներուն:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Ով Մայր ցաւազին, ինչ մեծ
 կակիժ խնացար քու որդւոյդ խա-
 շին սրայ ծարաւած ասեներ. ինքը
 կրկին ծարաւ ունեցաւ, դուն ալ
 կրկին ցաւ ունեցար: Արափդ մէջ
 նորէն վերքեր բացուեցան տեսնե-
 լովդ՝ որ երեսը գոյն չէր մնացեր,
 չբժուիրք կապուացած, ա լե-
 զուն չարցած էր, որ մինակ կրցաւ
 ցաւազին ձայնով՝ «Երարա՛ի եմ»,
 կանչել: Եորէն ցաւ ունեցար
 տեսնելով անոր փափազք աւելի
 շարշարուելու աշխարհ քիս համար:
 Ասնք մեծ կակիժ ա ցաւ էին քե-
 ղի. բայց անանկ ալ չէիր կրնար
 դառաիլ որդիէդ, հապա իր քու-
 վը կեցար՝ մայրենի արցունքովդ

գինքրք մխիթարեցաւ համար : Ահ,
 բիւր անդամ որհնեաց ըբաւ, Այս
 զաւանդին. որհնեաց ըբայ քու
 հաւատարմութիւնդ ու սէրդ : Ազ
 սիրելի Մայր, իմ սիրտս ու ա-
 շարիւնս ալ յեղնէր արցունքով,
 որ ես ալ կարենամ իմ ծարւած
 Յիսուս, որ ինձի համար աշուտի
 շարչարուեցաւ, կատարեաց ա-
 ստիակարութեան արցունքով մխի-
 թարել :

Լացէք աչքեր, բացէք որ Արգւշտ
 ծարւած անցունէք :

Ահ, իհ, ինչպէս ծարւածն նաւա-
 զեր է կը տեսնէք :

Արցունք չէ նէ բաւակամ՝ արիւնս
 հեար ըբայ մէկ :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ամենայնք Այսք՝ Մարիամայ ծառաներ
 բաւած կրօնք մեծ ու խորհրդաւոր հար-
 քով էր կը հաւատան՝ իր երկնք խոցերուն
 յերկնանդամ իմնք սարածելու համար :

Մարիամայ ծառաներ բաւած
 հաշակաւոր կրօնք, որ սուրբ
 Աստուածածնայ յերկնանդամ
 թեան ու մամնաւորապէս անոր

եօթմբ խոցերուն պատուոյն հա-
 մար հաստատուած է, իր սկիզ-
 բէն սուրբ Առաքին պաշտպանու-
 թիւնք աւ հրաշքները իրեն վրայ
 միշտ տեսած է: Ինքը Տիրամայրը
 եօթմբ երեսելի մարդիկներ ըն-
 սրեց առ կրօնքը հաստատելու
 համար. առնեց եօթմն ալ մէկիկ
 մէկիկ իրարմէ զազատել եղանա-
 կով մը իրեն կանչեց. առնեց եօ-
 թմբ ճիւղերով ճառագայթ մը զը-
 ցուց, առ անուշ ձայնով իրենց սիրտ
 տալով հրամայեց՝ որ Աննաբէնն ը-
 սուած ընթր քաշուին: Եօթմն ալ
 առ հրամանին հնազանդելով հան
 կ'երթան առ աննասարը Առաքին
 կ'ազաչեն՝ որ իրենց յայտնէ,
 թէ ինչ կերպով իրեն պիտի
 ծառայեն: Մեծ պահոց երբորդ
 կիրակին վանքին մօտ եղած այդին
 կը տեսնեն՝ որ շէ թէ մինակ
 ծաղիկը առ տերեւներով զարդա-
 րուած էր, հարցա նստել արթե-
 րուն (ամմաներուն) ճիւղերէն ա-
 ղուար առ հասուն խաղաղներ կա-
 խուեր էին: Կոչն առնն տեղւոյն

եպիսկոպոսն ալ մտքով վերանա-
 լով կը տեսնէր սուրբ Առջար, որ ի-
 բնն որի՛ն մը կը ջուշքնէր, որան
 վրայ եօթը սղկոյզ խաղոյ կար,
 ա. կը լսէր Արարաց առ խոսքը.
 "Ասոր ի՛ն սուր փառաց եւ շնոր-
 հաց: Մասիք առ իս որք ջան-
 կարք ինեւ:": Եպիսկոպոսն առ
 տեսիլ ինն ետքը կ'երլէ Անարէն
 ըսք կ'երթաց. ա. այն եօթը ե-
 րանելիները հանդանելով՝ իրենց
 տեսած տեսիլ ին իրարու պատմե-
 լնն ետեւ կը հաստատուէ՝ որ սուներ
 սղկուղի նման Մարիամաց այգւոյն
 մէջ շատ բարի բարի պատու-
 ներ պիտի թերեն, մասնաւորաբար
 սուրբ Աստուածածնաց. եօթը
 խոյնքուն ջերմեւանոյ ա թեւանքը:

զորով զ՝այս ԵՃԳ. ընկառու
 ընթաց Եւրոպան մէջ մտնելով
 իտալի. Եւրոպ. միտնու. զ
 -արդար իտալի. մտնու. զ
 -միտնու. մտնու. զ
 -մտնու. մտնու. զ
 -մտնու. մտնու. զ
 -մտնու. մտնու. զ
 -մտնու. մտնու. զ

Ե Ր Ր Ո Ր Գ Յ Ա Ր Ա Թ

Ի ՈՒ Հ Բ Ի Ա Ծ ՈՒ Թ Ի Ի Ն Ի Գ .

Մարտիանոյ սրահն վերքը՝ Յիսուս խաչէն զհնքը կին անուանելուն ու աշակերտը անոր զուտիկ ընելուն համար .

1. կին եւ ոչ մայր անուանելուն համար .
2. Եւզհաննէսին մայր ընելուն համար .
3. Աշխարհչքիս մայր ընելուն համար :

1. Ս Շ Տ Ե Գ Ի Ն ու սիրող մայր մը՝ ինչպէս որ Մարտիան էր, որդւոյն՝ զհնքը կին ու ոչ մայր անուանելը լուրով, իրանցքնէ շիկրնար սրահն մէջ առաստիկ կակիծ մը չզոգայ : Սառց է՝ որ սիրելչին բրածք շատ խորհրդաւոր բան մըն էր : Արանուս մեկնիչը կ'ըսէ որ Յիսուս զՄարտիան կին կանչեց, որ քաղցր Մայր անուանով անոր սնուանէր շաւելցքնէր : Արիչ մեկնիչնէրը կ'ըսեն, առ բանս Յիսուս անոր համար բրան՝ որ շրջայ թէ Հրեայնէրը զՄարտիան իրրեւ իրեն մայրը աւելի նախաստեն : Իսկ

Պարբաւանս մեկնօրչը կը համարի՝
 թէ Յիսուս առանկ ըստ որ ջու-
 ցինէ թէ ինչը նոյն իսկ իր մօրը՝
 Աստուածը, հայրը ու աւերն էր։
 Բայց սա այ ստոյգ է՝ որ Յիսուս
 զՄարիամ կին կանուխախ աւար
 սիրար ըստ շէր ուզեր կտարել-
 եւ աւար նշան այն եղաւ՝ որ մաս-
 նաւոր միջոցով մը իր բարբաւած
 սիրոյն արգիւնքը ի գործ գրաւ
 ու ինչը մահաւան գաւար հասած
 ըլլալով, իր ջուերուն շնայեցաւ,
 հայրս միայն իր մայրը միտիծ ա-
 րելը ու աւար օգնելը կը հօգար։
 Աւերի մեծ գիշտ էր իրեն որաին
 մօրը հօգը, ու առի եւ կերպով մը
 աւար օգնելը կը նայեր, կ'ըսէ
 սուրբ Աբրեղ Աղերսանդրացին։
 Նախ իր մօրը կեանքը կը մաս-
 ծէր, ու ետքը իր մահը, նախ
 մայրը Յովհաննէսին կը յանձնէր,
 ու ետքը զինքը երկնաւոր Հօրը։
 Նախ մայրը կու տայ աւար ձեռքը՝
 որ իրեն կը ծառայէր, ետքը Աս-
 տուծոյ կու տայ իր հօգին։ Աս-
 առի ասկէնէսին տարակոյս չկայ՝ որ

Յիսուս զՄարիամ ասանկ կին ա-
 նուանեց ու աս անուամբ իրեն
 խօսեցաւ իր բարձր նախախնամու-
 թեան վախճանին համար: Այ-
 սա աննայնիւ Մարիամ այնչափ
 ակծ կը համարէր, ու այնչափ նա-
 խանձաւոր էր մայր Աստուծոյ ա-
 նուանը՝ որ չէր կրնար շարունակ
 հասարակ կին անուամբ կանչուիլը
 լուծ ասեն: Ու իր խանարհա-
 թիւնը իրեն վախ կու տար՝ որ
 չըլլայ թէ իր սրտին իրակ գահ
 չըլլալով՝ զենքը մօր տեղ չդնէ:
 Ահ, անակող Մարիամ, որչափ
 պէտք եղաւ քեզի սա բանիս հա-
 մար արտակ, ու որչափ արցունք-
 ներ թափել. ես ալ որտանց
 քեզի ցաւակից կ'ըլլամ, ու կ'ու-
 գի չազարաւոր սիրտեր ո՛նենալ
 քեզի լուս արժանւոյն ցաւակցե-
 լաւ համար:

2. Յիսուս աշխարհքէն ելլե-
 լաւ ասանն ուզեց իր սիրելի մայ-
 րը ազէկ հազալ ու տեղաւորել.
 ու որովհետեւ, ինչպէս Պարթա-
 սա սուրը կոչիփանին հետեւելով

կ'րակ, անոր փեռանն սուրբ Հայր
 Գափակի արդէն ձեռանն ըրա-
 յանն Յիսուսին մահաբնէ, ետքը իր
 մայրը խնամեցաւ եւ Հոգարաւ ու-
 թիչ անձ մը շխար, անոր համար
 սուրբ Գափճաննէն աշակերտին
 խնայուց ա յանձնեց, պատուի-
 բերով՝ որ անոր մօր պէս արդէկ
 նայի. «Ահա մայր քո,»։ Աւստի
 իրաւանքը կ'րակ Եւզբնէնա. Ար
 խնայու իր սիրականն մայրը ամենն
 աւելի սիրականն աշակերտին ա
 անոր հետ ամէն կուսերանն, որով-
 հետեւ Գափճաննէն միշտ կոչա ու
 մայրաք սպրանն ըրախանն իրբու-
 առաջինն օրինակ կուսուխեանն ե-
 դաւ։ Յիսուս իր սա գործքովք
 ձեռն դաս մը սուսա աշխարհ քիս
 որ որդիք մինչեւ ետքի շունչերնին
 իրենց ճնորդայք հոգ ասանելաւ աշ-
 խատինն։ Մի եւ նոյն ասանն Տերն
 ձեռն Գափճաննէն ալ մօրք կը
 յանձնէ, որպէս զի անիկայ որ-
 դւոյն աւելք դնէ. «Աին դու ահա
 որդի քո,»։ Այս ձայնեքք Մարիա-
 մայ սրտին շատ ձեռն կակի՞ն սուս

ին աւանիկայ աստափի վերաւորեցին: Ո՛վ կոչա Մարիամ, կ'ըսէ հաւ սուրբ Բեռնարդոս, քեզի չէ թէ մեծ նշան մը, հարցա շատ խոցեր եղան Յիսուսին առ խոսքերը՝ աւ հոգիդ վերաւորեցին: «Ահա որդի քո,»: Ո՛վ դասն փոփոխութիւն, կը կանչէ նոյն սուրբը. մորը կու սոց իրբեւ դասակ Յիսուսին տեղ Եսֆաննեկոր, արտօն տեղ ծառայն, փարդապետին տեղ աշակերտը աւ Աստուծոյ տեղ մարդը: Ո՛հ, աւ ինչ մեծ կակիծ է, որ աւելի մտածելով կրնայ իմացաիլ, քան թէ խօսքով բացատրաիլ:

3. Արդար փրկիչը զՄարիամ Եսֆաննեկորին մայր քրաւ՝ մի եւ նոյն աստին հաստատակց աւ անուանեց անիկայ մայր ասկն արդարներուն աւ բոլոր աշխարհքիս, կ'ըսէ սուրբ Բեռնարդոսինոս: Ասկն շնորհաց որդիքը կուսին որդիքը եղան: Աստի Մարիամ շնորհք մեր մայրն եղաւ, աւ ինչպէս նոյն սուրբը կ'ըսէ, ասով մեզի մեր

քնակիան մտակէն աւելի ևն ծարելի
 բռնայուն պէտք ենք արդարաւ-
 թեան համար զինքը յարգել ու
 եւելոյք սիրել : Աւ ասիկայ անար
 համար քնելու պարտական ենք՝ որ
 Մարիամ Յովհաննէսին ու անոս
 աշխարհէքիս ալ մայր եղաւ իր
 անհամար ջաւերոսի : Կարծեա
 թե Մարիամ խորհրդաւոր Հաւ-
 քել մըն էր . ինչու որ ինչպէս
 Հաւքել էրկու որդիք ծնաւ՝ Յով-
 անի ու Բե՛նիամին . առաջինը որ-
 դի մխիթարաւթեան ու երկրորդը
 որդի ջաւոյ էր . ու առ երկրորդը
 ծնանելէն ետեւ իր կեանքը կար-
 արնցաւ . առանկ ալ Մարիամ Գող-
 գոսի աչի մրաց երկու որդի ա՛նե-
 ջաւ . առաջինն էր Յիսուս՝ Նազու-
 րեցին՝ որդի մխիթարաւթեան ,
 որն որ թեթ գե՛հէ՛մ ծնաւ առ անց
 ջաւի մը . ու երկրորդը՝ որդի ջաւ-
 ոյ , աշխիւրն՝ Յովհաննէս , ու
 անոս բա՛նանակ մարդկային ազ-
 րը՝ զորն որ ծնաւ ի շնորհս ևն ծա-
 ևն ծ ջաւերոսի , որանց համբերե-
 լով , կ'ըսէ՝ սուրբ Բե՛նիամարդաւ :

այս մայրութիւնը արդիւնաւորե-
 ցաւ : Աշխարհքիս արիւն ամէն
 մարտուն արախութիւն կ'ըլլայ
 երբ որ զաւակ մը կը ծնանին, եւ
 ապիպակ իրենց ամէն անցած ցաւ-
 երբ կը մտադրեն : "Այ եւս ի՞նչ
 զարամսութիւնն, : Բայց Մարտիմ
 առ արախութիւնը շէր կրնայ
 վայելել, ինչաւ որ շնորհաց այս-
 շափ զաւակներ ծնած առեւնը, կը
 աւանդէ՛ր՝ որ իր միածին Յիսուսը
 կը մեռնէր : Եւսեւ գիտէր՝ որ մար-
 գիկներէն շատերուն համար Աս-
 տուած ային արիւնը պարսպ անց
 պիտի երթար, ու յախակածաւ
 պիտի մեռնէին : Այ Մարտիմ,
 քեզի արշափ ծանր արժեց մեզի
 մայր ըլլալը, ու անոր համար
 արշափ պարտական ենք քեզի :
 Դուն մարդուս սիրելի մայր եղար,
 իսկ մարդը քու արդարեւ գեմ
 իտրիթ, ապերախաւ ու անհաւա-
 րարիմ եղաւ :

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄՆ

Ամենասուրբ Մայր ցաւազին ,
 Մայր Յիսուսի , Մայր մեր , նրչափ
 քաւ սիրոյդ պարարեկան մնացեր
 ենք : Քուկին ցաւերովդ զմեզ ի
 շնորհս ծնար . քուկին սիրովդ
 զաւկէ աւելի մեզ սիրեցիր , ա-
 միշտ մեզի պաշտպան աւ բարեխա-
 եղար : Երանի թէ մենք ալ քե-
 զի հաւատարիմ զաւկիներ բլլայ-
 ինք , քաւ սիրոյդ երախտազեւ
 զանաւեինք աւ ցաւերուդ սրտանց
 ցաւակից : Ո՛վ բարեզու թ Մայր ,
 յիշէ թէ մեր սիրովն ինչեր քա-
 շեր եւ մեզայ պատիժները մեզմէ
 վերջուներաւ համար , աւտի եւ
 թող մի տար՝ որ շնորհքէ մե-
 աւած զաւակներ բլլանք քեզի , ա-
 նարէն սրտիդ ցաւերը աւելցընենք :

Որդեանի , Կին դու՛ կը կոչեա . վոչ-
 սացու չի՛ արդեպ քեզ .
 Եթէ յանցանք մը չէ՛ նե՛ ի՞մ շափե
 դուրս քեզ սիրելա .
 Յովհաննեսին հետ սիրարս երկու-
 բաժնելա կ'ուզեա :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ւ Ի Ն

Սրբուհին Մաթիթյան շուքին Սուրբ Գրքի մէջ
նորգուխեանքը մանաւոր ընդհանր կ'ըն-
դունի Ի Տրեանս:

Սրբուհի Մաթիթյանին աւետիյք-
ներուն գրքին մէջ կը պատմուի՝
որ անգամ ճշ աւետարանին աւ-
խաղը լսելով, «Ապք աւ խաչին
Յիսուսի մայր նարա», մեծ եռան-
դով ճշ գարձաւ ու բաւ Յիսու-
սին. Ս'ի Տէր իմ, իս ալ քու
Մօրդ յանձնէ, ինչպէս որ Յով-
հաննէսը անոր յանձնեցիր, ու
Մայրդ ալ Յովհաննէսին: Փրկի-
չը շուտ ճշ ինչոքոր կատարեց-
գարձաւ Մարիամայ ու բաւ-
Քեզի կը յանձնեմ, ո'վ Մայր իմ,
աս հոգին իրելու իմ վերջերս-
իմ որ վերջերով քու առջիկ
գարու բնայի՝ զուն իս բժշկելու
ու միտիմարելու կը նայէիր. առանկ
ալ անկն նեղութիւններուն մէջ
աւար օգնել ու գինքը միտիմարել:
Ուրիշ անգամ ալ արբախտ որ ճշ
աւետա Մաթիթյան Յիսուսը, որ
խորանին վրայ կայնած մեռաբնե-

քը բաց աւ փէրքերսով՝ որմնացմէ նա-
 րէն արխանները կը վազէին, աւ բուս-
 անոք . Ահա իմ փէրքերս երկնա-
 ւոր Հօրս ձեզի դէմ աւնեցած
 բարկութիւնը իջեցրնելու համար :
 Ան ասունն որբուհին դարձաւ աւ
 Կոյնն Մարիամ, որ իր որդւոյն աջ
 գին նստեր էր գլուխը մեծ թա-
 գով մը, աւ անոք խանարհարաւոր
 ազաշնոյ՝ որ իրեն աւ իր վանքին
 համար բարեխօս բաց : Մարիամ
 իր որդւոյն առջին ծունկ շոգած
 փէրքերսուն երկրպագութիւն բուս,
 աւ Մատթիակին աջ հրամայեց՝ որ
 ինքն ալ նոյնպէս ընէ : Անեղուն
 պէս յանկարծակի Յիսուսին փէր-
 քերսուն շորս գին անձնանն ապտի-
 քարերսով զարգարուցաւ . աւ ին-
 քը Յիսուս անոք բուս . գիտցիր .
 ինչպէս որ գահարք (Ճէմհէր) շատ
 ազնկութիւններէ ի զարս շատ
 հիւանդութիւններս դէմ մէկիկ
 գեղ մին է, ասանկ ալ իմ փէր-
 քերս ասին հոգեւոր հիւանդու-
 թիւնները կը բժշկեն :

— Եւ այս անկէ ի վեր զարկ զարկ զարկ

ՉՐՐՈՐԴ ՇԱՅԱԹ

ԻՈՐ ՀՐԴԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ԻԴ.

Մարտանոց ջուրը Յիսուսին լախերը
բաժնուած առեւնք.

1. Յիսուսին լախերը հանելնուն
համար.
2. Բաժնելնուն համար.
3. Արան վիճակ ձգելնուն համար.

1. ԻՆՉՊԵՍ որ առաջին Ազա-
մք մերկ ելաւ երկրաւոր գրախ-
ակն, կ'ըսէ սուրբն Ամբրասիոս,
անանկ ալ երկրորդ Ազամք Յի-
սուս ազնոց առ աշխարհքէս մերկ
երթալ գնոց ի երկնաւոր գրախ-
ար: Մեր վերկիչք Յիսուս ազնոց
որ Հրէայնեքէն մերկացաւ ի, աւ մերկ
խաշին վրայ ելլայ գլխաւորաբար
երկու վախճանի համար: Ղախ
առեւարանական ազբաւաւ թեւան
կաւարեւալ արինակ տալաւ մեզի՝
զրկուելով իր լախերէն, որ բոլոր
իր անեցածն էր, աւ անանք տա-
լով զնաւորներուն՝ իր թշնամի-
ներուն շէ թէ մինակ գործածե-
լաւ, այլ եւ անանց տէր բլլարաւ:
Երկրորդ՝ մարդուս իր անասնման

սէրն ու բարեբարութիւնը զուգր-
 նելու համար ինչ որ ունէր սուսու,
 պահելն՝ մարմինը, արիւնը ու
 լաթերը: Երբ որ Հրէայնէրը Յի-
 սուսին կ'անակէն բարբ լաթերը
 իրենց ազահաթեամբը հանեցին՝
 կոչան Մարիամ՝ զթաղով իր սրգ-
 ւոյն վրայ գլխէն լաթը հանեց ու
 սնար մերկութիւնը գոցեց. ինչ-
 պէս որ քանի մը բարեպաշտ վար-
 դապետք կ'ըսեն: Մէյ մը մամը-
 սան, թէ ինչ մտածը ու ինչ սցլայ-
 լութիւն պէտք էր ունենալ Մա-
 ռիամ, սեանելով իր սիրականն սր-
 գին անգութ զհնարսնէն անանկ
 սնարդարար մերկացած: Գար-
 ձեալ ի՞նչ ջու ու ի՞նչ կակիծ
 պէտք էր ունենալ երբոր Հրէայնե-
 րը հանեցին Յիսուսին շէ թէ միտակ
 մէկ քանի կտոր լաթը, հապա ա-
 մէնն ալ իր վրայէն քաշեցին սսին
 ու զհէրը մերկ թողուցին: Ո՛վ Մա-
 ռիամ, սակայ քեզի անանկ խիստ
 ջու մըն էր՝ որ քեզի հետ ըստ
 արժանւոյն ընկերանալու արջունք
 չունիմ, ու ոչ ալ ջուակցու-

խիւն որ քու կակիծներուդ հաւա-
սարի :

2. Յիսուսին վրան ըլլող լա-
խերն ստուգք էին . Նախ առանց
կարի հանդերձ մը, որն որ շապկի
տեղ կը գործածէր : Ասիկայ, քիչ-
պէս որ հին վարդապետները կը
հաստատեն, մայրը իր յառուկ
ձեռքը հիւսած էր, որ ամենտէրին
չհինչու, ու քանի որ Յիսուս կը
մեծնար 'տէ' ան ալ մեկտեղ կը
մեծնար . ու մինչեւ ցայսօր մեծ
յարգութեամբ կը պահուի Գրե-
վիճի քաղաքը : Ան լախին վրայէն
ունէր երկայն հանդերձ մը ան ա-
տենտանտ ստորութեան համեմատ
կարմիր գունով, որ մինչեւ գե-
տներ կը հասնէր . ու սաք վրայ
ալ երկնազոյն կամ կարգաւանկ
վերաքիւ մը : Արդ՝ որովհետեւ
բառ հին ստորութեան յանցանք
մեծանդնութուն լախերը գահին-
ներուն կը արուէր, անոք հանար
Յիսուսը խաչ հանդ շարս գինու-
որները իրենց մէջ անոք լախերը
չարս բաժին բրին : Մինակ շապկը

շքամեղիքն, որովհետև, վերին
 միջուկն վար միակրտար ասանոց
 կարի բլալուն՝ շաղկիքն կարթ-
 աւել, անոր համար վրան միճակ
 ձգեցին: Ըստ երկու բան պէտք է
 մտածել. նախ Յիսուսին լախերը
 շորս մասի բաժնու իր՝ սուրբ եկե-
 ղեցւոյ աշխարհքիս շորս մասին
 բաժնու իր կը նշանակէ. իսկ ան-
 կար պատմութեանն կամ շաղկիքն
 շքամու իր նոյն եկեղեցւոյ միու-
 թեանն նշանն է՝ զորն որ Աստուած
 բաժնեմանն կը պահէ: Ծիտար-
 ներով ալ՝ որ Յիսուսի լախերը
 բաժնեցին՝ հերեւակիաները կ'իմա-
 ցուին, որոնք իրենց սխալ ու մտար
 վարդ ապեւտութիւնսն եկեղեց-
 ւոյն ուսմանը անդ թեւեւ
 խանդարելու՝ պատուելու կ'աշ-
 խատին: Ինչպէս հեղ մը փրկիչը
 որոյն Պետրոսի Աղէքսանդրա-
 ցւոյ պատրաստ լախերով երեւ-
 ցաւ, ու երբ որ սուրբ իրն
 հարցուց, թէ ո՞վ պատուեց, Տէր,
 հարգուսաներդ. պատասխանն սու-
 սա փրկիչը, թէ Արիստր պատուեց

իր սխալմանը քննեցաք : « Արիստ պա-
ստեց իմ հանգերան, որ է եկե-
ղեցին, : Երկրորդ ինչ մեծ ջու-
պեւոր էր ըստ Մարիամայ ան-
սուրբ լախերը անանկ անօրէն
մարդ կան ձեռքը անանկը՝ որսնք
այնպիսի սուրբ զգեանները ծաղրե-
լով իր աչքին առջին կը բաժնեկին :

3. Օրհնութեանը մեծ խնդու-
մով ու յազմանակով Յիսուսին
ու մշտապէս Մորը աչքին առջե-
ւը երկուքն ալ մեկանգ ծաղր-
քնելով ու մեծ անգիտեմտեմ
հարգանքին մտայ միմանկ կը ձգեին :
Ըստ Մարիամ դասն արցունքով
ասանկ կ'ըսէր. Ասանկ արեւմե
Յիսուսի հրաշարի լախերը, որ
այնչափ հիւանդներու առողջու-
թիւնն առին, հիմանկ անպարհիւս
խաղով մը Հրեայներուն ձեռքը կա-
տակի պատճառ կ'ըսան : Ան շա-
պիկը՝ որ անանկ մեծ սիրով իմ սրգ-
ւոյս շինեցի՝ հիմանկ իր իմ շնամբնե-
րուն կը ծառայէ : Ահ, ան լախերը
Նազարեթցւոյն արիւնին մէջ բայ-
րափն իմ իմ խաւած կը անանկ :

ա կը կարծեմ թէ այն խօսքերն
 եւ ալ Տիմայ կը լսեմ որ առեւնօք
 Յակոբ մահապետին՝ իր սիրական
 որդւոյն Յովակիմն արիւնով ներ-
 կուած լաթը ցոյց տալով ըսին .
 «Շահնիր եթէ որդւոյ քոյ իցէ
 պատմութեանդ եթէ ոչ» : Ա՛հ, ազ-
 արիւնով ներկուած լաթերը, որ
 Տիմակ անօրէններուն ձեռքը կը-
 տեսնեմ, այն մահուան գուար-
 Տասած որդւոյս լաթերն են, որն
 որ այնչափ գազաններէն պատրա-
 տեցաւ՝ որչափ որ Հրեայներ կային :
 «Պատմութեան որդւոյ իմոց է . գա-
 զան շնոր եկեր գնա», : Ինծի հա-
 մար մեծ գանձ մը կ'ըլլար՝ թէ որ
 որդւոյս մահուանէ ետքը անոր
 լաթերը քոյս մնային՝ եղածնե-
 թուն յիշատակը միշտ նորոգելու
 համար . ա հանելի բան մը կ'ըլ-
 լար ինծի՝ շատ հեղ գանձեր յար-
 գել ա պարները . բոլոր անմխի-
 թար մօրս սա ալ շնորհուեցաւ :
 Ա՛յ հոգի իմ, սո՛վ կրնայ առանց
 ստափիկ կոկիծ մը խնամարտ :
 Մա-
 րիամայ առ ձայնը լսել :

ԼԱՂԵՐՍ ԸՌ ԿՈՅՄՆ

Ի՞նչ կոչս արամեացիքն, քու մե-
 ծ ազոյն համբերութեանդ ու արք-
 ախդ մե հանձնեական քաջութեան-
 նը փայլ զարմացեր մեացեր եմ :
 Աչքիդ առջին տեսար քու անմեղ
 դասն Յիսուսիդ փայլէն լախերը
 հանել յին, ու ետքը զինքը խայ-
 տառակութեամբ նախատելին :
 Այսչափ փոշտ պէտք չէիր կրել
 ան լախերուն պատճառաւ՝ որոնք
 այնչափ շարհքներ կը բղիւկին,
 որոնցմով հոգիդ զարգարուած
 էր : Ազամայ ի պատիւ մեզայք
 արուեցաւ զգեաար իր մերկա-
 թիւնը ծածկելու համար . բայց
 Ազամայ մեզքը փերցնող Յի-
 սուսիդ չէ թէ մինակ լախերը
 հանեցին, այլ եւ փրան փեճակ
 ալ ձգեցին : Աս բանս քննախոս
 անոր մեծ նախատիւնը եղաւ, այն-
 պէս քեզի ալ մեծ ջան պատճա-
 րեց : Մեծապէս ջանակից կ'ը-
 լամ քեզի հետ, ու քաշած կր-
 կիծներուդ համար կ'ազաշեմ քե-

զի՛ որ ինձե՛ս ալ Հին մարդք մեզ-
բախտ մեկտեղ հանեն, ու հա-
զարցնեն ինձի նոր մարդք Ախ-
աւոսի գրիտաստի շնորհքով:

Տեսնելով որ խաղ կ'ընեն որդւոյն
զգեամբ անկարան.

Այլ վառանայ Մարիամ՝ նոր վրտերով
անձեման.

Այսպիսի մէկ վիճակ մը գծրախա
կ'ընէ զՄարիամ:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Ք Ի Ի Ն

Պարտաւ ետժներարդ յաւազին Առաքին միջ-
նորդութեամբը թխամբնեքան կը յայտնէ:

Պարտաւ ետժներարդ Գաղղի-
այի թագաւորը՝ Անդղիայի հեռ
պատերազմիման ասունք մեծ նեղու-
թեան մէջ ինկաւ. ինչու որ
Անդղիայիք շատ զորով Գաղ-
ղիացւոց վրան եկան էին՝ բախ-
դակ աւրաթիւնք ձեռք անցնե-
լու շատ բան չէր մնացեր: Պարտ-
աւ իր սրտի թ շնամեղին գէմ
չկրնայով դնել, Մարիամայ ետ-
թիւ խաչին աւրերը սնար գէմ
զբաւ: Բոլոր սրտանց անձեա-
սարք յաւազին Մարք պաշտպա-

Ես թե՛ Եանք գիտեց, ու հրամայեց՝
 որ անք պատկերք զօրաց զբո-
 շակներուն վրայ գծեն: Եւ ահա
 մեկն թ մեկ զօրքերուն վրայ քա-
 ջութիւն մը եկաւ. շատով մը
 ծեծի սկսան, ու մարդկային մրա-
 քէն գործ յազմութիւններ քնե-
 րով թ շնամկներուն ձեռքէն շատ
 անգամնք առին զաւագին Սօր
 բարեխօսութեամբ: Կարպոս թ
 յիշատակ սուրբ Լատուածա-
 ծնայ քամ պաշտպանութեանք
 թ ազատարան գրով հրամայեց՝
 որ այն զբոշակներք վանքի մը մեջ
 պահուին:

Յ Ո Ւ Լ Ի Ս

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Ը Ա Ռ Ա Թ

Ի ՈՐ ՀՐԴԵՍ ՈՒԹԻՒՆ Ի Դ.

Մարտիանայ նեղութիւնք սուրբ Եղիսայրի թի ըրած պղծելութեան ձէ.

1. Գացած ստեղծք.
2. Մնացած ստեղծք.
3. Դարձած ստեղծք:

1. ՄԱՐԻԱՆ Գարբիել Հրեշտակապետէն իմանալուն պէս՝ որ Եղիսայրի թի ազգակիանք երկար ստեղծ անգարակ մնալէն ետեւ՝ արդէն վեց ամիս է որ յղի է, շուտ մը ճամբայ ելաւ անոր պղծելութիւն ընելու համար: Բայց շէթէ հարստանելու կամ ստուգելու համար ան բանք՝ որ հրեշտակի իրեն գրուցեր էր, հապա իր շնորհաւորութեան պարտքը կատարելու համար: Չէ թէ եղածին շահասարգ, կ'ըսէ սուրբն Ամբաստան, չէ թէ իրբեր աւետանն անստուգութեան համար, կամ թէ եղածին վրայ տարակուսելուն պատճառաւ, հապա իրբեր ուխտ

արի մը, բարեպաշտ պաշտօնի մը,
 ու բախում թեանն տանի մը համար՝
 լեռք կ'երթար: Արդ՝ Մարիամ
 գեղ է Հրեաստանի լեռներք ծամ-
 բաց կ'իջնայ՝ ուր հեքրան քաղաքն
 էր, որուն մէջ կը բնակէր սուրբ
 Զաքարիա քահանայն: Համբուն
 երկարութիւնք իննսուն մղոնէն
 պակաս չէր. սնար համար կրնայ
 մտածուիլ՝ թէ որչափ նեղու-
 թիւններ ունեցաւ Մարիամ: Մա-
 նաւանդ որ սնունդ փափակ աղ-
 ջըկան մը իր տարիքին ծա-
 դիկ տաներ՝ սնունդ լեռնային ու
 դժուար ծամբայներք շատ արեւոյ
 քաղեր արտաքոյ կարգի դժուար-
 քին էր: Ո՛ր թողունք որ իր կու-
 սական անօթ խած ու թիւնն ալ
 երկայն տանն գարս մնալու չէր
 ներք: Բայց մանուկն Յիսուս՝ զոր
 իր արդանոցը կը կրէր, կը ստիպէր
 զինքը շուտով երթարու օրերու
 իր մկրտիչը: Արչափ քրտինք թա-
 փեց Մարիամ, քանի անգամ
 արդեօք յոգնեցաւ ու անարա-
 ցաւ երկայն քաղերէն. քանի քա-

Եթէ հեղ խառնով գեանի մը վրայ
 կանաչուկ մը նստեցաւ ընչ մը
 շունչ առնելու աւ հանգչելու հա-
 մար: Ս'ի Սարխամ, քնչպէս մեծ
 է քու գլխու թիւոյ՝ որ պայտէս
 մատաղ սպիտիկ թեւանոց ասեմ
 սկսար մարդուս համար վիշտ քա-
 շելու: պիշտաբն Նեղու թիւնեկու
 համբերեցիր մկրտիչս սրբելու, աւ
 Նզիսարեթին առնոր որ հետ-
 թիւնով լեցունելու համար:

2. Սարխամ Նզիսարեթին
 առնոր գնաց՝ չէ թէ մինակ սախ-
 րու թիւն եղած պղտելու թիւն մը
 քնելու, քնչպէս որ բարեկանաց
 մէջ կը հանգիստի. այլ գնաց անոր
 բարիք քնելու աւ անոր ծառայե-
 լու համար. աւ առ երկու բարե-
 գործութեան թէ մէկը աւ թէ
 մէկայր մեծ գարնանը կը պատ-
 ճառեն: Նախ հազիւ թէ սուրբ
 գրան վրայ կոխեց, մկրտիչս սրբ-
 րեց, որ աւ բարութեանն սկսաւ
 մարդ սրգանդին մէջ զնծ ալ. աւ
 Նզիսարեթ ալ մարդարեւեան
 հոգւով լեցունեցաւ, քնչպէս յայտ-

նի և զան՝ երբոր ամենեկն առաջ
 քննէր առաւ Մարիամայ Մայր Աւ-
 առ ծոց անունը : Եւ առաքի և ինձ
 այս, զի և կեցալ մայր Տեառն իմոց
 առ իս : Մարիամ՝ երեք ամիս
 հսն մնաց, աւան տաւոր բոցոր
 օրհնութիւնով լեցաց, ինչպէս
 հին օրհնաց ասեւոր Աստուծոց
 ստացանալը երեք ամիս Աբեղ-
 զարաց ասեւոր կեցած ասեւոր ա-
 նոր օրհնուելուն պատճառ և-
 զան : Այնչափ օրհնութիւնե-
 րէն աւարեբարութիւնեւորէն զան՝
 օրնոր Մարիամ շնորհեց Եղիսա-
 բեթ ին առ պղեղութեամբը, նաեւ
 յովոր կանոց աւ օրով անոր ծա-
 սացութիւնը բրաւ : Աջոր երեք ա-
 միս Եղիսաբեթ ին հեռ նաակցաւ,
 աւ սպառաց ծննդեանն ալ ծա-
 սացեց, կ'ըսէ սուրբ Անանիոս :
 Ամէն կերպ արթնութեամբ բոցոր-
 ախրը կը պարակը անոր օգնելու
 աւ անիկա հանգչեցրնելու համար՝
 որովհետեւ Եղիսաբեթ սաարիբը
 ստած էր : Ինչ զարմանալի բան
 է՝ որ Աստուծոց մայրը աւ երկնից

Թագաւորին ազատեաց զի կը ծաւաւայէր: Այլ լուծ է երբեք, կ'ըստէ նոյն սուրբ փարգապետար, որ յոյն կոչու զի ազատեացն ըստ կենաց ու անոր ծնանելուն ծաւաւայէ: Ինչ մեծ ու սքանչելի օրինակ է մեզի Մարտիանայ պարպոյսի տէրն ու խոնարհու թիւոր:

3. Մարտիանա ըստ կարծեաց ըստի զի փարգապետաց՝ Նոյնաբեթին սուրբ մեայ՝ մինչեւ որ սուրբ Յովհաննէս ծնաւ: Երբոր բարեբախտ մանուկը աշխարհք եկաւ, պէտք էր որ Մարտիան իր սաստաւածային օրդւոյն կարապետար գիրկն առած ու սիրած ըլլայ: Բայց աչքի լոյս եկող բազմութեան մէջ շինարար համար, որչափ որ կրնար նէ շուտով զի ծաւաւայ ելաւ՝ Նազարեթ գաւառալու Յանիսին վերջերք, որովհետեւ իր ըստ ընէ Մարտի 25ին ելած էր, որ օրը սաստաւածային բանը յղացաւ, ու երեք ամիս շափ վերջուն մեայ. բայց օրերը երկրնցած ըլլալով՝ արեւուն սաւա-

բաւ թեւեւն Մարտիամ մեծ նե-
 դաւ թիւն զգաց ա շատ քրտինք
 թափեց աւն շարուա ա երկար
 ճամբուն պատճառաւ: Աս բա-
 շած մեծ նեղաւ թիւնները մտա-
 ծելով մեծը ալ աւելի ցաւակ-
 ցաւ թիւն պէտք ե՛րբ ցաւցնել
 իրեն:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄԵ

Չեմ գիտեր, իմ Մարտիամ,
 թաւն քի մեկ առաքինաւ թեւանդ
 վրայ զարմանամ, որանք սրբուհի
 Եղիսարե թիւն ըսած աչցելու-
 թեւանդ առեւն ցաւցցիր. սիրոյդ,
 թեւ իսմարհաւ թեւանդ ա Տամբե-
 րաւ թեւանդ վրայ: Մեծ էր սերդ,
 որ շուա մը Յովհաննէս մկրտիչը
 սկզբնական մեղքե ազատեցիր.
 մեծ էր իսմարհաւ թիւնդ՝ որ Աս-
 տուծոյ Մայր ա թաղուհի առե-
 նայն ափեղերաց ըստով՝ ազախ-
 նոյ մը պէս Եղիսարե թիւն ծաւայե-
 ցիր. մեծ էր նաեւ Տամբերաւ թիւնդ՝
 որով յաղթեցիր իբր կառական

անօթ խառն ութ եանդ, ու թէպէտ
 եւ անանկ պարկեշտ ու փամփուկ
 մեծցած էիր, ասկայն սաքով այն-
 պիսի երկայն ու դժար ճամբար-
 դու թիւն ըրիր, նայն ինքն Տէրը
 քու մարտը արգանդիդ մէջ սա-
 ներով: Ասոնք մտածելով՝ անօ-
 թէն աշուրներս վեր շեմ կրնար
 վերցնել, գողու մէջ կ'իյնամ.
 ինք զինքս քեզի սրգի ու ծառայ
 կը կարծեմ, ու քու ասարիտու-
 թիւններուդ նմաներու շեմ աշ-
 խատիր: Ա՛հ, Մայր իմ բարե-
 դու թիւ, սցցելու թիւն ըրէ իմ
 խեղճ հագուցս ալ, քու աշքիդ
 ու Յիսուսին անհաճոյ եղածները
 ինձմէ հեռացուր. քու օգնու-
 թիւնդ տուր ինձի, որ կարենամ
 քու սիրոյդ, խնայք հու թեանդ
 ու համբերու թեանդ հեռեւից:

Այս մը մտաւդ եւ ազնիւ ըլլար-
 ներէն զառ ի վեր
 խիտա ճամբայ մը կը քայլէր եւ
 Յովհաննու կը մեկնէր
 Սկզբնական մեղքի մը բազմադիմ
 զնաններն:

ՊԵՏՄՈՒԹԻՒՆ

Իսկապէս Սուրբն պատուոցն Համար եղած
 թափարներու ասան զանազան հրաշքներ կը
 հանգրայնն :

Սուրբ Սուրբն պատուոցն Համար
 գրուած բարի սոխարս թ իւններուն
 մէկն ալ ան է՝ որ Մարիամայ ծա-
 սայներ ըսուած կրօնարները ա-
 մէն տարի մեծ հանգրայնեան թ ա-
 փորով Մայր զաւարին արձանը
 կը պարտաշունենն : Աս թ ափարնե-
 րու ասանն սուրբ Աղար շատ հրաշք-
 ներ ըրած է . երբեմն Արանատա
 քաղքին մէջ անգամայոցնները
 սասոցհայրներով . երբեմն Քալու-
 նիայնն ժամատանահր վերջներով .
 Քարտաթաթրիա՝ կրակը մարելով .
 Ա թէննա՝ շարս թ եան ասանն անձ-
 րեւ ստարով . Գիտրե՛նցա գեշ ե-
 զանակին պարզս թ իւն ստարով . ու
 բարբ Ջերսն անգները պէտպէս
 շարիքներէն խաչուելով : Հաս մաս-
 նաւորապէս միայն երկու հրաշքը
 գնենը :

Ի թէ մանթ էի մայրաքաղաքը ա-
 մէն տարի ծաղկազարդին կիրակի

որք Մարիամայ ծառայներ ըստած
 կրօնաւորներք սուրբ Աստուածա-
 ծնայ եւթը խոյին արձանք թա-
 փորով կը տանէին: Հաստարի-
 ներ թափորք շահած իրիկուան
 երկու ժամ մնալով եկեղեցւոյն
 վրայ ըստուոր տասղ մը կ'երե-
 ւար, ու թափորք դաշած տանե-
 նք ան ալ մէկ տեղ կ'երթար,
 սուրբ Առօին արձանին վրայէն
 ամենեւին շղատուելով: Աստե-
 փղքք սրիշ ամեններ ամենեւին
 շէր տեսնուեր:

Վասնուպէս Աննա Գալիանէ
 Աստրիոյ իշխանուհին՝ որ աս-
 կրօնքին մէջ մայրապետ էր, հեղ
 մը տասնէկ Մայր ջաւագին արձա-
 նին թափորովք դաշած տանե-
 նաւէն սարի ձայն մը կ'աւնու,
 կը դաւանայ կը նայի թէ ու՞ր է, ու
 կը տեսնէ՝ որ սուրբ Աղյան էր, որն
 որ անուշ ձայնիւ երգելով ժողո-
 վրդոց հետ մէկտեղ կ'երթար:

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ Ծ Ա Ր Ա Յ

Ի ՈՐ ՀՐԴԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի Զ .

Մարտանայ սաստապանքը Յիսուսին
հարեգարութեան ասեմք .

1. Երկնաւոր Հօրէն ձգուելուն .

2. Առաջակէն յանդիմանուելուն .

3. Հրէայնեքէն ծագը բլլալուն հա-
մար :

1. **ՅԻՍՈՒՍ** Երեք ժամի շափ
խաշին վրայ կենալէն Եւրոք՝ իննեւ-
բարդ ժամին մաս բարձր մայնով մը
կանչեց ու բոս . "Ասասւած իմ ,
Ասասւած իմ , ընդէր թողեր զիս ,
Ինչու որ երկնաւոր Հայրը իր մեծ
մարտիրոսին ասեմեւին օգնու-
թիւն մը շննելուն , իրբու թէ
զինքը բարբապին թողուցած կ'ե-
րեւար : Իրաւքընէ զարմանալին
անէր՝ որ Տէրն մեր ուրիշ ասեմե-
ներ մասնաւոր կակիծ մը շորցուց ,
նչ փշով պատկուած , ու նչ ալ
զասեմով խաշին գամուած ա-
սեմք , ինչպէս որ երկնաւոր Հօ-
րէն թող տրուելուն համար ցը-
ցուց : Գարձեալ հաս իր ցար
յայանեց , որպէս զի ցուցրնէ՝ թէ

Ըշմարիտ մարմին տնի եւ ոչ թէ
 կեղծեզր, ինտար որ քանի մը
 հերեօտիկաներ կ'երազեն: Աւ մեծ
 ձայնով մը կ'ազազակէ, որպէս
 զի ցաւքնէ, թէ հասարակ մար-
 գէ ոչ վեր, Աստուած աւ մարդ
 էր: Ասկից հետեանս հարիւրա-
 պետար կրցաւ մակարեթել՝ թէ Յի-
 սուս Ըշմարիտ Աստուած պիտի
 ըլլայ, ինչպէս սուրբ Մարիտա կը
 գրէ. «Տեսեալ հարիւրապետին
 որ կայր անդ՝ թէ ազազակեաց եւ
 եհան զոգի, ասէ. արդարեւ՝
 այսս այս որդի Աստուծոյ էր, :
 Բայց Մարիտա՛ աշարժները ար-
 ցանքով լեցուած կ'ըսէր, ասանկ
 իմ որդւոյս ամենեւին մխիթար-
 քանք մը տաւոյ շից: Իրաւքնէ
 զարմանալու բան. իր աշակերտնե-
 րը զինքը թողուցեր հեռացեր են.
 աւ այնքան Հրեայներ՝ սրանք իրմէ
 բժշկութիւն գտեր էին, նաեւ նոյն
 իսկ յարութիւն ասնոցնէրը, ա-
 նոր ապերախտ գտնուեր են: Բայց
 ինչ կ'ըսեմ, նոյն իսկ երկնասար
 Հայրն ալ զինքը թողուցեր է. ո՛հ:

ասիկայ օրինակ շունեցոց ջա-
 մին է : ինչու որ՝ ո՞ր արգարք Աս-
 սուծոյ գիւնց, ու իր խնդրուած-
 քը լսելի չեղաւ : Ասանկ աղա-
 սեց Աստուած Նոյ նահապետը
 ընդհանաւ ջրհեղեղէն, Արթաշա-
 ժը Քաղղեացոց ձեռքէն, Ղափար
 Սողանց կրակէն, Մափետնն ու Ա-
 Տարսնը Գաղանաց ու Արիւմնի
 դաւակցութեան, Գանձիքը ու-
 սիւծներու գրէն, երկք մանկան-
 քը Բաբելոնի հնոցէն : Անկ խա-
 ջով՝ զամենքը՝ որ իրեն գիւն-
 ցին : Մինակ իմ արգուցս Աֆ-
 սուսին համար երկինք պսննի ե-
 դաւ : Եսեւ նոյն իսկ Աստուած
 կ'երեւայ որ զինքը երեսն ձգեր է :
 Ասանկ կու լար Մարիամ, որուն
 լացը մեզ պիտի միտիտ արէ, երբոր
 մեծ նեղութեան մը մէջ իմ աղա-
 ւած լքուած կը տեսնենք զմեզ
 նաեւ : անանկ մարդոցմէն՝ որոնք
 մեզի սիրելի ու սուելի պարտաւիտն
 եղած ըլլան :

2. Չկայ աշխարհքիս մէջ ա-
 նանկ մեծ անդ իմ իմ ինն մը, ին-

սար որ ետքի սասիճանի գլուսու-
 ցեարք արհամարել ու գլուսացելոյն
 զար աւելցրնել : Բայց Տէրն մեր
 խաչին գրաց սա սանձանքն ալ
 աճեցաւ , ու սար ալ համբերեց .
 ինչու որ շար աւազակք՝ որ ձախ
 կողմք խաչուած էր՝ սկսաւ զՅի-
 սուս նախասել ու անիծել ըսե-
 լով . Ինչ որ դուն ճշմարիտ Աս-
 տուած ես նէ՝ լեզ գրկէ . ինչու
 համար լուս կեանքդ ալ մերն ալ
 մեկտեղ շեւ ազատեալ : Ասով ան-
 եղկելին Քրիստոսին Աստուած ըլ-
 լալուն գրաց կը տարակուսէր . բայց
 աջակողման բարի աւազակք զինքը
 յանդիմանեց , ու միանդամայն Յի-
 սուսին կարեկցաւ թ ինչ զուցրնելով
 պատանձեցաւ զհայհոյիչին ձայնը
 ըսելով . «Չերկնչիս դու Աստու-
 ծոյ , զի ի նմին պատժի կաս» :
 Այսինքն՝ կ'ազէր ըսել . դուն սա
 արդար մարդը նախասելով կը
 յայտնեա՝ որ Աստուծոյ գափաք շու-
 նիս . կ'երեւայ՝ որ եւեջք ալ շու-
 նիս , որովհետեւ դուն ալ նոյն
 պատժի մէջ ես , ու աշխարհքե

երթացող ալ մօտ բլլարուն՝ պէտք է որ անոր կարեկից բլլաւ, որ նոյն տանջանքի բնկեր եզեր է քեզի: Ա՛հ, Մարիամ առ ամէն բաներ լսելով, կը հառաչէր ու արցունք թափելով կ'ըսէր, թե՛նչ անտիճանի հասաւ Աստուած մը, որ թիրառ աւազակի մը զանիկակ անասնոթարար կը հայհոյէ: Արդեօք թե՛նչ յանցանքի աէր եզած է Յիսուս, որ աւազակի մը անգուժ սիրար անոր կարեկցութեան կը շարժի: Ա՛յ Մարիամ, արշափ կը ցաւի սիրաս քու վրայ, եւ յիրաւի արժանի եւ շատ մեծ ցարակցութեան:

3. Իւրաշին վրայ Յիսուսը նախասող՝ մինակ աւազակը շէր, այլ մի եւ նոյն տանն նաեւ ժողովուրդը, զինուորները, գոգիւնները ու իշխաններն ալ զինքը կը նախատէին: Սմանք խաշին գէմը կենալով, սմանք անցած տանննին, սմանք նոյն տեղը մօտենալով զինքը կ'անարդէին եւ գլուխնին շարժելով ծաղը կ'ընէին ու կը

գրագարտե՛ին: Մէկը կ'ըսէր. «Ամէն
 որ ըստե՛կը գտածա՛րն, եւ գերիս
 աւարտ շինե՛կը գեաւ», մէկայր կը
 պատար. «Ապրեցո՛ւ դ.բեզ, թէ որ-
 դի եւ Աստուծոյ էջ ի խաշեղ»,
 տեսնէր ալ զարհուրելի հայհոյու-
 թիւններ կը խօսե՛ին. «Դը բա-
 զում ինչ հայհոյութեամբ խօսե-
 ին ի նա», : Եհուաւ այսպիսի ան-
 իրաւութեամբ նախատուած ա-
 սե՛նը՝ իսկզ՛մ Մայրը անոր հետ մէկ
 սեղ պնդա՛մս նեւերով սիրաւո-
 րութեամբ, որչա՛մ որ ան սրա-
 պիզ՛մներուն ձայներն էին: Անոր
 համար կ'ըսէ սուրբն Առեւեաւ,
 Աստուծոյ Մայրը հոգւով սիրա-
 ւորութեամբ, ինչու որ սրբոյ մը
 իր հօրն ու մորը առջեւ եղած ան-
 իրաւութիւնը թէ իրնն ու թէ
 անոնց կը համարուի: Թէ որ Մով-
 սէս անտեսելով իր հայրենակից
 Հրեայն՝ որ Եզրայուայիէ մը կը
 շարշարուէր, անանկ սխառացաւ՝ որ
 սուրբ հա՛նոց զարկաւ զԵզրայուա-
 ջինն ու առաւ աւազի ասկ թաղեց:
 որչա՛մ ասելի պէտք էր շարժել

Մարիամաց ազգերը՝ անունելով Յիսուսին զէմ եղած նախաւախներն ըրր, որ մինակ իրեն հայրենակից չէր, հապա իր զաւակը, ու անունի սիրական զաւակն էր. ուր թողանք՝ որ թշնամանազական խօսքերը աւելի էր խոցեն սիրտը, քան թէ սուրը զմարմինը: Ասոր համար ալ երանելին Յուսուսացաւ մենքուն ու որդւոցը կորուսեան ու իրեն մէքքերուն համբերութեամբ տանելէն ետեւ, իր բարեկամներուն կծու խօսքերուն չկրցաւ համբերել հապա ըստ. «Մինչեւ ընրր աշխատանք զանձն թէ եւ խախտէք զիս բանիք»: Յիսուսին եղած այնչափ նախաւախները հեռուարար Մարիամաց ալ նախաւախներելով՝ պէտք էր որ մեծ մեղաներու պատճառ ըլլային:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Ո՛վ Աստուծոյ զաւակին, թէ որ մօր զարբ որդւոյն անեցած զաւ-

ւէն կ'իմացուի, թէ որ քու կրօն-
 կիճներդ Յիսուսին քաշած կրօն-
 կիճներուն համեմատ են, որ անունիկ
 թողաւս, անարգաւս ու սաղի
 տակ տանաւս էր, ինչպէս որ
 անոնք շափ շունիին, ասանկ ալ
 քու ցաւերդ շափ շունիին: Եւ
 սրտիս մէջ քեզի հետ կարեկից
 բընարս քաւական ցաւ շունիս,
 ու ոչ ալ աշտրիներս՝ քաւական
 արցունք, որ կարենաւ քեզի
 սղրակից բընար: Թէ որ իս քու
 սիրտդ ու ցաւակցութեան անար-
 ժան շեռ սեպեր, կ'ազաշեմ քե-
 ղի, իմ սիրտս ալ քու ցաւերսդ
 մասնակից բըն, որպէս զի ես ալ
 քեզի ցաւակից բընս: Բայց ու-
 թովհետեւ քեզի ցաւակից բընս
 քու համար՝ քու ցաւերեդ պէտք
 է որ տենեաւ, անար համար, ու
 Մայր ցաւագին, թէ որ իմ սիրտս
 ալ քու ցաւերսդ խոցելու ու-
 լաս, ինծի համար մեծ շարժ
 կ'բընան այն խոցերը, ինչու որ
 քեզի կու գան ու քեզի համար
 են:

Եւայնն փրցայ Յիսուսը խիստ ջանե-
 լով կը հեծէ:

Բայց անննէն մեծ ջանք՝ որ իր սիր-
 արը կը խոցէ՝

Ան է որ Հայրը հեռու՝ իսկ մայրն
 իր քովն աւ ակրձ է:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Ք Ի Ի Ն

Յաւայնն կոչուր քով կը գտնուի Յովանն,
 ինչ որ Լուսնուց բնութ արար:

Սուրբ Յովհաննէն Լուսուծոյ՝
 խաչելու թէ Եանն պատկերի մը առ-
 ջին ազատք բրած ասունը, սրան
 աջ գին ջանային կոչուր աւ ձախ
 գին սուրբ Յովհաննէն աւ Եանարա-
 նիչը քաշուած էր, Յիսուսին աւ
 սուրբ Լուսուած ածնայ ջաներան
 յիշատակոյն սիրան անունի Երան՝
 որ սաստիկ կակիծ էն սկսաւ աշուր-
 ներէն աղբիւրի պէս արցունք
 թափել: Հեղ մ'ալ սուրբ կոչուր
 սուրբ Յովհաննէն աւ Եանարան ջին
 հետ խորաննէն վար իջաւ, աւ
 Երկուրք մեկուկ Եկան աւ սուրբ
 Յովհաննէնին Լուսուծոյ մտար, աւ
 անար գլուխը փշէ թաղ մը գնե-
 լէն Եարք սուրբ կոչուր բերանը բա-

քան որ սնունդ ձայնով բարա . Յնդ-
 հանձնէս , իմ որդւոցս ազանքս աս
 է՝ որ դուն առ փուշերով առ աշ-
 խատու թե առք մեծ արդիւնք առ-
 նե՛նաս : Ան առնե՛ն սարքք սիրով առ
 այնչափ շնորհքնե՛րով լեցուած բ-
 սար . ո՛հ Մարիամ , այն աշխա-
 տութիւններք՝ որ քառ օրհնեալ
 ձեռքէդ կու դուն՝ ինձի համար
 աշխատութիւն շնն , հարգա փար-
 դեր առ ծաղիկներ ե՛ն : Աս բանե-
 րք Արքայն հարիին համար յառի-
 առնեալհանն կե՛նաց ծառակ մը եղան :

Ե Ր Ր Ո Ր Դ Յ Ա Յ Ա Թ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ԻԷ.

Մարտանոց կոնֆեդ. Յիսուսին հարե-
վարքութեան ասեմը.

1. Կը անանէ Յիսուսը, որ խաշ հա-
նոցներուն համար կ'ազաշէ.
2. Աւազակը կը մոխիթարէ.
3. Մարդարեւներուն ըսածները կը
կասարէ:

1. ԽԱՆՁԻՆ միայ Յիսուսին առ-
ջի խաչքը իր երկնաւոր Հօրը եղան'
զինքը խաշ հանոցներուն թողա-
թիւն խնդրելու համար. "Հայր
թող գոցա", իր մարմնոյն ասան-
շանքները շիհարար, այլ միայն
զինքը խաշոցներուն հարին կը հա-
ղայ. ու ի նշան իր անհաւն սիրոյն
իրեն համար շաղաշէր, այլ անանոց
համար կ'ազաշէ. ինպէս որ ասրը
Օգոստոսինա կ'ըսէ. Անանոց համար
թողաթիւն կը խնդրէր, որանոցմէ
զրկանք կը կրէր. շէր մամուսը
թէ անանոցմէ կը ազաննուի, այլ
թէ անանոց համար կը մեռնի: Աս
աս իր ասրը օրինակաւ հասարա-
սեց նոյն օրէնքը, որ թշնամիներ-

րը սիրելու համար առած էր. «Ա-
 զնի՞ն արարէք ի վերայ այնոցիկ,
 որք լինեն զնեզ եւ հարած են»,
 եւ որ աւելի զարմանք կը պատ-
 ճառէ, առ է՛ որ անոնց ազխաու-
 թիւնք յառաջ բերելով զիրենք
 թողութեան արժանի բնելու կը
 ջանայ. «Չի ոչ գիտեն զինչ գոր-
 ծեն», թէպէտ եւ Հրեայնեքը ի-
 րենց անզայր համար ջարտագոյն-
 թեան արժանի չէին. մանաւանդ
 որ անոնց ազխաութիւնք անշաղ-
 թելի չէր. «Ի՞նչ է թէ չէր եկեալ
 եւ խօսեցեալ ընդ նոսա, մեզ ինչ
 ոչ գոյր նոցա. բայց արդ չիք ինչ
 պատճառք վասն անզայ իւրեանց»,
 Այսու ամենայնիւ, ինչպէս Կայե-
 անաւս կը համարի, կրնայ ըլլալ
 զիչ մը ազխաութիւն՝ որ անոնց
 յանցանքին ծանրութիւնք թե-
 թեւըքնէ, ըստ որում եւ սուրբ
 Պետրոս ըստ. «Գիտե՛մ, զի ան-
 զխաութեանք արարիք զայն, որ-
 պէտ եւ իշխանքն ձեր», Աւրիա-
 պէտ կ'ազայլէ գործ աւճաթութեանք.
 առաքի եւ սուրբ Թովմաս կ'ըսէ.

լուչի եղաւ երկնաւոր Հօրէն միայն
 նախասահմանեալն երան սգափն
 համար, որոնց համար կ'ազաչէր :
 Աւարտն Հերմիմա կ'ըսէ՝ թէ
 փրկչին առ ազաչանայր համար
 ետքէն այնչափ հազարաւոր Հրե-
 այնէր գարնան : Սուրբ Լեւան ալ
 կ'ըսէ, թէ Յիսուսին առ ազաչանքն
 այնչափ գորտ թիւն ունէր՝ որպէս
 բաւ առարկոյն քարոզութեամբ
 բոլոր, անունցմ շատերը որոնք շար-
 շարանայ առնն ըսած էին, «Մ-
 րիւն գորտ ի վերայ մեր,, որոնց
 ազաչութեամբ թեամ կը գառնային,
 առ մէկ որումն մէջ երեք հազար
 Հրեայ մկրտեցան : Կան Տիրա-
 մայրն ալ ինչպէս ասկէ ըստի մէջ
 միշտ իր սրբւոյն հետ մէկ զգած-
 մանք ունէր, այսպէս հոս ալ իր
 զաւերան շնայելով՝ Յիսուսին
 հետ երկնաւոր Հօր այն շարագործ-
 ներուն համար ազաչեց : Իր սիր-
 ար երկու բամբուած կը տեսնէր,
 Յիսուսին սիրոյն՝ որուն բնական
 մայրն էր, առ մարգարէ սիրոյն՝ որուն
 սրբ եղբոր թեամբ մայր եղած էր :

2. Քարի փրկիչը՝ որ ինքը ա-
 թիշէն զօրանալու կարտա էր՝ ա-
 սանոց զինքը հաղալու այն բարի
 աւազակը մխիթարելու կը ջանայ,
 որ կ'աղաչէր իրեն. «Յիշեալ զիս
 Տէր, յարժամ գաղցեա արքայու-
 թեամբ քով,, : Չէ թէ մինակ
 անոր ձայնը ընց, այլ նաեւ ա-
 զած էն աւելի ինդիրքը կատարեց :
 Չսպասեց՝ որ նախ երթայ երկնա-
 ւոր թ աղաւթու թ իւնը առնու, ա-
 եւտքը շնորհէ անոր արքայու թ իւնը,
 այլ շատ մը նայն օրը երանելի աե-
 սութեանը արժանի բրտա. «Այսօր
 ընդ իս իցեա ի գրախափն,, : Անոր
 համար կը կանչէ սարբն Ամբա-
 սիտա. Արշափ մնա է սպարմութ իւ-
 նը. աւելի գանդաղ է աղաչողին
 ինդրուածքը քան թէ վարձա-
 արողին սարբը : Աս աւազակին
 գարձը՝ շատ վարդապետներ ջա-
 ւաղին Մարիամնայ աղաչանքին
 կուտան, որովհետեւ առիկայ բա-
 թերախաութեամբ հրիստոսի խա-
 չին աջ գին ինկած էր. ու պէտք
 է յիշել՝ որ Յիսուս՝ Մարիամ ա-

սուրբ Եսայի քի Եզիպարա փախած
 առնննին սա աւարակին հանդի-
 պելոյ, անկից անննեւին նեզու-
 թիւն շիւղիցին. աւարի եւ Մարի-
 ամ շարհակալութեան համար իր
 զաւկէն անոր յախաննական փր-
 կութեան շարհ. քն ընդունեցաւ.
 առանկ կը փայլէ սուրբ Աեարա
 Գաւթանեան: Ահա ինչպէս Գող-
 գոթային փրայ սրբւոյն աւ մար-
 բաղձանքը զեզեցիկ կը միանան,
 մէկին պարմութիւնը աւ մէկային
 զթութիւնը կը փայլէ: Ո՛վ յա-
 ւազին Մարիամ, ընդունէ ինձի
 համար ալ ան ետքի յախաննա-
 կան փրկութեան շարհ. քն, ինչ-
 պէս որ բարի աւարակին համար
 ընդունեցար:

3. Չե՛ք կրնար առանց զար-
 մանալու մտածել թէ փրկիչն մեր
 խաչին փրայ փախանակ իր հաղե-
 փարքութեան անձկութիւններուն
 նայելու՝ աշխարհ. քիս փրկութեան
 համար երկնաւոր Լորր սուսձ
 փճիւները կատարելու կը շանայ.
 Ինչպէս որ մարգարէներուն ընդ-

փր յառաջագոյն յայտնած էր :
 Անոր համար քաղաքին ու լեզին
 խմելով՝ Դաւիթի մարգարեա-
 թիւնը կը կատարէ . «Ի ծարաւ
 թի՛ արբուցին ինձ քաղախ» : Ա-
 ւնեկից ետքն ամուր ձայնով աղա-
 զակեց . «Ամենայն ինչ կատա-
 րեալ է» . արդէն ամէն բան կա-
 տարուեցաւ : Եւ ինչպէ՞ս որ Աւ-
 առած աշխարհքիս արարչագոր-
 ծաւ թիւնը փեց օրուան մէջ լինե-
 ցաց, ու ետքը եօթներորդ օրը
 հանդիպաւ . ասանկ ալ Յիսուս
 բազարջակերաց աստին փեցերորդ
 օրը մարդ կային փրկութեան գոր-
 ծը կատարեց, ու եօթներորդ օ-
 րը, այս ինքն՝ շարաթի օր հանդ-
 շեցաւ գերեզմանի մէջ : Էրեկց
 քահանայները իրենց այնչափ զո-
 հերափք չկրցան ընդունել ամէն
 պէտքը եղածները . ասոր հակա-
 սակ հրիստոս մինակ մէկ պատա-
 րագով ընդունեցաւ իր ընտելւոց
 համար յախակնական փրկու-
 թիւնը . «Չմին փան մեզաց մա-
 աջց պատարագ» : Այս ամե-

Նայնիս ձեզ կազմանել միտի՛մ արուե-
ցաւ Մարիամ՝ անունը լալ մարգ-
կային փրկուի՛մ եւսն կառարուիլը,
բայց աբիշ կազմանել ալ սաստիկ
սուք մը եղաւ իր սրտին առ բանա՛
սր իր սրդայն աբիշ բան շննաց,
բայց եթէ մինակ մեռնի՛ր մը. ու
ան ալ չիշ ասե՛նուան ձե՛ջ պիտի
կառարուեր. ուստի սկսաւ սաս-
տիկ լալ իրերէ թէ Յիսուս մե-
ռած ըլլար:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Ո՛վ Մարիամ, լու զի՛մ ան
սիրտդ ի՛նչպէս Յիսուսին զի՛մ ան
սրտին բարտալին նման էր. Յիսուս
իւր երկնասար Հորը ազաշնոյ՝ որ
զինքը իսոյ հանազներան թողու-
ի՛մ ինն ապ, դուն ալ լու սրգիկդ
Յիսուսէն բարի աւազակին համար
զգհման ու փրկուի՛մ եւսն շնորհքն
սուիք: Ո՛վ սիրական սիրտ Յի-
սուսի եւ Մարիամու, որ միշտ
կարեկից ու բարեբար էր մարգ-
կային ազգին, ի՛նչպէս կարելի է՝

որ անոր ներհանք մեր օրակերը մեզ
 մէ հետաւ ա զարայեալ ըլլան :
 Ո՛վ Ազգս վշտագին , ինտար որ ա-
 շտակին սպորմեցար , մեր մեզա-
 շար ա խեղճ հագիներուն ալ սպոր-
 մէ . ինչպէս որ անոր ետքի շնորհ-
 քը ընդունեցար , մեզի ալ նոյն
 շնորհքը ընդունէ . որչափ ալ մե-
 զաւոր ա ապերախտ ենք նէ , զե-
 զի որդի ըլլալէն ետ շնոր կենար :
 Թէ որ մենք զեզի անարժան ենք
 նէ , զա բարութիւնդ հերիք է
 մեզ արժանի ընելու :

Գեղեցիկ սիրան ահա անս Նազո-
 վեցւոյն Յիսուսի ,
 Խաչն ա բեւեա կը մտնայ , նաեւ
 մահը ստեղծի ,
 Ուրիշներուն որպէս զի շնորհէ կենանք
 մ' հեշտայի :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Յաւագին Ազգս սուրր Աստարինէ մամա-
 շար տեղիքներ կ'ընէ :

Աշրանուհի Աստարինէ Ռիքրի
 սուրր Աստին շատ տեղիքներու
 արժանի եղաւ : Անդամ մը տե-
 օտա՛ որ ամենասուրր Ազգս մեզք

Ընտիկ մը առած ու Յիսուսին ա-
 րիւնին թախճած էր, եւ իր մարա-
 պեւաներուն խոցերը կը սրսկէր :
 Արիչ հեղ մըն ալ տեսաւ որ Յի-
 սուսին կողմն ելած արիւնը սուրբ
 Առջաք անանի մը մէջ ժողովելով՝ ան
 մարապեւաներուն կու տար խմելու
 համար, սրանք անկէն մէկտեղ
 թերակուանդութեամբ՝ «Աղջ ընթ
 թաղուհի, կ'երգէին : Անդամ
 մըն ալ տեսաւ՝ որ զաւարին
 Մայրը մեռած Յիսուս արգին գիր-
 կը առած նստած էր, ու անիկայ
 իրեն տաւաւ որ պազնէ : Աստուծոյ
 ի դաս զաւարին Մար քրած մա-
 նաւոր շնորհքը իր մարապեւանե-
 րուն առ եղաւ, որ ինքը արամա-
 գին Առջաք իր բերնովը երգ մը սոր-
 վեցուց Յիսուսին շարչարանքնե-
 րուն վրայ սուրբ գիրքին, ու հրա-
 մայեց անոր՝ որ անկէն սրբաթի ի-
 րիկաները քու բերուն հետ միա-
 տեղ երգէ :

ՉՈՐՐՈՐԴ ԹԱՅԱԹ

ԽՈՐՀՐԴԵՆՈՒԹԻՒՆ ԻԸ:

Մարտիանայ մարտիրոսութիւնը Յիսուսին մահուան ստանք.

1. Տեսնելու եղանակին համար.
2. Աշխարհքի համար.
3. Պարագայներուն համար:

1. Հօր կամ մօր մը սրտին աւանդն առաւիկ աւազու ջուր իր դասկին մահը տեսնելն է: Փարսուն Մոսկուսին ազաւանդին աւանդին տկամը շկախելն ետքը, գորտի, ճանճի աւ ջուրերը արիւն դառնալու զարհուրելի պատիժները տեսնելով ալ յամուսն կամեակոր եղաւ, անտէր բանի տեղ չգրաւ: Բայց երբոր իր անդրանիկ սրդւոյն մահը տեսաւ նէ, խրատութիւնը իջաւ, աւ խորացելացուց ազատութիւն տաւաւ: Պաւելի իր սրդւոյն Արեւազանայ մահը լսելով, ի՞նչպէս եւ իրեն դէմ խարդախ աւ ապատամբ եղած էր, սցաւ ամենայնիւ լայլն սղարկն աւրիչ բան մը չգրաւ: Հանգա Մարիամ ինչ կակի՞ծ պէտք էր ունեւ

նալ, ինչ հասարակացներ, ինչ
 մահաւան գողեր իմանալ անանե-
 լով իր աչքովը հողեմարտութիւնն
 ա մեռնելը իր մէկ հասակի գաւ-
 կին, որն որ շափաղանց կը սիրէր
 բնական սիրով՝ իբր իր սրգին,
 ա բնականէն շատ վեր՝ իբր իր
 Աստուածը: Ով Մարիամ, ի-
 բարքնէ շատ թեթեւ ցաւ կ'ըլ-
 լար քեզի քա մեռնելը, քան
 թէ սրգոց մահը՝ զորն որ ինչ
 իրմէզ խիստ անելի կը սիրէ իր կ'ը-
 սէ սարին Անտելմա: Մանաւանդ
 թէ Մարիամայ ցաւը ան սասի-
 ճանի սասակի եղաւ՝ որ բարե-
 մաս թեամբ կրնանք բաշ, թէ
 խաշուած գաւկին հետ նաեւ ինչն
 ալ գոհ եղաւ մեռաւ: Սարք Ղաւն-
 կիանա մեծ մարտիրոսին համար
 կը կարգանք, որ հասարակ հա-
 մար բանար գանակելով, աք որ
 սարք խորհարգը մասաւցանելու
 խորան չկար, խորանի անդ իր
 մերկ կարծքը քահանային շրջուց
 բաշով. ա իմ կարծքս թող
 խորան քրայ. քահանան ալ ա-

նոր վրայ ան աստուածային պա-
 աստառքը կատարեց: Այն օրինա-
 կով, կ'ըսէ: Ասորդու սեանք, Մարի-
 ամ Զիսուսին մեռած մարմնոյն
 վրայ բարբ իր հոգին պատարագ
 բրատ. ինք զինքը խորանի վրայ
 մատոյց ա խորանն էր իր արդւոյն
 մարմինը: Մարիամ Գաղղաթ այն
 վրայ թէ ոչ կը կենար ա թէ
 մեռած էր, կ'ըսէ Բեռնարդոս.
 կ'ասցէր մեռածի պէս. շէր կըր-
 նար մեռնիլ, ինչ ա որ կենդանի
 մեռած էր: Սի Մարիամ, ո՞վ
 կրնայ ըստ արժանւոյն զաւ կըս-
 կիմնեթաղ զաւակից բլաւ, ո-
 բնք մահուան զաւեր էին:

2. Սեծ զաւ եղաւ Մարիա-
 մայ Զիսուսին թէ պէտեւ անանկ
 կանաւոր ա արգիւնաւոր մահու-
 անք՝ բաց ըստ աշխարհի խիտ
 նախատական ա խեղճ եւ զաւա-
 լի եղանակաւ այսինքն իաշին
 վրայ մեռնիլը տեսնել: Իաշին
 վրայ մեռնելու գատարարաւ իջը
 զաւ փատարհամբաւ ընող վճիռ
 մին էր՝ որով յանցաւորնէրը օ-

դին մէջ տեղը կը սպաննուէին,
 իբրև թէ երկինքէն ու երկրէն
 մէկտեղ մերժուած՝ առաքի եւ
 իբր անիծւած մեռնելիքին զարդնե-
 լու համար: «Անիծեալ, որ կա-
 խեալ կայցէ զփայտէ», Արտի-
 Տեանու սի որ խաչուած կը մեռ-
 նի, մեռաւքնորուն ու սարքնե-
 րուն իգերը սաստիկ ու երկարա-
 տեւ ջառ մը կ'ունենան. ինչո՞ւ որ
 կախաղանք ու սաստիկ սարք
 պէտ շուտով շննաչքնեթ, հարցա
 կախաւորը կամաց կամաց զինքը
 կը կորսանցքնէ, սարքնը վերջե-
 րէն կախիլ կախիլ դուրս վա-
 զելով ու սանձանքը երկայն ա-
 տեն զլելով, ինչպէս կու թէքնա
 կ'ըսէ, հարցին կենաց ու մահուան
 սահմանին մէջ զիչ մը առեն կը
 մնայ: Ասոր համար փրկիչն ալ
 խաչին վրայ շատ ժամ մօրը աչքին
 առջին շարշարուեցաւ, ու թէ
 մէկին եւ թէ մէկային փրար իբր
 երկու քնար իրարու յարմարած,
 կ'ըսէ սարքն Վրիգոր, շարշարա-
 նաց սգրալի ձայները մէկտեղ կը

Տնչեցընելին: Առաջ եւ մեծ էր
 Մարիամայ կակիծը Յիսուսը հո-
 գեզաբբ անուած ասեներ. աւ ա-
 շարնեբէն այնչափ արցունչը կը
 թափեր, որ արցունչի ջուրը
 պակսելով, սկսաւ արիւն թափե-
 լով լայ, ինչպէս ուրբ Գերսու-
 նաւ կ'ըսէ: Ա՛հ, Այն ջաւագին,
 որդւոյդ մահուան ասեներ զգացած
 մեծ ցաւերուդ համար կ'ազաշներ,
 որ մեր մահուան ասեներ մեր քո-
 վը կեննաւ: Յիսուս գլուխը գէպ
 թ քեզի ծած կը մեռնի. «Դա-
 նարհեցուցեալ զգլուխն, ասան-
 գեաց զագին», աշխարհքիս յայտ-
 նի բնել աղելով, ինչպէս Հա-
 կան կարգինալը կը խորհրդածէ,
 թէ ազարմա թիւն գանելու համար
 քեզի պէտք է գիտենք քաւ միջ-
 նարդաթեանըդ բարի մահ մ'ըն-
 գանելու յուսով:

3. Ա՛ երջապէս Կողզսթ ա լե-
 աան վրայ Մարիամայ ցաւերը ա-
 լեցընալը այն ախար պարագայ-
 ներն էին, որանցմով իր Յիսուսին
 մեռնիրը կը սեաներ: Կախ՛ յան-

ցաւորի մը պէս երկու աւազակներու
 բաւ մէջ մեռնիլը . երկրորդ՝ զառակի
 հանդիսաւոր սրբ մեռնիլը, որպէս
 զի տեսնելու գացող բազմութե-
 նէն անոր նախաստիճինն աւելնայ .
 երրորդ՝ քաղքէն գարս բարձր լե-
 սան մը վրայ մեռնիլը, որպէս զի
 հեռուանց ալ անոր աւանջանքները
 երեւան . չարքորդ՝ Գաղղսիւս լե-
 սան վրայ մեռնիլը, որն որ գաղե-
 բու եւ աւազակներու ազանու-
 թեան տեղ էր . հինգերորդ՝ ինչ-
 պէս Գամասիացին կ'ըսէ, կոնակը
 երեսասլէմ՝ քաղքին գարձած
 մեռնիլը, իրբեւ թէ, կ'ըսէ Նու-
 վարաց ան սարք քաղքին նայե-
 լու արժանի չէր համարուեր . վեց-
 երորդ աւ վերջապէս իր աշկերա-
 ներէն թողուած մեռնիլը : Տա-
 բերց ալ խառվաթիւնն աւ ցաւ-
 ակցութիւնը Մարիամայ վիշտե-
 իր աւելցուց . ինչու որ արեւը իսու-
 շարեցաւ իր սակումը յայտնելու
 համար . աւ երկիրը գողալով խաչը
 վրայէն թօթօթ վեց, իր վրայ եղած
 անչաբ ազանութեան վրայ սար-

ստփեղծով : Մարիամ առ ավելն
 բաները անանելով առ գիտնալով ,
 իր արախն կակիծը միշտ կ'աւելնար
 առ կը սասանկանար : Աւստի եւ ի-
 բարս զքնէ կրնար Պատի ին սղոր
 կրկնել , որն որ իր արդւոյն Արե-
 ստղանայ մեռած առանը բարս :
 «Ս' ապր զմահ իմ փոխանակ լա ,
 եւ փոխանակ լա Արեւստղամ ար-
 դնակ իմ ,, : Յավի Տեառն 1649
 Կարորա Ա . Անդդիոյ թ ազ աւ սրբ
 Լանարայի հրատարակին մէջ ազան-
 նաւելաւ առանը կրտսեր արդին լա-
 լով առ պազատաներով հրանան
 առաւ իր հորը ետքի հրատարա-
 կան բարեւը առ արհնաթիւնը
 ինդրելու : Բայց ինչ . հարկա թէ
 զնայ անոր փաթ աւելցու թէ
 չէ , սասանիկ ջաւերուն չգիտնու-
 լով ապր ինկաւ մեռաւ : Ո՞վ
 կրնայ աւարակուսիլ , թէ Մարի-
 ամ իաշին ապր ջաւերուն սասա-
 կա թէ նեկն պէտք էր մեռնիլ . բայց
 անիկայ առ միտիթ արանքն աղ շա-
 նեցաւ , մանաւանդ թէ ավելնա-
 կային մանաւանդ հրաշքովը անոր

կեանքը պահպանելու արիւն ան-
 ցաւեր քաշելու համար: Այսպէս
 յայանելոց հրեշտակ մը սուրբ Պրի-
 միտային: Ո՛հ, անմեղ Մարիամ,
 սասանկ ամեն ջաւերուն պինդ
 սաստիկը աննոցար, բայց սասանոց
 դիւրութեան մը, որ քու կրօ-
 նի՞ծներուդ վախճանն մը բլար:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՍՆ

Իրաւցրնէ, սի Մարիամ, Գող-
 գոթա լեռան վրայ քաշած ջաւ-
 երդ շտեմուած, աւ մարդկային
 կարողութե՞նէ վեր ջաւեր էին. ա-
 դան շէիր կրնար անանոց գիժանայ՝
 թէ որ ամենակարողն Աստուած
 քեզ շիգորացրնէր: Անոր համար
 շե՛մ զարմանար սուրբ Բեռնար-
 գինասին ըսածին՝ որ Գողգոթա
 լեռան վրայ աննոցած ջաւերդ
 թէ որ բոլոր աշխարհքիս մար-
 դոցը բաժնուելու բլարցին զամենքն
 ալ մեռցրնէլու հերիք էին: Յի-
 րաւի քուկին աւ Յիսուսին վրայ
 Յովելլեայ մարդարեւութիւնը ե-

կաւ եղաւ . «Արեգակն զարնչի ի
 խաւար, եւ լուսին յարին», - որով-
 Տեառն ընդամ ճաճուամբ ճշմա-
 րիտ արդարութեան արեւք . ա-
 դուն ալ, խորհրդաւոր լուսին . ար-
 ցանքներով լեցուեցար, որ որտի
 արիւններ են : Անոր համար քեզի
 հետ զուակից կ'ըլլամ, աւ կը
 դարձանամ, որ եթէ Աստուծոյ
 մասնաւոր հրաշքն եղաւ քու
 շնորհից Բխուսին ճաճուան ա-
 ւանդ, ինչ մեծ նախատինք է
 ինձի՝ որ եւ ալ իմ մտքս սխալ զա-
 լելով չեմ մեռնիր : Ս' Վարժամ
 կ'ազատեմ քեզի իմ որտի ալ
 շնորհք աւ, որ եւ ալ համբե-
 րութեամբ քու զաւերուց նմանազ
 ըլլամ, ինչպէս դուն քու կակիճ-
 ներովդ իսպելոյն զաւերան հա-
 զարդ եղար :

Ս՛հ, ինչպիսի շարչարանք կոչս Վա-
 րժամ կը կրէր :

Զաւերով սիրար լեցուն, եւ ար-
 ցանքով իր աչքերն .

Իր ճաճուամբ շնորհած՝ ճաճուամբ
 Արդւոյն կը մեռնէր :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Ք Ւ Ւ Ն

Երանելին Յովակիմ Քերթուզման Յիսուսին ու Մարիամայ ջառերանք մեաներս արժանի կ'ընայ :

Մարիամայ ծառայից կրօնքին Երանելին Յովակիմ բարբ կեանքին մէջ Յիսուսին շարշարանքն ըսան ու Մարիամայ ջառերանք մեծ թերմեռանդու թիւն ա՛նկեալէն ետեւ, կը բարձար՝ որ մահուան առանձն ալ ան ջառերանք ճաշակին առնէ : Անոր համար կը փափաքէր նոյն օրը մեռնից, որ օրն որ Տէրն մեր մեռաւ : Հանց եղաւ սա խնդիրքը սարք Առջա Մարիամայ, ու իրեն երեւեալով ըսաւ. «Կատարուաւ եզիր, փազը աւագ ու բարձր օրը պիտի մեռնիս. «Առդիւ ընդ իս իցեա ի գրախափն», : Երանելին Յովակիմ երեսուն ու երեք տարի արբաթ ետակը փանդին մէջ սպրեկէն ետքը, աւագ ու բարձր օրը եկեղեցւոյ մէջ շարշարանաց աւետարանը կարդացաւ առանձն, ան ջառային խօսքը ըսելուն պէս, թէ «Ապք առ իսաշին»

Յիսուսի մայր Եւրուսի, յանկար-
 ծակի սրահն ակջ անանկ սաստիկ
 կսկիծ մը գգաց' որ քիչ մը ետքը
 Յիսուսին անանիսն ալ լսեց Նէ.
 «Կանարհեցաւ յալ գգախ իւր
 աւանդեաց զագին», ինչն ալ իր
 երջանիկ հագին աւանդեց Սարու-
 ծոց ձեռքը: Աս բանիս ամէն ժո-
 զամբարձր զարմացաւ. աւանդի
 անոր սրաց էր զարմանչնիսն' որ ան-
 սիջապէս բարբ եկեղեցին լաւով ա-
 ւանաչ հասով լեցաւ յաւ: Ետքը
 ակծ աւարտախ եւակն աւստաւս որ
 հանդեակով իտեղեցին զերանելին:

Օ Գ Ո Ս Տ Ո Ս

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Ծ Ա Բ Ա Թ

Ի ՈՐ ՀՐԴ ԱՆՈՒԹԻՒՆ ԻԹ .

Մարիամայ սրտին խոցուիչ Բիսուսին
կոչք տիգաւ վերասորուած աւեւնք .

1. Ա՞ վերքը մեծ անխրատութիւն
եղաւ Բիսուսի .
2. Ստասիկ ցաւ եղաւ Կաւսին .
3. Իսխա խորհրդաւոր եղաւ աչ-
խարհքիս հաւար :

1. Ա՞ն վերքը՝ որ Բիսուս աւե-
ղի խոցուիլն ընդ ա՛նեկցաւ , իրեն եւս-
քի վերքը ա իր շարշարանացն ի-
րբեւ կնիքն եղաւ , սրով յայտնի
երեւցաւ Հրէայնեւրան զազանային
կասապութիւնք , փրկչին սիրոյն
առաւելութիւնք , Մարիամայ կրա-
կի՞մնեւրան սասակութիւնք , ա-
մարգկային փրկութեան հրաշայի
խորհուրդք : Բիսուս իր առ վերքը,
ինչպէս Եսայիաննէս Լանարեթիեան
կը խորհրդածէ , մօրք հեւս բաժ-
նեց . իրեն համար անոր բոլոր ան-
խրատութիւնք պահեց , իսկ բոլոր
ցաւք մօրք քաշել առաւ : Մեծ

անիրաւութիւն եղաւ իրեն առ
 խաչը, ու այնչափ մեծ՝ սրչափ որ
 մեծ բարբարոսութիւն եղաւ զի-
 նաւորին խաչած աստնոր: Մեռած
 մարդու մը գէժ անդութ ըլլալը՝
 անգթութիւն չէ, այլ գազանու-
 թիւն է, թող որ նոյն իսկ անա-
 սուններուն մէջէն շատերը մեռած
 մարմնոց վրայ շէն յարձակիր: Բայց
 փրկչին գէժ առ բանը բոլոր ան-
 գութ մարդք աւելով մը անոր կո-
 զը բանալով, իրրեւ թէ անոր մա-
 հաւանք զեռ սիրտերը չէին պա-
 զը շարկած, անանկ որ եթէ կարե-
 լի ըլլար, նորէն կ'ազնին մեռչը-
 նել: Ոսկերեքան կը հաստատէ,
 թէ առ փրաւորելուն նախաափն-
 քը նոյն իսկ խաչի վճռէն ալ ա-
 լելի էր, մանաւանդ թէ մահաբ-
 նէ ետեւ ալ փրկչին նախաափնքը
 կ'աւելցընէր: Աւելի թէ շեանմուա-
 շից եղաւ առ խաչու մը նաեւ ասոր
 համար՝ որ հրիտառս սրիչ կազ-
 մանէ շխաղաւոցա՝ հապա միայն
 սրանէն, որ աշխարհքիս վրայ ա-
 նեցած բոլոր սիրոյն աթոռն էր:

Աւ ինչպէս սուրբ Աստուծոս կ'ը-
 աւ, առ խոցուածքով Քրիստոսի
 սրտէն բախանդակ արիւնը պար-
 պաւեցաւ, որով զքոյնց Տէրն մեր՝
 թէ իր բոլոր սէրը աշխարհքիս
 սուսաւ: Արքայական աւագը չէ թէ
 միայն մեռեալ Յիսուսին սիրար
 սիրուարեց, այլ նաեւ մօրը սիրար,
 որ հան յերկայ էր. անոր համար
 եւերքը անգուժեալ եղաւ սիրուե-
 թելով մի եւ նոյն հարուածով որ-
 դւոյն մարմինը ու մօրը հարցին: Աւ-
 ախ սուրբ եկեղեցին՝ խաչք, մշե-
 քք ու գավերը անգուժեալ շմուս-
 ներ, հասցաւ միայն աւագը. ինչար
 որ աշխի կ'ըսէ սուրբն Իսկրիան-
 սա: Ար պատահե Յովնուպա պատ-
 միչք, թէ Հրեից Աղեքսանդր թա-
 գաւորը մեռնելէն ետքը, երբոր
 երգուեալ ժողովարարը կատարած
 կ'ուղեին գիտէր արժանէն ձգելով
 անիկայ նախաստել, անսանձ որ
 սրբուարի թագուհին երկու պզտի
 դուկներովը սեւապղեաց գերեզ-
 մանին սրայ կա լար. ան ստանն
 զաւանցու թեան շարժելով՝ մե-

ա ելին դէմ ունեցած թշուաճու .
 թիւննեմն մէկ դիւ ձգեցին : Ո՞վ
 ջաւաղին Մարիամ, միայն թեզի
 ոչ ջաւաղ մը, աւ ոչ ալ նկատում
 մը ընող գտնուեցաւ :

2. Ինչո՞ւ փրկիչը Գաւթիթ մար .
 գարեխն բերնափը երկնաւոր Հորդ
 կ'ազաշէ, որ իր հազին ախղէն
 փրկէ . «Փրկեա՛ թ սրայ գանձն իմ» .
 աւերք մեռեալ Քրիստոսին միայն
 կու ընքը կրնար փրատարել . բայց
 ինչպէ՞ս կրնար անոր հազին փրատ-
 արել, թէ որ մարմնի՞ն ելած էր .
 Բայց ո՞չ, մեռեալ Քրիստոսին
 որսին մէջ էր մանաւանդ հազին
 ալ . ինչու որ հան էր Մարիամայ
 հազին, որ սիրայն առաակաւ թեան
 պատճառաւ իրելու թէ իր հազին
 էր : Աւ ինչպէ՞ս կ'երեւայ, Սքան-
 ձի մարդարեւ թիւնը նայեք կը
 հասկըցանէք . «Եւ ընդ թա իսկ
 անձն անցչէ սուր» : Աւ սաթ սուրբն
 բեռնարդաւ կ'ըսէ . Իրաւ զրնէ, ի՞նչ
 երանա հի Մարիամ, թա հազուցդ
 մէջ ալ սուրբ անցաւ, երբոք ան-
 գութ աւերք ախղէն մեռած որ .

դւոյց կողք խոցեց: Անոր հազւոյն
 շնորհարժեց, որ հան շէր. այլ մա-
 նասանդ քա հազիկոյ ազգեց, որ
 հան էր: Արեւն առ վերջին բայտ
 զսար Մարիամ կը կրէր, աչաբ-
 ներէն առ առ արցունք թ ափեյով.
 որն որ սարք Ամբրասիա հազւոյն
 արիւնք կ'անասանէ: Թեւ որ, ինչ-
 պէս կ'ըսէ սարքն Հերանիմաս, ա-
 սեղ մը՝ որ Յիսուսը սիրասարէր՝
 Մարիամայ սրտին սեղ մըն էր,
 հարցա սար սեղ մը աւ անազարժ
 խոցուած մը ինչ վերջ պէտք էր
 ըլլալ անոր հազւոյն: Ա՛հ, Մա-
 րիամ իր գլուխը խաշին կ'ստըն-
 զուցած կեցած սասանք՝ պէտք էր
 որ մեծ յարգութեամբ փրկչին
 կողէն ելած արիւնք ա ջուրք ժող-
 վեր: Սարք Թափմաս ազա ինացին
 կը սկսէ թէ իր ժամանակը սափա-
 րութիւն էր նկարել սարք Ազար
 խաշելութեան ձափ կողմը ձեռքը
 սակի անան մը, որուն մէջ կողէն
 թ ափուած արիւնները յարգանք
 կը ժողուէր: Ա՛յ արիւնացը Մա-
 րիամ, քա որդւոյց սարք արիւնք

անիւր մեզի ալ հոգիներնուս փրկու-
 կուի՛նք Կանուր. քնչու որ, քնչ-
 պէս քու սիրելի ծառայ սուրբ
 Անուշխան կը պիտի, քեզի յանձ-
 նուեցաւ Ախարսին արեւան մասա-
 կարարու թիւնք :

3. Սուրբն Բեռնարգ սա ա՛ն խառ-
 քին փայ՝ “Աւ քնչ քո իսկ անձն
 անոցքէ սուրս, կ’ըսէ՛ ակզբ Մա-
 րիամայ սիրար անցաւ հաւատա-
 ցեալները ազատելու եւ օրհնելու
 համար : Արդ առ ակզին փէրքը
 նախ եւ առաջ ծնաւ Քրիստոսի
 կողմն սուրբ եկեղեցին, քնչպէս որ
 Ազատայ կողմն իր ընկերքը Աւա
 սակզծուեցաւ . առանկ կ’ըսէ Ազե-
 մն հինգերորդ : Արկորդ, քնչ-
 պէս սուրբ Օգոստինոս կը նշանա-
 կէ, ակզբ Քրիստոսին կողք շի-
 րաւորեց՝ հապա բացաւ . եւ խոր-
 հրգարար կ’իմացաւ թէ առ ակզբ
 արքայութեան դուր կը բանայ
 միջնորդութեամբ խորհրդոյ պա-
 տարագին : Արորդ՝ ակզբ Քրիս-
 տոսի կողմն մէջ շնորհաց կենդանի
 աղբիւր մը բացաւ, առկից մարգուս”

Համար չաք աւ արիւն էր բղխե-
 աւաթի սուրբն Ախարիանա կ'ըսե-
 Քու կողմդ, Տէր իմ, ապրիւր
 բղխեց՝ յաւիտեանակամ կենաց ծա-
 րուայնեցուն: Աւ սա բարեբարու-
 թեանց փորձը առնայնեցուն ա-
 ստիճիւր՝ նոյն իսկ փրատարացնե-
 ցաւ, որ սխաշենի էր աւ ըստ պա-
 ստաճանն առտուած աչին արիւնը
 կոչը աշքին փրան զատկեցով՝ մար-
 մնոյն աշքը բացուեցաւ, աւ հոգին
 ալ հաւատով ըստարուեցաւ,
 աւ սա արեւայնեքէն մկրտեցով աւ
 եպիսկոպոս ձեռնաց բուեցով՝ ետքն
 ալ մարտիրոսութեան արժանեա-
 ցաւ: Ասանկ էր գրենն սուրբ Գ.
 Արդիանդային, Պետրոս Աստա-
 ղիս աւ սուրբն իսիգորոս: Աւրեմն,
 սի Մարիամ, խնամարհարար կ'ա-
 զաշեմ գեղի, սն շղիմանարու
 զաւերուդ Համար՝ որ զաւ սրդւոյդ
 կողք խոցուած ստանը զգացիր,
 շնորհք աւ ինծի՝ որ արժանի ըլ-
 լամ ըսանայ առտուած աչին ա-
 րեւակն աւ իրով իմ մեղքերուս
 ազանդու թիւնը, աւ սակն հոգե-

ւոր ու մարտնասոր օրհնութիւն-
ներն ընդունիլ :

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄՆ

Ո՛վ Մարիամ, ահա կատա-
րուեցաւ Սիսիւսն ծերունացն մար-
դարեւութիւնք քու սրագ, ահա
աստիկ փրաւ որուեցար Յիսուսին
կուրծքին մէջ, անազարժ սուրբ
մինչեւ հոգիդ անցաւ : Ո՛հ, սուր
համար որսանց կը ցարժ, ո՛վ
ցաւադին Տիրուհի իմ. ի՛նչ դո-
զումներ անեցար ներակդ, ի՛նչ
հաւառչանքներ քչիք սրակդ. սր-
չափ արցունքներ թափեցիր ա-
չաքներեդ : Այն, Մայր իմ, քու
ցաւերդ սուր մը եղան, «Էստու
քան զսսննայն սուր երկասցրի, որ
անցանէ մինչեւ ցորտամն շնչոյ
եւ սգւոյ,» ինչպէս սուսքեայր կ'ը-
նէ : Գիտեմ, որ մարտնոյ փրքե-
րուն զեդ կրնայ զանտիլ, բայց
հոգւոյ փրքեբուն, ինչպէս որ
քուկինդ է, քու ջերմեամոզնե-
րուդ ցաւակցութեանն ի զաւառ ու-

բիշ ճար շինքնար բլայ: Աստ
 համար, ան Մարիամ, բարս սր-
 անոց եւ ալ քաւ կակիճներուդ
 զաւակից կ'ըլլամ, քեզի հետ մեկ
 ակդ կը արամիմ. կ'ազէի կուրծ-
 քեդ ան սուրբ քաշել հանել, ու
 անով իմ սիրտս սիրտս սրել, որ
 զաւելով մեզ քերուս վրայ լայի ող-
 բայի, սրանք քաւ կակիճներուդ
 պատմաւս եղամ են: Արանի կը
 ինձի, ըսեմ եւ ալ սուրբ թեո-
 ճարգասին հետ, թէ որ սաստիկ
 սուրբով խոցուիրս զգայի:

Մեռեալ Արգին խոցելով՝ անագա-
 րայն ով զեզարդ:

Կ'ազէս մայրն ալ սպաննել. ահա
 սիրտս քաւ բերանդ:

Ո՛հ, շեմ ազներ ալ սայելի, իմ
 Աստուածա մեռաւ արդ:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Կը՝ Մարիամայ պատկերը գիտարի մը
 կ'ուրջ կ'ազատ:

Ա՛փնեմն քաղաքը սուրբ Աս-
 տուածածնայ պղտիկ եկեղեցի մը
 կար: Հեղ մը թշնամիները աւ

քաղաքը շարս դիտաց պաշարած
 քրտալով մեծ նեղութեանն ու
 մասանդի մէջ կը դանուէր: Քա-
 ղաքացիները սարք կուսին մարտ-
 ցին, ու անոք սպնութիւնը կը
 խնդրէին: Եստե իր մէկ պատկերը
 առին տարին ու մեծ յարգա-
 թեանք քաղքին դրան մտաց գրին:
 Աւ իրենաց զհնու սրնե թէն մէկը պատ-
 կերին եստե ք պահաքան լով, ան-
 կից թ շնամբիտերան մտաց նեա կը
 նեակը ու շատ մարդ կը մեռցը-
 նէր: Բացց թ շնամբ զհնուսք մը սո-
 քանս խնամալով, նեափն գէմ կաց-
 նեցաւ, ու քարկա թեանք մը հայ-
 հայելով սկսաւ քակ: Անխաւ-
 մարդ, սիջ հիմաց պիտի մեռնիս:
 Մարխանաց պատկերը քեզ շիկր-
 նար խարքակ, թեպէս եւ անոք
 քա՛մը ապուսինէր ես: Ան ստե՛ն
 սոք ելաւ սարք Աստուածածին,
 ու նեաածնեքուն գէմ գնելով
 նեակը իր մտաց սուս, ու ան
 քաղքին զհնուսքին կեանքը ազա-
 տեց, սրն սք շուս մը նոյն նեակ-
 քուն մէկն առաւ, ու ան անօրէն

գինուորք հստե մեռցայ : Թշնամի-
 ներք առ բաներ աեմեկբայ կա գար-
 ձան գային : ա կոյս Գարիանայ
 պատկերք իր քաղաքք պարտա-
 նեց : Այսպիսի հարչարի առա-
 ւաթ կնեկ կարք քաղաքայիք մեծ
 յարգու թեւանք ա հանդեւանք առ-
 բին նայն պատկերք իր աեղք գրին :

ԵՐԿՐՈՐԴ ԸԱՅԱԹ

ԻՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ Լ.

Արդոյ նեապք գիրաւորուած Մարիա-
նայ մահը.

1. Արաւորուած բնական սիրով՝
Յիսուսին իրելու իր զանկին հա-
մար.
2. Գերբնական սիրով՝ Յիսուսին ի-
րելու իր Աստուծոյն համար.
3. Ասանկին սիրով՝ աշխարհքիս
համար:

1. **ՄՆԵՐՆԱԲ** սկզբնականն ան-
զայ ու անոր պատիւններէն ազատ
բլլալով՝ ինչպէս որ առանց ցաւի
ծնու, անանկ ալ առանց ցաւի
մեռաւ. ըստ նմանութեան Քիւ-
նիկ հաւան իր կեանքս սիրոյ բա-
ցերանն մէջ փախձանեցաւ: Արա-
նու հիւղոյս, կ'ըսէ մեծն Արեւրա,
սիրոյն զօրութեանքս առանց ցա-
ւի մեռաւ: Աւրեմն Մարիանայ
համար սերը մահուան հաւասար
զօրաւոր եղաւ, սրովհետեւ սիրոյն
սիրոյն սաստկութենէ մեռաւ:
Նախ եւ առաջ սաստիկ զօրաւոր
եղաւ. որդւոյն փրոյց ունեցած բնա-
կան սերը. ինչու որ անոր մահու բ-

նէ ա. համբարձմանէ ետքը կոչուր
 շարունակ բարբարոս թաղձանքով
 անոր տեսախճեանը կը ջանկար.
 եւ առ փառփայրը շեռտարուելուն՝
 միշտ ան տեղերուն մօտ կը կե-
 նար, որ սր իր սրգին շարշարուե-
 ջաւ. աւ միշտ նոյն տեղումները
 պարտելով՝ թէպէտ եւ իր սիրե-
 լոցն երեսը չէր տեսներ, բայց ա-
 նով իր սիրտը կը մխիթարէր: Աս
 կերպով շատ ստան հասարակէն
 աւ լաթնէ ետքը ի փախձանի գինըր
 մխիթարելու համար Տէրն մեր
 հրեշտակ մը խաւթոյ, ինչպէս
 Մեծափրատանէս աւ Արկեփորս
 կը գրեն, որ անոր աւեախ թե-
 րաւ, թէ քիչ ստաննէն իր Յի-
 սուս սրգւոցն հետ երկինքը պիտի
 ըլլայ: Բայց ինչ. առ նոր աւե-
 ախըր Մարիամայ սրտին թաղձանք-
 ները աւեցուց շուտով երկինք
 երթալու. աւ այնպէս փառեց ե-
 րաններուն մէջ ան գեղեցիկ սիրոյ
 ջերմութիւնը, որ գինըր ետքի
 հոգեփայրութեան հասցուց: Այլ
 Մարիամ, առ անդամ՝ ընդի պէտք

չէ զսուսկիցի, այլ նախանձից զու
 երջանիկ հազեփարքու թեանոց ա-
 ջանեկացի մահաւանդ հարսնար:

2. Թեպէտ եւ Մարիամայ
 սիրար՝ Եհուս սին իրբու իր սրգւոյն
 վրայ ա՛նեցած ընտկան սիրոյն ա-
 ժէն սիրաւորուեցաւ, սակայն ա-
 նոր՝ իրբու իր Ասաւածոյն վրայ ա-
 նեցած դերընտկան սիրոյն սասա-
 կաւ թեւոր իր սիրար խիստ եւեռք
 սիրաւորեց: Աս սերք իրբու
 րոց մը սիշա իր երթալու տեղը
 կը դիտէր, ա Մարիամ՝ անեկաց
 սրտին մէջ բա՛նաւ թեամբ պահե-
 լալ ջանալով շափէ աւելի կը սասն-
 ջուէր: Այլ չէր կրնար երկայն ա-
 տեն իր Ասաւած մէ հեռու ապրիլ.
 աւտի գիշեր ջարեկ աբիշ բան
 չէր ընէր՝ եթէ ոչ նոյն Ասաւածոյ
 առջին հաւառչել ա հեծել, ա
 երգոց կաթագին հարսին հեռ
 լուել. «Հաստատուեցէք զիս իւզով
 զի խանդակաթեւ եւ՛ ես սիրով»:
 Ով հրեշտակներ, լուք իմ սիրե-
 լոյս՝ որ աւելի բորբոքած սիրոյս
 իրեն կը հաւառչեմ, բան թէ

ցաւերուս աստեֆանքներէն. աւելի
 սիրոյս վերջերէն զսու թէ ասա-
 աիկ սկարս թե՛նէս կը հաշիմ
 կը մաշիմ. ինք գիտէ թէ հասա-
 շանքներուս ըլլալու մարր: Մա-
 րիամայ աս սիրոյ հե՛ծ ա թէ ինք ան
 աստեֆանի հասաւ՝ որ Տէրը ի
 գու թէ շարժելով՝ մե՛ծ բազմու-
 թե՛ամք հրեշտակներու երկինքէն
 իջաւ՝ անձամբ իր ամենասիրելի
 Մորը հոգին ասնելու համար,
 ինչպէ՛ս կ'ըսէ Գամսակային: Ահ
 հազար ու բիւր անգամ երջանիկ
 ես, սի Մարիամ. ի՛նչ ջանկարի
 մահեղան զու մահոյ. որովհետեւ
 Աստուծոյ սիրոյն համար ու զու
 որդւոյդ Յիսուսի աշաղբ առջեւը
 մեռար: Օգնէ ինձի ալ, որ մա-
 հաւանս ասե՛նք զու որդւոյդ
 շնորհքները ու զուկին հոգ
 պաշտպանութիւնդ վայելեմ:

3. Աիկեփարոս կը պարտեմ, որ
 Յովհաննէն երուսաղեմայ հայրա-
 պետը Մարկիանոս կայսեր դրած
 թղթին մէջ կը վկայե՛ թէ եկե-
 ղեցւոյ մէջ հին ասանդութիւն է,

որ Մարիամնայ մահաւանդ մտն՝ Առաւելոց անօրինելիքն՝ աշխարհքիս շարս գին զբաւած բարս ասաքեալները հաւշքով մը եկան ժողովեցան երջանիկ Առաքին քաղցր հոգեվարքս թեւանք ներկայ գրաւուելու : Կանա ասաքեալոց հետ մեկտեղ հան գանուելան Գիանէսիս Արիստարգացին, Տիմոթէոս և Զուէթէոս. ու ասկէնք միասեղ աշխարհներէն գտան արցունք թափելով իրենց հասարակաց Մայրը կորսուցընելուն համար շէին կրօնար միտիթարախ : Ինչպէս Մարիամ ասկէնելին մահաւան զաւ մը շէր խնամար, բայց եւ այնպէս իրեն համար այնչափ լացաղները տեսնելով սիրար շէր գիտանար : Այնչափ մեծ էր տրամաւթիւնք, որչափ որ մեծ էր զաւաղներուն վրայ աւելցած սէրը : Աւասանկ Առաւելոց ու աշխարհքիս սիրոյն նեւերովքը վերաւորաւած աննման մարտիրոսութեանք մը Առաւելոց ձեռքը ասանդեց իր երջանիկ ու մարտիր հոգին : Ինչպէս որ ասա-

պանակի ախարին Սարգսնին հրա-
 մանաւք Նրա սաղեմաց աւանարք
 բերաւ յաւ ու տեղաւ որաւ յաւ
 քահանայից ու զեւտայցոց եր-
 գերոսիք, առանկ ալ խորհրդաւ որ
 առաքանակք՝ Մարիամաց մարմնիք
 առաքեալներք ու սերնուն զիսց
 առած գերեզմանոք բերին, որ մտա
 էր գեթ սեւանիին, ու հան թա-
 ղեցին, ուր եւ երկք որ միտքնակ
 հրեշտակներէն երգով պատուե-
 յաւ: Իսկ երկք որէն ետքք երրոր
 գերեզմանոք բացին՝ այն անարատ
 մարմնիք հան շղտան, բացց միայն
 անոր հանդերձք տեսան անաշ
 հասերաւ ու լաւաց մէջ: Աւ յեւ
 ժամանակաց՝ ինչպէս որ Ղիկե-
 վարաւ կը գրե, գշիւոյն Հեղինե
 նոյն տեղք ի պատիւ սարք կառին
 մեծ աշէն եկեղեցի մը շինեց: Սի
 Մարիամ, ինտար որ գուն առանկ
 երջանիկ մահ մը ունեցար, Առ-
 տաւ ծոց սիրոյն առաակաթ ե՛նե մա-
 շեթով ու մարդաւս զիսց ունեցած
 զաւակցաթ եւանդ սիրոյն հաշե-
 լով, անանկ ալ կ'աղաչեմ՝ շնորհք

առ ինձի, որ ես այլ միշտ առ-
 առաւած սիրտ թեանն ետեւէ ըլլա-
 լով ու ընկերներս սիրելով բարի
 մտնուածք մեռնիմ :

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄԵ

Ինչ երջանիկ մահ կըլաւ ինձ
 մահդ, սիլ Մարտիան, ինչ երա-
 նելի մահ. սիրոյ մարտիրոս կըլար,
 առաւած այն սիրոյն նեւերով
 սիրտս սրտ կըլար. անոր համար ինձ
 մեռնելդ ամեն կեանքէն երջանիկ
 կըլաւ ու սիրոյնն մէկ անմահ կե-
 նաց բարձր ասի մի վրայ, որն
 որ Աստուծոյ ասի ամեն կարք ար-
 քայու թեանն մէջ ունիս : Մեծ ա-
 պէս կ'արտախանուամ թեղի կըլած
 շնորհքներս, թեղի սրտած փառ-
 քերս, ու խոնարհարար կ'աղա-
 շեմ թեղի սրտանոց, որ թմ ին-
 քայեաց սիրտս այլ ինձ սիրոյն
 խոցելուս սիրտս սրտ, սրտէս զի
 աշխարհային սիրոյ ու ամեն բանե-
 րան համար մեռնիմ, ու ինձ Աս-
 տուծոյ կենդանի ըլլամ հաս ու
 անդիս աշխարհք :

Բու ահագին մանգաղդ՝ ույ մահ,
երբէք գախ չունիմ:

Միայն սերը իր ներսով կը խոցէ
սիրտս սասանկացին:

Եւ այնպէս մը կը խոցէ՝ որ սիրտ
կ'ապրիմ կը մեռնիմ:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Ք Ւ Ւ Ն

Երանելին Յ-գնիմ Բիք-բո-միմ զաւարին
Մարն մանուս որ յարհ-քնէր կ'ընդունի՝ ա-
նոր զաւերան սասանին ընթանանց ուսիմ ին
ունենայուն համար:

Աննասարք զաւարին կուսին
Ղերակն անդ ներսն մէջ երեւելի ե-
զաւ երանելին Յովակիմ Բիք-բո-
լակիմի, Մարիամայ մշտնարիտ մա-
նան: Իր ազայութենէ սկսած ա-
մէն որ երեք անգամ այցելութիւն
կ'ընէր իրենց մաս եկեղեցւոյ մը
մէջ Յիսուսին խաչելութեանը,
ուր խաչին տակը զաւարին Մայրն
ալ կեցած էր: Ըստաթ օրերը ի
պատիւ զաւոյ Մարիամու ամենե-
ւին բուն մը շէք ուտեր. կէս գիշե-
րէն կ'երէր ազօթելու ու զաւա-
րին կուսին կսկիծները մտածելու.
Եւ սա բուն շատ մեծ Ղերակն ան-
գութեանը կը կատարէր: Տես
Տիմոկ ասոր փոխարէն սարք կոչար

քննչ քրտա : Անդամ՝ մը սուրբ Աս-
 տուած անձնայ փերափոխման օրը
 սուրբ պատարագի ծառայած ա-
 տենը երբոր —կ+ կէրկ+ին ձեռքը
 վառած մտ՝ մը բաներ էր՝ յան-
 կարծ աղի մարեցաւ քնկաւ խորա-
 նին առջին . բայց մտը առանց մէ-
 կը բաներու շիտակ կեցաւ , ու
 բուն վրայ ամեն հին դանուպները
 զարմացաւ : Ասով յայտնի եղաւ՝
 որ Յովակիմին սիրաբ ամեն իմիր
 Մարիամայ սիրովը վառուած ու
 հաստատ կը կենար : Եւ երբոր աս
 երանելին մեռնելու մօտ էր՝ ան-
 սաւ սուրբ Աջար՝ որ խնամով երե-
 սով իրեն առջին երկու թագ-
 գրաւ : մէկը բոլորովին կրակի պէս
 յակինթ (եագաթ) քարերով
 զարդարուած , մէկայը ազուօր
 մարգարիտներով , ու բաւաւ : Աս-
 ջինը կաւ սառ՝ քեզի՝ իբրեւ մար-
 սիրոսի իմ ջանքուս վրայ անե-
 ցած կակիթներուդ համար . եր-
 կրորդը իբրեւ կաւի՝ քու մարբու-
 թեանդ համար , որ ուխտիս մին-
 շեւ ետքը անարատ պահեցիր :

Ե Ր Ր Ո Ր Դ Ծ Ա Ր Ա Թ

Ի ՈՐ ՀՐԻԱՆՈՒԹԻՒՆ ԼԱ.

Մարտանայ կեփիծը Յիսուսը խաչին վար առնուած առեկը.

1. Խաչին վրային դառնորը հաճուած առեկը.
2. Յիսուսը իր դերիւք տրուած առեկը.
3. Սուրբ կառուով պատուած առեկը:

1. Լ՛ԱԸ փրկիչը խաչին վրայ մեռաւ. ապիսի աւ բարեպաշտ Յովսէփ Արեւմտի աչին՝ որ մինչեւ նայն առեկը Տեառն մերայ ընտարեալ աշակերանն աւ հեռեւայն իր, աներկիւզութեամբ պիտաւանէն խնայեց, աւ անոր կնիկներ նպաստաւ իջ առաւ Յիսուսին մեռած մարմինը թաղելու համար: Մեռաւ փրատան կը կարծէ՝ թէ Յովսէփ Մարտանայ խաչին շարժեցաւ, որ եւ եւելոք վրայ առլով իրեն ազաչեց այդ սիրոյ գործը կատարել: Իսկ սուրբ Նայիփանն կ'ըսէ՝ թէ Մարտան խաչին առեկը մեռածի պէս գեափնը ինկած մեռլով, Յովսէփ Քրիստոսի սուրբ

մարմինը ընդամենըս համար Պի-
 դատասին անունի մը հասկըցուց
 թէ գաւկիսն հետ մեկանոց մայրն
 ալ մեռած ըլլայ . ուստի ուրիշ
 բան պէտք չէ . բայց եթէ երկուքն
 ալ մեկանոց թաղել : Արդ Յով-
 աէֆի Ղեկողեմասին հետ մեկանոց
 գացին , իրենց ձեռքք գամերը
 հանեցին , որ խաչին վրայէն հրի-
 տասի մարմինը կարող ըլլան իջե-
 ցնել ' բայց Արուսազեմի անձ իւ-
 բազմու թեան աչքին առջին . թէ-
 պէտ եւ Ղեւտացուց օրէնքը ինչ
 եւ իցի մեռելի գալչիք կարգելէր
 իբրեւ պիղծ բան մը , մանաւանդ
 խաչուած մարդու մը գալչիք , որն
 որ երկրորդ օրինաց գրքին խօսքե-
 բան նայելով ' Աստուծակ ու աշ-
 խարհքէ անձիծեալ կը համարուի .
 «Անձիծեալ Աստուծոյ է ամե-
 նայն' որ կախիցի գիւղացու» : Բայց
 ան կրնայ պատմել Մարիամնայ
 սորն իր սուրբ գաւակը խաչէն վար
 առած ասեմնմին . կը տեսնէր մէյ
 մը ձեռուքները վար կախուած ,
 մէյ մը ամենասուրբ գլուխը մինչեւ

կուրծքին վրայ ծռած. ու մէյ մը
բարբառ մարմինը ուրիշներուն ձեռքը
թողուած ձգուած: Ի՛հ, սրգեանկ,
սրգեանկ, պէտք էր ըսել, ի՞նչպէս
ասանկ հիւժած ու վերքերով ան-
ճանաչելի եղած քեզ կը տես-
նեմ: Ա՛յ, ինձի պէս մօր՝ որ քու
մահուանէ՞ղ ետքը դեռ կենդանի
մնայու կը ստիպուիմ:

2. Ա՛նն անգամնն տուելի ար-
ցունք թափելու պարտաւրեցաւ
Մարիամ՝ երբոր Եսփեփ ու Նի-
կողեմա խաչէն վար անուած
զաւկին մարմինը անոր գրկին վրայ
դրին: Հոս կրճանք ըսել՝ թէ Եփ-
սուս մէկ խաչէն մէկայ խաչը ան-
ցաւ. այսինքն՝ Մարիամնայ գրկին
վրայ, որ կակիծներու ու սառաւ-
պանայ կենդանի խաչ մըն էր:
Յիրաւի Յիսուսին ասանկ իր մօրը
գիրկը արախը՝ ջաւարին Վուսին
մեծ շնորհք եղաւ, բայց միան-
գամայն անպարտմելի կակիծ ալ
պատճառեց, մանաւանդ որ այն
պաշտած մարմինը կուրծքին վրայ
դրած՝ անոր վաթ առած տաներ

կրկին կրկի՞ծ ունեցաւ . այսինքն
 անոր ներկայութեան ու բացա-
 կայութեան համար : Բացակայու-
 թեան համար , արտհետեա Յի-
 սուսին հարկն հան շէր , անոր ձայ-
 նը շէր լսեր , անոր աղէիս վար-
 ճանքը շէր տեսներ . իսկ ներկայու-
 թեանը համար աւելի եւս , ինչու
 որ վրայի այնչափ ստեղծի վերջե-
 րը , այնչափ արխանայից պատա-
 սաւածները ու այնչափ խոցերը կը
 տեսներ : Այս տեսներ փշերը , որ
 անոր սարք գլուխը բոլոր ծակած
 էին . մէջ , անգուն թփեր , կ'ըսէր ,
 հիմակ ալ ստաւաւած ային արխանն
 արգեւոյ կշտացանք . կատար տակ ու
 արխանայից մարմնայն կը նայէր , ու
 ինքն ալ նայնը կ'ըսէր , որն որ Յա-
 կար իր Յովակիս արգւոյն համար ը-
 սաւ . "Գաղան շար եկեր գորգի
 իմ " : Աւարի ինչպէս որ սարք Օ-
 գաստինա կ'ըսէ , սկսաւ բոլոր սր-
 ամոց փոփոքրով շրթ ունքներ
 հարար անգամ պարզնել , ու ար-
 ցունքով լուսնուայ երեսը , ձե-
 սաւրները ու բոլոր արխանայից

մարմինը : Մանուսանդ թէ՛, ըստ
 բարեպաշտ կարծեաց սրբոյն Գեր-
 մանասի, Մարիամ արիւն արցունք
 թափեց Քրիստոսի մարմնոյն վրայ,
 ու Քրիստոս անոր փոխարէն իր
 վերջերէն արիւն թափեց Մարիա-
 մայ երեսին վրայ : Այնչափ կակիծ-
 ներու ու այնչափ արիւններու մէջ
 Մարիամ սինակ մէկ բան կը բազ-
 մար, այսինքն՝ ինքն ալ իր մեռած
 զուկին հետ գրկախառն մեռնիլ :
 Ահ, ինչպէս սիրելի էր, կըսե-
 սաւրբ Բանասէնդուրս ամենաուսրբ
 կուսին բերնէն, եթէ կարելի ըլ-
 լար ինծի խաչուած սրբւոյն սիրոյն
 մեռնիլ : Բացց առ բանք Մարիա-
 մայ շահնդիպեցաւ. ինչու որ նա-
 խափնամու թիւնք զինքը արիչ
 կակիծներու պահէց :

3. Մարիամ իր ջաները ազ-
 րիւրի նման արցունքով անոսե-
 լէն, ու իր սերը Յիսուսին մարմի-
 նը խանդակաթի պազներով յազե-
 ցնելէն ետեւ, կը սկսի բարեպաշ-
 տութեամբ մը անիկայ գերեզման
 գնելու պատրաստութիւն անանել :

Աստուծոյն է մը փառշ պատկը գլխուն
 էր հաճել, աշուքները էր գոցել, վեր-
 քերտան վրայէն արիւնները էր սր-
 բել, ու սառնները վայելքապէս
 էր շիտկել կտաւով պատելու հա-
 մար: Բայց ինչպէս որ նոյն Մա-
 րիամ սրբուհի Արիճիտային յայտ-
 նեց, միայն մէկ բան որչափ ալ
 աշխատեցաւ նէ՛ չկրցաւ բնել - այս-
 ինքն՝ կարող չեղաւ Յիսուսին
 բացաւած բազուկները ծակել ու
 միացընել: Տէրն մեր ուղեց սասմ
 ջուցընել՝ որ միշտ թեւերը բա-
 ցած է գարձի եկող մեղաւորները
 բնդուելու համար: Արդ՝ Մարի-
 ամ իր սիրահանն որդւոյն մարմինը
 կրցածին չափ կտաւով պատեց:
 Բայց իր աշուքները երկու յարգ
 արցունքի աղբիւրի էր նսնակին:
 Ահ խեղճ Մայր, բոլոր երկրիս
 վրայ բան մը չեմ կրնար գտնել
 որ քու ջաներուդ նմանի: «Չի նշ
 նմանու թիւն նմանեցուցից գլխդ
 գուսար Արաւսաղեմի, մի միս-
 թաքեացէ գլխդ արիւրդ գուսար
 Սիւնի. դի ծանրացաւ բաժակի

բեկեման քոյս: Չեմ կրնար, ջա-
 ւազինե կոյս, քեզ անանկ անվար-
 թար սպրերաւ մէջ թաղուչ աւ թմ
 կարեկցաւ թեան արցաւնքաւս քե-
 ղի բնկեր շքլալ: Լաւոյս, սի
 զթամ կոյս, քու ջաւերաւ զ մա-
 նակից քրէ թմ սիրաւ ալ, սրպէս
 զի թնար սր պէտք է նե մեզ քե-
 ռաւ սրայ կարեմամ գլխալ: Կրա-
 նի թէ, կ'ըսեմ սաքք Բեռնարգո-
 սին հեա, անանկ հաստատեալ
 մեար ան քու ջաւ զ թմ սրախ մէջ,
 թնչպէս սր քու սրախ մէջ էր:

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄԵ

Ար անանկ գլխալ, սի Մա-
 թիամ, սր մեամ սրգիզ գիբիզ
 աւամ նաւեր ես, աւ բոյսր կեան-
 քիզ մէջ նշմարիս մարտիրոս մը
 կը համարիմ գլխալ, սր մարտիրո-
 սական գործիք գ միշտ քեզի հեա
 անկիր. թնչաւ սր քեզ աննջելու
 համար սաքք պէտք չէին, սի
 միայն խաչեալ Լատուամ մը: Ո՛հ,
 թնչպէս սր սաքք Լաւրեմարիս
 Յաւաստեան կ'ըսէր, քու սիրալ

կենդանի հասցելի մին էր, որուն
 մէջ հիսուսին մահուան տանջանք-
 ներքը կը տեսնուէին: «Մեռեալ
 Գրիստոսի հասցելի էր սիրա կուսին»,
 Անոր բարբ փերքերը քաւ որսից
 մէջ մէկ տարեր էին. եւ իրաւունք
 ունէիր ըսելու. «Չի նեայք քո
 հարան յիս»,: Մանուանդ թէ ա-
 նոր ամէն մէկ փերքը քաւ որսից
 մէջ հազարաւոր փերքեր կը բա-
 նար: Ո՛վ ցաւագին Մայր, ինչ-
 պէս որ տարբէր Լերանիմա Գրիստո-
 սի համար կ'ըսէր, թէ աղբիւր
 կնքեալ է երկնաւոր Լորբ գիւղը.
 Եղջնակա ալ հայրական շնորհաց
 աղբիւրը քաւ մայրական գիւղից
 է: Անոր համար խնամահարար կ'ա-
 զաշեմ քեզի, մեռած որդիէց
 ինծի համար բարի մահուան ու
 երջանիկ յաւիտենականութեան
 շնորհքը ընդունէ:

Ինչու, ո՛վ մահ, մահ տնդաթ, ին-
 յու գիտած ես ինծի.

Ինչու համար կ'աւգես որ Որդին Առ-
 աուած մի մեռնի.

Եւ ես ապրիմ ու կրեմ, ապրիմ կե-
 նայ ցաւաթի:

ՊԸՏԿՈՒԹՅՈՒՆ

Մեծ մեղացիք մը շուտօքն Մարտիանոյ ու
Եփեսոսին պատկերին առջին լարով կը մեռնի :

Ար պատմուի շարագարծ մար-
դուքը համար, որ ձեռքաքի իր
հայրը ու մէկ եղբայրը ուղաննելէն
ետելու՝ առաւանդային ու մարդ-
կային արդարութեան հարած եւ ալ
ահա գալու մէջ կ'ապրէր : Բայց
մեծ պահքի մէջ որ մը եկեղեցի
մը մտաւ, ուր Աստուծոյ ողորմու-
թեամբ վրայ քարոզ կը արուէր .
ու քարոզիչը երկայն քարակ կը
հասկըցունէր ժողովրդեան Ազն-
կիելին առ խօսքը . «Ի գառնուլ
անօրինին յանօրե՛նաթեանէ իւրակ
զոր արար, կելով կեցցի եւ մի
մեռցի» : Առ խօսքերը խորանկ
մտազրութեամբ լսելէն ետքը սիր-
ալ անանկ շարժեցաւ՝ որ շուտ մը
գնաց խոստովանահօր մը առջին
ինկաւ ու լարով մեղքերը աղէկ
մը խոստովանեցաւ : Խահեմ խոս-
տովանահայրը անոր արձակում
առաւ ու միանգամայն պատախ-
րեց՝ որ խորանին առջին երթայ՝

աբ որ զաւարդին Մայրք մեռած
 Յիսուսը գիրկը առած էր, ու հան
 նորէն արցունքով Յիսուսէն ու
 սուրբ Աստուածածնէն սղարմա-
 թիւն խնդրէ: Ըսածը կատարեց,
 ու անանկ մեծ զաւով սրտի զըզ-
 ջում ըրաւ՝ որ սիրտը ճախտեցաւ,
 ու հան խորանիւն առջին անմիջա-
 պէս ինկաւ մեռաւ: Երկրորդ օրը
 քահանայն առ մեռնողին հոգ-
 ւոյն համար ժողովրդեան աղօթք
 կ'ապրուցրէ: Եւ նոյն առեւորք եկե-
 ղեցին ճերմակ աղանձի մը կը
 մանկ բերանը թողնուով մը, ու քիչ
 մը շարս գին պարտելէն ետքը՝
 բերնի եղած թուղթը քահանային
 առջին կը ձգէ: Քահանայն կը
 կարգաց թուղթը, սրուն մէջ ա-
 սանկ գրուած էր. «Մեռնողին
 հոգին իր մարմնոյն ելածին պէս՝
 հեռուակները առին երկինք սա-
 բին, ու դուն նորէն Աստուծոյ
 անհուն սղարմաթեանը վրայ քա-
 ընդ սուր:»

ՉՈՐՐՈՐԴ ԾԱՌԱԹ

ԻՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ ԼՔ.

Մարտանայ հեծաթիւնը Յիսուսը թաղուած ասեմը.

1. Գերեզման տարուած ասեմը.

2. Գերեզման դրուած ասեմը.

3. Գերեզմանը դոցուած ասեմը:

1. ՀԱՐԱՆՔ Երեմիայի անցին, ինչպէս ըսինք, մեծ համարձակութեամբ Միզաւտակէն Յիսուսը թաղելու հրահանու աղեց, ասեմեւին հոգը չըբարտ՝ թէ ասով գրիտարտի կողմնակից կ'երեւար աւ Հրեից շարակամութիւնը աթ շնամութիւնը կը դրդուէր. "Համարձակեցաւ եմուս առ Միզաւտաւ. եւ ինչքեաց զմարմինն Յիսուսի,": Հրահանն աւածին պէս՝ յառաջաբնէ պատանքի համար գնած անցիւ կտար մեկտեղ անեցով աւ Ղիկոզեմա ալ առաս զմուսս աւ հարաւ անեցով եկան յառաջ առ Տիրամարտն աւ անար հեա Գողգոթի ա զանցին, աթ Յիսուսին մարմինը անուշ հոտերով ինկարկելն եարր՝ այն անցիւ

ա մարտի կտաւով պատեցին ,
 ա սգաւսը յազարկաւորս թեանք
 խեղճ Մորր, սարք Յովհաննեսին
 ա Մարիամ Մազզազենացոյն
 Հեա գերեզմանք տարին : Արնանք
 բոկ՝ որ առանկ սգաւսը յազար-
 կաւորս թեան երկնից հրեշտակ-
 ներն ալ գաւն արցունքով բն-
 կերացան : Մարիամ առ յազար-
 կաւորս թեան առեն մասնաւսր
 զաւ մը զգաց առ առանձին կեր-
 պով արցունք թափեց , ինչաւ որ
 կը յիշէր՝ թէ առ վերջին վայր-
 կեաններն են , սրնոց մէջ իր սի-
 բական զաւակը Յիսուս կը տեսնէ :
 Ո՛հ Մարիամ Մարիամ , այնչափ
 արգար է քաւ զաւր , որ շեմ հա-
 մարձակիր քաւ արցունքդ արգե-
 լել բոկով . Մարիամ մի լար . «Մի
 լար կին գաւ» , միայն կ'ազաշեմ
 քեզի , քաւ կին արցունքներէդ կա-
 թիլ մը տուր հազուցս ալ՝ որ թմ
 ծանր մեղքերուս վրայ լամ ա
 թաղաթիւն գանձեմ :

2. Հայտնի էրեմիայի մասին Գազ-
 գոթ աթի քով պարտեղ մը ա-

նէր, որ իրեն համար գերեզման
 մը շինել ստամ էր՝ ժայռի մը
 մէջ փորուած՝ Լքեից ստորու-
 թեանը համեմատ, որոնք քաղքին
 պատերէն դուրս պարտէղներու
 մէջ իրենց մեռելները կը թաղէին :
 Արդ Յովակիմ Յիսուսին մեռած
 մարմնը ասանկ նոր գերեզմանի
 մէջ բերաւ թաղեց, որ ինչպէս
 սուրբ Յովհաննէս կ'ըսէ. «Աչ ոք
 երբէք էր եղեալ,» : Արտօ՛հեան է
 ինչպէս որ Մարիամայ արդանդին
 մէջ միայն ինքն Յիսուս յղացաւ .
 անանկ ալ գերեզմանին մէջ թա-
 զուողը միայն ինքը եղաւ, ինչպէս
 սուրբ Օգոստինոս կ'ըսէ. ինչպէս
 Մարիամայ կուսին արդանդը ոչ
 անկէ յառաջ եւ ոչ ալ անկից
 ետքը մէկը յղացած էր. անանկ
 ալ սա գերեզմանին մէջ ոչ ան-
 կից յառաջ եւ ոչ անկից ետքը
 մէկը թաղուեցաւ : Սուրբ Աս-
 տուած ամայրը իր արգելոյն թաղ-
 մանը ներկայ ըլլալով, կը բազմար
 ինքն ալ անոր հետ մեկտեղ թա-
 զուիլ . ինչպէս կ'ըսէ սուրբ Փաղ-

կենտրոն: Բայց որովհետեւ աս
բանք ձեռքը չէր, անոր համար
թաղեց, քննարկեա սուրբ Հերակլի-
մոս կը խօսի, բայց իր սէրը Յի-
սուսին գերեզմանին մէջ: Ո՛վ ցա-
ւարկին Մարիամ, կարծեմ թէ
հիմայ մեռած մարմին մին եւս ա-
սանց հոգւոյ, որ էր Յիսուս, ու
նաեւ գուն ալ սրտովը բարբառին
թաղուեցար, որ որ Յիսուս թա-
ղուած էր մարմնով: Գուն իսկ
յայտնեցիր սրբուհի Արիմիաային
բանով, թէ սոցոյդ կ'ըսեմ, երբ-
որ իմ սրտիս թաղուեցաւ նէ,
իրեւ երկու մարմին մէկ գերեզ-
մանի մէջ գրուեցանք:

3. Բարեպաշտ հանդեսով մը
Յիսուս գերեզմանը գրուեցաւ:
որուն առջեւի գին կամ գուսը
որ գէպ արեւելք կը նայէր՝ մեծ
քարով մը գոցեցին, քննարկեա բե-
ղաւ կը գրէ: Հոս Մարիամայ առն
կակի՞մ ներսն ու գլաներուն շարիք
լեցուեցաւ: Մարիամ, կ'ըսէ սուրբն
Բեռնարդոս, տեսաւ ան քարը գրու-
կել՝ որն որ գերեզմանը կը գոցէր:

բիւր անգամ պարգնել եւ անոր
 վրայ առաւ արցունք թափել .
 ու կարծես թէ կ'ազէր որտա՛յն
 որդւոյն գերեզմանը թաղուիլ : Աս
 աւթի մէջ Մարիամայ հեծու
 թիւնները աքիջ անգամներէն
 քիչ չէին , որովհետեւ հիմակ ա
 սանց միօրթարութեան ջառ կը
 զգար . ինչու որ Յիսուսին շար
 շարանքներուն խաչուելուն ու մա
 հուանք առնն՝ անոր ներկայու
 թիւնա՛յն գիւր կը գանձը . բայց
 հիմակ որ Յիսուս գերեզմանին
 մէջն է , ո՛ր զինքը առններու յոյս
 չունէր : Ա՛հ , Մարիամ , հիմա կ'ա
 դաշեմ քեզի , իմ քարացեալ
 սիրտս այ կակըզգար , որպէս զի
 միշտ հաւատարիմ ընկեր ըլլամ
 ցաւերուդ :

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՍԵ

Ինծի կ'երեւայ , ո՛ր Մարիամ ,
 որ որդւոյդ թաղուիլը քու շքի
 մանալու ցաւերուդ ետքինը եղաւ :
 Թէ որ Յիսուսին սիրտը Ղազարս

սին մահաւան տակնն այնչափ ե-
 լաւ՝ որ անոր գերեզմանին վրայ
 բացաւ. «Աստուածաց Ախաւս,
 ինչու որ իր բարեկամն էր. հաւցա
 ինչ մեծ կսկիծ, ու ինչ գառն
 ջառ պիտի բլաց քակիեզ՝ մէկ
 հատիկ սրգւոյց ու Աստուծոյց
 գերեզմանին վրայ: Ասիկայ միայն
 մտածելք՝ միայքս կք միժընցրնէ ու
 սիրտս տակն ու վրայ կ'ընէ: Ո՛վ
 Ազգս ջառագին, իմ սրտիս ալ կա-
 տարեալ դղիման ջառ ու արցունք
 մը տուր՝ որ քեզի միտիմ սրունք
 բլամ, քեզի հետ մէկտեղ լամ,
 քեզի հետ մէկտեղ սուրբ գերեզ-
 մանին վրայ իյնամ, որ ետքն ալ
 ուրախակամ ու փառասօր յարու-
 թեան արժանի բլամ:

Ազգս Մարիամ՝ կիսամահ՝ իրեն սիր-
 տը գերեզման
 կ'ընէ մեռեալն Աստուծոյ եւ կը
 գրէ սրտին վրան՝
 Հոս շինընիւք, այլ կ'ապրի իմ սր-
 գեակքս յարիտեան:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Սրբուհին Մաթիթյակ անձնասուրբ շաւաղին
 Կուսին մեծ շնորհքներ կ'ընդունի:

Սրբուհին Մաթիթյակ շատ
 շնորհաց արժանի եղաւ Կուսին.
 որոնց երեւելին առ էր՝ որ աւագ
 ուրբաթ օրը երեւեցաւ առաք աւրբ
 Կոչար իր մեռած սրգին գիրկը
 առած, ա իրեն ըսաւ. Մ'ոս եկուր
 աւ պաւզ իմ սրգւոյս վերջերք, որ
 քաւ սիրոյդ համար վիրաւորուե-
 ցաւ: Մաթիթյակ երեք անգամ
 աւրբ սիրար պաղաւ, շնորհակալ
 ըլլալով պնդաւ շնորհաց համար՝
 որ իրեն կենդանի աղբիւրէ մը իրեն
 աւ բարբ սրգ արեւերուն վրայ վազեց
 աւ գեռ կը վազէ, աւ միշտ պիտի
 վազէ: Եւրբը ըսաւ աւրբ Կոչար.
 Ա՛ն իմ մեռած սրգիս, աւ սրախդ
 մէջ ի՞նչ ազէ: Աւ ըսածին պէտեւե-
 րաւ Մաթիթյակ՝ որ իր սրահն մէ-
 ջէն արժաթ արթ (առան) մը սակի
 խաղաղեւրով դուրս կ'ելլէր. ար-
 ծաթ ը՛ մայրաւ ինչը կը նշանա-
 կէր, իսկ սակին՝ սէրք, որոնցմով
 զԱստուած սրտերնուս մէջ կը պա-
 հնէր:

Ս Ե Պ Ց Ե Ս Բ Ե Բ

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Ծ Ա Բ Ա Թ

ԽՈՐՀՐԴԵՆԵՐՈՒԹԻՒՆ ԼԳ.

Մարտիանայ նեղութիւնք իր ծնած աւանն .

1. Մարտիանայ ծնանիցք Աստուծոյ փառք .
2. Աշխարհքիս սրբախաթիւն .
3. Ա իրեն գիշտեցաւ :

1. **ՄՆԸԻԱԲ** ամեն ստեղծ աւանն ներսնն մէջ գերասգոյնն կերպիւս ա իրր անդրանիկ ծնաներսնն հասնար՝ Աստուծոյ փառք եղաւ : Ծնաւ նա անդրանիկ յառաջ քան զամենայն ստեղծ աւանն . անդրանիկ ընաթեանն կարգի ա անդրանիկ շնորհաց կարգի մէջ եւ զանազան արատնաթիւններով զարդարաւ ած : Աշխարհք եկողներսն մէջ ինքն առաջինն եղաւ անարատ ա շնորհաց մէջ ծնանալ . ինչաւ որ առանց սկզբնական յանցանաց ծնաւ : Աւարի կըսէ Ասկերերան . գրչար ոչ ընաթիւնն , այլ մտքաւթեանն շնորհք ստացաւ : Ծնաւ

արեւու պէս ընտիր . «Ղնտիր իրրեւ
 գարեգակն» : Բայց ընտրութիւնը
 միայն հաստատելու համար նոր
 տեսակէ ըրողներու մէջ կ'ըրայ .
 ինչպէս որ ծագելներու մէջ՝ շու-
 շանը, գահարներու մէջ ազատան-
 գը (էրմար) աւելի ընտիր են :
 Արդ արեւը մի միայն է ինքն իրեն
 ստանձինն, ինչպէս կ'ըրայ անոր
 ընտրութիւնը ընելը : Բայց եւ այն-
 պէս ստագիւ արեւն ընտրեալ է,
 չէ թէ բազմաստութեամբ իրեն
 նմանեացը հետ՝ որ շուտի, այլ ա-
 մեն մարտակներէն գերազանց ը-
 լարով՝ ամենէն աւելի հարստու-
 թիւնը, պայծառութիւնը ու
 բարերարութիւնը իրեն կը սեպ-
 հականէ : Ասեղանակաւ Մարիամ
 արեւու պէս ընտիր է . ինչու որ
 ամեն ստանձնաշնորհութեամբ ու
 ամեն ստեղծումներէն աւելի
 գերազանց զարգարեալ ծնու հին
 օրինաց գերջն ու նոր օրինաց սկիզ-
 բը : Ասոր համար կ'ըսէ Գամաա-
 կացին . ընտրութիւնը կարող չեղաւ
 ի լոյս ընծայել առ արեւ հին ուս-

արի շնորհաց յանձնեց՝ որ ամուլ
 ծնագացսն հրաշքով ծնանէր :
 Ասկից կրնանք իմանալ՝ թէ Մա-
 րիամ իր ծննդեամբը որչափ Աս-
 տուծոյ փառքը ստեղծաց. որով-
 հետեւ անոր այնչափ ու անանկ
 կատարելու թեամբ աշխարհք գա-
 լովն՝ փառաւ որսեցաւ Աստուծոյ
 իմաստաւ թիւնը՝ որ անխեղ ուղեց,
 ու աստուածային անկեանկարացու-
 թիւնը՝ որ ի լոյս ընծայեց :

2. Անկեանսքը կոչուր անուա-
 նեցաւ Մարիամ, որ կը նշանակէ
 ծով, ինչու որ իրբեւ անհուն ծով-
 մը իր ծննդեան ատենն իսկ բոլոր
 երկրիս վրայ շնորհաց եւ սրտախու-
 թեան դեակեր ստարածեց. մանաւ-
 անդ թէ իր ծնանելովն նայն իսկ
 Աստուծոյ ծնունդը կ'աւետարա-
 թեր՝ որուն մայր ընտրուած էր : Իր
 ծննդեամբը, կ'ըսէ սուրբն Իսել-
 փանա, երջանիկն Յիսուս հանե-
 ցաւ ծնանիլ : Ուստի Մարիամու
 կը ծնանէր պայծառ արշաղոյսը
 աստուածային արեգական, բա-
 րունակը իր գեղեցիկ ոգկոյզը բար-

անաղ կը բերէր . ա ծագիւեալ
 գաւաղանք իր նազախրեցի անունն
 ծագիկը : Անոր համար իր ծննդ-
 գեամբը աբախացաւ ամենաուրբ
 Երրորդ ախիւնք անանելով կոչս մը
 այնչափ փառքերով . նայնպէս կ'աբա-
 բախանային եւ հրեշտակները անա-
 նելով յանցաւոր մարդուն կարբա-
 անան նորոգիչը : Աբաբախանար
 եւ սուրբն Աննա անանելով առ իր
 գաւիին ծննդեամբը զատուղն առա-
 շտանն . կ'աբաբախանայ նաեւ բա-
 լար մարդկային ազգը՝ առանկ թա-
 զաւհեց մը , պաշտպանի մը ա-
 փառաւարանի մը արժանի ըլլալուն .
 որ յանկալի երջանիւթեան ա-
 շտանցը ծնաւ սեպարեմբեր ամի-
 սը , պսիւնըն՝ նայն ամիսը , որուն
 մէջ , ինչպէս կը կարծեն անանք ,
 աշխարհք ա իւր ստեղծաւ . իր-
 բեւ թէ Եւայի յանցանքը վեր-
 ցրելու համար կը ծնանէր սեպ-
 արեմբերի ախիւն , որ հին ասեմը
 կատարեալ թիւ մը կը համարու-
 էր : Անոր համար կարծեա թէ Սա-
 բախանայ հեռ մէկտեղ ծնաւ նայն

իսկ արախաւ թիւնք, կ'ըսէ սարք
 Պեարա Գամբանեան. ինչպէս որ
 Հայաստանեայց եկեղեցին անոր
 ծննդեան օրը կ'երգէ. «Արախա-
 թիւն աշխարհի ծնաւ զՄարիամ
 ամուլն Անու», Ո՛վ Մարիամ,
 իրաւ զրեւ մերչ մարդ իկներու պէս
 քեզի համար շնոր, այլ քեզմէ
 սուղի մերչներու բարիք ընելու
 համար ծնար:

3. Մարիամ ծնած ասունք
 կարծես թէ վառած լուպակի մը
 կը նմանէր, որ մերչները լուսաւո-
 րած ու միտիթարած ասուն ինք
 զինքը կը մաշէ: Ասանկ այլ օրհորգն
 Մարիամ արախաւ թիւնով երկինք
 ու երկիր լեցուցած ասունք, շատ
 մը արցունք թափելու կը ստիպու-
 էր, ինչպէս ամէն աշխարհք
 եկեղեցիք, ու հասակին համեմատ
 ծանր կարգով ամէն նեղութիւն-
 ներուն համբերելու կը պարտաւո-
 րէր: Տարակոյս չկայ՝ որ, ինչպէս
 Ոսկերեքան կ'ըսէ, հրեշտակները
 շատ անգամ պէտք էին երկինքէն
 իջնել աշուրներուն վրայէն անոր

քաղցր արցունքները սրբելու, ա-
 նոր լազրը հանդարտեցրնելու, ա-
 երկնայինն ձեռաւրներով սրբացր
 շարժելու համար: Այսու ամե-
 նայնիս Մարիամ՝ աբիշ մարդիկնե-
 րէն շատ եւեթը կ'իմանար մանկա-
 կան հասակին իստութիւնը. ա-
 բովհետեւ ի սկզբանէ հետէ իմա-
 ջազութիւնը կատարեալ էր: Եւ
 անոր կատարեալ ըլլալով իր
 կրածններն ազէկ կ'իմանար. մանաւ-
 անդ իր յառաջագիտութեամբը
 գալիքը գիանալով կը ստիպուէր
 արցունք թափել շէ թէ մինակ
 մանկական վշտերուն, այլ եւ բա-
 վանդակ իր ջառայի կենացը մէջ
 քաշելիքներուն համար: Ահ, որ-
 շափ կը ջառիմ, սի Մարիամ, ու
 որշափ ալ ամօթ կը կրեմ, որ
 հասակս առած ասեմնա ալ շեմ
 ուղեր համբերել նեղութիւննե-
 րուն, որնք որ գուն մանկական
 հասակից մէջ մեծամեծութեամբ
 կրեցիր:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Չեմ կրնար արցունքս բանել,
 ում Մարիամ, տեսնելով սրբոցից
 մէջ իմ լայից, սրտիս մեծ գուժ
 կը ձգեն իմ իրաւունքս իմ ին-
 ներդ: Ո՛վ սիրուն սրբոց, կը
 թողնայի ես այ հրեշտակաց հետ
 մեկտեղ անուշ մեղեդիքներով
 ինչ մխիթարել ու աշարժեցուց
 վրայէն արցունքներդ սրբել: Ինչ
 որ ստեղծել ինձ իմ կարաց շեմ նե,
 դէժ թոյր սրտանց իմ ջերմեան ան-
 գական յարգութիւններս կ'ընծայ-
 եմ ինչի եւ փափարսով կը պապ-
 նեմ իմ սրբոց, ու կ'ազատեմ
 միանգամայն որ ան արցունքնե-
 րովդ Աստուծակ իմ մեղքերս
 թողնել ինձ անուշ: Ընկ, ազա-
 շանքս, ում Մարիամ:

Սիրուն աշխուհի Մարիամայ, ար-
 ցունքներով պատկուած,
 Ինձի համար այ լայիք՝ որ իւր ին-
 նե մէ մեզաց
 Արթնայով զիս ճանչեամ, գտնեմ
 գրկեմ իմ Աստուած:

Գ Լ Յ Մ Ո Ւ Ք Ւ Ւ Ն

Լեորդաոս առաջին կայսրը էր ազգյալեան
 սանդը ցաւագին Մարտանայ հանգերէք վրան
 գողերով՝ մահուցն էր խաղախ:

Լեորդաոս առաջին կայսրը խիստ
 ծանօթ հիւանդաւ թէ եւէ, պատկերով,
 բայց բժիշկները շատ աշխատելէն
 ետքը ի վախճանի յոյսերնին կարեւ-
 րին անոր ապրելէն: Մեծ խաթաւն
 մը, որուն յանձնուած էր հիւան-
 դը, ճարը հասնելով՝ Մարտանայ
 ծառայներ ըսուած կրօնաւորներէն
 մէկը կը կանչէ, ու գլխուն եկածը
 հասկըցանելէն ետեւ անկից օգ-
 նալ թուն մը կը խնդրէ: Ան ալ
 ցաւագին Մօր եօթը խոցին օրհ-
 նած հանգերնը կը բերէ, ու կը
 հազցունէ առ հողեվաղը հիւան-
 դին: Հանգերնը մարմնոյն գալե-
 լան պէս մէկէն ի մէկ ազան կ'ազ-
 քննուայ, մեռելի գոյնը վրայէն կ'եր-
 թայ, ու անոր տեղը երեւը անուշ
 գոյն մը կու գայ. ու շուտ մը բա-
 լարովին ողջ ու առողջ կ'ըլլայ: Թա-
 գաւորական պաշտար տրախու-
 թիւնով կը լեցուի, ու ցաւագին

Մարիամայ ջերակն աւանդաւ թիւոր
խիտաւ կ'աւելնայ :

Անդամ մը կայսրը վերը բառած
կրօնքին մեծերը կերակուրի կը
հրաւիրէ, աւ կարծրը կը բանայ,
աւրը Աստուածածնայ զարեան
հանդերձը յոյս տալով կ'ըսէ . Ո՛վ
պատուական հարց, ես ալ ձեզի
պէս Մարիամայ ծառայ եմ աւ
ձեր կրօնքին զուակ : Աս օրհնած
հանդերձը ինչպէս որ իս մեռնելու
հրահանգաւ թե՛ խարսկեց նէ, աւ
նանկ ալ բարը կեանքիս մէջ շատ
փայտեղնեթէն իս ազատեց : Ասք
համար աւելի կ'աւելնէ աւ թաղաւ
ւարական ծիրանին փայլեա հանել,
քան թէ աւ աւրը հանդերձը :

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Պ Ե Շ Ա Յ Ա Թ

Ի ՈՐ Հ Ր Պ Ա Ծ ՈՒ Թ Ի Ի Ն Լ Պ .

Մարիամայ առանձնաթիւնը Յիսուս
թաղուելէն ետքը .

1. Ինչ մասնաւորներ ունի .
2. Լեզուով ըրած հեծաթիւնները .
3. Արարն վշտերը :

1. ՀԻՍՈՒՍ թաղուելէն ետեւ
Մարիամ գերեզմանէն հեռացաւ,
բայց չէ թէ սրտով, այլ միայն
մարմնով : Երբեք չհեռացաւ սրտ-
ապէս, կ'ըսէ սուրբն Բեռնարդոս,
այլ մինակ մարմնապէս : Տուն գար-
ձաւ՝ հազում իր որդւոյն շարշա-
րանքները մեկտեղ տանելով . ա-
նոր ընկերացան Եսայիս, Նիկի-
զեմա, սուրբ Եսայաննէս աւե-
տարանիչ, Մարգարեանային եւ
սուրբ թարեզաշա կնիկներ . ու ի-
րեն ազգասին անակը հասած ա-
տեն մեծապէս շնորհակալ եղաւ
Եսայիսայ ու Նիկոզեմասին Յի-
սուս որդւոյն ըրած գթաթիւն-
ներուն համար : Անկից ետքը մի-
նակակ մասն իւրցը, ու աշուր-
ներուն արցունքի ազրիւրները բա-

ցաւ . եւ իբր արցունքները սրբազ
 մը կամ միտիտ արագ մը շունեցաւ :
 “Ղարսմ ելաց ի գիշերի, եւ ար-
 տասուք իւր ի վերայ ծնօտից իւ-
 րաց . եւ ոչ գտաւ միտիտ արիչ նմա
 յայնմ աւար ի սիրելեաց իւրաց :”
 Գիշեր աւ ցարեկ արիչ բան շէր
 ընէր, բայց եթէ մայրսիւ պարտիչ
 ան սեղերը՝ սքս սք Յիսուս շար-
 շարու եցաւ . իբր երեւակացու թեան
 ստիին բերելով ամէն տանջանք-
 ները, սք իբր բարի Նազարեցիին
 կրամ էր . աւ իրեն անանկ կու
 գար՝ թէ անով իբր ցուերան գիւ-
 բա թիւն մը կը գտնէ : Յիսուս
 թե աղուելէն ետքը ցաւ ազին մայրք
 միտակ մեաղով՝ իբր կեանքը իրեն
 ստկամ մը կը բերէր, ինչու սք կը
 համարէր թէ կէս կեանքով միտակ
 կ'ապրի՝ Յիսուս մեռած ք յարով,
 սք իբր հոգին էր : Աս գգացմանքը
 ստելի պէտք էր ունենայ Մարի-
 սամ, բան թէ սարբն Օգոստի-
 նոս, սք իբր մեկ սիրելի բարեկամին
 մեռնելէն ետքը ստանկ կը գրէ ի-
 ընն համար : Աս գարմանայի արիչ

մահիանայցուններուն ապրելուն, ինչու որ անիկաց որ բնառ չմեռնելու պէս կը սիրէի, մեռած էր. ու եւելչք ես՝ որ անոր միւս կողմէ՝ անոր մեռնելէն ետքը իմ ապրելուս կը զարմանայի: Ա՛հ, ջառագին Մարիամ, կ'ազաչեմ ալ մի լար. այնչափ արցունքներ թափելը քեզի շէջնար, որ անմեղ ու սուրբ ես. ինձի պէտք է լալ՝ որ այնչափ յանցանքներու տէր եղեր եմ:

Չ. Սուրբ Բեռնարդոս կ'ըսէր՝ թէ է սիրոյ անձի մը համար իր սիրականին բացակայութիւնը սիրոյ գահիճ մըն է: Աւ որչափ որ մեծ է սասանկ հեռաւորութիւնը, այնչափ ալ սասանկ կը բարդընէ բազմանայ հուրը: Արչափ որ կ'աչանայ ան, կ'ըսէ սուրբն Ամբրասիոս, որուն կը բազմացուի ու որչափ երկայնի սասանկ կը ազատուի բազմացուածը, այնչափ աւելի անոր սէրը կը բարդընի ու կ'աւելնայ: Այդ Մարիամ իր մեռեալ որդիէն հեռի գանձակալ, աշխարհքիս վրայ մէյ մ'ալ զինքը անձնելու յոյս մը

շունկեր : Ո՛հ, սրչափ արգելոք կը
 հասաւշէր ի խորոց սրտի . ասե-
 նեւին կերպով մը շէր կրնար զհե-
 քը մխիթարել ան սգաւոր մը .
 միտաբնեւէն , որ իր սրտին կ'ը-
 սեցին , թէ քու Յիսուսդ այլ քե-
 ղի հետ չէ . ինչպէս որ Հասրել
 իր արգելոց մահաւանդ մըսց մտա-
 ծեղով , "Ոչ կամէր մխիթարել"
 զի ոչ էին" : Հին ժամանակը եր-
 րոր Աննա իր սրգին Տաբիա Մա-
 րոց երկիրը խաւքեց հարսանեաց
 համար , ու արշեաց ասեմին եւ
 չգարծաւ նէ , անհամբեր փափա-
 քով մը ասէն որ անէն դուրս կ'իջ-
 նար , փաղսցնեցրը կը փաղէր . բարձր
 սեղաւանքնեւէն հետեւանց ճամ-
 բան կը դիտէր , իր սիրակամ զա-
 կին զայր անանեւրու յուսով : Եւ
 շանանաղով իր սիրելին , իր աշայ
 լոյսը , սաստիկ հասաւշեղով օգր
 կը խօսեցնէր , լսելով . "Ոչ է
 ինձ պէտա , սրգեակ իմ , ոչ ինչ .
 այլ բնոգէր բնաւ թողի զքեզ լոյս"
 աշայ իմոց , - Ահա ասկից շատ
 անելի անմխիթար էր Մարիամայ

սուղը Յիսուսին բացակայու թե ա-
նը համար: Ո՛վ Մարիամ, թե
որ քու սո քաշած վշտերդ մինակ
մտած երբ աշտերեբուս արցունք
կը բերե նե, դան արդեպք ինչ
արցունք թախած պիտի ըլլաս ա-
նանք կրելովդ:

3. Մարիամնայ սրտին տառա-
պանքը անպատմելի էր. ինչու որ
իր սիրտը թաղուած էր նոյն գե-
րեզմանը՝ ուր որ իր գանձը Յիսուս
պահուած էր. «Ուր գանձն ձեր
է, անդ եւ սիրտը ձեր եղեցին»:
Մանուանդ թե փրկչին բոլոր
չարչարանքները այնպէս կենդանի
տպաւորուած էին իր հոգիին, ու
փորուած երեւակայու թեանը մէջ,
իրբեւ թե նոյն իսկ ժամանակը
պատահած ըլլար: Անոր համար
թե կերած տաննը, թե աշխա-
տած տաննը ու թե ինչ եւ իցե
գարձքի ձեռք զարկած ժամանա-
կը կարճ եւ թե որդւոյն խաշը,
գամերը ու վշտերը կը տեսնէր. ինչ-
պէս ինքը յայտնեց սրբուհի Պրիծի-
տային: Մարիամ իր ազքատին

առե՛նք քաշուած առե՛նք սուրբ
 Յովհաննէ՛ս առե՛նք արամիչը ի հար-
 կէ իրե՛ն հետ շարունակ Յիսուսին
 շարշարանացը վրայ կը խօսէք ու
 մանրամասն կը յայտնէք ամէ՛ն
 հանդիպանձե՛րք . գլխաւորաբար
 վերջին ընթրիքը , ուր սր ամենա-
 սուրբ հաղորդութեան խորհուրդը
 հաստատեցաւ : Վստահապէ՛ս մէկալ
 առաքելացիները՝ պէտք էին գալ
 Մարիամայ իրեւ իրենց վարդա-
 պետա հայն : Ամենէ՛ն առե՛լի պէտք
 էր յառաջել Պետրոս բարապի՛ն
 վշտագին ու լալով՝ երկը անգամ
 իր վարդապետը ուրանալուն հա-
 մար , ու Պուսին առջին գնելով իր
 յանցանքը՝ արցունքով անկից թա-
 դու թե՛ն ինքրել : Արդ՝ սա ամէ՛ն
 բաները ինչպէ՛ս որ իր որդւոյն շար-
 շարանացը յիշատակները կը նորո-
 գէին , անանկ ալ սասակութեամբ
 իր սրտին վշտերը կ'առելընէին :
 Ո՛վ արամագին Առն , հիմայ կը
 առնուե՛մ քեզ ցաւագին առանձ-
 նութեան մը մէջ . ու սուրբ Պետ-
 ռոս առաքելային հետ քու սուրբ

տարզ կ'իջնում խանարհարար յան-
ցանքներուս թ աղա թ իւն ինզրե-
լու հանար, որնուցեմք քու սրգիդ
խաշեցի :

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Ո՛վ անմիտիտար Մարիամ, ազ-
ցու ազին առ անձնու թեւանդ մէջ
մեծ ապեւ քեզից ցառակից կ'ըլլամ .
ինչպեւ կրցար ապրիլ առանց քու
կեանքիդ, առանց քու Յիսուսիդ :
Ար անձնեմ քեզ ցառակին տառ-
բակի մը պեւ, որ սրգիդ կարսն-
ցուցեր, նաւեր աշարներեդ ար-
ցանք թ ափելում կու լսու կ'աղբաս :
Ո՛հ, երանի թե ես ալ կարող ը-
լայի քեզի՝ խորհրդաւոր Արուսա-
զեմիդ՝ նորէն Արեմիացին սղբերը
բերան առնուլ ու կանչել . « Չի-
ւորդ զատու նաւառ մեծացեալ
քաղաքն բազմաժողով ,, : Ինչպիսի
հիմակ որք ու միտակու կ'նաւեր ես
զուե՛ն որ առաւուժային սրգուսիդ
միացնե ամէն ու բախու թ իւնն ալ
ունեիր : Իրաւ առաքեալները հի-
մայ քեզի հետ էին . բայց Յիսու-

սին շարշարանաց ասե՛նք անանք
 քեզի աւելի կակի՞ծ եղան: Առգլի
 ես ալ քեզի բնիկը բլլալ. բայց
 շարսխի՛ններս իս կը փախչընե՛ն,
 որանցմով անոր մահաւանք պատ-
 ճառ եղեր եմ: Այսու ամենայնի-
 քս գիտի՛մ եւանգ կ'ապառ ինձի՛մ.
 գիտեմ որ իս շեռ փոքրաներ, իզմե
 երես շեռ գարձրներ: Ո՛վ Մայր
 իմ, ես ալ սրտանոց քեզի ցառա-
 կից կ'բլլամ, ու կ'ազաշեմ՝ որգուն
 ալ ինձի բնիկը բլլաս արջու-
 թեւանա ու մահաւանս ժամանակը:
 Իք Յիսուսն հեռացած, քնակ
 ձեռացած Մարիամ
 Կու յայ կ'ողորայ, կը գիտե՛ գեպ ի
 երկինք համակամ.
 Երբոր շունի՛մ նէ կեանքը՝ ի՛նչպէս
 ապրիլ ես կրնամ:

Պ Ա Տ Մ ՈՒ Թ Ի Ի Ն

Արանուհին պիտեզա ի պատիւ ցառգի՛ն
 Մարիամայ թշնամիներուն կը ներէ:

Արանուհին պիտեզա ծաղիկ
 հասակին պրի մնաց մէկ հասիկ
 դաւակով, սին որ Աստուծոյ փա-
 խին մէջ քաթեպաշարսխի՛ն ամե՛ծ-
 ցուց: Բանի մը թշնամի մարդիկ

Բնական էրկաներ գէ՛տ՝ սրտերնուն
 Ընդ սխ ա՛նձննայս՛մ ա շէրնայս՛մ
 անար բան մը ընել բարկութիւն-
 նին աղան մայ թ ափեցին, ա
 խեղճ աղան զարկին Բնացին :
 Ա շուտած բարբարաութեամբ
 սիրար հանեցին, կերակուրի հետ
 խառնելով առանց խնայար մար
 կերցուցին : Բայց ասար գէ՛տ՝ Պսն-
 դա ինչ բրտա . ինչպէ՛ս որ ասբ
 Աստուածածինը իր սրգին խաշ
 հանդերսուն համար երկնասր
 հարէն թողութիւն ինդրեց Նէ,
 ինքն ալ սկսաւ անկից ետեւ սր-
 տանց ազօթը ընել ա աղանել
 Աստուծոյ իր սրգին Բնացանայ-
 ներսուն համար, ա ձեռքէն եկած
 ամէն աղէկութիւնները անանց ը-
 նել : Մարիամայ ծ առայնդուն եր-
 բարդ կարգը մտաւ ա ցաւագին
 Ստոն հանդերձը հազաւ . եւ
 մարդիկնեղէն հետանայով ան ա-
 տիճան կատարելութեան ա սր-
 քութեան հասաւ՝ որ սղութեան
 ասե՛նն ա Բնանելէն ետքը շատ
 հրաշ ընել գործ եց :

Ե Ր Ր Ո Ր Գ Ը Ա Յ Ա Թ

Ի ՈՐ ՀՐ Դ Ա Ն ՈՒ Թ Ի Ի Կ Ե Լ Ե .

Մարտանայ տխուր կեանքը .

1. Չարչարանաց արիւնալից մեա-
ջարգները իր սուներ տեսնելով .
2. Յիսուսին զաշած շարչարանաց
տեղերուն պղծելով ինչ ընելով .
3. Նոր հաստացեալները սարգե-
ցընելով :

1. **ՄԱՐՏԱՆ** շիրնալով երկրի
փրաց ուղ իր Յիսուս արգին տես-
նել , անկից մեացած բաներուն ա-
ւանք դարձած ամենքուն մեծ փա-
փայրով կը նայէր ա կը մխիթա-
բաւէր , արմը իր սիրահանն Յիսու-
սին կերպարանքը միայրը կը բե-
րէին , արմընով անար երեսը տե-
սած ի պէս կը ըլլար , կըսէ Հաւկան :
Թեպէտ եւ Յիսուսին դաւիլքը ա-
փշեաց պատկը կ'ազէր իր զոյժ
պահել , բայց չկրցար . արմհետեւ
ինչպէս Բարսեղոս կը գրէ , Հրե-
այները ստորա թէ ինչ ա՛նէին
դաստապարտեալներուն մարմնայն
հետ մէկտեղ թողելու ամեն ա-
նոնց փերաքերեաց բաները՝ իրբեւ

անձնոց յանցանաւոց նշանները: Ըստ
 այսմ գտնուին աւ փշեաց պատկը
 Յիսուսին հետ: թաղուեցան. իսկ
 խաչը գերեզմանին մէջ շինուելան
 առանձին տեղ մը թաղուեցաւ: Ի
 փերաց այսք ասկնայնի իր սր-
 դւոյն արիւնով ներկուած սուրբ
 պատանքը առաւ. սրուն փայ
 կերեւար Քրիստոսի սուրբ մար-
 մնոյն ձեւը իր փշքերովը: Ըստ
 փայտ թեւն աւեւարանչին՝ Յով-
 սէֆ Արեմաթացի իշխանը ասնի
 կասաւ զնեց, աւերիւ կասք բաժ-
 նեց: Առ ասինովը Յիսուսին սուրբ
 մարմնը պատեց, աւ անով գե-
 րեզմանը գրաւ. իսկ միւսք սուրբ
 մարմնոյն փայ ծածկեց: Արդ
 Մարիամ սիրական սրգւոյն աւ
 արիւնալից յիշատակները աչքին
 առջեւ փշաւ աննուալով, երբեք
 անձնոց նայելն աւ արցունք թա-
 փելն չէր գաղթեր: Բայց Մա-
 րիամայ սրտին մեծ փշաւ պատ-
 նաւեցին սրգւոյն շարշարանայ
 յիշատակները, սրտը անոք քա-
 շած նեղութիւնները ասկն ժա-

մանակ իր աչքին առջին կը բե-
րէին :

2. Արքայ Գառիթ թագաւա-
րը զՍեբիան կռուի սեղէն կանչեց,
չկրցաւ կերպով մը զինչը համա-
ղել՝ որ իր սունը դաւանայ թիչ մը
հանգչի. անպայել բան մըն է,
կ'ըսէր Սեբիա, որ Աստուծոյ առ-
պանակը միանի սակ դարսը կե-
ցած աստնն՝ եւ պարսպորդ իմ
գրոսանքիս նայիմ : Ասանկ ալ Մա-
րիամ քարի մը սակ Յիսուս թա-
գաւ երէն ետքը, ամենեւեմ իր սու-
նը շէր կրնար հանգչել. այլ միտ-
րինակ կ'երթար կը պարսէր ան
սեղաւանքը, ուր որ որդին շար-
չարուեցաւ : Երբեմն Գ. Ե. թեմանի
կ'երթար, երբեմն գաւառաւանա-
րանին սեղը, երբեմն ալ Գաղ-
գաթ ա ընք, ինչպէս ինքը սրբաւ հի
Պրիմիապին յայտնեց : Ասանկի-
թար ազաննին գիշերելը արցունք
թափելով կ'անցունէր, իրբեւ թե
անպարմ՝ ձեռք մը իր անդին գան-
ձը գողցած էր. ու միշտ կ'երթար
ան սեղաւանքը՝ ուր որ իր որդին

արիւնք թ ափամ էր: Հսն ծունկ
չոգած գեափնք կը պագնէր, կը
գրկէր, ու արցունքով՝ հառա-
չանքնեքով կը լեցնէր: Հսն կեն-
դանի մնարուն գոհ չէր, հապա-
թնչակա ինքը սրբաւ հի Մաթի իլակին
յայտնեց, կ' ազէր մեռնիլ. ճանա-
ւնդ որ առարկեցայ այ պատուի-
րեց, թէ Յիսուսին գերեզմանին
քափը զինքը թ աղէն, Յովնափա-
թու ձորը, ձիթ կ'ունեայ լեռան ու
Միսնին մէջ տեղը: Մարիամայ ը-
րած առ յաճախ աչցելու թ իւննե-
րէն իր արտին մէջ ինչ մեծ զառ
կրելը Մարիամա աճունով մէկու
մը հանգիստած էն աղէկ կը հասկը-
ցուի: Առ երանելին բոլոր սուրբ
տեղուանքը պարտելէն ետքը, ի
փափճանի սուրբ գերեզմանը իջաւ
ու հսն սիրտը անանկ փոփեցաւ
որ յանկարծակի հսն մեռաւ:
Աս ընքը բանալով արտին վրայ առ-
կի գրով առ խաչը գրաւած գրա-
նուեցաւ. Սէր թմ Յիսուս: Հապա
պն յաճախ աչցելու թ իւննեքուն
ստանն Մարիամայ արտին գողերը

ու հասարակացները ինչպե՛ս ասելի
պիտի բլային, որ մայրն էր, ու
աստուած պի՛ն սրգւոյն մայրը :

3. Սուրբն Ամբաստան էրակ, թէ
փրկիչը երկինք ելած ժամանակը՝ իր
մայրը սոսկաբանուա հե-
տը շատրան՝ անիկակ իր յաղթա-
թեան քնկեր ասներով, ինչպէս
որ սանձանքներուն ալ քնկեր ե-
ղած էր, որպէս զի աս աշխարհքը
մեար՝ աս աքեւայները ու բարեկ-
եղեղեցին ասարցանելու համար-
աշակերտներուն մէջ ծագած խրն-
դիրները լածանէր, ու բարի վա-
րուց ու ծէսերուն բարեկարգու-
թ իւնները հաստատէր : Ասոր հա-
մար սուրբ Իգնատիոս մարտիրոսը
իր ասակք զՄարիամ հաստաց մե-
րոց ասարցիչ էր կոչէ : ու Ռիբար-
տոս զինքը ասարեւոյց ասարցիչ
կ'անուանէ : Չէր կրնար աշխարհք
լաւագոյն կարգուսրու թ իւն ժ'ու-
նենայ՝ քան թէ Մարիամայ ա-
տենը, որ մարմնացել ալ իմաստու-
թեան կենդանի տապանակ եղաւ
զարգարեւոյ եօթը սինելով, այս-

Ինքն՝ Հոգւոյն սրբոյ եօթը պար-
 գեւոր: Գովառու թիւն շինեաց
 իւր սունդ, Ով Մարիամ աղէկ
 կը հասկընամ որ քու կեանքդ
 շարունակ մարտիրոսութիւն մը ե-
 գեր է: Դնո՛րհք առ ինձի՛ որ ես
 այ հասկերութեամբ սանձիմ առ
 ողորմելի աշխարհքիս խաչերը:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Չեմ գիտեր, ով Մարիամ,
 ինչպէս այնչափ աւարիներ ողջ
 մնացիր շարունակ մեռնելով: Քու
 ազնիւ հոգիդ գրեթէ միշտ կը
 խաչուէր, աւերէր կարողութիւն-
 ներդ այլ մէջակ մասնաւոր գավեր
 էին: Քու կին յիշողութիւնդ միշտ
 գիրաւորուած էր Յիսուսին շար-
 շարանաչք յիշատակալը. քու ի-
 մացողութիւնդ պատճառ կ'ըլլար
 աւելի ցաւակցութեան անոր վրայ.
 ա քու կամքդ շարունակ սերդ ա
 ցաւդ մէկտեղ կ'աւելցընէր: Ասոր
 հաւնոյ գարձեւայ կը զարմանամ
 քու վրայ, ինչո՛ր առանկ երկար

մարտիրոսութեանն գիտնացար . քու
կեանքդ աբիշ բան շէր , բայց ե-
թէ միայն Աստուծոյ ամենակա-
րողութեանը շարունակեալ հրաշ-
քը , որ քեզ կը պահէր սաբր ե-
կեղեցւոյ աւախարհքիս բարեա-
լը համար : Օրհնեալ բլրայ թիւր
անդամ՝ սգորմածն Աստուած , որ
քեզի այնչափ քաջալերութիւն
եւ ուժ տուաւ . խնայահարար
կ'ազաշեմ՝ քեզի , քու սաբր օրի-
նակովդ իմ՝ աղարարութիւնս զօրա-
ցուր , որ սաւախարհքիս նեղու-
թիւններուն սիրով համբերեմ :

Սիրա իմ , եկուր միացիր մեծ սրտին
հետ Մարիամայ .

Որչափ մեծ սիրա ունեցաւ , այնչափ
ալ մեծ ցաւ կը զգայ :

Սիրա մը իրեն կարեկից կ'ըլլայ իրեն
մեծ ընծայ :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Ք Ի Ի Ն

Քիտաւ իր հանութիւնը կը ցուցնէ սրբու-
հոյն կեցրութեան զաւարթն Մարիամայ
ընթացանդութեանը համար :

Սիրա հին կեցրութեան այս ամենա-
սաբր կոյս Մարիամայ ցաւերը

Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ Շ Ա Յ Ա Թ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ ԼԶ.

Մարիամ թագուհի մարտիրոսաց.

1. Մարիամայ մարտիրոսա թիւնը
Յիսուսէն էր.
2. Ասենէն աւելի Յիսուսին նման էր.
3. Բաշտն ալ Յիսուսին համար էր:

1. **ՄԱՐԻԱՄ** Յիսուսին հետ
մարտիրոսակից ըլլալուն պէտք
էր անոր փշերոյն պատկուած՝ ու
տատուած այնն արհունոյն կարմրու-
գոյն ներկուած սեպուիլ: Աւտի
եւ ինչպէս որ Յիսուսին իրաւունք
ու փառք է մարտիրոսներու թա-
գաւոր ըլլալը, նմանապէս իրաւ-
ունք ու փառք է Մարիամայ՝
մարտիրոսաց թագուհի ըլլալը:
Մանաւանդ որ ասէն մարտիրոս-
ներէն վեր ինքը մեծագոյն իրաւ-
ունք ունէր մարտիրոս ըսուելու:
Իր մարտիրոսա թեան պատճառը
նախ եւ առաջ Աստուած էր:
Արիչ ասէն մարտիրոսները ըր-
նասրներէն ու գահիճներէն կը
չարչարուէին. որով ու տանջա-
նաց գործ իրներով մարտիրոսին մի-

այն էր պատրու առեին. բայց Մա-
 թիամ շարիէ դարս վշտերս մէջ
 ինկաւ հոգւոյն, որ մարմնէն
 աւելի էր զգաց ջարս: Անոր դառ-
 նութիւնը, կ'ըսէ սարքն Ղաթնե-
 ախա Յուսաֆնեան. կրկնապատ-
 կեց Տէրը աւասակացոց ամե-
 նակարսք. ա իր շարշարանաց
 դարձիքը Յիսուսին աննշամ սերը
 բլլալով, էր հեռեւի որ Յիսուսը
 անշարի սիրելուն, ինտոր որ անոր
 վրայ աննշամ սերը շարի շունը,
 այնպէս ալ անոր համար զգացած
 ջարս շարի շունեանար: Աւասի կ'ըսէ
 սարքն Բեռնարդոս. շնոր կրնար
 հաւատոյ, որ անանկ որդիէ մը ա-
 նանկ մոր այնչարի ջարեր դան.
 այնպէս որ Մարիամնոյ ջարերը ա-
 թիշ ամեն մարտիրոսներուն ջարէն
 աւելի մեծ եղաւ. որովհետեւ առ
 ջարս աւելի խաշեալ Աստուած մը
 քան թէ խաշեալ մարդ մը, ա-
 ւելի Աստուծոյ ձեռքը՝ քան թէ
 մարդու ձեռքը, աւելի անասեղ-
 ծը քան թէ երկրաւոր արարած
 մը պատճառեց: Անոր համար

առաք թանափենդուքս ալ կ'ըսէ :
 Կարծումաց որտե՛ն շաքս անար հա-
 մար առաւիկէ էր՝ որ այն անկենայն
 շաւերն՝ որանք իր որդւոյն սիրա-
 ւարեաց մարմնոյն վրայ բռնեաւ ան
 էին՝ անար մայրենի որտե՛ն ձէջ մի-
 աջած էին : Ի վերայ այսոր անկե-
 նայնի առաք թանափաւ Ազուսեաւ-
 ջիին հետ աւելի հաւանակած
 պէտք է սեպել՝ որ Յիսուսի շաւ-
 երք մեծագոյն էին, որովհետեւ
 կը կրէր հոգւով ա մարմնով մէկ-
 սեղ : որ Կարծում վրայն հո-
 գւով կը կրէր : բայց կը կրէր հո-
 գւով ազնուակամ կերպով մը :
 անար համար աւելի զգալի էր :
 ու կը կրէր մինչեւ կենացը վաւան-
 գաւ : Այլ Կարծում, ով կրնայ
 խնամայ քա շաւերուդ մեծու-
 թիւնք : վրայն առաւում ային ա-
 մենակարգաւ թեան զորս թիւնք
 կրնայ շարիւղ այս դաւան թիւնք՝
 զոր ինչք քնդի տաւա :

2. Ինչպէ՛ս որ երկրիս վրայ ա-
 մենակն աւելի Կարծում եղաւ իր
 առաւում ային որդւոյն առաքի-

Եւս թէ իւրեւերաւ ն' եւմանայք, աւ ինչ-
 պէս որ երկինքը ասկե՛տէն վեր նա-
 խապասիւ է ի սխառ. աւանկ ալ
 ասկե՛տէն աւայֆիտէ էր Քրիստոսի
 անգամ թէ շարշարանայք աւան նշա-
 կրայք: Ասոր համար ինչպէս որ
 խորհրդաւոր Աղլաննն Յիսուս հին
 սինակակայէն պատկաւեցաւ անգա-
 մանդեաց աւանջանքնեքաւ պատկաւ,
 եւմանայէս պատկաւեցաւ անոր մնա
 վշտերով իր մայքը Մարիամ: Մե-
 ծարեց, կ'ըսէ սաբն Ասկանեա,
 զիւր մայքը ճշմարիտն Աղլանն, որ
 պատկեցաւ հին սինակակայէն. իսկ
 մայքը պատկեցաւ վշտերաւ պա-
 կաւ անոր ետեւէն երթ ալտիւ: Աւ-
 այնպէս կատարեցաւ Յայնչեաց
 մարդարեւ թէ իւնը. թէ «Արեգակն
 դարնչի ի խաւար եւ լուսին յա-
 րիւն: Արեգակն եւ լուսին խա-
 ւարեացին», մանաւանդ որ նոյն իսկ
 շարշարանայք ազէար՝ որ մի՛նչուց
 արգարս թէ անն արեգակը Յիսուս՝
 Ժածկեց խաւարով աւ արիւնով
 խորհրդաւոր լուսինը Մարիամ:
 Անոր համար թէ որ այլազանէր

Յիսուս, կը նուսաղէր եւ Մարիամ :
 թէ որ սիրասրտէր Յիսուս,
 կը թայկանար եւ Մարիամ. ու
 երբ որ կը խաշուէր Յիսուս, խա-
 շեալ կը մնար եւ Մարիամ : Ի
 վախճանի Յիսուս եւ Մարիամ եր-
 կու սիրու աճե՛ին մէկտեղ սիա-
 ջած . աճանկ որ ինչ որ մէկը կը
 զգար, նոյնը կը զգար եւ միւրը :
 Մարիամաց արամու թիւնը սրտէ
 ի սիրու էր, ու իր ցաւերը միա-
 տեղ էին Յիսուսին հետ : Ասանկ
 Մարիամ Բրիտանոսին հետ մէկ-
 տեղ մարտիրոսանալով, Բրիտանո-
 սի պէս ալ անոր մարտիրոսու-
 թիւնը գերազանց ու ամենէն փեր
 եղաւ. ու ինչքա՛ն ամէն իրանամբ թա-
 գաւ հի մարտիրոսաց անունը Ժա-
 սանդեց : Աւրիչ մարտիրոսները,
 կ'ըսէր Առ լիւրճուս, Բրիտանոսի հա-
 մար կը մեռնէին, Բրիտանոսի հետ
 մարտիրոս կ'ըլլային, ու Բրիտանոսի
 մարտիրոսակից էին իրենց մարմնա-
 վը . իսկ մայրը հոգեւոր մարտիրո-
 սութեամբ շարշարակից կ'ըլլար
 անոր :

3. Սարք խաւելիմանա Մա-
րիամայ զաւերուն վրայ խաւելով
կը հաստատուէ, թէ է անոր զաւերք
մեծ ազոյն են քան թոչոր մարտի-
քաններուն քաշած տանջանքները
մէկանց առած: Աս քանիս ստոյգ
բնայր կրնանք շատ պատճառս
զուցիմել նախ որ ուրիշ մարտիրոս-
ները միայն մարմնով շարշարուե-
ցան, իսկ Մարիամ հոգւով: Եր-
կրորդ՝ որ ինչպէս կը գրէ սարքն
Վնասմանա, այնչափ գերազանց ու
զաւարից է մարտիրոսութիւնը,
որչափ որ ազնու ազոյն է կեանքը՝
որ կը արուի Աստուծոյ. ուրեմն
Մարիամ իր որդւոյն կեանքը գո-
հելով՝ որ էր ամէն քանելն վեր,
ու միանգամայն իր կեանքէն ալ
խիտա եւերք իրեն սիրելի, ի հար-
կէ կը հեռուի՝ որ Մարիամ ա-
մենէն աւելի պատկաս որ հանդի-
սացաւ, ու արժանապէս մարտի-
քանաց թագուհի եղաւ: Երրորդ՝
որ ուրիշ մարտիրոսները քիչ ա-
տեն միայն քարշարաններէն կը
շարշարուէին, բայց Մարիամայ

մարտիրոսաւ թի իւնք բազմեղակ իր
 կեանքին մէջ աւելց : Չորրորդ՝ որ
 Մարիամ իր սրգին իրմէն աւելի
 էր սիրէր . անոր համար ալ խիստ
 մեծ ջան անեցաւ նոյն սրգոյն
 մշտեցուն աւ մահաւանք համար :
 Ի վախճանի, ինչպէս որ մեծն Ալ-
 բերաւ էր խօսի, Մարիամ անանկ
 մեծ ջան մը կրեց, որ շատ ան-
 գամ կրնար անոր մահ բերել . ա-
 րար համար Աստուծոյ գերազոյն
 գորութեանք աւ հրաշքով մը
 մարդկային կարողութեան գորս
 անանկ ջաներս գիտացաւ : Առասի
 ամէն իրաւածք պէտք է առաջ Մա-
 րիամնայ ամէն մարտիրոսներէն վեր
 գերազանցութիւնք : Ինչն անի
 մարտիրոսներուն շնորհքք աւ իր
 մարտիրոսական պատկը ամէն մար-
 տիրոսաց պատկներէն սխառաւոր
 է : Ո՛վ Մարիամ, որովհետեւ
 գուն մարտիրոս եւս, աւ մարտիրո-
 սն ալ աւելի աւ թագաւհի մար-
 տիրոսաց, անոր համար աւ թիշ
 մարտիրոսներէն աւելի արժանի եւս
 ամենուն ջանակցութեանք :

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Մըչափ փառքերու պատկենք
 գլխոց փայլ կը փայլին, սի՛ Մա-
 բիսով: Գունն եւ թագուհի երկնի
 եւ երկրի. գունն եւ թագուհի
 հրեշտակներու ու սուրբերու. ու
 նմանապէս գունն եւ թագուհի մար-
 տիրաներու: Բայց ինձի կ'երեւ-
 այ՝ որ գերազանց կերպով մը սա-
 ջաւարին թագը քեզի արուեր
 է, մարտիրաններու թագաւա-
 թին Յիսուսին քեզ նմանցնե-
 լու համար. ու Գաղղոթա լեռը
 փրկչին արիւնէն ըստ լաթերու
 փայլ թափուերով, անանկ աներ-
 ման ծիրանի մը քեզի արուելաւ՝
 որ երկինքը արեւու նման ունեցած
 ծիրանիկը շատ վեր է: Ո՞ղջ լեր,
 սի՛ Ադրս աննախառնաւ որ, մեծա-
 պէս կ'ուրախանաւ, որ արամու-
 թեանն եւ ուրախութեանն ակջ ալ
 սիրտ փառաւորուած եւ. կ'արա-
 շեմ քեզի, որ ինձի քրիստոնէա-
 կան համբերութիւն մը առնեալ,
 որ սա աշխարհքիս խաչերուն

սիրազ աւանդիմ : Ի շնորհս այդ ցաւ-
երու թէ ազգին ընդունել իս այ իր-
քեւ քեզի ջերմեւ անդ ծառայ
մք :

Մարտիրոսաց թէ ազուհի, որուն ժշկերն
Յիսուսի
Թագ ա պատկ շինեցին աւ արխանը՝
ծիրանի :
Ահա անիս սիրտերու մեծ գաւա-
զանն արքունի :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Երանեցին Օգոստինոս Չեննիեան զաթ-
անն եւ երկը մարտիրոս թիկերնեցի զա-
րանար թագ մք էր շինն թէ ազուհի մար-
տիրոսաց :

Յամին հազար շարս հարիւր
քաննին հերեւեհանները բոլոր
Գերմանիայի մէջ մեծ հաշվածուց
հանեցին ազգաբառ հաւատաց
դեմ. աւանդ կատարուի թիւը
այնչափ զօրացաւ՝ որ Բրանիա քա-
ղաքը աւ գրեւոր սկսան հաւատաց
քարազիչները սպաննել : Ասանք
դեզի մք մէջ գունդ մք կազմելով
Մարտիրոսաց ծառայից Աւետման
մանքին մքայ գային աւ անանց

փախաւ տալով կ'ըսէին, թէ ձեր
 ուսմանըք շինող ունիք նե, փաներք
 կրակով կ'երենք ու զնեզ կր ձեռ-
 քնենք: Քաջաթեանք պատաս-
 խան տուին կրձեռաւորներք, թէ
 սուք հաւատոյ համար ձեռնեցաւ
 պատրաստ ենք: Երբք սխան
 փանքին կրակ տալ, Աստուծոյ
 ծառայներք որ Յէ հոգի էին, ու-
 բնոյ գլխիք երանելին Օգոստի-
 նոս էր, ժողովոցան՝ եկեղեցին
 զայնն ու առջեւնէն զաւազին
 Մօք պատկերք տանելով՝ անիկայ
 իրենց օգնա թիւն կը կանչէին. եւ
 երանելին Օգոստինոս իր սուք
 ընկերներով մեկտեղ ուրախա-
 թեանք "Չքեզ Աստուած դո-
 հարանեմք," կ'երգէր: Գահարա-
 նա թեան երգք շմբնոցան՝ կրակ-
 ներաւ մէջ իրենց կեանքք լմնոցու-
 ցին ի սէր Յիսուսի Քրիստոսի:
 Բայց անմիջապէս Քրիստոսի մեծ
 զօրա թիւնք երեւցաւ փրանին. ին-
 չա որ հոգի թէ երանելի մար-
 տիրաներք կրակի մէջ հոգիներն
 Աստուծոյ աւանդան էին, բոցե-

բաւն մէջէն առաջի նման յառաջ
կարակ մը կ'ելլէ, ու օգին վրայ
կը կենայ, ուրիշ անոք նմաններ ալ
կ'ելլեն նոյն բարձրութիւնը ու կը
կենան: Արդար Ե՛ւ Հասն կ'ըլլան
առաջները ուն Ե՛ւ մարտիրոսներու
թաւաք, ամէնը մէկտեղ Հրաշապի
թաղ մը մեւանալով վեր կ'ելլեն,
ալ շին տեւանախր: Ասով ցոյցա-
ցին, թէ ուն մարտիրոսներու
թաղ ու Հրաշն զբախտ ասկից աւելի
բնդ ունելի թաղ մը չէին կրնար
գնել:

ՀՈԿՑԵՍՐԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ԸԱՅԱԹ

ԻՈՐՀՐԴԵՈՒԹԻՒՒՆ ԼԷ.

Մարիամայ մարտիրոսութեան առաջին սուրբ. Աստուծոյ սերբ.

1. Մարիամ կը սիրէ Յիսուսը ընտելենէ վեր իբրև Աստուած.
2. Կը սիրէ ընտելան սիրով իբրև մարդ.
3. Կը սիրէ վառեալ սիրով իբրև սրբի:

1. ԼՍՏՈՒԾՈՑ սերբ կերպով կը սիրէ մարտիրոսներուն ջաները կը թեթեւցնէր, որանք չգիտնաւարա տանջանքներու մէջ կը զննուային ու անուշ կ'երգէին. բայց Մարիամայ բոլոր հակառակն եղաւ: Այն մեծ սերբ սրտնէր Աստուծոյ՝ իրեն մարտիրոսութեանը անդաւթ սուրբ եղաւ. մանաւանդ երբոր կը տեսնէր նոյն Աստուծոյ շարշարախը՝ զոր սառսիկ փափաքով կը սիրէր: Իր տնեցան սիրոյն համեմատաւ աւելցան նաեւ ջաները. սրով հետեւ սերբ անտանկ

միասորիչ առաքինութիւնն մինն է,
 որ երկու սիրաց սրահերու հաւասար
 զգացի կ'ընէ թէ աքախութիւնք
 ու թէ սկոչար: Ի՞նչ է սէրք, կ'ը-
 ռէ սարին Օգտասինաս, եթէ ոչ
 սիրոցը սիրելոյն հետ շուտով
 միացընաց: Ասկից կը հետեւի՝ որ
 Մարիամ սիրոյն գորութեամբ սր-
 գւոյն մահը իրենն քրտաւ. մանաւ-
 անդ որ Մարիամ կը սիրէր զԱ-
 տուած ասկէն սակզժաւածներէն
 վեր. ու կը սիրէր, կ'ըսէ Աուգիւլ-
 մաս, որչափ որ մարդկային կարա-
 զութիւնք կը բաւէր: Աւագաւ-
 ճաւր առ է, որ նախ սիրած
 Ատուծոյ մեծութիւնք շարունակ
 կը նկատէր. երկրորդ՝ իր ստա-
 ջած բարձր ճանաչողութեամբը՝
 գրեթէ իր յղութեան սակնէն
 սկսած էր վայելել Ատուծոյ ե-
 րանական տեսութիւնք. երրորդ՝
 որ մեծագոյն մտաց հաստատու-
 թեամբ կը սիրէր, որովհետեւ
 Հոգւոյն սրբոյ շնորհքը բացունէր:
 Եւ ինչպէս որ իր սէրն առ Ա-
 տուած ասկէն մարտիրոսաց սէրէն

զօրութիւնս էր, անանկ ալ իր մար-
 տիրաւութիւնը աւելի մարտիրոս-
 ներէն մեծագոյն էր: Արտօն-
 տելու մարտիրոսութիւնը թէպէտ
 եւ զիցազնական քաջութիւն
 աւելցնելի զօրութիւն մըն է,
 այսու ամենայնիւ բոլոր իր ար-
 զիւնքը անի ի սիրոյ, առանց
 սրոյ ալ ինչ կ'ըլլար: Ան կը հաս-
 տատէ Առաքելային խօսքը. «Նիժե
 մասնիցեմ զմարմնս իմ՝ յայրու մե,
 եւ սէր ոչ ունիցիմ ոչ ինչ ազարմ»,
 «Գարձեալ, ինչպէս Մարիամ՝ Այս
 կուսանաց կը կոչուի, կ'ըսէ Ռի-
 քարդոս, անանկ ալ ամեն իրաւ-
 անի մարտիրոս մարտիրոսաց կըս-
 նաց բուիլ: Մհ, զաւսժ սիրաւ Մար-
 թիանայ, քաջաւերուդ նայելով
 մեր կարեկցութիւնը նշափ մե-
 ծագոյն պէտք է ըլլայ, որ քու
 սիրոյդ համեմատի:

2. Մարիանայ բնութենէ վեր
 Աստուծոյ վրայ անեցած սէրը
 խօսք մըն էր, որ աւելի խորքով
 մը մարդկային բնական սիրով միա-
 ջաւ: աւստերկու սէրը մի միայն

եղաւ : Իսպի իսպաց կը կոչուի ,
 կ'ըսէ սուրբն Աստուծոս , երկու սե-
 րը՝ որ ի մի միայն յարմարած էր ,
 որով եւ երկու սիրոյն մի միայն
 սէր բազկացած էր : որովհետեւ
 կոչան Մարիամ իր որդին սիրելով
 զԱստուած կը սիրէր , միանգա-
 մայն զԱստուած սիրելով զիւր
 որդեակը կը սիրէր : Աւրեւն կը սի-
 րէ Մարիամ Ախուսը առանց շա-
 փի իրելու մարդ անոր գերանոցն
 առ աւելի քան Տաւար : Ինչ որ
 Ախուս բարեբաւասացեմացուց սե-
 րը իրեն քաշեց , անանկ որ հինգ
 հազար հոգի երկը որ միտքինակ
 ուսելը ու խնայը մտնուելով անոր
 սաստուած պին խառնելը մտիկ ընե-
 լաւ համար իր քոյր մեային , որ-
 շնիս եւս աւելի Մարիամ՝ որ ա-
 նոր մայրն էր , պէտք էր զմայրիկ
 մեայ , ու իրելու ինչ անոր սիրոյ
 շղթաներովը կապուի : Աւստար
 համար ալ ինչ ազեկասար ջաւեր
 պէտք էր իմանայ՝ անանկելով ա-
 նոր անանկ երիտասարդական հա-
 սակի մէջ անուարմարար շարշա-

բախը ու մեռնիցը : Մեծ եղաւ
 Մարտիա հասնացեցի արկնաջ ջաւք՝
 իր Մեարիխա զաւակը կորսանցը,
 ներսն համար, որ իրեն ավէն
 բանն էր. զաւակ, ընկեր, հայր,
 քահանայ ու գառաւոր, զարգա-
 րեալ սրանչեցի գեղեցիկ թեւանք,
 ինչքով աւարժանաւորս թեւանք :
 Հարգա ինչ մեծ տառապանք իմա-
 ջաւ Մարիամ իր Աստուածորդւոյն
 շարշարանայ աւանք, որուն նմա-
 նը աշխարհք շէր եկած : Սերը,
 ինչպէս սուրբն Օգոստինոս կրնա-
 նակէ, է պատմաւ հոգւոյն կիր-
 քերը արթնցընելու. անոր համար
 ով որ կը սիրէ՝ կը վախճայ՝ թէ
 սիրելին վառնոցի մէջ չըլլայ, կը
 բաղնայ՝ որ վառնոցն անկից հե-
 աանայ, կ'աբախանայ՝ թէ որ սի-
 րելին իրեն հետ է, կը ջաւթ՝ թէ
 որ շարշարուի. եւ ուր սերը մեծ
 է, մեծ է եւ եղած ջաւք : Ու-
 բնմե Մարիամ իր Յիսուսը գերա-
 զանց ու բորբոքեալ սիրով սիրե-
 լան, ինչ առկայի վաւեր իմա-
 ջաւ իր սրտին մէջ, վախաւ, բաղ-

ձանդրի, յուսոյ ա. շուներու : Ո՛հ,
 շուսոյի սիրտ Մարիամու, դուն
 պատմելչ մըն ես, ա.ք սէրք հազար
 ա. մէկ ներհանիան կիրքերու բազ-
 մութիւնք գոցեց, որոնց ամենէն
 ալ սիրտ կը գգայիր :

3. Մարիամայ Յիսուսին սրայ
 ունեցած սէրք աշխարհքիս ամէն
 մարերուն սիրոյն խնայ աւելի էր :
 Ամէնք գերազանցեց. կ'ըսէ սուրբն
 Անտրինոս, ամէն արարածներու
 սէրք, ա. նոյն իսկ սիրոյ գերա-
 զանոց քաղցրութիւնք կը բախն-
 գակէր : Արտօնեալու նախ՝ Յիսու-
 սին մայր եղաւ առանձին՝ առանց
 հօր, անոր համար իրեն որսին մէջ
 միացաւ հօր եւ մօր սէրք : Երկրորդ՝
 կը սիրէր իրրեւ իր միածին որդին
 առանց սրիչ ընկերի մը, որուն
 հետ պէտք բոլոր իր սէրք բաժ-
 նել. երրորդ՝ կը սիրէր իրրեւ զա-
 ակ հարազատ իրեն նման : Արիս-
 տատելի առակն է, թէ որդին է
 միւս հայր եւ մայր : առախ Յի-
 սուս երկրի սրայ առանց հօր մի-
 սոյն մայր ունենալով, պէտք էր որ

բարբառփն իր մօրը Մարիամայ
 նմանա թիւնը ունենար: Չորբարդ՝
 կը սիրէր իրրեւ ամենասիրելի սր-
 դի, ու սխանդամայն խանդակա-
 թարար: Հինգերորդ՝ կը սիրէր
 իրրեւ անանկ սրդի, որ էր սխան-
 դամայն եւ Աստուած: Աւրեմն
 Մարիամայ սէրը սրդւոյն սխայ ա-
 սանդ շափու ըլլալով, աշխարհ-
 քիս ամեն մարերուն սիրոյն վեր
 էր. աւարի եւ անոր ցանն ալ շափ
 շունէր՝ երբոր այս սիրական գա-
 սկն անանկ խեղճ ու ցուարի
 կերպով խաշուած կը սեւեմէր:
 Ասոր համար ալ Մարիամայ մար-
 ախրասա թիւնը չգիտնանարու բան
 էր, եւ աւրի ամեն սխայից մար-
 ախրասա թիւնէ վեր. մանաւանդ որ՝
 ինչպէս Ս. Թովմաս կը ցուցնէ,
 սէրը աւելի կարող ու զօրաւոր է
 քան գասելու թիւնը: Արդ մար-
 ախրաներու գահին եզու բարբա-
 րասաց աստելու թիւնը, իսկ Մար-
 քիանք աստելոյն Աստուծոյ սէրը
 եղաւ, որ իրրեւ մահ զօրաւոր էր.
 «Բնուած է իրրեւ գմահ սէր», Ս վ

ամենասուրբ Մարիամ, թէ որ
սիրոյ շափին համեմայն ցար
կ'աւելնայ՝ կ'ազաշեմ աւելլուր թմ'
մբսա ալ քու սերգ, որպէս զի
կարենամ քեզի աւելի ցաւակից
բնայ ու ցաւիլ քու քաշածնե-
րուդ համար:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՍՆ

Ո՛վ Մարիամ, քեզ ամէն մար-
տիրամտերուն հրաշալի թագուհի
միշտ կը մանչնամ, որմէք երկա-
թով ու զանազան գործիքներով
չարչարուեցան. բայց քու սիրտդ
սակի որով մը, այսինքն սիրով
միրաւորուեցաւ. այն ազնիւ խոյ
մը, այլ խիստ ցաւագին: Աւրիշ
մարտիրոսները Առաւծոյ սիրտի
կը զօրանային, որով կրակներու
մէջ կը քաշէին, ու տանջանքնե-
րու մէջ կ'երգէին. բայց քու ներ-
սի մարտիրոսութիւնդ միշտ կ'աւ-
ելլանէր սիրոյ կրակդ: Ազէ ընր,
ով հզօր թագուհի մարտիրոսաց,
միշտ կը յիշեմ քու անասանելի

ցաւերդ, ու միշտ ցաւակից եմ
քեզի. ու խնայարհարար կ'ազա-
շեմ" որ ինչպէս դուն ցաւերովդ
ու սիրովդ Աստուծոյ զոհ եղար,
անանկ այ ինձի կենդանի սէր մը
առնես՝ որ յոժարութեամբ առ
պարսկէի կեանքիս բոլոր ցաւերուն
համբերեմ:

Ո՛ սէր, սուք ես, միշտ սուք ես,
թէպէտ սուք մը սակեղէն.

Որ իմ սիրտս կը խոցես գէրքերով
մեծ աննէն.

Որչափ այնքա են գէրքերդ՝ այնչափ
այ խիտա սասանիկ են:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Անու կատարինձ կանծակա ի պատի ցաւ-
ապին Սարխանց աննչոտ մեծ թրակաւու
գաթեանը համար մասնաւոր իտրհ թեքու
արժանի կ'ըլլայ:

Անու կատարինձ կանծակա
ստային Ֆերաինանասին կեիկը
միշտ սուրբ Աստուածածնոյ ցաւ-
երուն մասնաւոր թրակաւանդա-
թիւն մը տնէր: Գեւա եօթը տա-
րուան ըրարով՝ անոր պատուոյն
աննէն շարաթ որ ծով կը պահէր,

եւ աս բանք մինչեւ զմահ շարու-
 նակեց: Քերտփանմասն մեռնելէն
 ետքը՝ սեւ թագ մը փրանք Յիսու-
 սին շարշարանքները ու սուրբ Աու-
 սին զատեալն նշանները փարսած՝
 Պաւտոլի երկրորդ կայսեր խրկեց
 բնելով, թէ աս թագէն ի զատ
 ուրիշ թագ չեմ ունեցեր: ու
 թագաւորական հարսանեաց օրը
 բերաւ՝ Պաւտոլիին ու անկեան
 ալ զոչ սուտ: Ետքը իր մեծ
 ազգիանք հետ Մարտիանայ ծառայ-
 ներուն հրօնքը մտաւ, որ ինքը
 հաստատած էր. ու թագաւորա-
 կան զգեստները հանեց, կա-
 տարեաց մայրապետի լաթ հա-
 գաւ: Պատուիրեց մայրապետնե-
 բուն՝ որ սուրբ Աուսին ժամերգու-
 թեան սկիզբը ու վերջը առանկ
 բնէն. շարշարանք Տեառն մերոյ,
 եւ զաւր երանելոյ Աուսին Մա-
 րտիան միշտ եղիցի ի սրտի մե-
 բում, անէն: Թուղթ գրած ասնե-
 նք եւ ուրիշ անդամներ առանկ էր
 գրէր ասկը. անկեանարժանն ու-
 զախին՝ ազախեացց անկեանսք

Կուսին: Իր կնքոյն վրայ ալ փո-
 ընչ ասուս ջաւագին Կոչար խա-
 շին ասակ, կարծրին վրայ խոցով
 մը՝ աս խօսքերով. Մարիամ՝ ար-
 ասուսագին: Իր երկրորդ ազջկան
 թագուհի ըլլալուն ասեախար ըն-
 րայներուն՝ իւր հագած սեւ լա-
 թերը ջոջ ասարով ասանկ ըսաւ.
 Ազջիկս Աննան թնոյ ըսարով վայե-
 լի իր արքունական թագը. աս
 լաթերս ըիւր անգամ անկից ա-
 ղեկ է ինձի, որունց արժանի ըլլաւ
 իս իմ ամենափրկիչ երկնաւոր
 թագուհիս:

Այսչափ մեծ սիրոյն փոխարէն
 ջաւագին Կոչար շատ անգամ յայտ-
 նապէս անոր կ'երեւար. անգամ
 մ'ալ ապապրեց անոր՝ որ Գեր-
 մանից մէջ Մարիամայ ծառայ-
 ներուն կրօնքին փանքերը շատը-
 նէ հերեփկաներու գէմ գնելու
 համար: Ան ալ փանք մը ինու-
 պրար քաղաքը, եւ արիչ երկու
 հարա ալ մեծ փառաւոր մայրա-
 պետներու փանքեր շինեց, որունց
 մէջ աս կանանները ինքը սարք

Այսպէս իր ձեռքով թող տուտա : Անգամ
 Տ' ալ ուղեց Տիրամայրը՝ որ կրօ-
 նաւորներու մանր մը շինէ : Աս-
 տարինէ տա հրամանէն ալ շուտ մը
 կուտարեց : Ասորը ինքն ալ խելոյ-
 րեց զաստգին Աստուծո՛ւ որ խաշին
 ասկի տնեցած զաստու իրեն սիրան
 ալ հազարգէ : ասոր ալ արժանի
 եղաւ : Հուտ մը իր կողմ անաս-
 նելի զու մը բռնեց , որն որ մեծ
 համբերութեամբ ասորա ի յի-
 շատակ զուոյ Մարիամու , որ Ախ-
 տարին կողմ խոցուած ասունը քա-
 շեց :

(Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page)

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ Ե Ա Յ Ա Թ

ԻՈՐ ՀՐԻՆԵՈՒԹԻՒՆ Լ:

Մարիամայ մարտիրոսս թեան Երկրորդ
սուրբ. մարգհան վրայ ունեցած սերբ:

1. Մարիամ Գազգաթ ա լեւք մարգ-
հան մայր եղաւ.
2. Քահանայական պաշտան կառա-
րեց.
3. Փառասարած եղաւ:

1. Ինչպէս որ Ռաբել Երկու
որդի ա՛նէր, այսինքն՝ Եւաթեփ ա
Բենեթամին, որն որ իր ջաւերուն
որդին կոչուեցաւ. «Որդի վշտայ
խնայ, ինչու որ ստիկայ աշխարհք
րերած ասկեր իր կեանքս կոր-
սնացուց. սասնկ ալ Մարիամ եր-
կու զաւակ ունեցաւ. այսինքն՝
մարգն Աստուած, ու յանցաւ որ
մարգր: Առջինը բնական եղանա-
կաւ աշխարհք րերաւ. իսկ երկ-
րորդը հոգեւորապէս ի շնորհս
ձեռաւ: Երկու որդիք են Մարիա-
մայ, կ'ըսէ սուրբ Բանասկենդարաւ,
մարգն Աստուած, ու մարգն ա-
ղաւ. մէկուն մարմնաւոր, ու մի-
ւրին հոգեւոր մայր է Մարիամ:

Առաջին արդին Քեթիկեհեմի մէջ
 Ի լոյս ընծայած ժամանակը ամե-
 նեւին ջառ մը շէրեց. սրտհեանե-
 առանց ինչ սկզբնական յանցա-
 նաց բլարուն՝ ազատ էր պատմէն՝
 «Տրամաթեամբ ծնցեալ, Բայց
 Գողգոթա լեռը մարդը վերապին
 ծնանելու ասե՛նք՝ կրկնապատկե-
 ջառ երկանց ջառերը : Արդ Մա-
 թիամ Գողգոթայի վրայ ամէն
 մարդու մայր եզառ : Իրեն ընական
 արդիէն Յիսուսէն այն մայրու-
 թիւնը ընդունելով, առափ եւ ա-
 մէն իրաւամբը կրճատը մարդը կան-
 շել Մարիամնայ ջառերուն զառա-
 կը : «Արդի վշտաց իմաց, մանաւ-
 անդ որ Գողգոթա լեռան վրայ
 անոր համար լացառ, ողբաց ու
 հառաչեց : Վեզի համար համբե-
 րեց, կ'ըսէ սուրբ Ամբրասիոս, շե-
 ղի հսկեց, շեղ լացառ : Աւ թե-
 պէտ եւ մեծ եզան վշտերը, եր-
 բար անտառ իր սիրելի Յիսուսը
 մարդոցմէ խաշուած . սակայն շիր-
 ջառ ասելոյ նայն իսկ մարդը, ինչու
 որ ան ալ կը սիրէր, ու իրեն զառ-

ակ բրած էր: Մէ, շաւաղին
 կոչս, մեր սիրոյն համար սրչափ
 վշտեր կրեցիր. առ սիրով մեզ իր-
 բեւ շաւերագ զաւակները հա-
 մարէ՛ որով զու բենիավիճներդ
 կ'ըլլանք: Ըսէ մեզի ալ նոյնը, որ
 զու բերնովդ երանելի Պանֆիլեո-
 լոյին առ զու ծառայիցդ կրօնին
 եօթը երանելի հիմնադիրներուն
 բարի, որոնք միարան զու շաւերդ
 կը մտածէին. իմ շաւերաս որ-
 գիններն էր դար:

2. Թեւեւ եւ փրկիչը ուրիշի
 կարտաւիտին շունէր զմարդը
 փրկելու համար. իր առաւաճային
 արիւնք բաւական էր հազարաւոր
 աշխարհքներ փրկելու, կ'ըսէ
 սուրբ Ըմբրասիտ. այսու առննայ-
 նիս կոչան Մարիամ մարգուտ իր
 սերն առ վառեալ փայփայր՝ որ ա-
 նար փրկուիտեանը համար ունէր՝
 շաղթնել ազելով կրցածին շափ-
 անար զարծակից ըլլալու ջանաց:
 Յիրարի Յիսուս Կոպեկայ բերնու-
 չք զանդաստ կ'ընէ իր արիւնայից
 հեծանք միմակ կոխելուն. «Հեծան

Հարի միայն, եւ ի հեթ անասաց ոչ
 որ էր ընդ իս, ասեացն ասոր կը
 պատասխանէ ջերմեւանոյն Ռի-
 քարդոս. Յերաս ի է, իմ Տէր իմ,
 որ ոչ որ քեզի հեա է, բայց մի-
 այն կին մը, որն որ ան ամէն
 վէջքերը՝ որոնք դուն մարմնիդ
 վրայ կրեցիր՝ որտին մէջ կրեց:
 Աստի վրկիչը արիչ մէկը շունե-
 ջաւ դարձակից մարդկային վրե-
 կու թեան, բայց միայն մեծ ար-
 բուհին Մարիամ, որ մեռեալ որ-
 դոյն մարմնոյն հեա իր ջաւագին
 հոգին երկնասոր հօր ընծաց ըլլաւ:
 Սասգիւ, կ'ըսէ Արնայդոս, աս-
 պանակին առջին երկու սեզանէ կը
 աւեմուէր, մէկը Մարիամայ կուրծ-
 քին վրայ, իսկ միւսը Քրիստոսի
 մարմնոյն վրայ: Քրիստոս մարմնի-
 նը, Մարիամ հոգին զահեց. ինքը
 վաստաքով՝ հոգւոյն ջաւոյը հեա
 մարմնոյն արիւնն ալ իրաննեց Քրի-
 ստոսի մարմնասոր մահուանը ասեմը
 մեր վրկագարձու թեան իարհուր-
 դը կատարելու համար: Եւ ինչ-
 պէս որ Ագամ ու Եւս աշխարհ-

քիս կործանմանը պատճառ ե-
 ղան, առանկ ալ Յիսուս Մարիա-
 մայ հետ մեկտեղ աշխարհք նա-
 բարեց, զոհելով սոջակէզ՝ մեկը
 իր մարմնոյն արիւնք, իսկ միւսը
 սրտին արիւնք, որ է արցունքը :
 Բայց որովհետեւ քահանայապետ-
 ներու միայն շնորհած էր՝ գործա-
 կից ըլլալ ամեն կերպով զԱ-
 սուած ընդ մարդկան հաշտեցը-
 նելու, անոր համար կրնանք բռն-
 որ Մարիամ Գազգոխայի միայ
 մեզի համար մեհանան քահանայ
 մը եղաւ, ու մտնանակ իր ջաները
 հազարու մեր յանցանքներուն թո-
 զուիթ իւնք կը հազար ու ստուաւա-
 ծային արդար բարկութիւնք աշ-
 խարհքիս հետ հաշտեցընելու կը
 մտնիթար : Եւ՝ որ աւելի մեծ սիրոյ
 գործք է՝ նոյն իսկ ան ասելնք՝ որ
 անմահիթար իր սրդւոյն մահը կու
 լար՝ ի սիրոյ մարդուն կը ստիպուէր
 մահիթարուիլ, որով եւ մարդու
 սէրը անոր սրտին մէջ՝ նոյն իսկ
 միածին սրդւոյն սիրոյն յաղթեց :
 Ո՛վ ամենապիտեղի Մարիամ, սր-

չափ պարտական ենք թա սիրոյց
 աւ նրչափ ալ թա ջաւերուդ : Սի
 հոգի իմ, աղէկ ճանչցիր աւ զիր
 միայնից մէջ հոգիքիմայ՝ իր սր-
 դւոյն ճորք համար առած գեղե-
 ցիկ խրատները. «Եւ յիշեացեա
 գու, զի բազում ճգունա կրեաց
 փանօ թա» :

3. Յաւազին կոչան Մարիամ,
 աբիչ պաշտան մ'ալ տնի, բարիք
 բնել մարդուս, անար հոգս փառ-
 սարան ըրաչով. ասար համար
 սաբին Եփրեմ առանկ կ'ըսէ իրեն.
 Ազնոյն թեզ, Աստուծոյ աւ մար-
 գկան մէջ հաշտարար միջնորդ.
 դուն մեզաւ սրնեթաւ աւ սքարեւոյ-
 ներա փառասարան աւ ոգնական ես :
 Ենքք Մարիամ, ինչպէս կը հաւ-
 ստատէ աւրք Անանիան, իր մար-
 սիրտական աւ սքիմա թեւաճնեւ աւ
 աղաշանդաբար արժանացաւ ընդ ա-
 նել մարդկային աղցին փրկու-
 թ իւնը, այսինքն թաթաւ աշխարհ-
 թիս նարոյ աւ թ իւնը : Գարնեւոյ,
 ինչպէս աւրք Բեռնարդուս կ'ըսէ,
 երանուհի Աղցար խաւարի աւ մաւ-

Հաւանաւ ստաւ երբն անջ նաստայնե-
 րան ազատաւ թէ ինն ընկալաւ : Ին-
 քք մասնաւ սրապէս ասէն իտպնե-
 րան պաշտպանն է իրենց ինչ եւ
 իչէ ձախարդութեանց մասնաւա-
 կը : աւ ինչպէս մարդք զմարդա-
 ցեալ սրգին Աստուծոյ իրեն փաս-
 տարան տնի երկնաւոր հորը առ-
 ջին, սասանկ ալ սրգւոյն առջին
 զմայրք իրեն փաստարան տնի,
 կ'ըսէ Արմայրս : Աւ ետքը կը հե-
 տեւցան, թէ սրգին հորը ազա-
 շած սասնն իր շարշարանքները ա-
 վերքերը սնար կը ջուցանէ : Իսկ
 Մարիամ սրգւոյն ազաշած սասն-
 նը իր կուրծքը աւ իր խոցերը սնար
 կը ջուցանէ : Արգ պաշտպի յայանի
 սիրոյ նշանները տեսնելէն ետքը,
 ինչպէս կրնայ մարդս սասանկ բա-
 բերնեքէն զուրկ մնալ, կ'ըսէ սուրբ
 Եփրեմ : Անոր գիտազը շիկրնար եւս
 փաթնատիլ : ասէն լեզու առ գիծ ա-
 թեան ազգիւրք աւ սիրոյ նշանը
 կը ինզրէ : Այլ Մարիամ մեզաւ-
 որնեքան գիծած փաստարանը,
 «Մի թագուցանեք զանան զո ի

խնդրուած այ խնդր, - դարձուք ինչ
 գիտած աշուքներդ իմ գրաս. ու
 պաշտպանե կեցիք ինչ որդւոյդ
 յաւիտեանսկանս փրկուի՛ եւանք: Ինչ
 որ իմ գրաս լսելիք ըրաչաւ արժաւ-
 նիք ինչ մը շեռ գանձեր նէ, տաս-
 գիւ իմ սիրոյս հասնուք յաւած իւ-
 թի սրտիդ մէջ կը գանձու:

ԸՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Մին մեծ սարք՝ որ ինչ սիրտդ
 փրկուորեց, ո՛վ Մարիամ, միայն
 մարդոց վրայ ունեցած սաստիկ
 սէրդ էր, որ որդւոյդ մահաւոր
 պատճառ ըրաչէ՛ն ետքն ալ՝ դար-
 ձեւալ գանձեր փրկեցիր, ու ան սա-
 տիճանս փրկեցիր՝ որ մէկ հաստիկ գաւ-
 կիդ կեանքը անունց հազեւ որ կենա-
 ջը փոխեցիր: Ո՛վ ամենասիրելի
 սիրտ Մարիամու, բոլոր աշխարհք
 լեզու ըրար՝ շեղի ունեցած պարտ-
 յերնիս կարող չէք յայտնել:
 Բոլոր սիրտերը մէկտեղ բերելու
 ըրամ՝ ինչ ունեցած սիրտդ չեմ
 կրնար հասնիլ: Մըշտի իմ շեղմն

Տե՛ս աւ հր անտե՛սեմ. թէ՛ է որ քա-
ղերապանցու թե՛անց համար քեզ
սիրելէն հր պակսիմ, գէթ քա-
րերաքու թե՛անց փոխարէն տալու
համար քեզ սիրեմ: Աստէ ու-
րեմն, ում Մարիամ, իմ սրտիս մէջ
այ քա սերգ, սրտէս զի հա ին-
տար պետք է նե քեզ սիրեմ, ու
երկինքը յախանանա յախանե՛նց
սիրեմ ու գովեմ:

Ինչպէս դարբինք մեծ թափով աւ-
րին վրայ հարուածներն
Արիւնքներն կարգաւ մը, նմանապէս
սրտիս սերն
Արտիս սարք կը զարնե, ու յագնիլ
այ շիգխտեր:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Յաւապիս Ազար մեծ մեղաւորի մը յան-
ցանքներուն թողութիւն կը ըզուսնի:

Ա՛նծ մեղաւորի մը համար կը
պատմուի՝ որ շատ տարիներ գեշ
կեանք մը անցընելէն ետեւ՝ իր շա-
րեացը վրայ զգնարով խաշելու-
թեան տարք ինկաւ, ու աշուրնե-
րէն աղբիւրի պէս արցունք թա-
փելով մեզ քերան թողութիւն

Ինչո՞ք չեց. եւ միանգամայն յան-
 ջամերնեօրուն թողու թիւն արուե-
 լուն նշան մը ազնոյ: Արքայ տե-
 սաւ՝ որ առ շնորհքին արժանի շե-
 զաւ, մեծ հաւատարմ անկեա-
 սաքք զաւագին Առօին դարձաւ,
 արուն միշտ յերմեռանդ եղած
 էր, աւ անկից առ մեծ շնորհքք
 ինչո՞ք չեց: Ան ասկե՛ն յայտնապէս
 տեսաւ սաքք Աջար՝ որ թափած
 արցունքներէն լիչ մը ձեռքք ա-
 սած իր արդւոյն զրոյսց բաւով.
 Մի՞ որդի թմ, սա արցունքներք կոր-
 սախն, սա սպաշխարացին ար-
 ջամերնեօրուն պարսպ տեղ թա-
 փուիչք կ'ազնա: Սաքք Աստուա-
 ծածնայ սա ձայնք լսելուն պէս
 Յիսուս, անմիջապէս զգնացեալ
 մեղաւորին թողու թիւն սալէն
 ետքք շնորհք ալ տատաւ, արմ
 անկից ետքք մեծ արբու թեամք
 տարեցաւ:

Ե Ր Ր Ո Ր Դ Ծ Ա Բ Ա Թ

Ի ՈՐ ՀՐԴ Ը Մ ՈՒ Թ Ի Ի Ն ԱՅ

Մարիամայ ճարտարաստիճանն երբորդ սուրբ. որ են իր ցաները.

1. Մարիամայ ցաներուն սասակու թիւնք.
2. Ընդարձակու թիւնք.
3. Երկարու թիւնք:

1. ԻՐ ԸՒՑԸՆԵ Մարիամայ ցաները ծագու էր նմանին. որովհետեւ ինչպէս ծայր խիտա մեծ խորու թիւն, բնդարձակու թիւն աւերկայնու թիւն ունի, աւելից բնու չար շրջակայի, առանկ ալ Մարիամայ ցաներուն սասակու թիւնը, բնդարձակու թիւնը աւանդու թիւնը արասրոյ կարգի մեծ ելու: "Նախ" մեծ էր սասակու թիւնը. որովհետեւ Յիտա օրն ցաներն ետք աշխարհքիս մէջ Մարիամայ ցաներուն նմանը չկար: "Տեւէք, թէ իցեն երբեք ցարբ ըստ ցանոյ լեալ": Մեծ էր Քրիստոսի ցաները, ինչպէս Ս. Թովմաս կ'ըսէ, ինչու որ առանց ինչ միտի թարու թեան խիտա ցան մըն

էր: Իսկ Մարիամնայ քաշած ցաւ-
 երբ, ինչպէս սուրբն Անուանինաս
 կը խորհրդածէ, մէկ բանի կող-
 մանէ մեծ էին. սրովհետեւ ինչ-
 պիսի անհմարին ցաւ է ճար մը՝
 շարշարած ա զերուսրեալ սր-
 գին աչքին առջևը տեսնել, ա
 գէթ կերպով մը անար օգնելու
 միտիտ արտիտ իւնը շունենալ: Եւ
 ահա առ բան Մարիամնայ հան-
 գիպեցաւ: Ինքը աչքին առջին
 տեսաւ իր առաւանակային սրգին՝
 սր ծարաւէն կը մարեր, ա անար
 բաժանկ մը ջուր առաւ կարող չէր.
 կը տեսնէր աչքովը սրգւոյն վեր-
 քերը, ա չէր կրնար զանանք պա-
 տել. կը տեսնէր գիննք արիւնա-
 շից, ա արիւնները սրելը ձեռքը
 չէր. կը տեսնէր արիւնով ներ-
 կաւած սուրբ գրուիք ծաւած, ա
 չէր կրնար ձեռքը գրկել: Ի՞նչ
 մեծ սանձանք ա անմիտիտ ար
 ցաւ. յիշաի պէտք էր՝ սր Մա-
 թիամ ցաւերէն մեռնէր՝ չէ թէ
 անգամ մը, այլ հարար անգամ.
 մանաւանդ սր արիւն գգացմունք

մը ունէր կարեկից բլլարու նստու
 աբիշներուն : Բայց աստուած պիտ
 ամենակարգու թիւնը ազնոյ սր
 ողջ մնայ աւարգուս կարգու
 թե՛նէ մեր ցուերն ալ բաշէ :
 Ա՛հ, ցուարին Մարիամ, անմխի
 թար Նամինն աւելի արգար ի
 բաւամբք կրնաս գան ըսել : «Մի
 կոչէք զիս Նամին, այլ կոչեցէք
 զիս գառնացեալ . զի գառնացոց
 զիս բաւականն յոյժ» : Գան ցու
 երու ծով մին ևս առանց յա
 տակի, ա ինչպէս որ մեծամեծ գե
 ակերն ալ ծովու քով սչինոչ են,
 առանկ ալ քու մարտիրոսա թեւանդ
 համեմատա թեւամբ աբիշ մարտի
 րոսաց ասանջանքները սչինոչ են :

2. Մարիամնայ ցուերուն ծովը
 չէ թէ մինակ խիստ խոր էր՝ աստու
 կու թեւան կողմանէ, այլեւ՝ Բրիտ
 առի բոլոր շարշարանացը պատ
 մաս աւ՝ իր ընդարձակութիւնն
 ալ շատ մեծ էր, ինչու որ սրբւոյն
 ասանջանքներուն բոլորովին համա
 ձայն էին ժորը ասանջանքները . մա
 նաւանդ թէ, ինչպէս երանելին

Ասեալ ապ կ'ըսէ, Մարիամ աւելի
 յարգին սասնջաւոցաւ, քան թէ
 ինք իրեն: Աւ ինչպէս կը հաստա-
 տէ սարք Բեռնարդաւ, շարշա-
 րանաց բարբ զաւերք փոխանակաւ
 կը փոխուէին զաւկէն մորք, մոր-
 ւնն զաւկին: Ասկից կ'իմանանք,
 թէ ինչ սասնջանի որ հասած էին
 Քրիստոսի սասնջանքները՝ նոյն սա-
 սնջանի հասան ևւ Մարիամաց
 զաւերք: Մեծ ապէս փշա կրեց ա-
 նոր ծեծուելն, փշեաց պատկէն,
 գանձերն, խաշէն ու արգէն, ու
 ամէն մէկ շարշարանաց գործիք-
 ներք մէյակէ սար եզան, որնք
 խոցեցին իր սիրտը: Անքոյ մը կը
 նմանէր, որուն վրայ գործիքնե-
 րու հարուածով պատկերք կը փո-
 քուի ու երկաթին նշանածք կը
 ապաւորուի, ևւ նոյն կնիքը կամ
 պատկերք միանգամայն սասնջ
 հարուածի ու սասնջ երկաթի
 քուս ամենայնի կը ապուի կ'ելլէ
 մակի վրայ: Աս եզանակաւ գանձե-
 րու ու արգին ծայրովք, ու փու-
 շերու պատառաւածքովք գծա-

գրեւայ փարսեցաւ նայն կնիքը
 փրկչին մարտնոյն փրայ, կ'ըսե-
 ասքք Յանաֆենդարա, ու Մա-
 րիամայ սիրար կակուզ մամ մը ե-
 ղաւ, որ առ առաւածային կնիքը
 ըստ ասկեանի իրեն փրայ կը կրեր,
 որովհետեւ ասանց երկաթի՝ որ-
 գւոյն վերքերը գորտոր ցաւակ-
 ցաթեանը մը իր որսին փրայ կը
 սպասարուէին. ու ասանց փրաւ-
 որեղաւ եւ ասանց արեան ան-
 գաթ մարտիրոսաթեան նկարը
 կը ցուցնէր: Աղէկ սիւս գիր, սի-
 ճոյթի թմ, ու սիշա շարշարանաց
 խորհարար մասնէ, ու յաճախ
 յիշէ՝ որ Արաւսին սանձանքերը
 նստեւ Մարիամայ սանձանքերն
 էին. ու երկարին ալ մէկտեղ
 ցաւակցէ:

3. Մենեկա կ'ըսէր, թէ աշ-
 խարհքիս մէջ ոչ որ կրնայ մեծ
 ցաւերու համբերել, թէ որ եր-
 կարատեւ ըլլան: Արդ Աստուծոյ
 յառաջատեսութիւնը ասանկ կար-
 գացրեց, որ մարդ աւքաշեչիքը թէ
 որ երկարատեւ են գիտնալու

բան ընան, իսկ չգիտնուալիքը՝
 կարծաւոր : Ասոր համար մա-
 հաւան պատիւիք որ ասկէն պա-
 տիւններէն մեծ է, ասկէնէն կարծն
 է : Այլ Մարիամայ զաւերք մեծ
 էին, ու միանգամայն խիստ եր-
 կար, այսինքն բոլոր իր կենաց
 չըջանին մէջ, որ վախճանն ու աւ-
 ելի տարիներ անուց : Ինչու որ
 նախ Մարիամ յառաջ բան բա-
 նին Աստուծոյ մայր ընայը՝ սուրբ
 գիրքէն գիտէր, թէ Աստուած
 մարմին պիտի առնուր ու մեռնէր,
 ու քնչպէս որ այն մարմնանալու Աս-
 տուածը անշարժապէս կը սիրէր,
 անանկ ալ մեծապէս կը գշտա-
 նար : Երբոր հետշատակը իրեն աւ-
 եակց թէ մայր Աստուծոյ պիտի
 ընայ՝ որն որ պիտի որ խաչուէր,
 ան ժամանակը սկսաւ իրեն ան-
 գուխ մարտիրոսաւ թիւնը : Քրիս-
 տոսի հետ խաչուած եղաւ նոյն
 իսկ անիկա յղացած ժամը : Խա-
 չուածը գնաշեալը յղացաւ, կ'ը-
 սէ սուրբ Բեռնարդինոս Սենացին :
 Բազմապակ իր կենացը մէջ իր որ-

դւոյն շարշարանները յիշելով
 աբիշ բան չարաւ բայց թե՛ է արքա-
 միլ ու սղբալ անոր քաշածներուն
 ու կրած առել լա թե՛ ինններուն վրայ-
 որով եւ կրնար Գառիթ մարդա-
 բէին հետ բաել . “Նու ջաւք թմ ա-
 ռաջի թմ են յամենայն ժամ” :
 Ինչ որ ընելու ըլլար՝ շէր կրնար
 մտնալ այն ամենատարաք յիշա-
 տակները : Ան բանս յայտնեց ին-
 ջրը սրբաւ հի Պրփնիաային . Արդւոյս
 շարշարանները թմ սրախ մէջ
 ապաւորուած էին . անանկ որ թե՛ է
 ու աւեի, թե՛ է աշխատեի՝ միշտ մտքիս
 մէջ կը նարագ էին : Ու Քրիստոսի
 երկինքը ելլելէն ետքն ալ Մարիամ
 իր սրգին տեսնելու վառեալ վառ-
 վառով կը վրտանար, ինչպէս
 նաեւ առ աքեւայներուն գէմ եղած
 հաշածանքները, ու կոթապիկե-
 եկե գեցւոյ գէմ հակառակա թե՛ ին-
 ները իմանալով : Անանկ որ մինչեւ
 իր երկինքը վերաբախիլը իր ջաւե-
 րը տեսնցին, ու երբեք չարակե-
 ջածու : Ով Մարիամ, որովհետեւ
 երկար ու առանց գաղթելու եղան

քու ջուերդ, անոր համար պէտք է որ քու վրայ իմ խանդակաթ ջուակցուի ինչու այլ մեծ ու անգար ըբայ :

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՍՆԵ

Իրաւցի՛նէ, օվ Մարիամ, քու ջուերդ ընդարձակ ու ծայր չգանաւոյն ծով էին: Ան ծափն վրայն մինակ մտքով անցնելու՝ առ անց երեւակացուի ինչ շիտի թու շեմ կարող . ինչպէս գուն, օվ ջուարին Մարիամ, առ կրակի՛նէրու մէջ երկար առնն պէ մնայիր, ու ինչպէս ես այլ քու կակի՛նէրուդ ջուակից ըբայով շեմ մեռնիր: Աստուծոյ հրաշքն էր քու ապրից . իսկ իմ ապերաստութեան յայտնի նշան է շմեռնիր: Ով ջուարին Մայր, գուն կուրաս, ու ես լայ շեմ ուզեր . գուն կ'արաս, ու ես անմըն այլ շեմ ընեմ: Ո՛հ, անոր ինձի այլ քու կակի՛նէրեդ, որ իմ սիրտս այլ սիրտս որսի ընդի հետ:

Եւ այ սուրբ Բունափենդարային
 Տես կ'ըսեմ թեզի. Ո՛վ որ թեզի
 Տես կը գոչե, զաւերով կը վի-
 րաւորուի, ո՛վ որ թեզի Տես սուգ
 կ'աւնու, սպարմութիւն կ'ընդու-
 նի, ո՛վ որ թեզի Տես կը մեռնի,
 կեանք կը դանկ:

Ո՛ւսնաբերչաւ Հրէից կատաղութիւն
 կոչք անխնայ,
 Չեր պոզպատէն շեմ վախճար, թ՛նզ
 թ՛մ գիւնացրաւ կրայ.
 Եւթը սուրի գիւնացը՝ մինակ սիրա
 մ'այ շատ կ'ըլլայ:

Գ Ա Տ Մ Ո Ւ Ք Ւ Ե Ն

Մէծ մեղաւոր էր զաւարին սուրբ կուսին
 միջնորդութեամբը հոգոյն փրկութիւն կ'ըն-
 դանի:

Արքայ Տի Արիճիսային տեսիլք-
 ներուն մէջ, որ զանազան քահա-
 նայապետներէն թնտաւած են,
 զարմանալի հրաշք մը կը կար-
 դանք, որուն մէջ աննասուրբ
 կուսին զաւերուն թերակուանդա-
 թեան զորութիւնք յայտնի կ'ե-
 րեւայ: Արքայ Տի Արիճիսային ժա-
 մանակը արձուակեան մարդ մը կար

խիստ շարագործ, որ վախժարուն
 տարի տակնեւ ին խոտաւախանանք
 եղած չէր. ու այնչափ գեղչու-
 թիւններուն մէջ մինակ այս բա-
 րի բանն ա՛նէր՝ որ սուրբ Աստուա-
 ծածնայ ջանքուն ջերակնանդ էր,
 ու տակն անդամ զանանք միտքը
 բերած ստանը սրտանդ կը ջաւէր
 անոր վրայ: Մեռնելու մտակցա-
 նէ՛ սրբուհի Արիմիստան շատ աշ-
 խատեցաւ անոր հոգւոյն վրեկու-
 թեանը համար. Քրիստոսի հրա-
 մանաւը անոր խոտաւախանահոգը մը
 խրկեց, որ զինքը յարգօրէ: Իսկ զձ
 խոտաւախանահոգը երկու անգամ
 ստոր գնաց, բայց պարտաւ անդ:
 միշտ առանց զգլարու իր շարու-
 թեանն մէջ հաստատաւ կը կենար:
 Քիչ մը տակնեւն ետքը նորէն գնաց
 խոտաւախանահոգը ու Քրիստոսի
 կողմանէ ստոր խնայուց, որ եօթը
 ստատանայ փոքր մտած են, ու զին-
 քը գտտապարտութեանն գուար
 կը ձգեն. սպարակնին առ բան
 լսելուն պէս՝ սկսաւ լալ, ու ան-
 միջապէս շորս հնդ խոտաւախանե-

ցաւ, աւ սկերջին թ աշակեր աւնեղն
 եւայր մեաւ: Եւայր Բրիտան
 աւնեղն մեր յայնեղն արքա Տի Արի-
 միտային, թէ ան հոգին աւրբ
 կոչա Մարտիանայ յաւերան անե-
 ջան ինքն աւնոյ ա թ եւայր հաւար
 դ զ սկերջն խաղաւցաւ աւ սկերջն
 քաւարան դնայ:

ՉՐՐՐՐԻ ԾԱՅԱԹ

ԻՈՐ ՀՐԻԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի.

Մարիամայ մարտիրոսութեան շորթորդ
ուրբ. Յուսկցութիւնք.

1. Մարիամայ զուսկցութիւնք Քրիստոսի զաշաններուն,
2. Հրէայներուն անդժուսութեանք.
3. Իբ սիրոյն աւանագիտած սրբանն համեմատ եղաւ:

1. ՍՐԻՈՅՆ թուփմայի վարդապետութիւնն է, որ նկարանամբ ասար տղարմեւոյ մը զգացուած զուսկցութիւնք զուսկցոյնն բուն անձին այնչափ ներքինն աւ խորանկացեցութիւն մը շունենար. ասար համար զուսկի մը իբ ծնողաց զուսկց համար աւ ծնողաց իրենց զուսկինն զուսկց համար իրենց սրտին մէջ զգացածը յատկապէս զուսկցութիւն շրուիբ, հուպա յատուկ անձնականն զուսկ ի շրուիբ: Աւասի Մարիամ նկարանամբ Յիսուսի յատկապէս իրանելով՝ աւելի զուսկ աւելք զանն թէ զուսկցութիւն: Այսու աննայնիս Մարիամայ անննասիրելի սրտին մէջ

խառնու մեկտեղ եղան ջանն ու
 ջանակցութիւնը. առկից յայտնի
 է՝ իմացութի՛ թէ՛ մեծ եղած պիտի
 ըլլայ անոր ջանակցութիւնը. ինչ-
 շա՛սք սաստիկ եղան Յիսուսին
 սանձաւորները, որ իրեն ջանակ-
 ցութեանը պատճառ էին: Հրեից
 կնիկները խաչին առկա Յիսուսը
 արիւնալից անսնելով՝ սրտերուն
 մէջ խիստ մեծ ջանակցութիւն ու-
 նեցան, ու սրբալով լացին, մինչ-
 շու նայն իսկ Տէրն մեր զիրենք
 միտիթ արեց, ու արցունքներին դադ-
 րեցրնել ուզեց ըսելով. «Դասերք
 էրու սաղեմի մի լացք ի վերայ իմ»:
 Արդ՝ ինչ զգածմանը պէտք էր
 ունենալ Մարիամ՝ անսնելով իր
 որդին՝ չէ թէ՛ մինակ խաչին ծանր
 բեռան առկ, հարցա խաչուած ու
 մեռած: Նայն փրկիչը Ղազարոսի
 մեռնիք անսած առննք, որ մի-
 այն իրեն բարեկամ էր, չկրցաւ
 արցունքը բռնել. «Եւ արտա-
 սուեաց Յիսուս»: Հարցա ինչ ար-
 ցունքներ պէտք էր թափել Մա-
 րիամ՝ անսնելով աչքին առջին իր

Յիսուսը, որ շէր մինակ բարեկամ, այլ որդի ու սնունդ սիրահան որդի, բայց մարդ մարմնոր ծեծէն, փշերէն, ու գաւակէն պարտաւած, ու իրքեւ աւազակ մը խաշէն կախուած: Ա՛հ, խեղճ մայրը այնչափ տանջանքներու առակ տեսնելով իր որդին, ու որդին այնչափ անձկութեանց մէջ տեսնելով իր մայրը, երկուքին ալ ազիքները կտոր կտոր կ'ըլլային, ու մէկը մէկաշէն աւելի մեծ ջարհը զգար: Տ. Ափեկրան սարաւաք մամբ մը կը պատակէ՝ թէ Ա երախտ գասաւորը փճիւ տուա՝ որ հայր մը իր որդւոյն հետ մէկտեղ նոյն պատժով Աւարդիկէի հասարակաց հասարակին մէջ ուզանունին. եւ կ'ըսէ թէ խեղճ հայրը իրակ եւել որդւոյն համար կուրար, ու գժբախտ որդին իր նեղութիւնը մտաշած հորը փայ կը ջարհեր: Պաւ լային մէկտեղ, բայց չէ թէ անէն մէկը իր պատժոյն համար, այլ հայրը՝ որդւոյն մահուանը, ու որդին հորը մահուան

նը համար : Ասկից շատ անելի ցաւ-
ալի էր Վաղգոսի աչի վրայ հանգի-
պածը . մայր մը՝ որ էր Մարիամ,
ու որդի մը՝ որ էր Յիսուս փափա-
խակի անանելով մեկզմէկ հապա-
քաւոր վշտերու մէջ :

2. Վաղգոսի աչի վրայ փրկչին
համար երկինքը մինակ հրեշտակ-
ները կարեկցութիւն ունեցան, ա-
րմեր «Գառն արաւասուէին», իսկ
երկրի վրայ Մարիամէն միայն կա-
րեկցութիւն տեսաւ : «Վայր առ
խաչին», : Աս կերպով Մարիամնայ
ցաւակցութիւնը բոլոր աշխարհ-
քին պարտքը կը կատարէր, ու
միանգամայն Հրեայներուն բոլոր
տան լուծեան ու անդ թուծեան
զէմ հասուցում մըն էր, որպէս
զի արամնագին Նազուրեցին զմեկ
Մօրմէն մտի թարուէր : Ուստի եւ
որչափ որ թշնամիներուն ամբա-
բըշտութիւնն ու անդ թուծիւնը
կ'անե՞նար, անոյ Յիսուսին տան-
ջանքներն ալ սասականալով՝ իր
մօրը ցաւակցութիւնն ու տալն ալ
կը մեծնար ու նորէ նոր իր մայրա-

կան սիրար խոցուելով սաստիկ
 ցանկն կը հարկը կը մաշէր: Ո՛հ,
 քանի անգամ, կ'ըսէ սուրբ Ոսկե-
 բերան, մահուան գուռը հասաւ:
 Ու սրգոյնն խաչ ելլելու դատա-
 պարտութեան վնիւր լսելան պէս,
 կ'ըսէ Յաւաստեանն, սկսաւ գրե-
 խնն մինչեւ սարք գողաց, աշուր-
 ներան շոյր խաւարիչ, շարժումը
 աւ ձայնը կարիչ, աւ մեռածի պէս
 գեարներ ինկաւ: Ըստ այսմ կը
 սասագուի Մարիամնայ վրան Երգ-
 երգոցին բառը. «Էխար գլխոյ
 քո իբրեւ զծիրանի,»: Մաղերով
 իբ մտած մունչնեքը կ'իմացուին,
 աւ ծիրանեիով Տեառն մերոյ արիւ-
 նարից շարշարանքնեքը: Անոր հա-
 մար Մարիամ, կ'ըսէ Առ լիւլմա,
 թ ագ աւ սրական ծիրանեաւ շար-
 շարանաց տաննը ներկուեցաւ. ին-
 չաւ որ սիրելի սրգին շարշարանաց
 արիւնասը կարմրացաւ, աւ ինչք
 մայրական ցաւ ալի մտած աւ թե անը
 կարմրացաւ, այսինչն՝ ցաւակցա-
 թեան արիւնասը: Թե որ Մակա-
 րայեցւոց մայրը սուրբ Օգոստինոս-

ակն եօթը անգամ մարտիրոս կո-
 շուեցաւ : ինչոք որ սասանիկ զա-
 տկցութեամբ անտաւ իր եօթը
 զաւակացր զմարտիրոսութիւնը :
 «Մայր եօթը մարտիրոսաց . եօթն
 անգամ մարտիրոս . . . Հարցա՛ Մա-
 րիամ՝ որ արտասու աչից աշուրնե-
 րով կը անանէ անանիկ սրգւոյ մը
 մարտիրոսութիւնը՝ որ հազար սր-
 գւոյ անգ կ'արժէր, արժանի է հա-
 զար անգամ մարտիրոս կոչուելու :
 Մարիամնայ քաշած սագաան զաւ-
 երան զշատակից շրջազը՝ մարդ-
 կային սիրտ պիտի շունենայ :

3. Ըտեղութեան ու զաւակ-
 ցութեան մէջ եղած տարբերու-
 թիւնը՝ ըստ իմաստանոց սա է՝ որ
 տառիկներ ուրիշին քարիքը իրեն
 պատճառ ունի, իսկ երկրորդը ու-
 րիշին չարիքը . տաեղութիւնը ու-
 րիշին ազեկութիւնը չիկրնար քա-
 շել ու անկից զուարճութիւն մը
 չզգար . իսկ զաւակցութիւնը ու-
 րիշի շարեաց վրայ կը զատի, ու
 անոր վշտացը մասնակից կ'ըլլայ :
 Ըստ այլմ Յշմարիտ զաւակցու-

Թիւն էր՝ զոր փրկչին մահաւոր
 առանձն աննոցան նոյն իսկ անողոս
 արարածնէրք ախար կերպարան-
 քի փոխուելով, գեղեցիկ երկնոց
 երեսը ազատը խաւար մը պատեց,
 ու տաճարին վարագոյրը վերէն
 մինչեւ վար պատուեցաւ: Թէ որ
 անողոս տարերց անգամ ջաւակ-
 ցաւ թիւնը տա առափնան զօրաւոր
 եզաւ նէ, Մարիամայ սրտին ջաւ-
 ակցաւ թիւնը արդեօք ինչ առ-
 ափնանի հասաւ, որովհետեւ չէ
 թէ միայն սիրով լլուած՝ հապա
 նաւեւ ավանադթած էր: Իր սերը
 անանկ մեծ էր՝ որ արժանապէս
 «Մայր գեղեցիկ ու սուրբ սիրոյն
 կ'անուանի. եւ պայտիս սիրով
 կը սիրեր իր միածին որդին աշ-
 խարհքիս ավեն մարերէն աւելի:
 «Չարմանալի եղեւ սեր քո», Ա-
 սոր համար թէ որ սուրբերէն շա-
 փերք Յիսուսին սիրովը վառեալ
 անանկ զօրաւոր եղանակաւ մը ա-
 նոր շարչարանքներուն ջաւակցաւ-
 թեան շարժեցան՝ որ սրտերնան
 վրայ շարչարանաց գործիքները

ապաւարուեցան, որչափ մեծ ազոյն
 ապաւարութիւն ըրած պիտի ըլ-
 լան Կուսին հոգւոյն վրայ անոր
 քաշածները: Մարիամայ սրտին
 ասին ազգթած ըլլալը անով յայ-
 տնի եղան' որ երբոր Կանայի
 հարսանեացը ասուն գինին պակ-
 սեցաւ նե, հարսանեւորաց շիտ-
 թութիւնը ասաներով շկոցաւ
 համբերել, ու իր խնամք հազա-
 շանքովը զորդին յորդորեց մեծ
 հրաշքով մը Ըւրը գինի փոխելու:
 Արդ' թէ որ կոչուն Մարիամ օտա-
 ըականի մը գծրախառութեանը վրայ
 ասանկ մեծ գութ ունեցաւ ու ան-
 նոր օգնելու Ըանայ, ինչչափ
 գթութիւն պիտի ունենար ար-
 գեօք իր փրաւորեալ որդւոյն վրայ'
 անոր անշուք ասանջանքներուն ա-
 սանք: Ահ, ինչն Մայրը որդւոյն
 շարշարանացը ասուն' զորն որ իր-
 ակ ասելի կը սիրէր' իրեն քաշած-
 ներէն խիտաւ եւերք անոր քա-
 շածներուն համար կը ցաւեր, ինչ-
 պէս Ամենակա կ'ըսէ, որովհետեւ
 իրակ վեր անպատմելի եղանակաւ

կը սիրէր, անոր համար անտանել-
լի ջան կը զգար:

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄՆ

Ո՛հ զիժած մայր իմ Մարիամ,
հիմայ սիրաս մեծ կակիժներու մէջ
խնկեր է՝ անանելոյ՞ զքեզ սրգոյց
չարչարուած տաներ անանել ջան-
երու մէջ: Ո՛հ, ջանազին սիրտ
Մարիամու, իրաւ ջրնէ պէտք է իր
կտար կտար բլլալ, իրաւ ջրնէ պէտք
էր ինչո՞ւ աշտքներէդ մէջմէկ ար-
ցունքի գեաներ ելլել, երբ որ կը
անանէիր տանջանքներու մէջ պի-
րատ սրուած ու մեռած Աստուած
մը ու սրգի մը, սրուն ամենեւեմ
չէիր կրնար կերպոյ՞ մը սգնու-
թիւն ընել: Մեծ մխիթարանք
կ'ըլլար ջանազին սրտիդ, թէ որ
կարող բլլայիր արցունքներուսից
անար վերջերք սրել ու արիւնուսից
անար խոցերուն գեղ ընել: Բայց
քու մեծ կակիժդ առ եղան' որ
առանց անար տանջանքներք թե-
թեւ ջրնէրու՝ դուն չգիտնուալու ու

դասն շատեր լրացնցիր : Սի արքա-
մագին Ադա, կ'ազատեմ լեզի,
իմ սրախա այլ շուռ մը տալ, որ
սրտանոց լեզի շուռակից բլլամ
եթէ քսաւ արժանուոյն շէ նէ, զէթ
որչափ որ լեզի ջերմեռանոց բլլալի
մը պէտք է :

Մայր մըն եմ եւ եւ գուտար, մի-
անգամայն հարս մըն եմ,
Արախա գաւթ ը շիկենտար, կը նուարիմ
կը մայիմ
Երբոր մեռած կը տեւենեմ Աստու-
ծոյ եւ իմ որդին :

Պ Ը Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Իննամիկենտարս երբորզ քահանայապետը շու-
արին Մարտանոց ջերմեռանոցաթեւանը հա-
մար անկից կը գաղտնապահ իր կեանքին
մէջ, մահաւան տանը ու մահաւան ետքը :

Իննամիկենտարս երբորզ որդազան
քահանայապետը միշտ մասնաւոր
ջերմեռանոցաթեւան մը ունեցաւ
շուարդին Աուսին : Անոր սրտանոցն
ազատքներ աւ երգեր շիտեց, ու
բանցմով իր սրտին մէջ մեծ ջեր-
մեռանոցաթեւան կը գորթուցա-
նէր, ու շատ ներազատքեւներ

շնորհեց, որպէս զի արիւններն ալ
 առ ջերմեւանդութիւնները կա-
 տարեն: Իննամիկենասիտի ըրած
 ջերմեւանդութիւնը սուրբ Աս-
 տուածածնայ այնչափ համոյ ե-
 ցաւ, որ քանիկակ իր կենդանու-
 թեան ստանը աւ մեռնելէն ետքն
 ալ շատ շնորհքներու արժանի
 ըրաւ. ինչպէս որ ինքը յայտնեց
 սուրբ Աստիկարայ՝ շորս գին պա-
 տած կրակներու մէջ անոր երեւ-
 նայով, աւ ըսաւ՝ որ ինքը քաւա-
 րանի մէջ է երեք քանի համար.
 ա թէ որ մահուան ստանը սուրբ
 Աջոր իրեն կատարեալ զգլուժ շի-
 տար նէ՝ գժոխք պիտի երթար:
 Աւ գարնեալ ըսաւ, թէ ան կրա-
 կին մէջ պիտի երեթ՝ մինչեւ որ
 Աստուծոյ արդարութեանը ժա-
 մանակը լեցուէր. բայց Մայրն ու-
 զարժութեան իր արդւոյնն անոր օգ-
 նելու հրաման առաւ, որ ա-
 տուածային արդարութեանը հա-
 տուցուժ ընելով՝ շուտով անկից
 ազատի, աւ ըսելուն պէս անչայտ
 եղաւ:

ՆՈՅԵՍԲԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ԸԱՌԱԹ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ԻՆ.

Մարտանոց մարտիրոսութեան հինգերորդ տարը. Որդւոյն բաշխեցնեցը գիանալը.

1. Մարտա՛մ կանխաւեա կ'ըլլայ որդւոյն շարչարանացը.
2. կը տեւնէ:
3. կը ճանչնայ:

1. ՀԱՅՏՆԻ բան մըն է՝ որ մարդու մը իր վրայ հասնելու աւարտաց գծբախաւթիւնը կամ խեղճութիւնը յառաջութիւն տաու գիւ գիանալը մեծ տանջանք մըն է: Աս խօսքիս ապացոյց մը տալու համար բաւական կը տեւեղեցը բաւել, թէ ան պայծառ կանխադիտութիւնը՝ որն որ տնեցաւ փրկիչը իւր շարչարանաց սկիզբը՝ իրեն աւրեան քրտինք թափել տաւա Գեթսեմանիի պարտեզին մէջ: Ահա հաւարտիօրէն յանցաւորները՝ որոնք իրենց մահաւան լուրը կը լսեն՝ ահա գողու մէջ կ'ընալով իրենց

գիտե՞ցք կը կարտանցընեն, աւ կ'ը-
 րան՝ ինչպէս որ Սենեկա կ'ըսէ,
 «Յառաջ թան զժշուստութիւն
 սղարմելի, : Արդ՝ Մարիամ՝ ինչ-
 պէս որ ամեն ասեղծ աւածնեթէն
 գերազանց էր, անանկ ալ ամեն
 մարգարէնեթէն անծարգոյն աւ իր-
 րեւ անունց թարգմէտն եղաւ :
 «Թարգմէտն մարգարէից, : Աւ
 ինչպէս ասրբ Ամբաստան կ'ըսէ,
 «Արան անար գերազանց է, մար-
 գարէութիւնն ալ գերազանց է, :
 Իսկզման երբոր զրանն յղացաւ,
 Հոգւոյն որոց պարգեւնեթաք զար-
 դարակեթալ պայծառ անասա յա-
 սառազոյն աստուածսցին որդւոյն
 բոլոր շարշարանիքները աւ մահը :
 Աստուածաշունչ գրթին մէջ գրու-
 ած ամեն գազանիքը անոր յայտ-
 նակցան, աւ կանխաւ անասա՝ որ
 իր Յիսուսը պիտի հարածակեր,
 թանակեր, զաճառակեր աւ թան-
 ասարկակեր, զհրաւորակեր աւ սպան-
 նակեր : Աւ աս արտաք մամսուր-
 ները, որ միշտ մարթին մէջ կը
 պարտացունենք՝ իրեն մէջակէ գահիճ՝

էին: Գուն ան սանն, կ'ըսէ Ռո-
 սերատա, ըստ երկար մտածու-
 թեւամբոյ յառաջացոյն անանկ լոյ-
 ըստ որդւոյն շարչարանքնեքը՝
 մարտիրոսացար: Աս ստոյգ է՝ որ
 Մարիամ իր այնչափ քաշելիքնե-
 քը յառաջաց գիանալով՝ առ-
 սուած անայրու թեւնն եւս շկեցաւ.
 մանաւանդ թէ պարարատական
 քնծայեց զինքը մարտիրոսանալու,
 ու որդւոյն հետ միասեղ խաշուե-
 լաւ: Երանուհի Աջար, կ'ըսէ սուրբ
 Բենեարդոս, Քրիստոսի հետ
 խաշուած եղաւ յղացած ժա-
 մանակը, ու զինքը յոժարու-
 թեւամբոյ նուիրեց ամեն զէպքերու՝
 մահուան ու մարտիրոսութեան:
 Սակայն առիկաց Մարիամայ համար
 աղեկաւք մարտիրոսութիւն մը ե-
 ղաւ, որ ամեն մարտիրոսներուն
 տանջանքնեքնն ծանր էր. քնչու որ
 ասանք մինակ ասանջուած ասեմն-
 նին կրեցին. բայց Մարիամ բո-
 վանդակ իր կեանքին մէջ կրեց.
 քնչակա քնչն իսկ սրբուհի Պրիմի-
 տային լուսւ. Աս երկրի վրայ ա-

և անոց որոսի արամուսի՛ն եւան եւ, ո՛չ
 ժամ մը անոցուցի: Ո՛վ Մարիամ,
 թէ է որ դուն բոլոր կեանքիդ մէջ
 միշտ այնչափ բան կրեցիր նե, եւ
 այ պէտք է որ մինչեւ ի մահ քե-
 ղի շաւակից բլլամ:

2. Մե՛ծ շաւ եղաւ Մարիա-
 մայ՛ իր սրգւոյն Յիսուսի ասան-
 ջանքնեքը յաւաճագոյն գիտնալը,
 այլ մե՛ծ ազոյն շաւ ու ասանջանք
 եղաւ գանձեր իր աշուքնեքախ աւե-
 նեքը: Ո՛վ որ գգայուն ու գիժած
 սիրաւ ունի եւ ո՛չ գառնուկի մը
 մարթ աւելուն կրնայ նայիլ: Իսկա
 գժուարաւ կրնայ հայր մը կամ
 մայր մը աշքին առջին տեսնել
 սրգւոյն մարմնին կար կար բլ-
 լալը ու անոր մեռնիքը, մանաւանդ՛
 թէ է որ մէկ հասակի բլլայ: Ասոր
 համար, ինչպէս Պաւսաղոս կը
 պատմէ, հաշակաւորն Քեմսի՛ն ե-
 նեւ իր մէկ հասակի զաւկին մա-
 հուան համար անմիտի՛ն առ-
 գերաւ մէջ մտած բլլալով՝ երբոր
 անանք գինքն իբր մարդկային կիր-
 քն յարգի՛ն աւճ տեսցնին ու բ-

սին՝ թէ իրեն պէ՛տ իմաստունի մը
 շէր վայելը լալը, պատասխանեց .
 Մէկ հասիկ զուկին ջարք շեմ
 կրնար չգցալ կամ արհամարհել :
 Արդ Մարիամ կրնար Յիսուսին
 շարշարանաց ասելեր Գաղղա-
 թ ալէն հեռանալ աւանդին իր
 աղքատին անակը քաշուիլ, մա-
 նասնդ որ իր կուսակցան անձի-
 թածու թիւոր կը ստիպէր զինքն
 այնչափ Հրէից բազմութեան մէջ
 հրապարակաւ շերեւալ : Բայց ա-
 նար սիրար շէր կրնար թողալ իր
 Յիսուսը այնչափ մեծամեծ ասու-
 ջանքներու մէջ, ուստի եւ փոխա-
 նակ հեռանալու ուղեց ջարագին
 աշուրներսիք աննը բան աննեւ
 ու զասն մարտիրոսութիւնը քաշելը
 իր աշուրներսիք զասն մարտիրո-
 սութեան համբերեց, քննալէ՛ս կը
 գրէ սուրբ Աբրեւոյ Մակարայե-
 ջուց մարք համար : Արեւմ իր
 աշուրներսն մարտիրոսութիւնը,
 վասն զի առ աշուրներն իրենց խան-
 դակաթ նայուածքսիք Մարիամնայ
 մարքն ու սրտին մէջ կը ապաւն-

քէին Յիսուսին շարշարանքներուն,
 փշերուն, գամներուն ու խաչին
 կենդանի պատկերք: Աս ալ կայ՝
 որ Յիսուսին ու Մարիամայ մէջ
 եղած փոփոխակի համակրութեան
 ու սիրոյ զօրութիւնը որդւոյն անն
 տանջանքները մօրը տեսազութեան
 միջնորդութեամբ՝ ազգու եղա-
 նակալ մը անոր երեսակացութեան
 ու սրտին մէջ կենդանի գրաշմոյշ:
 Ասրձեռ թէ աս բանին պատկեր
 մըն է ան հաշակաս որ ծաղիկը՝ ար-
 քուն Սպանիացիները «Արանա-
 սիբուս», կ'ըսեն, ու խառչացիկը՝
 «Շարշարանաց ծաղիկ», աս ծաղ-
 կին վրայ բնութիւնը զարմանալի
 կերպով մը փրկչին խաբարանք
 (գամշք) փշերը ու գամները նկա-
 րած է, ինչպէս Գալիլեո կ'ըսէ:
 Մարիամայ ցաւագին աշուքները,
 դուք էք անոր մեծամեծ տան-
 ջանքներուն զօրձիքները, ու եր-
 կու ազդիւքներ՝ որ աս առաքիւթեամբ
 կը բղիւք իր կակիճներուն ար-
 ցունքները: Ս'ի մայր ցաւոյ, քիչ
 մը ինձի՛ իմ յանցանքներու հա-

մար ալ թափէ նոյն արցունքը .
 սա յանցանքներս ա միայ պէտք էր
 ինձի միշտ լալ ա սրտայ , բայց
 եւ եւ ոչ կաթիլ մը արցունք կը
 թափեմ . արդ սղարմէ ինձի , սի
 կոյս , ա սա արտասուաց շնորհքը
 ինձրէ ինձի համար :

3. Բանի մը ինչ բխարս կամ
 յարգը եւ կամ մնասն ա սգուար
 մանչնայր համար բաւական չէ
 միեւակ աչքով անիկաց անանելը ,
 հասցա աւելի եւս պէտք է մարտի
 կամ մտաց լուսովը մանչնայ : Ար
 նայի հաղազորժը ստաղներսն , կը
 նայի միանդամայնե եւ ստանդազե-
 ար . բայց սա աջիւնը զանանք պզտիկ
 բան մը կը կարծէ , ա բանի անդ
 շիղներ . իսկ ստանդազեար մեծ
 կը համարի , ա ազէկ գիտէ անանց
 մեծ ա թիւնը : Ար անանեին անհա-
 ստ Էրեւայները խաչեայ Յիսու-
 սը՝ այլ շար աչքով , անոր համար
 ալ եւեջար կը նախատեին զինքը :
 Ար անանեին զանիկա նաեւ ա բիշ
 բարեպաշտ անանիքներ լալազին
 աչարներով , ա կը գտանային

գգնացեալ . «Բազմեհին զհարժա
 իւրեանց , : Ասոր համար էր հաս-
 տաւէ սարք Թափմա՝ որ սրկչին
 շարշարանցիւերը բարբ աշխարհքիս
 սանձանքնեքնե աւելի խիտաւ էր ,
 ինչու որ իր ցար այն անասնանս
 խնամաւ թե՛նէ յառաջ կաւ զար՝
 սրաջ կը ճանչնար իր շարշարանաց
 ակճաւ թիւնն աւարդ իւնքը աւ այն
 անննայն շարկչը՝ զարխելքէ մայրէ
 զարս զարժեցին Հրեայնեքը : Արդ
 սրաջհետեւ , ինչպէ՛ս սարք Անուշ-
 սնա կ'ըսէ , ի Բրիտանա Աստուծոյ
 աննն խնամաւ թե՛նն աւ զխաւ-
 թե՛նն զանձեքը կը բախանայ ակին ,
 իսկ ինքը Բրիտանա է ի Մարիամ՝
 աքեմն Աստուծոյ խնամաւ թե՛նն
 աւ զխաւթե՛նն աննն զանձեքնե՛նն
 ի Մարիամ : Ո՛վ կրնար անկից աւ-
 ելի սրայժառ խնանայ իր աւ-
 ստուածային սրգւոյն անհա՛նն բա-
 րաւ թե՛նն հանդանանցիւերը
 աւ զերթագոյն յարդաւ թիւնն , աք-
 ժանուս սրաւ թիւնն աւ սեքը : Ո՛վ իր-
 ակ աւելի կը ճանչնար Հրեայնեքա՛նն
 սրաին աստեղաւ թիւնն աւ անանց

յանցանաց և և՛ թախտաբանաց՝ զոր զոր-
 ծեցին նախաստեղծ զԱստուած
 մը: Ո՛վ իրակ աւելի կատարելա-
 պես կը հասկընար անանց ապե-
 րախաութեանը պատճառը, զոր
 ընդդէմ անանկ բարերար սիրով
 ջանցրին: Արդ Մարիամ առ ա-
 ւին բաները ազելի ճանչնալով՝ նայն
 ծանօթութեան համեմատ և՛ ի-
 ղան իր ջանքն ալ, ուր թագունը՝
 որ բանի մը վրայ եղած և՛ թագուն
 սերը անոր կատարելութեան և՛
 ծագուն ծանօթութեան յառաջ
 կու գայ: Արշափ որ աւելի է ծա-
 նօթութեան, այնչափ ալ և՛ թագուն
 կ'ըլլայ սերը, կ'ըսէ սարին Օգոս-
 տինոս: Եւ որովհետեւ Մարիամ
 ամեն մարդիկներէն աւելի հոգեւոր-
 ներէն աւելի ազելի կը ճանչնար
 Աստուծոյ կատարելութեանը, ա-
 նոր հասնար ամենէն աւելի կը սի-
 բեր. ա իրեն առ պայծառ ճանա-
 շողութեամբը աւելի սիրու-
 վը իր ներքո ստատիկ կակիծ մը կը
 զգար՝ զանիկանկ անարգուած ա-
 խաշուած սեւանելով: Ո՛վ Արցա

ցաւագին, իսկ թէ զարկ պէտք էի
բլլալ՝ թէ որ մտացոյ մեծութե-
նէն կակիծներուց մեծութիւնը շի-
մանայի. ա. թէ որ ըստ արժա-
նայն թեզի շքաւեցիմ, մարդու
սիրտ պիտի շունենամ:

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄԵ

Իբրացիւնէ, սոյ Մարիամ, զաւ
մեծ գերազանցութիւններոց թեզի
մեծ ցաւերու պատճառ եղան:
Թէ որ դուն յաւաճագոյն շգիտ-
նայիր ա. զարշաւ կակիծներոց
չանանելիք, մինակ պատմ մարտի-
րու կ'ըլլայիր, շէ թէ մարտի ալ:
Բայց նախ իմանալով ա. ճանշեա-
լով տանջանքներոց, կրկին մեծ ա-
ծանք մարտիրոսութիւն կրեցիր:
Անոր համար պատանջ կը ցաւա-
կցիմ թեզի. ա. կ'ազաշեմ շուրհ
առ ինձի՝ որ զաւ անպատենչի
կակիծներոց ճանշեամ: Բայց ինձի
ալ զաւ ցաւերուց ծովը, որ իմ
մեղաւոր սիրտս ալ կ'առաքեալ
զգլմամբ զաւ սիրոյց համար ծովա-
նման արցունք թափել:

Ամենին շատ շարժարարն ան իմ
 մարտ է բանաստ

Ար միշտ առջիս կը հանել տառա-
 պանքներն հեռաստ

Արով արտիս ջառերը կ'ըլլան երկայն
 ու միշտ նոր :

Պ Ա Տ Ի Ռ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Բնասանքացի մը ամենասուրբ ջանքին կու-
 սին արձանը շինելու սխառը կենդանութեան
 ամենը միմայով կատարել, ամենեղին էարդ
 հարչքով կը կատարի :

Բնասանքիս քաղաքը կղեւնա
 անասնով մեկը երկու հազար զու-
 բուշի համար մարդ մը կը ապանձնել .
 ու ետքը իր գործած մեծ մեզքը
 ճանչնալով՝ կատարեալ զղջումով
 կ'երթայ կը խառնախառնի . ու ջառ-
 ապին կուսին միջնարդ սխեմաներ
 թողու թիւն գանձելու համար
 սխառ կ'ընել անոր արձան մը շի-
 նել տարու : Մահը միայ կու գայ,
 սխառը շինքնար կատարել, քառա-
 բան կ'երթայ : Սակայն Առասուած
 տարր Առասուած ամենայ բարեխա-
 սու թեւակը աս մարդուն աս
 շարհքն ըրաւ . թող ասուս՝ որ
 Թողուհի անուն ազգիան մը ե-

րեւարտով՝ իրեն ըսէ . Գնա՛, ըսէ
 իմ կնկանս, որ երկու հազար զու-
 րաչք թող քեզի տայ, որ արեան
 գին է : Աստաւիտով Մայր ցաւա-
 գին արձան մը շինել տուք, ու
 տասու երկու մանով եկեղեցին տա՛ք
 զիր . ու անկից ետքը երեք պա-
 տարազ ընել տուք, իսկ մնացած
 ստակը աղքատներուն բաժնէ .
 որպէս զի ախարս կատարելով իս
 տանջածքն ընէ խաչքս : Աս բանն
 ի սկզբան պարսապ բան մը երեւ-
 ցաւ ազգիան . բայց մեռելը նորէն
 երեւցաւ անոր ու սրգողելով հաս-
 կացուց, որ մինչեւ բաւժը շկա-
 տարէ նէ՛ զմերը հանգիստ թող
 պիտի չտայ : Ան ասեմն ազգիկը
 գնաց աս բանը անոր կնկանը հաս-
 կացուց . բայց կնիկը խիստ ազահ
 բխարան՝ իր երկանէ ստակ մնա-
 ցած բխարս սրացաւ : Կրթորդ
 անգամ երեւցաւ կղեմէս, ու դար-
 ձաւ կանչելով մը ազգիան երեսին
 անանկ զարկաւ՝ որ սկսաւ քիթէն
 ազրիւրի պէս արիւն փազել : Աս
 անսխլ քին լուրը ազնուական մար-

գու մը անհանձն հասնելով խեղճ
 ազնիան փրայ սիրտը կսկիծաց,
 ուստի զանխկակ իր քափը առաւ
 ու Մայր զաւարճին արձան մը շի-
 նել տալու խօսք տուաւ : Եւ
 փարպեա արձանագործ մը կան-
 շեց ու անտառը խաւքեց յար-
 մար փայտ մը զանելու : բայց առ
 արուեստաւորն երկայն ասուն
 պարտելն ետեւ անանկ յարմար
 փայտ մը շքանելով՝ սկսաւ մըս-
 մըտալ՝ թէ ինչ ընէ : Մէջ մ'ալ
 յանկարծակի տեսաւ իր առջին
 ծերունի մը գաւազանին կըս-
 թընած, որուն հարգուար ու ե-
 թեար բոցբազինն սկսած կղեւկսին
 կը նսնակը : Արուեստաւորը հե-
 տաքքրթուիւածը հարցուց իրեն՝
 թէ հա ինչ կը փնտրուեա, տէր,
 ան ալ պատասխանն տուաւ ու ը-
 սաւ՝ որ զէպ ի աջ գին երթաց,
 հոն ձորինն մէջ կազմիր ծառ մը
 կարած կեցեր է շորս աարիկն
 փեր, որ բանելու մէկիկ է : Ա-
 րուեստաւորը կ'երթաց, ձեռքով
 գրածի պէս ծառը հոն կը գտնէ,

ու կը սկսի արձանը շինել : Աս
 միջոցիս մէջ Աղեմէս նարէն երեւ-
 ջաւ ազգիանը ու պատուիրեց՝ որ
 չըլլայ թէ արձանը ան ազնուա-
 կանին ստակալը շինուի . հարցա
 գնա՛, ըսաւ, ու կնկանէս այն եր-
 կաւ հարցար դարուչը ա՛ն : Ազգիկը
 շատ աշխատանքով ստակը ազատ
 կնկանը ձեռքէն առաւ . եւ ար-
 ձանն ալ արդէն լմնեցած ըլլա-
 լով՝ մեռած Աղեմէսը դարձեալ
 կ'երեւայ ազգիան ու կը հրամայէ՝
 որ եկեղեցին սանի, ու ըսածէն
 աւելի մտերը, պատարագներն ու
 ոգորձու թիւնը շատցընէ . եւ ամէն
 ըսածները շարաթ որ մը կատա-
 թուեցան : Այն օրը կէտորուան մտա
 ետքի անգամ կ'երեւայ ազգիան
 Աղեմէսին հոգին ձերձակ ազաւնի
 նման ակննատարը Աուսին ու շորս
 հրեշտակներու հետ, որոնք գանձի-
 կակ արքայութիւն կը սանէին :
 Աս տեսիլքը շատերը յայտնի
 տեսան . ու երեսուն տկանատեո
 վիպցներու անջին եպիսկոպոսէն
 քննուելէն ետքը հրատարակեցաւ :

ԵՐԿՐՈՐԴԻ ԾԱՌԱԹ

ԻՈՐՀՐԴԵԾՈՒԹԻՒՆ ԻՐ.

Մարիամայ մարտիրոսութեան վեցե-
րորդ սուրբ. առաւածալին կամաց
հետ համակերպութիւնը.

1. Մարիամ կ'ազէ իր որդւոյն ասն-
ջանքները.
2. Կը կրէ ասանց ինչ զիրու-
թեան.
3. Անոր հետ կը միանայ:

1. ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ սուրբ կ'ա-
զէ որ շէ թէ մինակ անանք իրեն
բլան՝ որանք զինքը կը սիրեն, հա-
պա եւս աւելի անանք՝ զորանք ին-
քը կը սիրէ: Նաեւ, ինչպէս սուրբ
Թովմաս կ'ըսէ, բարեկամակամ սի-
րոյ զգրութեամբ սիրազը կերպով
մը սիրած բանին հետ մէկ եզածի
պէս կը համարուի. ուստի եւ բա-
րեկամ մը ան առնն բանը կ'ազէ՝
որ իր բարեկամին համեղի է, կ'ա-
բախանայ կամ կը սորաւի, երբոր
անիկայ կ'աբախանայ կամ կը
սորաւի: Անոր համար Արքաճամ
թեպէտ եւ շատ կը սիրէր իր որ-
դին, ու անոր առննեւին գէշու-

թիւն մը շէր ուղեր, բայց անկէ
 շատ աւելի զՎասուած սիրելուն,
 շատով իմացաւ անոր կամքը, որ
 կ'ուզէր՝ թէ կ'ենքը լեռան վրայ իր
 սրդին զոհ ընէ: Աստի թիկ համա-
 կերպու թէ անը կամաց ելլաւ զաւ-
 ազին զոհը մտաու զանեկու պատ-
 բաւաւեցաւ: Արդ՝ ով շղիակեր
 թէ Մարիամ զՎասուած մեծ
 սխախարով ամեն սակզծուածնե-
 ընէ աւելի կը սիրէր: Ով շղի-
 ակեր, որ Մարիամ հիսուսին հետ
 միշտ մէկ կամէր միայն աւ մէկ
 զգածմունք ունէր: Մէկ էր, կ'ը-
 սէ Այնուղաս, Բրիտանիա ու Մա-
 թիանաց կամեցապա թիւնը աւ միա-
 յը: Ինչպէս ինքը սուրբ կոչուր
 սրբուհի Արիմիապիէ թաւա: Անոր
 սիրար իմ սիրտա էր: Աւրեմն Մա-
 թիամ երկնաւոր Հորը կամէր գիտ-
 նալով, որ կ'ուզէր Բրիտանիա մեռ-
 նիրը, ինչպէս նաեւ Բրիտանի
 կամէր ալ՝ որ Հորը վճիռները
 կատարելու միշտ պատրաստ էր,
 ինքն ալ իր սիրայն պարտաւորե-
 ցաւ անոր մահը ուզել՝ զորն որ

իրակն շատ անելի էր սիրելի. ու ան-
 շունկ զորանոր կամքով ազել, որ
 քննարկն աւարք Անանիան էր հաս-
 առանէ, թէ ոք Աստուծոյ կամքը
 կատարելու համար խաչ հանելու
 դահիճներ չգանուէին, քննար իր
 ձեռքըր զանիկայ խաչին վրայ էր
 դնէր, նաեւ էր գամէր. որովհե-
 տեւ Արքահամէն անելի մեծ էր
 անար հնազանդութիւնը: Այսու-
 ամենայնիւ ո՛վ կրնայ պատմել ան
 մեծ անակում թիւնը՝ որ Մարիամ
 զգաց որսին մէջ առ բուն ազան
 սասնէր: Ո՛վ Մարիամ, մեծ ապէս
 էր ցաւակցիմ քեզի, ու շեմ գի-
 տեր՝ թէ որսից ան մեծ բուն-
 թե՛նէն քննարկն շինար:

Չ. Ո՛վ որ սիրելուցն համար էր
 կրէ, անամայ շիկեր՝ այլ բնարու-
 թե՛ւանք ու յո՛ւսարութեանք: Աստ-
 աջով Աստուած անայրք ամէն ցաւ-
 օրք քաջարանութեանք էր կրէր,
 ու կարծեա թէ էր հրատարկը հա-
 սաշանքնելու ու արցունքնելու
 գիւրութե՛նէն ալ, որմէք մարդ-
 կային անար բնութիւնը կրնան

միտիժ արեւ : Անոր համար առ հզօր
 կոչօր Գաղղօթ ա ըն աւն վրայ
 Քրիստոսի շարշարանաց ամէն յաւ-
 ալից սասնենեօրը՝ մարտի գեափնօր
 շինեցաւ, հառ աշանդնեօրու ձայնեօր
 շարձակեց, այլ արիարար սարի
 վրայ կեցաւ, յայտնեւրով թէ յօ-
 ժարու թեամբ կ'ընդունի ամէն
 բանը՝ որ երկնուոր Հայրը ու իր
 սրգին կը կամենան : «Ապք առ
 խաչին Արամօի մայր նորա» : Այն
 կու լային խաղաղութեան հընչ-
 սասկեօրը . արեւը կը մթնեմար,
 լուսնօր իր լոյսը կը ծածկեր . սա-
 բերք սգոյ մէջ էին . բայց Մարի-
 ամ «Ապք» իրբու սպասած մը,
 որ ծովու ալիքնեօրէն զարնուելով
 բնաւ շիշարժիր . ու իրբու սալ
 (էօրս) մարմնի զարկուածնեօրան
 սակ միշտ ամուր կը կենաց : Ար
 կենար՝ կը կարգամ, կ'ըսէ սարբն
 Ամբրասիս, այլ կու լար՝ շնմ
 կարգար : Յայտնի կը զրչուներ
 որ խաչին վրայ մեռնաց Աստուծոյ
 ճշմարիտ մօրը վայլոյ արիութիւնն
 ունէր : Երբօր Կասանարու գունդ

մը զորք խրկեց՝ զԱլիսնայիան մեծին
 Աղեքաանդրի մայրը ապանենելու,
 առ արկիներ թագաւորական կեր-
 պարանքով անանց գեմ ելաւ, ու
 ինք զինքը անանց սարերուն յանձ-
 նեց անանկ համարնակութեամբ
 մը՝ որ ան կատարի մարդիկը սա-
 կալով շիրջան անար ձեռք երկրն-
 ցունել, եւ արիչ զինասրներ ե-
 տելէն զարով զինքը մեռացին:
 Բայց մեռացած տակենին ա-
 նանկ սրտաւ կը կենար՝ որ Աղեք-
 սանդր արգւշն մեհանձնութիւնը
 մորք վրայ ալ կը փայլեր: Ասանկ
 կը կենար Մարիամ Գողգոթայի
 վրայ առանց վարտ, համակեր-
 պելով զինքն երկնաւոր Հօր կա-
 մայր: Այսպէս առանց հառա-
 շանքի ու լայի փշտեր կրեր խոտ
 ցաւալի բան եղաւ իրեն համար-
 ինչու որ զարկ էր ան գիւրութե-
 նէն, որ կու տան խեղճերուն ար-
 ցանքները. ուստի կ'ըսէ սարբն
 Ամբաստա. լարաւ ասկենն ալ
 հեշտականութիւն կը գանախ ա-
 նանց համար՝ որանք սիրով զգա-

Տեսող են, ա շատ անգամ խիստ
արցունք թափելով ջուկը կը
լուծանին: Արդ՝ մի Մարիամ,
գուն միշտ արժանի եւ ճշմարիտ
ցուակցութեան, ա քեզի կարե-
կից բընար ապրտական ենք՝ երբ
որ կա լաս. նաեւ պէտք ենք
քեզի ցուակցիլ՝ երբոր գուն ջու-
մեհանան հաստատութեամբ շեւ
լար:

3. Մարիամայ տատամ աչիւ
կամայ հեւ անեցած հանակեր-
պութիւնը սեւ եղաւ՝ որ շէ թէ մի-
նակ արդւոյն գահ բընար կ'ազեր.
Հասար նաեւ իբրեւ ջահանայապե-
տահի մը այն գահին կատարմանը
գործակից կ'ըլլար՝ նա իրելով գա-
նիկակ երկնաւոր Հօր աշխարհքիւ
միկութեանը համար: Ինչքա Մա-
րիամ յայանեց արուհի Արմի-
տային, թէ ինչպէս որ Ադամ ա
Եւա մէկ պարզով աշխարհքը կար-
ծանեցին, առանկ ալ Յիսուս եւ
եւ Մարիամ միեակ մէկ արտով
նայնը կանգնեցինք. առաի գրիտ-
առաի ցար իմ ցաւա էր, որովհե-

աւելւ անար սիրար իմ սիրան էր :
 Աւրեմն զո՛հ եղան խաչել լեռան Յի-
 սուս մեկտեղ զո՛հ թրուղ Մօրր
 հետ, ինչք մարմնոյն արիւնք իմ ա-
 փեց, մայրք սրտին արիւնք իմ ա-
 փեց, կ'ըսէ Արմաշդ սա : Բրիտառսի
 բացեալ կողմն ծնուն նոր եկեղեցի
 հաստատացելոյ . ա, Մարիամայ փի-
 րաւ սրտած հաղիմն մարդկային
 ազգք ի շնորհս ծնուն : Ո՛վ ամե-
 նատարք կոչս, մեզի տաւած սրտն
 շնչի արիւնակներուդ հաճար սրչափ
 պարտական ենք շնչի, ինչու որ
 շնչմէ սարկեցանք կառարեալ հա-
 մակերպութեանք քմեզ աստուա-
 ծային կամայք հետ սխարանել :
 Աւրիչ կայմանել ալ եւեջք շնոր-
 հակալ թրուղս պարտական ենք
 շնչի մեր փրկութեանք զորժ ա-
 կից թրուղսդ հաճար, սրտհետեւ,
 ինչպէս սուրբ Պետրոս Գաւթեա-
 նեանն կ'ըսէ, ինչպէս առանց Աս-
 տուծոյ բանն մը եղած չէ, անանկ
 ալ առանց Մարիամայ բանն մը նո-
 րագաւած չէ :

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՐՆ

Ինչ պիճակի մէջ էր տեսնում զքեզ Գողգոթա լեռան վրայ, ուր Մարիամ: Կր տեսնում քու սիրտդ այնչափ շափաղանոց ջարե-րու մէջ, գործեր քաջութեամբ մը էր քաշեա. չէ թէ միճակ անանոց էր համբերեա, հարցա նաեւ զանանք կ'ուզեա ու սիրտով կ'ընդունիս՝ արիւններու մէջ թափ իրան սիրական զուկիդ ետեւէն երթալու ըսիդ: Ուր Մարիամ, յայտնի էր տեսնում որ ամէն բանի մէջ զերազանոց եւ, չէ թէ միճակ առաքինութիւններու ու արդեանոց, այլ նաեւ ջարերու մէջ: Օրհնեալ բլրա միշտ, կնիս ջարագին, ու բիւր անգամ օրհնեալ բլրայ Աստուած, որ քեզ անանկ գորացուց: Իսկ հարցոյս ալ ուժ տալի՛ որ առ աշխարհքիս նեղութիւններուն համբերեմ, ու ամէն ձախարհութեան մէջ Աստուծոյ սիրտ կամացը զիս յանձնեմ, որպէս զի քու առաքինութիւններուդ նմա-

Նայ ըրաւոյ, ի հանդերձեալն քու
 փառքից մասնակից ըրաւ:

Հանդարտ եղիք ս' սիրտ իմ, մեծ
 հաշտութիւնն աշխարհքիս

Կատարուցաւ լինցաւ. այ կը սի-
 րէ երկինք զիս.

Հաշտուեցաւ Հարն Աստուած՝ երբ
 իր Որդին գնեց զիս.

Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Երանելին Գրանչեպետ Քաղքիցեան ի կար-
 գէ ծառայից ցատաղին Մարտիան մասնա-
 ար շնորհքներ կ'ընդունի անկից:

Երանելին Գրանչեպետ Քա-
 ղքիցեան նայն իսկ ծնած ժամա-
 նակիք սուրբ Աստուածածնայ մաս-
 նաւոր շնորհքներուն ակաւ ար-
 ժանի ըրաւ: Եղացած ստեղծ իր
 մօրն առանկ տեօխք մը եղաւ, որ
 իր արդանուզէն վեր ձերմակ շու-
 շան մը կ'եղէր, ա իր արմատին
 քոյր եղած ծաղիկներուն հետ
 մէկտեղ ազուր պսակ մը կը շի-
 նուէր ամենասուրբ Կուսին: Աս ե-
 րանելիս աստուերկաւ սարսուտն ե-
 ղածին պէս, սուրբ Կուսին ցաւե-
 րուն լախը հաղաւ սուրբ Փիլիպ-

պատ Պենիցեւանին ձեռքը, ու
 սկսաւ ամէն օր հինգ հարիւր աղ-
 ջայն քեզ Մարիամ ըսել, իր սի-
 րահան մօրը ցաւերուն մխիթա-
 րանք ըլլալու համար: Միշտ սուրբ
 Առսին կակիժները կը մտածէր,
 ու շատ արցունք թափելով աղ-
 քէն կ'ըսէր, թէ ամէն աղօթքնիս
 արցունքով պէտք կ'ընէ կատարել:
 Իր հայրենիքին մէջ ցաւագին Մա-
 րիամայ երրորդ կարգ ըսուած
 մայրապետներու միաբանութիւն
 մը հաստատուեց, եւ ուրիշ մըն ալ
 էրիկ մարդաց համար: Բայց կե-
 նացր մէջ ուրիշ բան չըրաւ, բայց
 եթէ իր օրինակաւ ու քարազու-
 թեամբը ամէնն ալ մարտիրոսնե-
 րուն թագաւ հւոյն ջերմեռանդաւ
 թեան յարգարել: Իսկ սուրբ Աղ-
 սր ասոր սիրոյն ու ջերմեռանդաւ
 թեանը մտխարէն նախ՝ երանելին
 հեղ մը յանկարծ մարած ըլլալով՝
 շուտ մը երկինքէն իջաւ ձեռքը
 աման մը ազնիւ վարդի իւղով, ու
 անիկակ արթնացաւ: Դարձեալ
 վերաբախեցնել բանի մը օր յաւ-

աւջ անոր մեանիցս մտախնայած ը-
 լայր իրեն իմացուց: Անբնապէս
 այնչափ սղջն թեզ Մարիամին
 փոխարէն՝ որսնցմով Տիրամօր
 ցաները կը մխիթարէր, մեանելէն
 քառասուն տարի ետքը՝ մարմի-
 նը ամենեւեմ ապականւած շրջա-
 լով, բերնէն ազուօր շուշան մը
 գաբա ելաւ, որուն վրայ բովան-
 գակ խաւարիս զարմացաւ. ինչպէս
 ետքն ալ՝ Գաղղիա, ուր փոխա-
 գրուեցաւ մարմինը: Ասկից ի զատ
 շուշանին տերեւներուն վրայ սակի
 գրով սա խօսքերը կը տեւնուէին՝
 Ողջն թեզ Մարիամ:

Ե Ր Ր Ո Ր Դ Յ Ա Յ Ա Թ

ԻՈՐ ՀԻՒՆՈՒԹԻՒՆ ԻԳ.

Մարիամայ զոհք տաճար ընծայուած
առնէք.

1. Մարիամայ տաճար երթնայք.
2. Տաճարը կենայք.
3. Տաճարէն դառնայք:

1. ՍՆԵՒԵՄ ծնածնելէն ետեւ
քիչ ժամանակ իր ծնողաց տաճար
կենցաւ: Հազիւ թէ երեք տա-
րուան եղած էր սա սպնիս տաճար-
էր: լաւ սեպեց սինակուկ տաճար-
ըր քաշուիլ, հան անուշահոտ ծա-
ղիկներ ա գրանդելի աւաքինու-
թեան պատուներ տալու համար:
Ասան զի, ինչպէս որ սաւրբ Գրի-
գոր Ախաննեան էր գրէ, սաւրբ
Աննա տխուր քրտած էր՝ իր զուակը՝
զորն որ Աստուած իրեն պիտի
չնորհէր՝ տաճարը իր արարչին ըն-
ծայելու. եւ սա զուակն էր Մա-
րիամ: Արշափ որ կարելի էր շա-
տաղ տաճարը տարաւ. ա հին
առննուան Աննայէն աւելի ետան-
գեանք, որ իր որդին Սամուէլը
տաճարը նախրեց, իր դաւարը

բարբառֆին Աստուծոյ ասուաւ : Էսն
 մատաղ օրերոցն Մարիամ բա-
 վանդակ վառեալ սիրով՝ գինորը
 Աստուծոյ բնծայ բրտա սուրբ համ-
 բերութեամբ մը, որն որ սկսաւ ի
 գործ գնել տալով իր արարչին
 իրեն հոգւոյն ամէն կարողու-
 թիւնները, ու առ իր նաեբին հետ
 մեկտեղ իր շնորհալի գեղեցկու-
 թիւնը : Այսպիսի նաեբ մը Աս-
 տուծոյ շուտով տալու համար
 անմեղ կոչար շէ թէ տաճարը
 գնաց՝ հասցա իրր թէ թաւա, ու
 ստանց ուրիշի մը օգնութեան
 տաճար հինգ սար տափճաններէն
 վեր ելաւ : Իր գերազանց ստարթ-
 նութիւնները պայծառ օրումն կը
 նմանեկին, որ իր լոյսը շուտով ու
 բոլորը մեկտեղ մեկէն ի մեկ կը
 տարածէ, ու նաեւ անուշ խնկոց
 մը՝ որուն յատակ է իր բարբառնորը
 շուտ մը սփռել : Աս ալ ստոյգ է՝
 թէ Մարիամ բոլոր իր սերը Աս-
 տուծոյ տալու շունացած ստե՛նք՝
 իր ծնողացը Եսփակիմայ ու Ան-
 նայի սերը անոր սիրտը կը տան-

Քեր, որովհետեւ զանանք՝ չէ թէ
 միայն իրրեւ ծնողք, հասարակեւ
 իրրեւ Աստուծոյ հաճոյ անձինք եւ
 ելոք կը սիրէր, անոր համար ա-
 նանց հետ աւորութիւնք իրեն մեծ
 ցաւ կը պատճառէր: Սակայն ին-
 քը առ սիրոյն յազմեց, ու ազ-
 ջկան եւ կնկան մը զորութենէ վեր
 արիութեամբ անկն բան Աստու-
 ծոյ նախքէ: Ով Մարիամ, երբ
 եւ մը որ քեզի կը նայիս՝ միշտ
 քեզի հետ ցաւակից կը լլամ-
 աւեր ինձի ալ նոյն զորութիւնք,
 որ աշխարհք արհամարհելով մի-
 նակ Աստուծոյ ետեւէն երթամ:

2. Մարիամ տաճարը երթա-
 լէն ետեւ՝ բոլոր ինքը զինքը իրրեւ
 կառարեալ զոհ մը Աստուծոյ ըն-
 ծայեց, իրեն համար բան մը չպա-
 հելով անկն ունեցածք իրրեւ հա-
 ճոյ ողջակէզ մը լի պարարաւ-
 թեամբ իր արարչին նախքէ:
 Ուստի եւ կրնար ըսել Գաւթին
 հետ. «Չողջակէզս ուղղալիցս մա-
 տալից քեզ»: Ինչու որ բոլոր
 կամայն ու բարոյեալ սիրով իր

սա զահէ մատչոյ: Ասանկ զահ մը
 գեա Աստուծոյ ստաճարին մէջ շէր
 սեւեմեւած: Մասնաւոր եզանա-
 կաւ մը ամէն կուսանքներէն յա-
 սախ նախքէն Աստուծոյ ուխտա-
 անարատ կառուիտ իւնը, որ սրչափ
 աւելի կատարեալ էր, այնչափ աւ-
 ելի հաճոյ եզաւ Աստուծոյ: Ա-
 ստի, ինչպէս սաբը Ամբաստան կ'ը-
 սէ, Մարիամ ստաճարը խորանին
 առջին մարտիտ իւնն կենդանի ազ-
 ջակեց մը կ'երեւար: Ար կենար
 Աստուծոյ խորանին առջին պար-
 կեշտաւ իւնն զահ մը, մարտի-
 տ իւնն ազջակեց մը: Ամենասաբը
 կոչար ստաճարին մէջ սա գեղեցիկ
 բնածայն բնութիւն ետքը՝ անցաւ իր
 հաստատան բնակելու ստեղծ ստա-
 ճարին կից Աննա մարդարէտ հին
 ինտանարկաւ իւնն սակ, ու հին
 մնաց սաստիքեք տարի, ինչպէս
 որ Անկեփարտ կը գրէ: Աս ասան-
 ներս Մարիամ Աստուծոյ հետ
 խառ սերս սիրով միացեալ կը
 զմայրէք, հետաք լլարով աշխարհ-
 քին ազմեկներէն, բաց եւելար

նեղութիւնն կը կրէր անդուշին խրա-
 ստութենէ, իր սիրական ծնազայր
 հեռաւորութենէ, եւ ուրիշ պէս
 պէս անհանգստութենէ, որ օ-
 ստարականաց հեռ կենտարէն ի հար-
 կէ կը հեռուի: Այսու ամենայնիւ
 սրանչելի համբերութեամբ մը ա-
 մէն բանի կը համբերէ, ու բոլոր
 իր ընկերներուն խնամահարսութեան,
 պարկեշտութեան ու սիրոյ օրինակ
 կու տայ: Ամենաուարք Ազգայր հա-
 ստանարին մէջ ապրած աստեր,
 ինչպէս քանի մը վարդապետաց բա-
 րեպաշտութեամբ կը համարին,
 հրեշտակներէն ասէ պայցե ըստ իւն
 կ'ընդունէր, սրանցմէ շատերն ալ
 իրեն պաշտպան ու պահապան կ'ըլ-
 լային: Բայց ինքը սա երկնային
 պարգեւները բոլոր ծածկելով,
 զինքը ամէն ընկերներէն վար կը
 գնէր ու կը համարէր: Ո՛վ ամենա-
 սուրք Ազգա, շնորհք առ ինձի, որ ես
 ալ ինք զինքս բարբառին Աստուծոյ
 սամ գնէն առ մնացած աստի-
 ներս, ու գերազանց առ պրֆնա-
 թիւններուդ հեռուիմ:

3. Աստուած Ազատէր երկրաւոր
 գրախարին մէջ ստեղծելէն ետքը
 ըսաւ. «Այ է բարւոյք մարդոյդ մի-
 այն լինել. արասցիւք զմա օգնա-
 կան ըսաւ զմա»։ Ասանկ ալ խորհրդ-
 դաւոր գրախար Մարիամ ստեղ-
 ծելէն ետեւ՝ իրր թէ ըսաւ. պէտք
 չէ որ մինակ կենայ այն կոչոյր՝ որ
 զՄեծիան պիտի ծնանի, որպէս զի
 իր պատուոյն արաս մը չգրուի։
 Աւտի անանկ մը կարգադրեց՝ որ
 կոչոյր սաճարէն ելի, ու սուրբ
 Յովնակոյ Տեա կերպով մը պատ-
 կուի։ Բայց որովհետեւ Մարիամ իր
 կուտութիւնը ուխտիւ Աստուծոյ
 ընծայած էր, անոր համար սա-
 ճարին քահանայները մէկտեղ դա-
 լով աղօթք ըրին՝ որ անոր վրայ
 աստուած այնի կամը իմանան։ Եւ
 ահա քաւութեան սեղէն ձայն մը
 ելաւ, որ Ասայեայ մարգարէու-
 թիւնը կ'ըսէր. «Բովնակոյ զաւա-
 զան յարմարոյն Յեռայ. եւ ել-
 ցէ ծագիկ յարմարոյ անտի։ Եւ
 հանգիցէ ի վերայ նորա հողի
 Աստուծոյ»։ Ասոր վրայ որչեցին

քահանայները՝ որ դաս թի ինչ կը Էն
 քահայ եկած աղքատ ընտանեաց
 ասկէն անձինքը ասածորք ժողովն
 ասկէն մէկը ձեռքը դասազան ա-
 սած, ա որուն ձեռքի դասազանը
 ծաղկի նէ՝ ան ըլլայ փեաց Մա-
 րիամու: Ան ասանկ ըրին, եւ
 սուրք Եսփեսփաց ձեռքի դասազա-
 նը ծաղկեցաւ, նաեւ երկինքէն
 ձերմակ ազանի մը իջաւ ա անոր
 ծաղկած դասազանին փաց կե-
 ցաւ: Ասկից սոխորս թի Էն եզա-
 պահեբարհաններուն դասք Եսփ-
 սէի ձեռքը ծաղկած դասազանով
 նկարել: Ասկից բարեպաշտ ա-
 անդու թի Էն մըն է. բայց ա-
 սացք է՝ որ Մարիամ քահանայից
 ձեռքախ սուրք Եսփեսփաց հետ
 պահուեցաւ: Եւ կը պատմուի՝
 թէ անկից սասած պահման մտա-
 նին մինչեւ զայսօր մեծ յարգու-
 թեամբ Բերուձիա քաղաքը կը
 պահուի, ա մեծ ասկէն հրաշքներ
 կը գործէ: Ո՞վ կրնայ բռնէ՝ թէ
 սա բանիս համար սրտի գժարք
 եկաւ Մարիամից՝ որով կը ստի-

պէր իր սիրական առանձնու թիւնը
 թէ պուչ ու նարէն աշխարհք դաւ-
 նալ : Անտարակոյր շատ արցունք-
 ներ թէ ափեց ան սուրբ անգէն ե-
 րած ասե՛նք, սակայն աստուած
 ծային կամեցր հնազանդութիւնը
 սրափն ամէն դժուարութիւնե-
 րուն յաղթեց, աստի եւ յժու-
 րութեամբ գրախ ծնեց քահա-
 նայնեբուն, յեա սրց ապահով
 եղաւ՝ թէ իր ապագայ մարտ-
 թիւնը անարատ կուտէ՛նե՛ն
 պիտի շրաճնուեր : Ո՛վ Մարիամ,
 շե՛մ գիտեր՝ նր բունին անշի
 դարձանամ, տանար երթալուց,
 թէ անկից դաւնարուց - ամէն անգ
 ու ամէն բունի մէջ կը անձնե՛մ
 գրեց պատրաստական հնազան-
 դութեամբ Աստուծոյ կամեցր զո՛հ
 եղած :

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Ո՛վ ամենասուրբ կոյս Մարիամ,
 նրչափ մե՛ծ ու բարբաբեալ էր քու
 սերդ առ Աստուած, որուն կրա-

կա՛նք պղտփկուց սկսար կենդանի
 զո՛հ մը բլլայ առաւածային փա-
 աւց: Լազիւ թէ աշխարհքը
 ճանչցար, զանիկակ սարթոյ առակը
 առիք: Հազիւ թէ քայել սկսար՝
 սա՛նարը փախար, ասկենեւին բա-
 նի մը տեղ շքնելով հայրենի սանդոյ
 հողերը ու սիրելի ծնողացոյ ար-
 ցունքը: Առաւծոց հետ բոլորովին
 միանալու համար անանկ սուրբ
 տեղ մը քաշուեցար, ու համբե-
 բաթեամբ կ'աշխատէիր ուրիշ
 ազգիկներու հետ մեկտեղ: Օրհ-
 նեանք բլլաս զուն միշտ, ու օրհ-
 նեանք բլլաց ինքն Տէրը, որ քեզ
 այնչափ շնորհքներով զարդարեց:
 Ինձի ալ նայն շնորհքը սա, ո՛վ
 սուրբ կոչս, որ ես ալ աշխարհքի
 ու թմ շար կամացս մեռնելով՝
 Առաւծոց հետ մեկտեղ ապրելու,
 ու ասկն բուն իր սիրոյն ու փառա-
 ցը համար բնելով՝ ինք զինքս ա-
 նար իրրեւ զո՛հ մը նա իրելու կարող
 բլլամ:

Մատուցած զոհն Մարիամայ՝ երկ-
նից անսած զոհերէն՝

Օրինակ մը շունեցոյ՝ գեղեցիկ է
անենէն .

Չոհ մը սիրոյ կը զոհուի սամարին
մէջ Մարիամէն :

Գ Լ Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Երանուհին Բարսա Օրբեանսիան ի պա-
տի շուրջ աննասարք կուսին փանք մը
կը յնէ :

Ի՞նչ երանուհին սուրբ Օգոստի-
նոսի կարգէն էր, ու սուրբ կուսին
ցաւերան իսխա մեծ ջերմեան-
գաթիւն անէր : Հաս կը փա-
փաղէր կուսանքներու փանք մը
շինել յանուն սուրբ կուսին . բայց
կը սարակուսէր՝ թէ ուր անց ա-
նչի կը փայլէր շինել . անոր հա-
մար աղօթքով որսանց գիւղեց ա-
մենասարք կոչս Մարիամայ, որ
յայտնէ իրեն իւր սուրբ կամքը :
Մէջ մ'ալ յանկարծակի անսա
օգին վրայ ստաց մը, որ իր շարժ-
մանքովը կարծես թէ զերանու-
հին իր ետեւէն գալու կը յարդո-
րէր, ինչպէս որ անենոք երեք

աւրք մեզ երանե եզաւ : Ան առեմն
 հասկըցաւ երանուհին երկնացին
 անձայն խաչքը, ու սկսաւ սիրով
 առաջին ետեւէն երթալ, մինչեւ
 գնաց յարձար սեղ մը կեցաւ, ու
 մէկէն անցաւ եզաւ : Երանուհին
 Յարկարա աւրք Կուսին կամքը ա-
 ղէկ իմանալով, շուտ մը սկսաւ
 հան գանքը շինել, ու կատարեաց
 լիննուալէն ետքը ամենաաւրք զաւ-
 ազին Կուսին բնծայեց՝ անոր ա-
 նուն գնելով՝ «Արբուհի Մարիամ՝
 ինչի՞նչ :

ՉՈՐՐՈՐԴ ԾԱՐԱԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՆՈՒԹԻՒՆ ԽԳ.

Մարիամայ մարտիրոսութեան եօթ-
ներորդ սուրբ. մարդկան ապերախ-
տութիւնը.

1. Յաւազին Մարիամայ շքանկ-
ջողներուն ապերախտութիւնը.
2. Անոր սիրոյն ու բարեբարութեանց
յարգը շնանշքողներուն ապերախ-
տութիւնը.
3. Չինքը վշտացընաղներուն ապե-
րախտութիւնը:

1. ՍԵՆԵՎԸ կ'ըսէր, թէ կրնամ
հաստատութեամբ ըսել՝ որ յայտ-
նի ապերախտութեան մը պինդ
մեծ նշանն է՝ ընդունած բարիքը
մտնալը: Ապերախտ է՝ ո՛վ որ ա-
ռած բարիքը իրեւ շատեալ կ'ու-
րանայ. ապերախտ է՝ ո՛վ որ իրեւ
շատած կը կեղծուորի. ապե-
րախտ է՝ ո՛վ որ փոխարէն շատա-
ցանէր. ու խիտ ապերախտ են
անոնք՝ որոնք ընդունած բարիք-
նին բարբառին կը մտնան: Արդ
սա ետքի տեսակ ապերախտու-
թիւնը կ'ընեն անոնք՝ որոնք Մա-
րիամայ Գողգոթայի փայ քաշած

ցաւերայն ի շնորհս ծնանելէն եւս-
 քը՝ ոչ միայն անոր կակիժներուն
 ցաւակից շէն բլար, այլ նաեւ
 զանանք բարբառին կը մտնան։
 Աստուակ ապերախտութիւնը՝
 կամ ընդունած բարիքը շնանշնա-
 րը՝ Մարիամայ անանկ սաստիկ կը
 դպչի՝ որ ինքն իսկ որբաւհի Պրիմի-
 տային գանգաւ ըլլաւ։ Նայելէք,
 կ'ըսէ ցաւագին սրտով, դաք որ
 աշխարհքիս վրայ էք, կը գանուի
 արդեօք մէկը՝ որ ինձ ի ցաւակից
 բլայ ա իմ ցաւերս մտածէ։ քի-
 շերք ինձ ի հաւատարիմ կը տես-
 նեմ, ա շատերէն ուրացեալ ա
 մտալուած եմ։ Ախտն, աշխարհ-
 քի վրան բլայ այնչափ մար-
 գիկներուն մէջէն խիտ քիշերք
 կը գանեմ՝ որ մէյնը աշուրնին կամ
 միտաւրնին իմ վշտերուս գարնը-
 նեն նային։ Սաւու թագաւորք
 շատ կը արամէր տեսնելով՝ որ
 գրէթէ իր ամէն ծառայներք ա
 նայն իսկ որդիքը զինքը թողու-
 ցեր, ա իր թշնամեցն զաւթին
 կողմը անցեր էին. ուստի հառաւ

շերտի կ'ըսէր. «Չիք որ ի ձեռք
 որում ջուակը վառն իմ», : Կմա-
 նապետ եւ ջուակին Մարտանայ
 կը հանդիպի սնն մարդիկնեքէն, ո-
 րոնք իրակ երես դարձուցած աւղին-
 քը թողուցած՝ անանկ մտաւցաւ-
 թեանն մէջ կը կե՛նան՝ դարն որ սաւրը
 գիցք մահուան ստուեր կը կոչէ :
 Աստուածային գրքին մէջ, կ'ըսէ
 մեծն Գրիգոր, մահուան ստուեր
 բերով մարի մտաւցաւթիւնը կը
 հասկըցաւի. որովհետեւ աւր որ
 մտաւցաւթիւնն կ'իջնայ՝ ալ հան-
 սէրը չիկրնար ապրիլ. մահուան
 ստուերի մէջ նստիլ, կը յաւելու
 նայն սաւրը, է աստուածային սի-
 րոյ ծանօթ աւթիւնը մտաւցաւ-
 թեանն մէջ ձգել : Սի Մարտան,
 ինչ ապերախա զաւակներ ածիա
 քեզի գէտ. մենք քու զակերներդ
 ըլլալով քու վշտերդ առնելէն
 շնորհագար. քեզի հետ ջուակ-
 կից շնոր ըլլար : Յերասի չէ թէ
 քու ճշմարիտ զակերներդ շնոր,
 սոյ եւ ոչ մարդ, մտնաւանդ թէ ա-
 պերախա թեանն որինակներ կ'ընք :

2. Սուրբ Թափման կը սարսփեցը-
 նէ՛ թէ երախտագիտու թիւնը
 պէտք է որ կատարեալ ու ընդու-
 նուած բարեբարութիւնն՝ որչափ որ
 կարելի է՝ համեմատ թլլայ։ Արդ
 մեներ ինչպէս կրնանք համապա-
 աստեանել, կամ շնորհակալու-
 թիւն ջուղքնել ամենատարբ ջու-
 ազին Վասին, որ մեզի համար
 այնչափ արջունքնելը թափելց,
 պիշա կրելց, ու գործակից եղաւ աշ-
 խարհքիս ամենէն մեծ ու պիտա-
 նի գործադու թեանը, այսինքն՝
 մարդկային ազգին փրկութեանն։
 Ինչքը մինակ գրիտառի հետ Գաղ-
 գաթ ալի փայ նախելց երկնաւոր
 Հոր իր արգին. եւ մայրակամե սե-
 րը իր թէ մէկ զի թող տալով
 ուղեց՝ որ մարդն Աստուած մեռ-
 նէր՝ սրպէս զի մեղաւոր մարդը
 շնորհաց կեանքը ընդունի։ Աւա-
 տի ամենայն իրաւանքը կ'ըսե
 տարին Գրիգոր. որչափ մեծ է
 Աստուծոց սերը ու Վասին սիրա-
 լիք զթաթիւնը, որ ծառան խա-
 լանելու համար իրենց արգին կը

մասնեմն: Արդ՝ ի՞նչ անասի ապե-
 րախառութիւն կ'ըլլար այսպիսի
 սիրոյն յարգը շնանչեացը, ա. զա-
 սոյին Մարիամայ այնչափ բարիք-
 ները, այնչափ առանձին շնորհք-
 ները ա. խիստ զօրաւոր արգիւնք-
 ները մտնալը: Իբրևածէք կը
 պարտաւորի Մարիամ շուտերուն
 սոցերախառութեանը համար ար-
 ջանքով կրկնել. «Ահն անէի
 թէ, որ արտաւանքի ընդ իս, եւ ոչ
 որ էր, եւ միտիթարիչ որ ոչ
 գտաւ. եւ ի վերս զաւոյ իմոյ
 յաւելին,»: Չենք կրնար բան թէ
 Մարիամ լալա իրեն ընկեր աներ
 Մազգաղենացին եւ ուրիշ Մա-
 թիաճեւերը. ինչու որ ասանք կու
 լային մինակ ընական կարեկցու-
 թեանք մը Գրիստոսին շարշարա-
 նայր համար, բայց անանց եւ ոչ
 մէկը կու լար ասնջանդնեբուն
 պատճառին համար՝ որ էր մար-
 գաւ յանցանքը. ա. առ վախ-
 ճանաւ լայնայր մինակ Մարիամ
 եզաւ, ինչպէս կը խորհրդանէ
 սուրբն Օգոստինոս:

3. Այս կերպ երախտաւանաւ
 զուստեան մէջ կը գտնուին նաեւ
 անոնք՝ որոնք չէ թէ միայն Մա-
 թիանայ զուտուէն զաւելից չեն
 ըլլար. չէ թէ մինակ մեծարանոց
 ա իտիս ջերմեանոց ա թէ անք մը
 զանոնք չեն պակասընէր, հարաւ
 նաեւ իրենց մեզ քաջ նայեալք ա-
 սուել եւս կ'աւելցնեն, աւախ
 եւ մէկ հարսածով որդի մորը
 հետ կը սիրաւորեն: Երախտի մե-
 ծագոյն զաւ աւաղը Գողգոթայի
 խաչը չէր, հարաւ աւելի մեզայ
 խաչը, որով մեզաւորը զենքը վերա-
 աին ի խաչ կը հանեն. որովհետեւ
 Գողգոթայի խաչը Երախտ ուղեց
 ա սիրով գրկեց, իսկ մեզաւորնե-
 րան աւաճ խաչը կ'աւել: Երանք
 է ինձի, կ'ըսէ նոյն Տերը աւր
 Բեռնարդտիս բերնովը, քու մեզ-
 քերուդ խաչը, որանցմով ախա-
 մայ կը խաչաւիմ: Ասք պէս
 նաեւ Մարիանայ մեծագոյն կըս-
 կի՞ծ կը բերեն աւ մեզայ խաչե-
 րը, որ եւ կը հարկադրի աւելի
 աւաւս արցունք թափել շարեւան

յանցանապքս վրայ՝ քան թէ խաչ
 հանազ Էրեւյնեբուն: Կոյն սուրբ
 Բեանարդաս յայանի կ'ըսէ, թէ
 Կոյսր սա աւել կը ջուռի մեր յան-
 ցանաց ա. մեղքերուն վրայ, քան
 թէ արդւոյն մարմնաւոր շարշարա-
 նապք: Ի՞նչ անսանելի անձկու-
 թիւն է Մարիամայ՝ մեռեալ սիր-
 կիչս իր գրկէ սա ած տեսնել՝ որ
 անագորոյն մարդիկ իր մեռեալ սր-
 գին իր գրկին վրայ նորէն հազար
 անգամ կը սիրաստեն: Էրով-
 գիանա պատմիչս կը գրէ՝ թէ Սեւ-
 երիանա կայսեր մահաւտէ ետքը
 Անտանինա իր սրգին շիրնարով իր
 եզրորք ա. միանգամայն ժառան-
 գակցին՝ Աթալային հետ միարա-
 նիչ, միտքս գրաւ՝ որ տէրութիւնը
 բաժնէ: Ոչտագին մայրերնին ա-
 սանկ իրարա հակառակեալ երկու
 զաւկներուն մէջ գանաւելով բ-
 սաւ անանց. որդեակք, գուք կըր-
 նաք ջանաքք ա. ծովք բաժնել,
 բայց մտերմագ սիրար ինասր պի-
 աք բաժնէք, որ բոլորովն երկուք-
 ներմագ է: Ի վախճանի Անտանի-

նասին հակառակասիրութիւնը սնն
 առաքնանի հասաւ՝ որ սուրբ բա-
 ցած Աթիւային ետեւէն վազեց,
 ա զանիկայ մարդ զիրկը զարկաւ ա
 հան բարբարոսարար մեռցուց:
 Իսեղն մայրը մեռած սրբւոյն ջաւ-
 էն մահաւան դաւար հասաւ, բայց
 այնպէս ալ չէր կրնար ապանձողը
 իրակ մերժել, ինչու որ սն ալ իր
 սրբին էր: Ամենասուրբ կուսին
 ջաւր անշուշտ աակից շատ մեծ ա-
 գոյն ա սաստիկ է, երբ որ կը տեւ-
 նե՛ն որ ապերախաւ մեզաւ սրնեք իր
 Յիսուս սրբին իր գրկին վրայ կը
 վիրաւ սրեն, բայց սակայն շիկրնար
 սնանկ զարհուրելի ապերախանե-
 րէն երեսը զարննել, զանանք ա-
 տել ա իր զաւկաթե՛նէն հանել:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄԵ

Ո՛հ, հերիք բացիք, սի՛լ Մա-
 րիամ՝ թնօղ կենան քու ար-
 ցանքներդ, սքերտագ ձայնը կարէ,
 սի՛լ բաւական է: Ես պէտք է որ
 լամ, ինչու որ իմ անօրէն մեզ-

քերս ու իմ աստերախառն թիւնս
 պատճառս եզանն ու կ'ըլլանք քու
 կակիժներսդ: Դունն կու լսու
 այն բանին համար՝ որուն պատ-
 ճառք ես եմ: Ստուգիս կրնամ
 լսել սուրբ Բանասկեանդ աբային առ-
 ելի. ես եմ ուն մեծ անիրարս, որ
 շատ անգամ քու սրգիդ քու ձե-
 սաւրներսդ վրայ խաշ հաննեցի.
 ես եմ ուն աստերախար, որ ինձի
 համար այնչափ արցունքներ թա-
 փելէդ ետքը՝ կաթիլ մըն ալ
 ջրասկիցս թեան արցունք չանե-
 ջայ աշուրներսս վրայ: Ահ, թ ող
 սուր՝ որ ես լամ ողբամ. սրգւոյդ
 վերջերք սուր ինձի, որովհետեւ
 ինձի համար բացուած են: Պէտք
 է որ իմն ըլլան վերջերք, ինչու որ
 ինձի համար եզանն:

Եթե՞ք սուրով սիրտ մ'ունիմ. եւ
 չեն ըլլար բուսկան
 իմ այնպիսի խոր խաղերս՝ ան աստե-
 րախա կոյր մարդկան.
 Ար առնն որ մեզքերով՝ նար նար վեր-
 քեր ինձ կու սան:

Պ Ա Տ Մ ՈՒ Թ Ի Ի Ն

Տէրց մը մեծ մեղքի մը մէջ էջնալով՝ յաւ-
արթն Մարտիանայ կարծրին վրայ խոց մը
կ'աւելցընէ :

Պ ջերմեւանդ աղունն մէկը ի
պատիւ սուրբ Կուսին յաւերան
միշտ բարի կրթութիւններ կ'ը-
նէր : Էնդ մը սասանային վար-
ձութեանն յաղթուելով՝ մէկ մեծ
մահաւաճութի մեղքի մէջ կ'իյնայ :
Ետքը իր ամէն օրունն սովորու-
թեանն համաձայն՝ յաւարթն Կու-
սին պատկերին առջին կը սկսի
իր ջերմեւանդութիւնն ընել : Բայց
կը տեսնէ՝ որ անոր կարծրին վրայ
եօթը խոցի տեղ ութը խոց կե-
ցեր էր : Չարմաշաւ մեաց առ-
բանին վրայ, ու շէր կրնար իր աշ-
քին հաւասար բայց ձայն մը լսել՝
որ իրեն կը հասկըցունէր՝ թէ իր
մեղքը աւելցուցեր էր ան ութն-
բարդ խոցը Մարտիանայ սրտին վրայ :
Ասոր վրայ ահա գաղաւ մէջ իյնա-
լով զգնաշաւ ու շուտ մը գնաց
խառնափանաճօր սուրբ ինկաւ եւ
մեղքերուն թողութիւնն առաւ :

Գ Ե Կ Տ Ե Ս Բ Ե Բ

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Ը Ա Բ Ա Թ

Ի ՈՐ Հ Բ Ե Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ի Ե .

Մարտիանայ հոգը սուրբ Յովսեփայ
խառնութեան վրայ .

1. Սուրբ Յովսեփայ խառնութիւն
ները .

2. Մարտիանայ հոգը .

3. Հրեշտակին քահանայութիւնը
սուրբ Յովսեփայ :

1. **ԿՈՅՈՆ** Մարտիան սուրբ Յովսեփայ հետ պատկուելէն շորտ աւսիս ետքը՝ ըստ հաւանական կարծեաց՝ հրեշտակին աւետարժը ընդունեցաւ, ու Հոգւոյն սրբայ զօրութեամբը Աստուծոյ սրգին իր սուրբ արդանդը յղացաւ : Արդ՝ սուրբ Յովսեփ յղութեան գաղտնեացը անտեղեակ ըլլալով, աս նոր գէւղքին պատճառաւ արտաքոյ կարգի գարմացաւ, ու իրր թէ ինք զինքը կորսնցուց : Քանի մը հեղինակներ կը կարծեն՝ թէ սուրբն Յովսեփ սուրբ Կուսին անսկզբութեան վրայ կասկածի գացած ըլլայ, իրենց կարծիքին

Տիմ՝ գնեղով առ խառք՝ թէ է՝ Դար-
 Տեցաւ լռելեացն արձակել զնա,, :
 Բայց անանկ մեծ սուրբի մը վրայ
 ասանկ բան մտածելը՝ անկեւ. քն
 անվայել է : Աւարի վարդապետ
 ներք առ Հասարակ ասանկ կ'ըսեն ,
 թէ Եսփետի կասկածի շղծաց ,
 Հասար յղու թէ անե եզանակիքն վրայ
 ասարակութեացա , ինք իրեն ըսելով .
 սուրբ եմ՝ որ Մարիամ՝ անկեւ
 մարտի է առ Հասարարիմ , այլ
 եւ այնպէս աշխարհ կը անանկ
 որ յղացած է . սրեմն Հառ Հառ-
 շառ որ առ արարաց ընտանե կար-
 դի բան մը կայ : Թէ որ ասանկ
 է նէ՝ անանկ մեծ արարնչ կնկան
 մը Տեա մկկանեղ կնկարա՝ զինքս
 արժանի շեմ՝ սեպեր , կ'աղեմ ան-
 կից Տեամնայ : Սուրբ Եսփետաց
 առ խառքս թէ ինք Լուսածոց կա-
 մարն եղաւ , որպէս զի հրեշտա-
 կեն պայծառապէս յայնմա ի աշ-
 խարհքիս՝ թէ է կոչս Մարիամ
 զԵփեսոս Լուզւով սրբով յղացա :
 Արշափ բարի իրասներ առ կր-
 թա թէ ան օրինակներ կրնանք

առնուլ մեզի սուրբ Եսփսեփէն,
 պարիսքն սիրոյ՝ որով անմեղ ընկերին
 վրայ բնաւ ծառ մտքերս չցնայ
 թէպէտ եւ աշխով անոր վրայ
 տեսածք՝ աստուծոյն թանկ էր-
 իսնարհա թեան՝ որով արժանի
 շահարկցաւ զինքը անանկ մեծ ա-
 հարաչի կեկան մը հետ ապրելու.
 եւ առպիսի խահեմ թեան՝ ո-
 թով անէն թանկ սուրբ աւգոստին
 հանգ արտաւ թեանք լսեց:

2. Արքայ Մարիամ կը տես-
 նէր իր փեսայն սուրբ Եսփսեփը
 առ թանկա հարստ արտաւճ աւ մրա-
 մրտաքի մէջ, երեսը ծառած աւ ըն-
 տանեկան աւրախա թիւնը պղտա-
 թած աւ խոտերն զարթած, ինչ
 ցաւերս մէջ ինկաւ իր հողին՝ որ
 շրջայ թէ անմեղա թեանք վրայ
 կատկածի մը զարցած բլայ: Մը-
 լափ հառ աշունքներ կ'եղային որ-
 տէն. սրչափ արցունքներ կը թա-
 փաւէին աշունքներն: Իսկզբան Եսփ-
 սեփ լուս կը կենար աւ առ խար-
 հրդեան վրայցը բնաւ թանկ մը շէր
 հարցըներ: Մարիամայ. մինչեւ որ

Հրեշտակք երեւարով՝ անմեղ Վա-
 տին համար պատասխանն տուաւ,
 ու անխոյ ջառագոսնց: Ասոր
 ներհակ Մարիամ սուրբ Եսթե-
 փոյ բանն մը շիտակցաւ խոնար-
 հութեան համար, ու երկինքն
 ընդունած պարզեւներուն ջոյց մը
 շարարով Աստուծոյ թողուց՝ որ իր
 անմեղութիւնը պաշտպանէ, եւ
 ուղեց անցազխելի համբերու-
 թեամբ այնչափ խռովութիւննե-
 բան համբերել, մինչեւ որ ինչն
 Աստուած անոր անմեղութիւնը
 յայտնեց: Ահ, որչափ պէտք ենք
 ասոր համար ջառակցելով զար-
 ժանալ, նմ Մարիամ, ու աս օրի-
 նակաւ զմեզ զօրացընել. որպէս
 զի երբոր անիրաւութեամբ յան-
 ջաւոր սեպուելու ըլլանք՝ իսկոյն
 շահանք արամիչ ու համբերու-
 թիւննիս կորսունցընել. զեղի պէս
 սպառնով ըլլալով՝ որ Աստուած
 անմեղները չիթողուր. եւ թէ՛
 «Ար յուսայ ի նա, մի անաշտօցէ.»

3. Միշտ ստիտութիւնն է Աս-
 տուծոյ միտիթ արեւ վշտացեալնե-

րը իրենց նեղութեանը ասին :
 “Օգնական ի նեղութեան ի գեղ
 ժամանակի, : Ինչպէս որ Հուշա-
 նին սգնեց Գանձելի ձեռքով,
 ասանկ ալ ասննամարտը Կուսին
 բարի համբար հոգաց հրեշտակի
 մը ձեռքով, որ ընց մէջ երեւ-
 ցաւ սուրբ Եսայիայ, ու բանին
 Աստուծոց մարդեղութեան մեծ
 խորհուրդը յայտնեց : Աս հրեշ-
 տակը Աստուած Մարիամայ շիւտ-
 րեց, որովհետեւ յառաջաց Գար-
 բիել հրեշտակին աւետանն ա-
 սննդը ինքը ասնն բան իմացած էր .
 ու ըրաւ ինն աղէկ գիտէր . հասցա
 սուրբ Եսայիայ խաւրեց, որ բա-
 րասին անտեղեակ էր : Հրեշտա-
 կը բարձրելոյն կողմանէ իր պատ-
 դանաւ որով իննը ըրած ժամա-
 նակը՝ նախ Եսայիին գեղեցիկ
 գովեաւ մը կը հիւսէ՝ Աստուծակ
 ընդունած շնորհքը յիշելով ու
 գինքը սրգի ու ազգական Գարսի
 կանչելով, ետքը Մարիամայ անսե-
 ղութեանը սրաց ապահով կ'ընէ
 գինքը, բանին մարդեղութեան

Խորհուրդը իրեն յայտնելով .
 «Քանզի որ ի նմայն ծնեալ է ի
 հազարն արքայ է . վերջապէս կը
 հրամայէ անոր՝ որ հօր պէս հազ-
 արանի փրկչին , ու թշխաւած արք-
 անունը Յիսուս գնէ . » Եւնչի արգի-
 եւ կաշեպցեալ զանուն նորա Յի-
 սուս , : Ասով Եւփեմօսյ սիրար
 հանդարակցաւ . ու անոր հան-
 դարակըսիք նաեւ Եւրփաւաց սիր-
 ար հանդընցաւ : Ի նչպէս ճշմարիտ
 է , թէ Աստուած անկեանսիրելի
 հայր է . ու թէ իր նախափնտմու-
 թեան քարնը փոխմանաւ երբեմն
 թող կաւայ աշխատաւ թիւն հաս-
 նելու իր ծառայնեքուն , ու ետքը
 իր քաղցր մխիթարութեամբը
 զանիկայ կը թէթեւընէ : Ով
 Աջա զաւարժն շնորհք աւ փնտի-
 ալ , որ քաւ օրինակովը խաշերաւ
 համբերեմ , որպէս զի ետքը եր-
 կեպչին մխիթարութեան արժանի
 ըլլամ :

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՍԻՆ

Ինչէ որ ամեն մարդ, այլ Մա-
րիամ, իր պատասաջնէ կը նայի ու
վե՛տ իմոց իր կ'ը լլայ, ինչ մեծ կըս-
կիծ իմացած պիտի ըլլաս դուն,
որ շաշանէ ու միւ՛տէ այլ մարդք
էիր, երբ որ նշան մը կը սեւանէիր
որ մարդիկ քաւ վրաց կասկածի
կ'երթան: Արշափ հասաշանքներ
ու արշափ սրեր սրտիդ մէջ կ'ի-
մանայիր: Քաւ արդար ջաներդ ու-
ղէկ մանշնարով՝ սրտանց քեզի
ցաւակից կ'ը լլամ: Ինչ որ երկինքը
ի գաւթ շարժերով՝ քեզ հաշ քով
գորացուց, սաբր Յովսէփաց հրեշ-
տակ մը խաւքելով քաւ մարդու-
թեանդ պաշտպան կեցաւ, ար-
շափ սակի պէտք է որ ես այլ քե-
զի կարեկից ըլլամ, գորն որ սիրտս
այշափ կը սիրէ: Այլ ցաւ ազին
Մայր իմ, պարսկած աշուրներդ
մէջ մը իմ վրաս այլ դարձաւ, ու
քաւ ջաներուդ արդեանցը համար
աշխարհ քիս ամեն շար վարձանք-
ներէն իս ազատէ, եւ ի հանդեր-

ձեռքն երկնայինն ու բախու թեւանց
արժանիքն :

Ինչ ցաւ չգաց Մարիամ, երբ որ
զՅովսէփ կը տեսնէր՝
Որ Աստուծոյ Բանին Հօր չցիտնա-
յով խորհուրդներն՝
Կասկածելով ազակած աւ պըպըած
կը խորհէր :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Կարգու շարքը կարգը անձնասուր ցաւ,
արքն կուտն ախա ընկելով մահուան գրան-
դնն կը խայտի :

Կարգու կարգը խիստ ազուար
աւ սիրուն մարդ մըն էր, ամէն
անձնագները զնէրը կը սիրէին : Իր
Աննա թագուհին թէպէտ եւ ամ-
մեներէին անոր հաւատարմութեա-
նը վրայ կասկած մը չունէր, բայց
եւ այնպէս միշտ անոր հետ կը
պարտէր : Ան մտմտաբները իրեն
որտակից ազնկան մը յայտնեց.
ան ալ կախարդ կնեկանէ մը շինած
խմելիք մը տաւաւ անոր՝ որ իր եր-
կանը խնցունէ : ասով, կ'ըսէր, ան-
նոր միտքը կը հասկընտա : Թա-
գուհին անոր ըսածն ըրաւ : Կարա-

լառ շքիանեալով ու սիրաւ պատշաճ-
 կերաւ բան մը կարծեցով առաւ
 անիկայ խմելոց : Բաւելուն պէս սաս-
 կաչիցաւ մը սկսաւ ու երեք օր իր
 ապիւրք կատր կատր կ'ը լային , մին-
 շեւ գրեթէ խելոքը կարտնայուց :
 Երբեմն երբեմն իրեն կու գար ու
 խելոքը մտան եզամբ ստան' Գիտ-
 բնոցա Մարտիանայ ծառայելու
 եկեղեցին սուրբ Աստուածամանայ
 ըրած հրաշքները միտքը կ'իյնար :
 Անոր համար անմիջապէս ուխտ
 ըրաւ՝ որ Բրաւիա իր քաղաքին ալ
 մեծ եկեղեցի ու մանր մը շի-
 նէ , ան կրնաւ որնեքէն հին ալ
 բերել ապ , իր թագաւ հրով մէկ
 սեղ սուրբ կուսինցաւ երան հան-
 գերնք առնաւ , ու սա բանը ընող-
 ներան թագաւ թիւն ապ : Ասանկ
 ուխտ գրած ստանը յանկարծակի
 ջաւերը կ'անցնին , խելոքը մտան կու
 գայ ու իր առջի առաջաւ թիւնը
 կը գտնէ . եւ իր ուխտը կատարե-
 լաւ ամենեւին շիղանդաղիք . նա-
 եւ քրիստոնէական մեհաննաւ
 թեամբ կայարաւ հեղին թագաւ թիւն

կաւ ասց, որ յայտնուապէս կը խաւ-
 առախանէր իր յանդամերը: Եւ որք
 հրամայեց՝ որ անմիջապէս շէնքը
 սկսի շինուիլ ի պատիւ Մարիամայ
 իր ազատչին, ու սաքք Գոստեօփայ
 առնին որք կայսերական մատրան
 մէջ խառախանում թեւովք անկեւա-
 սաքք հարգորդութիւնք ընդանե-
 ջաւ, ու կայսրու հոգն հեւա սաքք
 Աստուածածնայ զաւերան հան-
 դերնք առաւ. եւ իր բարկեանքը
 եօթն շաւայ հանդերնք յայտնի
 սկզբն կախած պարտեցաւ. ինասր
 որ կայսերա հին աչ նայն հանդեր-
 ըք իր մերկ մարմնայն կամ պահն
 վրայ կը կրէր:

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ Յ Ա Ր Ա Յ

Ի ՈՒ Հ Ր Դ Ե Ն ՈՒ Թ Ի Ի Ն Ի Զ .

Մարիամայ հասարակները ծնանելու
ապրտած առևնը .

1. Նկատմամբ որդւոյն .
2. Նկատմամբ իրեն .
3. Նկատմամբ աշխարհքի :

1. **ՄԱՐԻԱՄ** բնաւ ծանորա-
թիւն մը շունեցաւ զՅիսուս յգա-
ցած առևն , աւ աշինչ արամա-
թիւն՝ զանիկայ ծնած առևնը , ին-
չու որ որդիս Աստուծոյ աշխարհ-
քիս արամաթիւնը վերջընելու
համար իր արդանոցը եկած էր , ա-
չէր աղեր իրեն ընակարան եղած
Մայրը արամեցընել : Այսու ա-
մենայնիս Տիրամայրը մեծաւ անձ-
կութեամբ աւ փափայրով կը ապա-
սէր ծնանելու . բայց կը ապասե-
նախ եւ յստաջ արդանոցի բանախն
մէջն իր որդեակը ապասեցու հա-
մար , որովհետեւ զիտէր՝ թէ իր
արդանոցը իջեւանոցը Աստուած
էր . զիտէր՝ թէ ան անձակ ընա-
կարանին մէջ կը նեղուէր . զիտէր՝
թէ անիկայ ամենակատար զգայու-

Թեամբ զարգարած ըրալով՝ ազեկ կ'իմանար իր սկիզբը, որն որ ուրիշ մանուկները շունին: Աս նկատմունքներով իրեն անանկ կ'երեւար՝ թէ անոր նեղութեամբ բոլոր պատճառք ինքն է: Հաս անգամ պէտք էր ըսել, խեղճ զաւակս, դուն բանասրկուեր ես, ու ինձի համար, իրաւցքնէ ես որ աշխարհքիս ամէն մարտէն աւելի քեզ կը սիրեմ՝ իմ ներսս քեզի ասանջանք պատրաստեր եմ: Թե որ ուրիշէն պարտի սկիզբ կրեիր, ինձի համար մեծ ցաւ կ'ըլլար. բայց հիմակ ասանց ազնեալու ես կ'ըլլամ գործակից քաշածներուդ, ու անիկայ կերպով մը շեմ կրնար արգելուլ. սա բանս ինձի անշարի կակիժ մըն է: Ա՛հ, խեղճ Մարիամ, սրշափ ցաւակից եմ քեզի. ինչ սուր փուշ եղած պիտի ըլլայ քու սրտիդ ու քու մտայդ ասանկ մտածութիւն մը:

2. Մարիամնայ նկատմամբ իր ծնանելունն ապաստելը ամանց կրնայ այնչափ օրինաւոր շերեւայ, որով-

Հեանու քննչակէս փոխաւփայտելոք կ'ը-
 սեն, յայն ա թաղանքը միշտ գա-
 լի աղէկութենէ մը յառաջ կա-
 գայ՝ որ գեա ստացուած չէ : Արդ՝
 թէ որ Մարիամ իր ստատած աշին
 որդին յղանալոք՝ զանիկայ ստա-
 ցած էր ա անով կը վայելէր՝ ին-
 ասը կրնար անոր սպասել, ինչ-
 պէս կրնար անոր թաղանք : Սապո-
 է՝ որ Մարիամ Յիսուսը իր ծայր
 ունէր, թայց չէր կրնար տեսնել,
 չէր կրնար ազամին պէս զինքը
 սիրել. ա կը կարծէր թէ անի-
 կայ կատարեալ շունի : Եւ սա
 պատճառաւ ալ կրնար ըսել .
 «Տէր բաժնի ժառանգութեան ի-
 մաց», իբրաւ է որ՝ ան իմ Յիսուս
 թոյր ինն է, թայց ինծի անունն կա-
 գայ՝ որ մինակ կէսը կը վայելեմ,
 որովհետեւ գեա չեմ կրնար փա-
 փայտով իրեն նայիլ, ծառայել
 ա թաղանքերով զինքը գրկել :
 Աւստի հառաչանքով կը կրկնէր .
 «Ո՞տայր քեզ եզրօրորդի իմ գրկել
 զտանն մօրդ» : Երեկը ա թիչ թան
 չէր մտածեր, գիշերները ա թիչ

բան շէր խորհեր, ու մտածու-
թիւնները աբիշ բաներու շէր
յագնեցրնէր՝ բայց եթէ իր Յի-
սուսին ծնանելուն: Հարանակ կը
համբեր շէ թէ մինակ օրերը՝ այլ
եւ ակն մէկ վայրկեանը՝ որոնք
կ'անցնէին. ու կարծեա թէ շէր
ուզեր՝ որ արեւը շուտով իր ըն-
թացքը ընէր գառնար, մինչեւ
որ հասնէր գար իրեն երջանիկ
ցանկացեալը:

3. Աբիշ պատճառի մը համար
այ կ'երեւայ՝ թէ Մարիամայ Յի-
սուսին վրայ ունեցած մեծ սիրոյն
շէր վայրեր բազմալը՝ որ անիկայ
ծնանելով իրմէ զատուի: Հշմա-
րիտ ու սրտանց սիրուը շիկրնար իր
սիրականէն հեռու կենալ եւ ոչ
քիշ մը ասեն: Աւտի Գաւիթ որ
չափազանց կը սիրէր զԱսուած,
կ'ուզէր միշտ անոր հետ անդա-
ժանելի մնալ. «Ինձ մերձենալ
առ Ասուած բարի է»: Աբեմն
թէ որ Մարիամ՝ եւելքը կը սի-
րէր իր Յիսուսը, ինտոր կարելի
է՝ որ ուզէ ու կարենայ փու-

թե՛ մի անկից զատուիլ ի լոյս բն-
 ծայեւոյք. մանաւանդ որ այնչափ
 երկնային որ հետ թիւներ կ'ըն-
 գունէր իր ներք կրած սրգիւն։
 Այս անկնայն ստոյգ է, բայց սա-
 կայն ընկերական ճշմարիտ սիրոյ
 յատկու թիւնն է, կ'ըսէ սարք
 առաքելայն Պօղոս, իր գործքե-
 րուն մէջ չէ թէ իր առանձին շա-
 հը՝ այլ ուրիշներուն օգուտը սիրն-
 արուել. «Սէր ոչ խնդրէ զիւր, :
 Առտի Մարիամ՝ որ կը ճանչնար
 այն մեծ անեծ բարիքը, որունը
 Յիսուսի ճաններոյն աշխարհք
 պիտի ունենար, աւելի նախա-
 դասեց հասարակաց մարդկու-
 թեան օգուտը, քան թէ իր ա-
 ռանձին հաճոյքը : Գիտէր՝ որ Սե-
 սիային գաղտը ազգաց հառա-
 շանքները պիտի գաղթին, առ-
 տուած ային արդարութեան կա-
 տարեալ հառաչում պիտի ըլ-
 լայ, ու անոյ մարդիկներուն գրախ-
 ար նորէն պիտի բացուի : Ա-
 նոր համար լաւ համարեցաւ զին-
 քը կերպով մը Յիսուսէն զնկել,

որ զաշխարհք հարստացրիւն աւերջանիկ ընել: Ահա ասանկով Մարիամ կրկին օրհնելիքներ ընտրաւ՝ աւելի մարգկան ընել թէ իր անձին համար Յիսուսը սասնալու բաղձալով: Գարձեալ իր սարք համբերութեամբն աւ օրհնակար մեզի կը սարկեցրիւն՝ որ մենք ալ մեծ փափաքով ապաստենք Յիսուսին հոգեւորապէս մեր սրտին մէջ ալ ծնաներուն: Արեւմտ սրչափ պարտական ենք մենք Մարիամայ աւ իր հաւառչանքներուն՝ զոր աւելցաւ ծնաներու ապաստած տաներ:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Մհ, ուր կրնայ պատմել, ուր Մարիամ, ըստ խորանի հաւառչանքներդ աստուածային ծննդեան ապաստած տաներ: Հին օրհնաց մէջ նահապեւաները աւ մարգարէները այնչափ կը բաղձային Մեծփային գաղտնեանը, բայց դուն մեծ ապոյն փափաքով կը ջանեցայիր նոյն մեծփային ծնաներուն՝ որուն

ամենասիրելի մայրն էիր: Մեծա-
 գոյն բարւոյ յոյսը՝ աւելի եւս կը
 բարբաբէ բաղձացուած բանին սե-
 րը, ու որչափ կը մտանայ սաս-
 նացու ստանը՝ այնչափ աւելի
 բաղձանքն ալ կը զօրանայ: Ո՛ր-
 չափ պէտք էիր դուն փափաքել,
 սո՛վ Մարիամ, ի լոյս ընծայելու
 քու սիրական արդեակդ՝ որն որ
 քու ծոցդ կը սնուցանէիր ու կը
 վայելէիր: Աստէ, կ'աղաչեմ, իմ
 սասուցեալ սրտիս մէջ քու սի-
 րոցդ փափաքը, որպէս զի կարե-
 նամ քու սրինակաւդ ու քեզի
 հետ մէկտեղ ջերմ եռանդով ու
 բարբաբեալ սիրով ծննդեան սա-
 սուածային բանին բաղձալ, ու
 ստանկով արժանի ըլլամ հոգեւո-
 բապէս վերստին ծնանիլ անոր
 հետ նոր ու սուրբ կեանքի մը:

Ո՛ սիրելի Մանուկ դու, դուն իմ
 ծոցիս մէջ փակուած
 Բանաստեղծիւն կը կրես: Ո՛հ,
 մայր մըն եմ վշտազգած:
 Գուցէ ես եմ պատճառը դառնա-
 կըսկիծ քու վշտացդ:

Պ Ա Տ Բ Ո Ւ Ք Ի Ի Ն

Մարիամու ծառայից կարգէն հրաշարս հաս-
տատար թիւնք ետին շարաց ինքնուանդու-
թիւնք անկի տարածելու համար:

Ինձուսկիկնուարս Պ. քահանայա-
պետս ուղեւոյք Մատապից Մարիա-
մու կրօնքք իր վճարիս հաստա-
տել, զԷ. Պետրոս Աւերանայի ե-
րեւելի վարդապետս Գովհնիկեանց
կարգէն իրք ընդհանուր քննիչ
Պփարեանցա իսարեց՝ որ նոյն կրօն-
քք քննէ ա իրեն ծանուցանէ՝ թէ
արժանի է հաստատութեան թէ է
չէ: Իսկ Ջիբանայրն իր սիրելի
ծառայից կրօնին իրեն ընդունելի
ուստի եւ հաստատուելու արժա-
նի ըլլարս ուղեց անոնք յով մը նոյն
Է. Պետրոսին յայտնել, որն որ
մտաք յափշտակելով անուա բարձր
լեռ մը լուսով շրջապատած ու ա-
զուար ծաղիկներով զարդարուած:
Ան ծաղիկներք սքանչելի ակժու
մը կը ձեւադրնէին, որուն վրայ
ամենատար Կոյսը նստած էր, ու
հրեշտակներու բազմութիւն մը
անոր շարս զին կեցած՝ իրեն սի-

բուն ծագիկ պատկերներ ու առան-
 ձիներ եօթը հասն ենթակի շաշան-
 ներ կ'ընծայեին: Մարիամ խըն-
 գութեամբ կ'առնէր այն շաշան-
 ները ու գիրկը կը դնէր, իսկ
 ծագիկ պատկերէն մեծ թագ մը
 կապելով գլուխը կը դնէր: Պեա-
 րոս շքնաշաղ մա խորհրդաւոր
 տեղիքին միայրը հասկնալ՝ ա-
 մենասարքը կուսէն անոր մեկնու-
 թիւնը կը խնայէ: Տրամադրութեամբ
 կ'երեւայ անոր սեւ գգեւաւով,
 ու իր ծառայից կրօնին եօթը
 հիւնադիրները՝ գործը մերար-
 կութն առկա աճէր՝ անոր ցուց-
 նելով առանկ կ'ըսէ. «Գիտցիր՝ մի
 Պեարոս՝ որ ծագիկ ըսք կը
 նշանակէ իմ հրամանագրաւ ու ի յի-
 շատակ իմ ցաւերու հիւնադրու-
 ած կրօնը, որուն միաբանները՝
 ուղեցի որ՝ անանկ ոգաւոր լաթ
 հագնին իմ որբւարութեան ու
 առանձնութեան առնն հագած
 լաթերու նման: Ծագիկները՝
 որոնցմով հրեշտակները պատկեր
 կը կապեն՝ նոյն կարգին սուր-

բերն ու կուսանքներն են, որոնք
 իմ գլուխս կը պահեն: իսկ եօթը
 շաշանները՝ որոնք ասկե՛ն աւելի
 գեղեցիկ անոխք անեմն՝ իզմե
 րնարուած եօթը հիմնագիրները կը
 նշանակեն: Աս կարգը հիմնելու
 համար մասնաւորաբար եօթը անձ
 րնարեցի, ինչու որ իմ զաւերուս
 մէջէն ասկե՛ն գլխաւորները եօ-
 թը հաս եին: Արդ գնա՛ ասանք
 աղէկ հասկըցա՛ւք քահանայապե-
 տին, որպէս զի ան ալ խնայ
 պաշտպան ըլլալ ու յառաջացը-
 նել առ կրօնը: Բաւական ըլլայ
 իրեն միայն իմանալը՝ որ ասանք
 իմն են:

Ե Ր Ր Ո Ր Գ Յ Ա Յ Ա Թ

ԻՈՐ ՀՐԻԱԾՈՒԹԻՒՆ ԻԷ.

Մարտիանց կրամ նեղութիւնը Նարգարեթէն բեթղեհէ՛մ գազամ ասեմը.

1. Ըամբուն պատմասար.
2. Ըամբուն նեղութեան.
3. Բեթղեհէ՛մ համեղուն:

1. ԵՐԳՆԱԻՈՐ Հայրը կ'ուզէր՝ որ իր աստուածային որդին բեթղեհէ՛մ ծնանի, ինչպէս որ մարգարէներուն բերնախը յայտնած էր. առաի եւ անանկ կարգադրեց՝ որ Օգոստոս կայսրը հրաման մը հանէ՛ որ ասկէ հասկեական տեղութեան հպատակ գանձապետներուն անունները, ինչպէս նաեւ ասացածները թ գիր առնուին: Աս հրամանին պատճառաւ պէտք էր որ ասկէ մարդ իր ցեղին հայրենական քաղաքը գանաի, որ հոն իր անունը գրել արայ. եւ որովհետեւ Եւփատի աւ Մարտիան գաւթիին ցեղէն էին, աւ ասոր հայրենական տեղը բեթղեհէ՛մ էր, անոր համար ասոր Եւփատի կայսերական հրամանը լսեց նեւ,

խնայուս որ իրեն ալ հարկ է Ղա-
 զարեթէն ելել ա Քեթ զեհէմ
 երթ ալ : Բայց առ քանք ընելու
 համար մեծ գժուարութիւններ
 կային, ինչու որ մէկ կազմանէ անէն
 շարժելու կարող չէր, սրտհեանք
 առ քր կցար մտա էր ծնանելու, եւ
 ուրիշ կազմանէ ալ զՄարիամ մի-
 նակ առնը ձգել երթ ալ սիրար
 չէր քաշեր, եւ ոչ ալ մէկանեղ
 սանիլ այնչափ օրերով երկար
 ծամբանէ : Առտի միտքը գրաւ՝ որ
 ամէն քան Մարիամին յայնտէ, ու
 անոր խորհրդեանը հեանքի : Բայց
 Մարիամ աղէկ անզեանկ ըլլարով
 մարդարեւերուն գուշակութեան
 թէ Քրիստոսի ծնանողը Քեթ զե-
 հէմ պիտի ըլլար, շուտով գրախ
 ծռեց կայսերական հրամանօքն ու
 երկնային կարգադրութեանը, ուս-
 տի որչեց ինքն ալ մէկանեղ եր-
 թ ալ Քեթ զեհէմ, թէպէտ եւ
 գիտէր որ շատ գժուարութիւն
 պիտի քաշեր, սակայն Աստուծոյ
 յանձնուելով՝ առ քր Յովաննիս
 ալ սիրա առաւ՝ որ առաւածային

Նախաբնութեամբ թեւան անգամ ինի :
 Ո՞վ Մարիամ, ինչ պրանչելի արի-
 նակ ասիք ձեզի հասարակու-
 թեւան ու համակերպութեւն աս-
 անած պիտի կանայ :

2. Մարիամ ու Գաբրիէլ Նա-
 զարեթէն զէպի Բեթղէմէմ Եր-
 թաք ընտանիքին գրին : Մարիամ
 անէկ գիտնալով իրեն պատահե-
 լիքը՝ պատրաստած խանձարուքը
 եւ արիչ պետք բխարու բաները
 կանգնց մը բրու իրեն հետ ասանե-
 լու համար : Գաբրիէլ այ իր հար-
 սին զբայ անեցած հարցազու-
 թեւանքը լսնայ զէթ ճամբու
 զժուարութեաները թեթեւա-
 ներու, եւ զանիկայ շատ շարժելոյն-
 ներու համար էլ մը գնեց : Ասանկ
 կը համարին Վերանա, Կարգու-
 սեան, եւ արիչները : Ասք ներ-
 հակ շատերը սարք Բեանարգասին
 հետ կը կարծեն, թէ Կոյր աս
 ճամբան սարսիք բաժնայ. ու
 Ոսկերեան կ'ըսէ. Գաբրիէլ ու
 Մայր Տեանն ոչ ծանայ ու ոչ
 անգամին անիին. Նազարեթէն

Յիսուս ծնունդեւ լալ՝ աւարք Յովակիմ
 անոր համար ալ աւարք վնարած
 քրայ: Ինչ եւ իցէ՝ Մարիամ ու
 Յովակիմ իրենց աւարքերմին աւաղն
 ետքք ընակարան մը փնարուելու
 ելան, որպէս զի հան գլուխմին
 քաշեն: Բայց նոյն ասուն թեթ-
 զեհեմի մէջ ստարակամներու մեծ
 քաղմութիւն գամուելալ՝ շիրջան
 մէկը գամել՝ որ իրենց անգիկ մը
 տայ. եւ ոչ հրապարակական պան-
 գակներու մէջ պարտալ անոյ մը
 գամն. ուստի հարկադրեցան ան-
 բաններու խեղճ ախտի մը մէջ
 քաշուիլ ըստ կարգադրութեան
 նախափնամսութեան, որն որ աւղեց՝
 որ Աստուծոյ որդին աշխարհք
 մանկ ան աղքատին անգուց մէջ:
 Աստուծոյ համբեր կոչար սիրով
 ընդունելոցաւ առ նեղութիւններք
 իր անմին համար, բայց իր որդւոյն
 համար շատ մեծ արամսութիւն ե-
 զաւ իրեն՝ որ անանկ անարդ ու
 նեղ անոյ մը ծնունդու ստիպած
 էր: Անգիկ հանդիսաւ անոյ մը
 հոգալ իր ծննդեանք, բայց ինքք

ազ քառս ը ըստով ու անձանօթ՝
 շէր կրնար կատարել ան բանը՝ որն
 որ սերը զինքը կը ստիպէր ընելու .
 ու ստիձեռքէն ու թիշ բան շէր գար,
 բայց եթէ արամիչ ու ըստ : Ո՛վ
 Մարիամ, իրաւ զնե՛ք թեզի զաւտ-
 կից շըլտը սիրա պիտի շունենայ,
 ու քու քաշածներու գիտց ար-
 ցունք շիժափազին աշուքները բա-
 ըր արցունքէ զուրկ պիտի ըլլան :

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Ո՛վ Մարիամ, ո՛վ կրնայ ա-
 սանց արցունքի ճաւճել Նազա-
 թեթէն թեթ զեհէ՛մ ըրած ճամ-
 քորգութիւնդ : Ի՛նչ մեծ նեղու-
 թիւն է փափակ կուտի մը՝ հրա-
 շալի յղութեանը ետքի առհման-
 ները հասած՝ իր հանգիստը ու
 սանը թողուլ ու ձեռնուան մէջ
 ճամբայ ելլել աւանց պէտք եղած
 պատրաստութեան : Ի՛նչ մեծ նե-
 ղութիւն պէտք էր պատճառել
 թեզի անանկ դժուարին ու երեք
 օրուան քաշուածքը սպառաւժե՛ն .

բան, գաշտերանն ու լեռներանն
 վրայ առանց պանդակ մը գանձելու,
 գէթ քիչ մը գիւրաւթիւն ունե-
 նայու համար: Այն, սարբն Յով-
 սեփ կրնար ջառակից բլլալ քեզի՝
 իր ամենամեղքուք հարսին, բայց
 կարող չէր. ինչու որ կը վախճար
 որ՝ շքայ թէ իր վշտախն քեզի
 աւելի արամու թիւն պատճառէ:
 Ո՛վ ամենամիշտապին Աշխ, արամաց
 ջառակից կ'ըլլամ քեզի ու կ'ա-
 զաշեմ՝ ան առաւ ապանայց համար
 որ առ ճամբարդու թեանն առեւեր
 կրեցիր՝ զրցուք ինձի շխաակ ճամ-
 բան, որան վրայ քաշելով քու
 Յիսուս կարեւորան գանձել՝ հաս
 առ աշխարհքս միջնարդու թեանք
 շնորհաց, ու ետքը երկինքը ի յա-
 իտեւանկան փառս:

Ո՛վ Բարիամ՝ մայր Բանին, արշաղոյս
 մ'ես գեղադէմ,

Չ'հրիստոս յղացած՝ կ'երթաս գեղ
 ի Բեթղեմէմ,

Եւ աշխարհքիս մի՞ութեան կու
 առաւ արեւ մ'երկրաննմ:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Յաւազին կոչուց Աննեիկ յարարե եր
Թ ը մօտերէն կը գալուզանէ :

Ըստ անբաւ թիւններ Աննե-
տիկ քաղքին գեւ մեկտեղ միա-
բանած ու սաստիկ գինասրած կը
այլաւանցին հիմնադրատակ կործա-
նել ան հոյակարգ հարսարակապե-
տութիւնը : Գեշը ան էր՝ որ Ան-
նեաւացիք մեկէ մը օգնութիւն
գանձելու յոյս չունէին : Բայց յա-
մին 1508 Յունիսի 25ին՝ աննեա-
տաքը կոչան անանց օգնութիւն
համներու համար հարչալի անտիլ-
քով երկինքէն վար կ'իջնայ ու
մտաւար ծովերու վրայ կը անա-
նախ յաւազին կերպարանքով՝ մե-
ռած Յիսուսը գիբկը առած . ու
գամները կը քաջալերէ ու կ'այլա-
հափքնէ՝ թէ աննեալին վախու-
բան մը չունին , որովհետեւ ինքը
անձամբ եկած է իր զօրաւոր պաշա-
պանութեամբը գիբկէք ազատե-
լու : Ան բտելէն ետքը՝ փայլատա-
կաւ մով մը թնամբներուն զօրքը
ցիրուցան ըրաւ , որով աննե պա-

չարմուկքը արձակեցաւ, ու առ թի
խաղաղութիւնը նորէն հաստա-
տուեցաւ: Անեւտացիք իրենց ա-
զատչին արեւմտաւոր երախտացի-
տաւ թիւննին զուգրնեցաւ հաճար՝
ամէն տարի գաղտնեան կիրակիէն
եւրքը հանդիսաւոր պատարագ իր
կը մատուցանեն:

ՉՈՐՐՈՐԴ ՇԱՅԱԹ

ԻՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ ԻՋ.

Յիսուսին ծննդեանը առեն Մարիամայ
սրբին՝ ցաւն եւ սրբախաթեանն
պատճառած՝ խոսգութիւնք.

1. Մեծ եղաւ Մարիամայ սրբին սրբախաթիւնք.
2. Մեծ եղաւ ցաւերք.
3. Մեծ եղաւ ցաւոց եւ սրբախաթեան խոսգութիւնք:

1. ՀԻՍՈՒՍԻՆ ծնած առենն
Մարիամայ սրբին սրբախաթիւնք
մեծ եղաւ զանազան պատճառ-
ներաւ համար: Առաջին՝ նկատ-
մանք իրեն, որ վերջապէս սեռաւ
աշուքներովք պնդաւ թաղձացած
որդին: Ո՛վ կրնայ պատմել ան
զգացմունքք՝ զորն որ տեսցաւ
Մարիամ՝ երբ որ իր նարածին զաւ-
ակք շոր խաւի վրայ գնելէն ետ-
քք՝ անոր առջի հեղ ձայն հաներք
լսեց: Նախ եւ առաջ անոր իրբեւ
Աստուծոյ խոնարհարար երկրպա-
գութիւն ըրաւ. «Չոր ծնան՝
պաշտեաց», ետքք ջերմ սիրով
զրկեց զանիկայ ա պապաւ եւ ինքք

մինակ առանց ուրիշ զգնականի
 ավելն պէտք եղած ծառայութիւն-
 ները կատարեց, խանձարու ըբով
 պատեց ու ընացուց: Երբորդ
 պատճառն եղաւ նկատմամբ Ախ-
 տաօի, որն որ անանկ գեղեցիկ էր՝
 որ ավենան փրար իրեն կը քա-
 շէր. «Գեղեցիկ քան զավենայն
 որդիս մարդկան», : Սուրբ Հովի-
 ները զինքը սիրելէն ու հազար
 անգամ սարք պագնելէն շէին
 կշտանար: Սուրբ Եովակոփ ինք իր-
 ակ եղած յափշտակեալ կը զմայ-
 լէր անոր երեսը նայած ստակեր:
 Այն իսկ հրեշտակները զունգ
 զունգ երկինքէն վար կ'իջնային
 անոր ընկերանարու համար, ու ա-
 նոր հրաշայի երեսին զմայլած՝ կար-
 ծեա թէ արքայութիւնը կը մտ-
 նային: Երբորդ պատճառն եղաւ
 նկատմամբ աշխարհքի՝ որ իր Մե-
 սիայն ու փրկիչը ընդունած էր:
 Մեծ իարհաղով, կ'ըսէ Սուպեր-
 տաս, կը ծնանի Աբաուս կիրակի
 օրը, որովհետեւ աշխարհքիս լոյս
 պիտ'որ ծագեր՝ պէտք էր որ ան

որք ծնանէր՝ որան մէջ աշխարհ-
քիս ստեղծման ստանք լոյսը
ծնաւ : Ախրակի գիշեր ծնաւ Քրիս-
տոս, ու առ գիշերը՝ սրտից խա-
ւրճելուն արդարութեան լոյսը
ծագեց : Ո՛վ Մարիամ, մեծա-
պէս արախակից կ'ըլլամ ջեզի
ունեցած համարժեանդ մտայ, եւ
կը փափագիմ՝ որ սիրական սր-
գիգ՝ որ աշխարհքիս բարիք բնե-
լու համար ծնաւ՝ հոգեւորապէս
մեր սրտին մէջ ալ ծնանի՝ մեզ
շնորհքը դարգարելու համար :

2. Մարիամնայ մեծ ցարս ան-
էր՝ որ զաւկին մտայ սկսաւ տես-
նել՝ ինչ որ յառաջուց գիտէր :
Նախ՝ կը տեսնէր իր աննշտարեղի
ու աննման սրգեակը խառն մտայ
պատկած՝ ու փափուկ գլխոյն
տակը բարձի տեղ շարի կտար մը,
մըսն պատրաստած ծածկաց մը,
երկու անբանեկու մաս, ցարս
այրի մը մէջ՝ որ հովերէն պաշա-
պանուած չէր : Իսկո՞ն մայրը առ
բաները տեսնելով կ'ըսէր, ո՛վ սր-
գեակ, ինչպէս անհանգիստ ու

նեղեաց զեզ կը տեսնեմ. զու
 վշտերդ տեսի իմն են՝ զան թէ
 զուկդ: Ասանկ յայտնեց Մարի-
 ամ արքա՛հի Արիմիտային: Նաեւ
 որդւոյն ետքէն զաշեչու վշտերը
 մարդարեւական հոգւով պայծառ
 տեսնելով՝ կ'ըսէր. Ով որդեակ,
 դուն հիմայ սիրական Մորդ գիբկը
 նստեր եւ, առան պիտի գայ՝ որ
 արիմային խաչափայտին բազուկ-
 ներուն վրայ պիտի մեռնիս: Հիմա
 դուն իզմէ սիրոյ համբոյցներ կ'ըն-
 գունիս, բայց որ մը մտանիշ Աս-
 դային նենգ աւ որ համբոյցն ալ պի-
 տի առնուս: Հիմակ իմ սնուչ
 կաթմովս զեզ կը կերակրեմ, բայց
 ետքը զեզի ըզի զարցախ պիտի
 խնջունեն: Հիմակ եւ ճերմակ լա-
 թերու մէջ զեզ կը պահեմ, ո՛հ,
 առան պիտի գայ՝ որ հին կարմիր
 վերաքկուով պիտի որ ծածկեն զեզ,
 ու շուտեւով եւ շղթաներով պիտի
 կապեն: Ասանք լսելով զուսոգին
 արտով կը հասարչէր ու դառն ար-
 ցունքներ կը թարփէր: Այսու
 կերպով գեղեցիկ Նապոփեցին,

արուն համար Գարիամայ գիրքը
 երկրամար ջանկարի գրախառ մըն
 էր՝ ավանդադատն զմնաց ծրար մը
 եղած էր. «Ծրար սուտիսին է
 եղրար արդին իմ՝ ինձ. ի մէջ սակունդ
 իմաց հանդիցէ.», «Մ՛հ, ինչդն՝ Գարի-
 ամ՝, ինչ մեծ գծրազգու թիւն է
 քաւիինդ, որ նաւու նոյն իսկ մե-
 ծագոյն զուարճութեանդ ասանդ
 մեծ ապէս գտանաւ թիւն ունեցար :

3. Հիսուսին ծնած ասանդ
 Գարիամայ մեծ ուրախութիւնդ
 ու իր մեծ ջարք անկից ապէկ կ'ե-
 րեւայ՝ որ անդ սիրար պատմելչ
 (մեթէրիս) մը եղած էր, որ շա-
 րանակ աս իրարու ներհակ երկու
 զգամ մտնըր կը կառուին ու զին-
 քը կը նեղէին : Ա՛ւրախամար ու
 կը ջնձար իր աստուածային որ-
 դոյն համար, որն որ աշխարհք
 բերած էր, բայց միանգամայն նա-
 եւ կը արամէր՝ չէ թէ ջար մը ու-
 նելուն համար, հապա իր զուկին
 քաւելու գլաները նախատեսու-
 թեանք մտածելով ու աչքին
 աս թեր բերելով : Աւարի եւ կըր-

նար իրաւամէջք ըսլ ու ըսել . այն
 երջանակն ու երանելի եւ՛ եւս աշ-
 խարհ չիս ամէն ճարեթաւն ակն՝
 Աստուած մը ինծի զուակն անե-
 նայոսն . բայց միանգամայն իս ու-
 ակն ճարեթեւն աւելի մշտաք լցուած
 էր համարիմ . ինչու որ սասցա գի-
 տեմ՝ ի՛նչ է առ զուակն անարարն .
 բար պիտի շարշարուի , ու անան-
 կալ ինծի ալ ասանկանք պիտի ըլ-
 ըսց : Ասանկ պիտի ճարած ու ի՛նչ է ան
 մը ազգեցու ի՛նչն անշարհապէս
 կ'աւելցնել , զուարանի պատիւի ,
 ի՛նչպէս եւ հին ըլլալ հոգիները
 նոյն իսկ ասանկանայ ասանկն էր սի-
 բեւն զԱստուած՝ որ իրենց ան
 պատիւի առած է : Ասանկ ալ
 Մարիամ մի եւ նոյն ասանկն յա-
 սանկաց գիտնարալ ան մշտերը՝
 գործեր որդւոյն շարշարանայր հա-
 մար պիտի ըսելը՝ էր սիրել բար-
 բարած սիրով : Ա՛հ , զուած սիրա
 Մարիամն , շեմ գիտեր՝ ի՛նչ է ին-
 տար կրցար գէ՛մ գնել անանկ իրա-
 թու հակառակ խիտս կ'ուսց մը :
 Սրշարի զուակից կ'ըլլամ ընդի ,

ու միանգամայն էր զարմանում
քառ սիրայդ ու մայրական զգած-
մանցդ սրայ:

ԱՆԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅԻՆ

Ո՛վ Մարիամ, ո՞վ որ թեզ Աս-
տուծոյ Մայր եղած էր անսնե-
անկն մարդկային առաքնանեմքն
զեր բարձրացած էր համարի: Աս-
տի անկն իբրևամբ թեզի սրա-
խակից եղան հոսիմեքք Բեթղե-
հեմ եկած ասեմեին. թեզի էր
ճարամեմեին հրեշտակեքք երկին-
քնն վար իջած նոյն անձակ սրբին
մէջ թեզ ու սիրուն զաւակդ անա-
նեթով, ու բոլոր արքայութիւնք
քառ սրայդ զարմանարով թեզ ի-
րենն իմացուհի էր մանչնար: Արդ՝
ո՞վ էրնար հաւատոյ՝ ի՞նչ գուն այս-
չառի մեծ ու ի՞նչ եան վառ թեքուն մէջ
այ սրտի ստիպութիւ հաւապել ու
արամից: Ի՞նչ սիրա կարակրա բուն
էր անսնեղ սրտակն մայր մը ու
սիրուն մանուկ մը կաշա քարերա
սրայ սրտաի մը մէջ. ինչ զաւառի

բան էր մինչև լսել անոր լացը ու
 ճշեցր, ու աշտընեկբան միայն ար-
 ցանքի կաթի ինեկը անանեկով՝
 շխարհնայ անոր օգնել : Ով Մայր
 ցաւոց, ինչ անգուխ սուր եզան
 քաւրախոց այս աննայն երեւոյթ-
 ները : Ստուգիս սիրուց մէջ ան-
 զնն կը բաժնէիր աստուածային
 դաւկից ազնկ մեանց սալու հա-
 մար, լացը ասոր թոյլ շէր ար-
 բուած . աստի հարկադրեցար սի-
 րոց ու ցաւերէդ շարժած անոր
 հեա մէկանց լալու : Ով աննայ-
 սուր Մայր, որչափ կը ցաւակցիմ
 քեզի, սիրով կը նախրէի քեզի՝
 ընտկարանի համար, ու աստուա-
 ծային որդեկից՝ սրբոյի համար
 աս իմ սիրու . լացը դուն լաւ գի-
 տես՝ թէ որչափ շարիքնեկով
 ազատուած է, բեթգեհեմի ախա-
 ռնն ալ անելի : Ուրեմն շնորհք
 աս ինձի նոյնը քրիստանեկան
 ապաշխարութեամբ մարբելու, որ
 եայր ու գածից պէս քեզի ծա-
 ւայի, ու գանձիկակ եւս մի գարձը-
 ներ որ ինձի համար երջանեկութիւն

բայց, ասեմե՛ն ինչ աւրիչ աւելց մը
 սիրտ շունեմամ, մինասկ միշտ զու
 բարեբար ձեռքդ մնայ :

Խառնի վրայ ասեմե՛ն լոյս պատկած
 մանկիկ մը արգար՝
 Խնդում թե՛նէն ա. ջուէն կա լար
 Մարիամ՝ անդադար,
 Սիրար երկու բամբուսած՝ թէ կը
 ցնծար թէ կ'արար :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ւ Ի Ն

Երանելին Յակոբոս Փիլիպոսոս ջուսպին
 կուսին մեծ շնորհակցութիւն ասեմե՛ն շուն
 համար ասեմե՛ն շնորհքներ կ'ընդունի :

Երանելին Յակոբոս Փիլիպոսոս
 Աստուածածնայ ծառայից կար-
 գէն էր. որ եւ իր աղայութեան
 հասակէն սիրելի եղան ջուսպին
 Մարիամնա : Ասիկա գեա երկու
 սարուան եղած ասեմը հիւան-
 դաս էր, անոր համար իր հայ-
 րը զինքը ախախտ ասեմասար
 կուսին ջուսպուն ընծայեց, որով
 իր կատարեալ առողջութիւնը
 դասա : Երբոր ինք սարուան ե-
 ղան՝ մեծ ստափարով խնդրեց ծա-
 ռայից Մարիամնա կարգին գրուիլ

ու ազգայնացիք բնագունելիք ըստ իմ
 Մարտիանայ զաւերաւն զգեաւոր հա-
 գաւ ու սկսաւ ամեն աւարտիտու-
 թիւնն իմ իմացից : Մասնաւ
 բարար զաւարտիտ Մարտիանայ որ
 որ աւելի ջերմեւանդաւ թիւնն զու-
 ջրնելով անար պատուոյն համար
 միշտ կու լար ու ամենելին շէր
 ուղեր ծիծաղից . եւ իրաւ ջրնէ բու-
 լար իր կենաց մէջ եւ ոչ անդամ
 մը անար երեսը ժպիտ անանուե-
 զաւ : Արդ՝ ասար փոխարէն Մա-
 րիամ անար մեռնելէն զանի մը որ
 յաւաջ իր սիրար ազգայութեան
 ու բախտ թիւնն իմ լեցուց սիրոյ
 յամիշտակու թեւանք մը , որուն մէջ
 զապրու թեւանք աւանդեց իր եր-
 ջանիկ հոգին ամենաւարք Կաւսին
 ներկայու թեւանք :

ԱՄՍՈՅՆ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԳ ԸԱՅԱԽԹԸ

ԻՈՐ ՀՐԴԱՆՈՒԹԻՒՆ ԻՔ.

Յաւազին Մարիամայ սրտին մարտիրոսաւ թիւնք.

1. Մարիամայ սիրտը ինչ գինքը մարտիրոս քրատ.
2. Զաւակին վրայ մարտիրոս եղաւ.
3. Յաւազին աւ երկար մարտիրոսաւ թեւանք մը:

1. ԻՐԱՆՅԸՆԷ արժանապէս էր կրէ Մարիամ սրտի մարտիրոսաւ թիւնք. որովհետեւ մինակ սնոր սիրտը ժողովուրդան բոլոր այն հարուածները աւ վերջերը, որոնք վերջին բախանդակ մարմնայն վրայ տարած աւած էին: Աւտի սուրբ Լաւրենտիոս Յաւազինեան կուսին սիրտը կենդանի հայելի էր կաշէ, որ իր վրայ տարած էր ցուցքներ Բրիտանի բոլոր շարչարանաց պատկերը: Նաեւ կ'անուանէ զանիկայ Բրիտանի սանձանքներուն արձագանդը, ինչու որ սնոր բոլոր հաւազանքներն աւ հարուածնե-

բանն ձայնները խեղճ՝ Մօրը սրտին
 մէջ կը հնչէին : Անբջիւղապէս սուրբ
 Բանասկենդուքս սա սիրտը կենդրան
 կամ՝ միջին կէտ կը կաշէ, աբ
 Քրիստոստինն առնն մասնուար քա-
 շած սասնջամբները մէկտեղ կը
 միանային, մի միայն սասնջամբ
 կ'ը լլային : Մանուսնդ ինչպէս որ
 Լանարեքեանը կը խորհրդած է, լե-
 զուց ու քաղախին գառնուխիւնը՝
 դար սրկիչը չէր ուղեր խմել՝ Առ-
 սինն մայրենի սիրտը խմել : Անոր
 համար սուրբ Բանասկենդուքս զար-
 մացմանը մը ցաւազին Մարիամնայ
 սիրտը մտածելով՝ չէր կրնար գին-
 քը հառաչելէն ու լայէն բանել :
 Ո՞վ սիրտեան Մայր իմ, քաւ աղ-
 նիս սիրտդ՝ որ բոլորովին սէր էր՝
 ինչպէս բոլորովին ցաւերու փո-
 խաւոցաւ. կը սեւանեմ, սիրելի
 Տիրուհի իմ, քաւ սիրտդ, այլ
 սիրտ չէ, բայց միայն լեզի գառ-
 նուխեան, ու քաւ զաւկրեւորուդ
 գառնուխիւնը կը սեւանեմ քաւ
 սրտիդ մէջ :

2. Արնայ մէկը հարցընել, թէ

ինտուր կրճուար Մարիամ վերաւա-
 րաւիչ սրահն մէջ, որն որ առանց
 սրտի ազգանի մը համարուած էր:
 'Գրքու զազանի' սրոյ ոչ իցե-
 սիրաւ: Եւ կը պատահանեն՝
 սառչոգ է՝ որ Մարիամ սիրաւ շու-
 նէր, ինչու որ իր սիրար բոլոր որ-
 գւոյն վրան էր, որ էր իր գանձը:
 անոր համար ալ սաստիկ վերաւ-
 արուած էր իր սիրար բոլոր որգւոյն
 շարշարանայր վշտերով: Գուն,
 սվ Տիրաւհի իմ, կ'ըսէ սուրբ
 Բանասկնդարաւ, քու սրտից մէջ
 վերաւարուած էիր, գուն վշտե-
 րով իսնարհած ա վշտերով պա-
 կուած, ինչու որ քու սիրաւ քեզ-
 մէ բաժնուած էր: Աստի Մա-
 րիամայ սիրար իր վրան շորջով,
 այլ իր որգւոյն վրայ՝ նոյն որգւոյն
 վրայ ալ մարտիրոսացաւ մեծ անեծ-
 ցաւերով: Ի հաստատութիւն բ-
 սածնեբուս պէտք է միայր բերել
 Մովսէսին հանդիպածը: Աստու-
 ծոյ հրանանաւր Եզիպտոս կ'եր-
 թար Մովսէս Փարաւոնին իստու-
 թիւնը յանդիմանելու համար:

անկանոց առած էր Սեպտուօրա իր
 կենք առ մինակ իր պղտիկ սրգին,
 որ գեռ շեր թխաւամ, ինչ-
 պէս որ պարտական էր ընելու:
 Եւ որովհետեւ առանց մամբ-
 արաւ ճամբոց ելաւ, ահա կէս
 ճամբան Ղաւառնոց հրեշտակը գի-
 մացք ելաւ բարբոսին բարկացեալ,
 ու կ'երեւար որ զինքը պիտի սպան-
 ներ: Ան առեւոր Սեպտուօրա Ղա-
 ւառնոց բարկութիւնը իջնցնելու
 համար՝ կարող ըստ մը առաւ ու
 շուտ մը սրգին թխաւաց. Ղա-
 ւառած ալ ան առեւոր Մոսկոսին
 կեանքը շնորհեց: Արդ՝ ինչու ար-
 գեւոր առ պատահմունքը եղաւ.
 իմաստաւ թեամբ կը անկնէ, առ խոր-
 հարզը Անանիոսն. ու իր խօսքը
 կը հաստատուի իսկոքստի վկայու-
 թեամբ: Կ'երեւայ թէ է, կ'ըսէ, ան
 առեւոր Ղաւառած իրբեւ թէ է կ'ը-
 սեր. Մոսկոս իր աչաւ ընելովն իր
 սրգւոյն վերաւորս իրն ու ասնջաւ ի-
 լը անանելով ինքն ալ վերաւոր-
 սու եղաւ ու ասնջաւ եղաւ յիւր սր-
 գին. ուստի անկից ետքը ալ հարկ

չէր պատիտ առջ : Եւ իրանցքն
 առ առել խիստ գառնաթեւակն կը
 սիրան որաթ հօր մը սիրան որդւոյն
 համար՝ քան թէ իր անձին հա-
 մար : Ասկից աղէկ կ'իմացաթ թէ
 Մարիամնայ սիրան որդւոյն համար
 մարտիրոսանալով, թ հարկէ խիստ
 առ աղէկատը մարտիրոսութիւն մը
 կրնայ : Ով Մարիամ, կ'աղէկ չէ
 թէ մինակ մէկ սիրան այլ հարա-
 րան որ սիրուեր անձնայ՝ քա ջա-
 ան որաթ ըստ արժանւոյն ջառա-
 կից ը ըստ համար :

3. Մարիամնայ որաթն մարտի-
 րոսութիւնը անոր համար խիստ
 ջառաղին եղան՝ որ հարդւոյն ջառե-
 րը մարդաւս առ առել աղնաակն
 մասերը կը նեղեն, որանը խիստ
 զգայան են. արդ՝ որաթհետեւ
 Մարիամ հարդով կը ասնջուեր,
 անոր համար իր ջառերը աթիչ մար-
 տիրաներան զաշաններէն առելի
 ազգաւ եւ ասնջուող էին : Մարիա-
 մայ ջառերը անոր համար խիստ
 գառնեղան, կ'ըսէ կերտաւս, ման-
 զի անշարշարեղի մասաթը, այս է՝

մարտիք կամ հոգւոյն կրեց : Աւս-
 արի եւ կ'ըսէ սուրբ Բեռնարդոս .
 Ասանց արդեանց չէ՛ որ զՄարիամ
 ամէն մարտիրոսներէն վեր կը դա-
 ւենէք : Մարիամնց սրտին մարտի-
 րոսա թիւնը երկարատեւ ըլլալուն
 համար ալ աւելի դասն եղաւ .
 քանզի թէ որ Մարիամ արիչ
 մարտիրոսներու պէս իր կեանքը
 ասանկանքներու ասկէ շատով լինե-
 յա՛նէր՝ իր ջանքն ալ քիչ ասե-
 նասն մէջ կը վերջանային : Բայց
 ինքը աս եղանակաւ շմարտիրոսա-
 յաւ , հասցաւ իր հոգւոյն տկարա-
 թիւնը հրաշքով մը գործնալով՝
 իր կեանքը անանկ սաստիկ կակիծ-
 ներաւ մէջ երկարատեւ եղաւ : Ա-
 սիկակ սաստաւած այցին ամենակա-
 րազութեան ու միանգամայն իր
 մեծ սիրոյն մէկ հրաշքը պէտք է
 սեպուիլ : Սերը՝ թէ որ մեծ է՝ կ'ը-
 սաի գորտար իրքեւ զմահ . թէ որ
 աւելի մեծ է՝ մրցազութեան կար-
 գը կը մտնէ , ու կը նշանակէ նա-
 խանձը , որն որ զժոխքի պէս խիտա-
 ւա դասն է . « Բուռն է իրքեւ զմահ

սէր, եւ խիստ իրրեւ զգժսիտ նա-
 խանձ,, : Արդ՝ մահաւան ա զժսի-
 թի մէջ առ է տարբերութիւնը՝ որ
 մահը՝ կեանքը կը վերջործէ, իսկ
 զժսիքը՝ մշանջեմաւ որ մահ կ'ը-
 լայ : Կեանքը կարաւնջընելը՝ միան-
 զամ մինակ մեռնիլ է, այլ մշարն-
 ջեմաւ որ մահը միշտ մեռնելով ապ-
 թիլ է : Մարիամ իր Յիսուսը շէ
 թէ մեծ սիրով՝ այլ աննաանծ
 սիրով սիրելան՝ իր սակալի դա-
 ւոր անոր կեանքը վերջաջընելա-
 թաւական էին, սակայն իր բար-
 քած սէրը ուզեց աւելի մշանջե-
 մաւ որ կամ երկարատեւ մահը,
 որպէս զի ապրի մահաւան մէջ
 շարունակեալ մարտիրոսութեամբ
 սրտի : Ա՛հ, դաւան սիրտ Մարի-
 ամաւ, ինչ սանջանքներու նման-
 ջընեմ՝ արդեօք քու սիրոյդ յա-
 ռաջ եկած դաւերդ, որնք փա-
 փախակի իրրեւ անուշով դարբին-
 ներ՝ քու սրտիդ իրրեւ ապի մը
 վրայ անդադար հարաւածներ կ'ի-
 ջեցնել ին՝ :

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄԵ

Մի քաղաք եւ ամենափրկելի
 սիրա Մարտիանա, մեծապէս շու-
 է ինձի քեզ մերկ սրով մը ան-
 զարմարաք մարտիրոսացած ան-
 նել: Մարտիրոս եղաք շէ թէ մի-
 նակ դան ընդի այլ նաեւ մշտա-
 կից ըրալով Յիսուսին սրաին եր-
 կար ու շուալի մարտիրոսաւ թէ եամբ
 մը: Գուն եւ, ու մը գեղեցիկ սիրա
 Մարտիանա, Յիսուսին ամենամա-
 քաւ Տաղւոյն Տառաւառաւ թէ իւնը
 ու միանդամայն աթաք, ու ք
 խառաւ թէամբ կը արեւն շուերք
 ու սերք: Եւ թէ կողմանէս սրաիս
 կենդանի շուակցաւ թէ իւնը կ'ըն-
 ձայն մ' ընդի. ընդի կը փափա-
 քիմ սիրալն ու ընթալն անդ ու-
 թէ եամբս. միշտ ընդի կը գիտեմ
 իրելս քաղաք ապաւինի կենաց
 փառնոցն երկն ու մա՜հունն նեղու-
 թէ եւնէն պաշտպանուելու Տառաք,
 ու քաւ պաշտպանաւ թէ իւնոց գրա-
 նելով յաւիտենական ու քախա-
 թէ եան սրթանի ըրալու յաւով
 կ'ուրախանամ:

Ո՛ր սիրուն սիրտ Մարիամայ, կ'ազ-
 ինեմք քեզ եսանդով,
 Յուսոյ հասցի կենդանի եւ գիշտերու
 անհուն ծով,
 Տառապանաց բոյն մըն եւս, ինչպէս
 սիրոյ զառուած բով:

Գ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Արամուհին Գիարա Մանթէֆուշեան Յի-
 սուսի ու Մարիամա ցանքուն աննցած
 մեծ թերթաւանդաւթեանը համար մասնաւոր
 խորհրներու արժանի կ'ըլլայ:

Արամուհին Գիարա սուրբ Փի-
 լիպպա Պենեցիանիին հաւատա-
 թիմ՝ աշակերտուհին բլլալով, ա-
 նար՝ ամենասուրբ Կուսին Մարիա-
 մա ցանքուն աննցած թերթա-
 ւանդաւթեանը հետեւեալ եղաւ:

Օր մը եկեղեցւոյ մէջ Տեառն մերոյ
 շարչարանաց աւետարանը կար-
 գացուած ստե՛նք՝ յայտնի տեսիլք
 մը աննցաւ, որ տեսաւ զՅիսուս
 ու Մարիամ անցի՛նակի մէջ՝ ու-
 բով Գազգոթ ա լեւր մէկը խաչին
 վրան ու մէկալք խաչին տակը կը
 դանուէր: Ըստ տեսնելով որտի՛ն
 մէջ անանկ սաստիկ ցաւ մը զգաց՝
 որ եւեջար արցունք թափելու սկը-

առաւ, առ անկից Եւրոք բարբ իր
 կեանքին մէջ աբիշ բան շրջա
 բայց եթէ Յիսուսին առ Մարիա-
 մայ կակիծեալքան մայ մաւանել
 առ լալ: Առ առ կակիծք իր մարին
 առ սրահն մէջ անանկ սպաւ սրաւե-
 ցաւ՝ որ մեռնելէն Եւրոք անկն
 մարդ անոր սրահն մայ Քրիստոսի
 շարշարանայ խորհարաները առ
 դարձ իրները՝ որանք միանգամայն
 Մարիամայ շաւերան ալ դարձ իր
 եղած էին՝ սպաւ սրաւած անան:

ԽՈՒՆԴԻՆԻՍԻՔԻՆ Ե՛

Մարտիանայ աշուրներուն ու արցունքին մարտիրոսութիւնը.

- 1. Ո՞րն է զաւ Մարտիանայ աշուրնէրուն մարտիրոսութիւնը.
- 2. Ո՞րչափ էր արցունքները.
- 3. Ա՞ն որսն էր :

1. **ՄՈՒՆԻՍ** Կնաքիանոս Մակարայեցւոյ մօրը վրայ խռակելով, աբուն որդիքը էր աշխին առջին մարտիրոսացան, կ'ըսէ. Յաստիքան էր անգամնեբայն մարտիրոսանայր, աշուրներուն անպատեաները մարտիրոս է զաւ : Ո՞րչափ մեծ ազոյն էր անուներ ունինք ասիկանի բանը Մարտիանայ մարտիրոսութեանը համար, որ էր սիրելի որդեակը անաս, էր աշխին առջինը անգթ մեթեանք վերաւորաւ ած ու խաչուած : Ան անպատեանք խեղճ Մայրը անշափապէս խրատցաւ զն ունեցաւ նկատմամբ իրեն, նկատմամբ որդւոյն, ու նկատմամբ կակրճոյն : Սուրբ Կուսին ջաւերը, կ'ըսէ սուրբ Անանիանոս, պատիկ եղան ու զերանգոյն աստիճանի էր

պատճառաւ, որդւոյն պատճառաւ, ու կեկիժներուն պատճառաւ: Իր պատճառաւ, ինչու որ ամեն մարերուն մէջ ինքը աւելի սիրող ըլլալուն՝ պէտք էր որ աւելի գլխադին ու աւելի ցաւած ըլլար: Պատճառաւ որդւոյն, որ քաջներու Գողգոթա թաւան զրոյց անանկ ցաւ մը կրելով՝ աշխարհքիս փրկութեան համար զանիկա ծնաւ՝ որ թեթեւէ՛ւմ ծնած աւանդ չկրեց: Աւարի ասանկ կը կանչէ Կերատա. Ո՛վ զարմանալի աստուած անպարտ իւն, աստուկութեամբ ցաւերուն միւսանդամ ծնաւ զՔրիստոս Աստուած կոչու Աստուածածինը: Այնչափ ու այնպիսի ցաւերուն գժնդակութիւնը գտաւ Աստուծոյ Մայրը, ու բրաւ Աստուծոյ Մայր: Արքայազն Մարիամնայ զիտչեալ Ախուար անանկը նկատմամբ խաչին ցաւերուն խիստ անազարմ էր: Իր սիրտը կտար կտար կ'ըլլար երբ որ մայրահան աշտըններոյն կը անանկը զՅիսուս խաչէն կախուած, անանկ որ

նայն ինքն փրկիչը մեռնելու արեւ-
 նոք անոր ջառակչութեան նշանն ըն-
 արուաւ, երբ որ՝ ինչպէս Պօղոս
 առաքելաբար կ'ըսէ, յառաջ քան
 հարցնուանդ երբ՝ մեծ նայնով ըն-
 կանչեց աւ լացաւ: «Ուժգին գաշ-
 մանք եւ արտաւանդ մարտնչա-
 ներ»: Պանչեց, զման զի ինչպէս
 որ նայն Մարիամ արքայն Պրիմի-
 ապիսն յայտնեց, կ'ազնոր ջառակ-
 չութեան նշանն ըն արաւ մորը, որ
 այնչափ կը ապնջուէր. աւ լացաւ՝
 ինչպէս քանի ըն զարգայելաներ
 կը կարծեն, իր Մորը արտաւանու-
 կից ըլլալու համար, որ խաչին
 առկը այնչափ արցունք կը թա-
 փէր: ՄՏ, Մարիամնայ մարտիրո-
 սացանձ աշուրները, զորք իմ ան-
 պարկեշտ աշուրներուս շահի գրեթէ,
 աւ զանանք քրիստոնէականն աւ-
 պաշխարութեանն արցունքովը լե-
 ջաւցէր:

2. Իրաւանքը Մարիամնայ ջառ-
 երբ ծովու կը նմանին. «Մեծ է
 իրբեւ զձով թեկուսն քո», արով-
 Տեանեւ իր աշուրներին զանն ար-

ցանքններս ծով մը կը վազէր :
 Արիչ կերպ ալ շէր կրնար ըլ-
 լալ, ինչու որ ինչպէս ազէկ կը
 խորհրդածէ երանելին Հուպեր-
 ափնու՝ Աստուած ազնեց ցաւակ-
 ցաւթեան մէջ՝ Մարիամայ ամենէն
 առաջինը ըլլալը, անոր համար
 պէտք էր որ ինքն ալ միշտ ըստ
 որդւոյն շարշարանացը արտաու-
 ակեց ըլլալու համար : Ընդհա-
 նար իրհեզեզը՝ որ բոլոր երկիրը
 ծածկեց, մինակ քառասուն որ
 տեւեց, բայց Մարիամայ արցուն-
 քին իրհեզեզը քառասուն տարի-
 նէ աւելի՛ պստնքն բոլոր իր կեան-
 քը քշեց : Ինքը պաշտօն առնն
 արիչ բան շէր ընէր՝ բայց եթէ
 գիշեր ցարեկ միշտ ըլլալ : «Նզնն
 ինն արտաուաք իմ ի կերակուր ի
 տակ եւ ի գիշերի,» ա միշտ
 կը ցոցունէր թէ ինքն է ան խոր-
 հրդաւոր լուսինը՝ որն որ բոս
 Յովելեայ մարգարէութեան ա-
 թիւնի պիտի դառնար, «Նշեցակն
 դարձցի ի խաւար եւ լուսին յա-
 թիւն,» : Եւ արտհնանեւ սարք Բար-

սեզին բաւժին պէս, ինչպէս որ
 լուսինը՝ գիշերի վայելչութիւնն ու
 մայր ջաղջ է, երկրի խնձուռու-
 թիւնն էր մասանկարարէ, ու արբող
 է ծովու, ասանկ այլ Արցան Մարիամ
 Տեառն մերոյ շարշարանաց մեծ
 գիշերը արիչ բան շարու, բայց
 էթէ իր արցունքներուն ջաղերը
 թափել, որոնք արաստուաց ծով
 մը կրնային ըլլալ: Ուստի էր հա-
 մարին՝ թէ միմանկ Գողգոթի այն
 վրայ Մարիամ լացած ըլլաց, ի-
 բնոյ կարծիքին հիմն գնելով սուրբ
 Ամբաստանին սա խոսքը. կը կար-
 գամ թէ կը կենար, այլ շեմ
 կարգար՝ թէ կու լար: Կարելի է
 թէ ստիկաց քիչ մը ժամանակուան
 համար իրաւ ըլլաց. բայց եւ ազելի
 համազուած եմ, թէ անունի սաս-
 անկ ջաւի մը մէջ ինտար որ Մարիամ
 խաչին տակը ունէր, ու այնչափ
 կակիծներու տակն արցունքը շի-
 կրնար արդեւ լաիլ, որն որ սրտի
 գիւրութիւնն կու տայ: Եւ սուրբ
 աւետարանիչներուն սա արցունք-
 ներու վրայ անկեղծին բանն մը

չգրեմանն պատճառն անէր՝ որ
բոս բաւականին մեկնելու կարող
չէին, կ'ըսէ սուրբ Բեռնարդինոս :
Ուստի սրբազան առեւտարանիչները
Տիրամօր ջառայք վրայ ուրիշ բան
չկրնալով ըսել, միայն մէկ խօս-
քով այնչափ ջառայ մեծութիւ-
նը կը յայտնեն, այսինչին ըսե-
լով, «Ասցր առ խաչին Յիսուսի
մայր նորա», : Ո՛հ, ինչպէս արգեղ
կրնամ մտածել առ բանս, ու ա-
չաւրներէս ջառակցու թեան առատ
արցունք չթափել :

3. Մարիամայ արցունքները ա-
նանկ եղան՝ որ երեսին վրայ ճամ-
բաներ բացին - ուստի եւ Յովսէն
այ աւելի Մարիամ կրնար ըսել.
«Կարչեցաւ փոք իմ ի լալոյ, եւ ի
վերայ արտեւանանց իմոց ստուերք
մահու», : Ան աստիճանի հասաւ՝
որ կարծեա թէ Մարիամայ բոլոր
ազնոջ արցունք դարձած էր :
Չարմանք չէ, կ'ըսէ երանելին Լու-
սերասինոս, թէ մայրենի ազնոջ
արցունքի փոխուած էր, երբս
որդւոյն մարմինը բոլոր արեան ար-

ցումը կը թափէր : Այնպէս կ'ե-
 բուար՝ թէ Մարիամնայ բոլոր սիր-
 ար մտ գարնան էր, որ ցաւերուն
 կրակին մօտ սիրոյ արցունքի կը լու-
 ծանէր : Այդու սիրտ իմ որպէս
 մտ հարեալ : Արուն վրայ կ'ը-
 աէ Հուկն : Մարիամ Քրիստոսի
 սիրտ կ'ըսուի, որովհետեւ մեծա-
 պէս սիրեց : Ինքը իր սիրոյն գորու-
 թեամբը ու ցաւերուն սասակու-
 թեանէն Քրիստոսի շարժարանայ
 կրակովը մտի պէս հարեցաւ, ու
 ըստ սրոյն թեանարդար՝ ներ-
 քուստ բոլորովն արցունքի լու-
 ծաւ : Գարնեալ նոյն սուրբը կը
 վկայէ, թէ Մարիամ Քրիստոսի
 գերեզմանին վրայ այնչափ լացաւ՝
 որ նոյն կարծր քարին վրայ ար-
 ցունքներուն նշանները թողուց :
 Բայց աննէն եւել սարսափ թե-
 րողը ան է՝ որ ինչպէս սուրբ Գեր-
 մանաս կը գրէ, սուրբ Կուսին բոլոր
 գլխոյն ու մարմնոյն արցունքի ցո-
 ղերը ազատելէն ետեւ, աշտինե-
 թէն նաեւ արեան արցունք թա-
 փեց : Ահ, սակից ալ աւելի ինչ

կրնայ լասիլ, ու սաստ նման ինչ
 մեծ ջառ կրնայ ըլլայ արդեօք։
 Ո՛վ քարայեւայ սիրտ իմ, թէ որ
 Մարիամայ ջերմ արցունքները
 Քրիստոսի գերեզմանին վրայ նշան-
 ներ թողուցին նէ, քարէ ալ կարծր
 սիրտի ըլլաւ գուն, երբոր կուսին
 նոյն արցունքները տեսնելով շեռ
 կակցնար, շեռ փղձկիր։

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄԻ

Ո՛վ վշտագին մայր իմ Մարի-
 ամ, թէ որ ուրիշ անգամ քեզ
 սղջունեցի Գարրիել Տրեշտակին
 Տես իբրեւ շարճար լցուած թա-
 գուհի մը. «Ողջոյն քեզ լի շար-
 ճար», հիմա կը վայլէ՛ որ սուրբ
 Բանագնեղարային Տես սղջունեմ.
 «Ողջոյն քեզ լի արտասուք»,
 Ո՛հ, ինչպէս ան գիտած աշարնե-
 րեզ կրցար այնչափ արցունքներ
 թափել, որ գետ մը նստել ծով
 մը ըլլալու բաւական էին։ Քեզ
 սասանկ լացերու ու արտակ թեան
 մէջ տեսնելով շեմ կրնար գիմա-

նայ, սիրտս կտայ կտայ կ'ըլայ
 քու անսխիթար կակիծներուդ ու
 հեկեկանայց համար: Ո՛հ, քիչ
 մը դադրե լալէն, թ'ոչ որ քեզի
 համար ես լամ, ինչու որ ես իմ
 մեղքերսխա քու սրգիդ վերստորե-
 չի ու խաշեցի: Այն ինձի, ինչ-
 շափ անգուստ ու ասերտախա դրա-
 նուեր եմ: Ո՛վ ջաւագին Մայր
 իմ, ահա երեսս գեարինը առջեւդ
 ինկեր՝ սարգ ըիւր անգամ կը
 պագնեմ: Ար խաւապանիմ իմ
 անտրէնս իմ ինձերս, ու քեզի եր-
 կու հարկս որ շնորհք կը ինձ դեմ,
 մէյ մը՝ իմ այնչափ մեղքերսս
 դեմ մինակ քու արցունքներդ
 սուր. մէյ մ'ալ իմ սիրտս կա-
 կրջուր, որ ես ալ քեզի հետ
 մեկտեղ լամ քու կակիծներուդ
 ջաւակցութեան ու իմ մեծ անեծ
 յանցանքներսս համար:

Արդ հիմա որ Մարիամ կը հեծե
 կոր վշտաց սակ.

Ո՛ իմ աչքեր, իրկեցէք՝ իրժե սիրոյ
 նշանակ՝

Իր ջաւերուծ մեծ ծագն՝ արցունք-
 ներս մէկ գեասկ:

անուանել զհնաւորականն աշխոյժ մը
 վառեցաւ՝ որ բոլոր առջի վախօր
 վարձատեց, ու թէ շնամեաց գործե-
 բուն զէ՛մ մեծ քաջալերութիւն
 ստանալով՝ զանանք զարկաւ ու
 ջիբուցան ըրաւ . անանկ որ ետքը
 ան պատերազմին գաշտը քանն
 հարգար զիակներուն վրայէն թա-
 գաւ որք իր յաղթ ահան կառքը քա-
 յեցաւ : Ան ասուն բարեպաշտ
 յաղթողն ու զեց՝ որ նայն փառաւ
 որ օրուան բովանդակ պատիւը
 զաւագին Մարիամու արուխ՝ ինտար
 որ կը վայելէր, վասն զի անոր ետէր
 իրոցերը թէ շնամեցին զէ՛մ ետէր
 կայծակներ եղան : Աստի յաղ-
 թ անակալ Փարիզ մտած օրը
 ձիով մայր եկեղեցին զնայ ու
 շորս կողմը պարտեցաւ : Երբոր
 իրոյն լաւեան խորանը հասաւ՝
 ձիւն վար իջաւ, զէ՛նքերը հանեց
 ու հան թաղուց մշանկնուս որ յի-
 շարակի ու խաչին սակը կեցող
 անկնտաւորը զաւագին կաւսին ըն-
 ձայն համար, որն որ իրեն այն մեծ
 յաղթութիւնը պարգեւեր էր :

ԻՈՐՀՐԴԵՍՈՒԹԻՒՆ ԵՆ.

Համերոտի ինչ Մարիամու սուրբ Ես-
 վակիմոս, սուրբ Աննայի ու սուրբ
 Եսփեսիոս մահուանը ստե՛նն.

1. Սուրբ Եսփակիմոս մահուանը,
2. Սուրբ Աննայի մահուանը,
3. Սուրբ Եսփեսիոս մահուանը ա-
 ստե՛նն :

1. ԻՐԱՆՅԸՆԵ շնորհաւոր աւելի
 մեծ ջառ մը ըլլալ քան զայն՝ զոր
 մարդ կ'իմանայ իր հօրը կամ մորը
 մահուան ժամանակը, ու սա ջառը
 աւելի մեծ կ'ըլլայ, թէ որ նայն
 հայրը կամ մայրը սա աչքինի ու բա-
 րերաբ ըլլայ: Ասոր համար խիստ
 եւելչք պէտք էր ըլլալ Մարիա-
 մոս կսկիծը իր սիրական հայրը
 սուրբ Եսփակիմոս կարամնչրնելուն,
 որ առ աչքինի, առ առած ազնախ
 ու ազնուական անձ մըն էր, ինչ-
 պէս կը գրեն սուրբ Եսհան Գա-
 մակնային ու սուրբ Գրիգոր. եւ
 սա բանս անկից ալ յայտնի կըր-
 նայ իմացուիլ՝ որ Մարիամոս պէս
 զառակ մը ունէր: Աւստի իրաւ-
 անքը կը գովէ սուրբ Պետրոս Գա-

միանեաւոր զանեկաց բաւլով. Ե-
 րեւելի ա պայծառ է հարցը ա
 հաւերուն անուամբը. սակայն ա-
 սանց համեմատութեան պայծա-
 սագոյն է իր զանկին ազնուակա-
 նութեամբը. որն որ թագաւո-
 րաց իսկ դուստր ա թագաւոր-
 ներուն թագաւորին մայրն է: Յո-
 վակիմ իր դուստրը սարք հա-
 հանգնեցով ա իր բարի օրինա-
 կոյն ա խրատներովը երեք սա-
 րի կրթեց, ա ան ընտրեալ շու-
 շանը Երուսաղեմաց սանարը ըն-
 ծացեց: Ասով իր վրաց ազէկ
 սառագուեցաւ. Յովակիմ անուան
 նշանակութիւնը, որ կը թարգ-
 մանի պատրաստութիւն Տեառն.
 Ինչու որ պէտք եղածին պէս պատ-
 րաստեց ա կրթեց իր զանակը՝
 Ասաւծոյ կենդանի սապանակը
 ա ճշմարիտ կոչը: Ասոր համար
 ալ իր մահը սառգիւ մեծ ջաւ
 սաւա Մարիամաց, որ եւ անե-
 նուն ջաւակցութեանը արժանի
 է: Բայց սա կարին մէջ զարմա-
 նալու ա հեռեւելու բանը Մա-

բիւանայ զար 26. զոր ի հարկե
 րնականարար պիտի ա՛նկնար,
 հասցա զաներս. մէջ իր մեծ համ-
 րերու թիւնք, որով բարբն աչ ար-
 գիւնաւոր ըրաւ: Սուրբ Եւփակիմ
 մեռաւ, ինչպէս կը գրէ Կեթմու-
 ճաւ, աթառնե տարուան հասա-
 կին, եւ ինտար որ առ հասարակ
 կը կարծուի՝ Յիսուսին ծնունդէն
 ետքը: Մեռնելու ժամանակը իր
 ըստէ ա՛նկն սուրբ Ազար, սուրբ
 Եւփակիմ աւ առաւած սցին մա-
 նակը. սուրբ Ազար անոր հիւան-
 դաթ եւանդ մեծ հազարադու թեւանք
 ծառայեց, որ բարի զակի մը
 պարտքը կատարելով իր հորը
 ետքի արհեստիւնը առնաւ: Ար
 կարծուի՝ որ սուրբ Եւփակիմ Ե-
 րուսաղէմ մեռած ա Կեթմուճա-
 նի պարակող իր յառակ զերեզ-
 մանին մէջ թաղուած ըլլաց: Յի-
 րաի Մարիամ անոր մահուան ա-
 անկը ըսցաւ ա շատ արցունքներ
 թափեց, ըսցց խիստ պարկեշտ
 կերպով՝ յայնմի զարցնելով ա-
 մենան իր կատարեալ համակեր-

պատիւիւնք ստատուած պիտի կամուց
 հետ: Ո՛վ Մարիամ, նրչափ օրփ-
 նակ պէտք է որ առնու՛մ քու ցաւ-
 երեզ՝ աշխարհ քիս նեղութիւննե-
 րուն ստանք իմ կիրքերս շափաւ-
 արեցաւ համար:

2. Ըստ հեղինակներ կը կար-
 ծեն՝ թէ սուրբ Աննա եօթանա-
 սուն ու ինք տարուան մեռած ըլ-
 լաց, մանակն Յիսուս Եղիպաս-
 ան Նազարէթ գառնայէն ետքը:
 Իր մահը Երուսաղէմ հանգիստած
 կը կարծուի, ուր Պենտեկոստէի
 ամսին համար գացած ըլլալով
 ծանր հիւանդութեան մը մէջ ին-
 կաւ ու վախճանեցաւ: Իր սուրբ
 աղջկանը Մարիամայ մեծ ցաւի
 պատճառ եղաւ սուրբ Աննային
 մահը, եւ նոր ատարակչի մը բա-
 ցաւ անոր՝ իր վեհանձնական ա-
 սարինս թիւնները յայտնելու:
 Արտհնետեւ խիտտ կը սիրէր իր
 մայրը, անոր մի միայն զուակը
 ըլլալով, որ երկար ամուսնէնեկ
 ետքը աղօթքով ու արցունքով ըն-
 դունած էր, եւ ուխտի խոստա-

զարձ էր տառապար Աստուծոյ ըն-
 ծայելու իր անդրանիկ զուակը .
 քննարկ ալ կատարեց : Արդ՝ ա-
 թափհետեւ սուրբ Աննային տառանկ
 սիրականն զուակն էր՝ ասկն կեր-
 պով անոր աղէկ՝ կը նայէր ու
 սրանն կը գողար . վրանն զի Մարիամ
 արդարաւ թեւանք, երախտադիտու-
 թեւանք ու յոժար կամայք պատին
 մէջ առանձինն ակր մը ունէր ա-
 նոր սրայ, ու ետքի հիւանդու-
 թեւանք ասունն աղախինէ մը առ-
 ելի աղէկ ծառայութիւն քրա-
 անոր . իրբն զուակ սիրով կը
 մխիթարէր զինքը ու անոր մա-
 հուան քրախնդները կը սրբէր, սր-
 պեա զի անոր արհեստ թիւնն ալ
 առնու : Ըստ հասարակ կարծեաց
 Յուլիոսի Չիին խաղաղութեանք
 առանդեց սուրբ Աննա իր հագին :
 Մարիամ զուեցաւ, լացաւ, սոյլ
 միանդամայն արհեստով զԱստուած
 յետհակալ եղաւ՝ որ իրեն անանկ
 արժանաւոր մայր մը տուած էր,
 ու հիմակ իր գերազոյն նախա-
 թեւանք թեւանք վախճանին համար

զարմեաց իրենն կ'անուս : Արդ
 Մարտիանայ գրաց ասանելի բարբի սրի-
 նակներս անանելոյս ինչպէս պէտք
 է որ իս բարեպէրեմ անարու-
 թեանն ասանես : Տնտեսանոց որ զիչ
 մը աշխատես թիւննեցոս ակջ աս-
 անուսն ապիւն կ'անայ իս շեմ համա-
 կերպեր, շուտ մը կը իս արթիմ,
 փաստհա թիւնն կը կարուսնայնեմ,
 ա փնտչեւ և թկնիցք զանոց աս կ'ը-
 նեմ :

3. Կանեւ սուրբ Եւսեբիոսի փայ ճա-
 հասն պատմաւորս պարտաւ որե-
 ցաւ Մարտիմ ակնակնեմ զանե-
 րոյս փրատման, իր ակնն ա հշտա-
 թիս սիրոյն համեմատ, որ անեք
 իր սուրբ փեւային փայ : Ինչու որ
 սուրբ Եւսեբիոս ակնն աս պրիմու-
 թիւննեցոս հայեցի մին էր, շատ
 ապրիներ իրենն հաւասարիմ ընկեր
 եղած էր. ա թե իր կեանքը եւ
 թե իր սրբւոյն կեանքը Հերոսիկե-
 սին անոց ակն սուրեն ազատեցոս
 համար Եզրիզանս ասրած, ա
 անկից ալ Կարգաթիւ թերած էր.
 անկից ի զատ Կանեւ իր ձեռայ

աշխատանքային իր հարսին ու զաւ-
 կին ապրուստը, հանգերնը եւ ու-
 բիշ ամէն պէտք եղած բաները
 հազարացած էր: Թէ որ Ահաւուս ու
 Մարիամ՝ սուրբ Եսթերիայ բոլոր
 կեանքին մէջ մեծ երախտագի-
 ստութիւն զոյգուցին, բնութեան
 վեր շնորհքներով զինքը զարգա-
 րելով, աւելի եւս անոր երջանիկ
 հաղեփարքութեան ու մահաւան
 ժամանակը իր հոգին ամէն եր-
 կնային որհարութիւններով լեցու-
 ցին: Իսկապէս զեղեցիկ կ'ըսէ սուրբ
 Բեանարդիւս Աննային, քաջա-
 լերութիւններ, մխիթարանքներ,
 ու երկնային բարեաց ակտիքներ
 բնագունեցաւ իր մահաւան տակեր
 Մարիամէն ու առաւած որդւոյն
 Ահաւակն: Երբ որ սուրբ Եսթերի
 մահացաւ հիւանդութեամբ ան-
 կողին ինկաւ՝ Մարիամ ու Ահաւուս
 անոր քաջ կեցան, սխան անոր
 ուժ ու քաջալերութիւն տալ ու
 անուշ խոսքերով զինքը մխիթա-
 րել. իրեն ամէն պէտք եղածը կը
 հազարցին, երեսին պաղ քրտինք-

ներք կը սրբեին, ու անձնելով
 անոր նաւազիրը ու անոյնիքը՝ շէին
 կրնար իրենց աշտըններուն արցուն-
 քը բռնել: Բնական սէրը սուրբ
 Յովակիմաց, կ'ըսէ Գերասն, պատ-
 ճառ եղաւ Յիսուսին լալաւ մեռ-
 նաց հօրը վրաց, ու Կուսին՝ իր
 սեւսին վրաց: Ի վախճանի իր մա-
 քութ հոգին հրեշտակներուն ձեռ-
 քը յանձնելէն ետքը իր մարմնի
 թաղեցին հուն՝ ուր որ սուրբ Յո-
 վակիմ ու սուրբ Աննա թաղան-
 էին, ինչպէս Կեղեւասինոս կը վկայէ:
 Բայց Մարիամ ինչ արդեւք բրաւ-
 քիչ մը ստան լացաւ իր քաղցը
 սիրոյն, բայց ետքը մտմտալով՝
 թէ արդարեւեքուն մահաւոր վրաց
 պէտք չէ լալ հարցաւ նախանձիկ՝
 որ հնեց զԱստուած, որ իր մեծա-
 գոյն փառաքը համար զանիկաց
 ստեղծեց ու հիմաց իրեն կանչեց:
 Մենք ալ հետեւելով Մարիա-
 մա՝ առանկ պէտք է ընենք մեր
 ծանօթները ու արդարեւեւները
 կորսունցրցած ստեղծիս՝ թէ որ
 բարի սպրած բլան:

ԱՂԵՐՍ ԱՌ ԿՈՅՄՆ

Աղէկ կ'իմանամ, իմ Մարի-
ամ, որ Աստուծոյ նախախնամաւ
թիւնը քեզ մեծամեծ արգիւնք-
ներու պատրաստած ըլլալով ու-
զեց զսեղ քու առաքինութիւն-
ներդ դժուարին աշխատանքներու
բովի մը մէջ. անոր համար ալ
քեզ անանկ բաներու մէջ ձգեց՝
որ աշխարհ քս ամենուն ընն հան-
դիպիր. այսինքն՝ ամեն սիրահան-
ներդ կարուստքներէ, այս է՝ քու
հայրդ, քու մայրդ ու քու փե-
ռայդ, ու նաեւ ետքը քու ամե-
նապիտեան արդիդ ալ: Բայց քու
հաստատութեամբդ յօժար կա-
մօք պաշտօն հարուածներու ու
պաշտօն զգալի դասնութիւննե-
րու ուզեցիր համբերել: Ես սրտիս
մեծ կակիծալք քեզի դուակից
կ'ըլլամ, սրտիդ զն հանձնական
քաջութեանը վրայ կը դարձանամ
ու մեծ օրինակ կ'առնու՛մ՝ աս-
տուածային կամայք դիտ ապա-
սան ընելու, առ ողորմելի աշխարհ-

քիս անկն ձախարդութիւններուն
 ԸՄ: Ո՛վ վշտազին Մայր, կ'ա-
 դաշեմք քու համբերութեամբդ
 իմ սկսար հազիս զօրացնիս, ու
 իս քեզի հաւատարիմ զարակի հա-
 մարի, թեպէտ եւ ես անարժան
 եմ, որպէս զի խնայհաթեմք
 համբերեմ առ երկրիս տխուր ա-
 զիւններուն:

Ըսէ թե՛ ի սո՛վ սիրս իմ, սիրս մըն
 ես դուն չե՛ նէ քար.
 Քար մըն ես դուն խառնարար եւ
 ամուրդի շարաշար,
 Թե՛ որ ցաւոց Մարտանոց կարե-
 կցութիւն չեա ի սար:

Պ Ը Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ճենափայտ հասարակագիտութիւնք անկու-
 սարք շատազին կուսին գիտելովք քաղա-
 քային կուսին ու ժամանակուն կ'ազատի:

Յամբն 1399 Ճենափայտ երեւե-
 լի հասարակագիտութեան ԸՄ
 սաստիկ ու արիւնացից քաղաքային
 կուսի մը կը բարբաբէր ու արդէն
 բոլոր քաղաքացւոց մեծահը զար-
 հաբելի կերպարանք մը ստանա-
 լով՝ շարունակ երկու կողմանց յա-

մասնաժխտեր ու թշնամաժխտեր
 աւելնալու վրայ էր, եւ առ շա-
 րեաց առջին առնելու ճար մը շէր
 դանտուեր : Ի վախճանի ակթերնին
 աւելի խելացիները մասնապիմ՝ որ
 արևնաւառքը զարագին Վուսին
 դիմէն, ու անկիջապէս հրաման
 հանելոցին՝ որ եկեղեցիները ու
 հրապարակական փողոցները ան-
 դադար թափօրներ ելլեն, ի պա-
 տիւ զարագին Մարիամու աշքի
 արցունքով սրտանոց «Պայր առ
 խաչին», երգեն : Եւ ահա հազիւ
 թէ Վուսին զարտուն ղերմուսն
 դաժխտեր սկսաւ, շատ մը քա-
 ղաքային խառնաժխտները սկսան
 դադրիչ ու քիչ ժամանակուսն
 ակջ բոլոր հասարակապետութեան
 սահմանը նորեն առջի խաղաղա-
 ժխտեր ծաղկելու երես բանեց :
 Նմանապէս 1532ին ճենափայի ակջ
 մահաբեր ժամտախառ մը ինկաւ,
 որ քաղաքացիներուն զարհուրելի
 շարք կ'ընէր, ու որ աւար վրայ կը
 սաստիկանար ու առաջ կ'երթար :
 Անոր համար գուքոր ու հասարա-

կապեաւ թեան ծերակոյտը որո-
 շեցին՝ որ զաւագին Մարիամու
 պաշարանու թեանը դիմեն: Առ-
 աի անոր հրաշար որ մէկ պատկերը՝
 որ իր ծառայից կարգին եկեղեցին
 կը կենար՝ առին թափարով պարս-
 ջազին, ա իսնարհարար երեսնին
 գետինը արջունքով անոր օգնու-
 թիւնը կը խնդրէին: Ասոր վրայ
 ժամատիտը դադրելով քաղա-
 քացւոյ մեծ աբախու թիւն ա
 զաւագին Մարիամայ մեծ փառք
 եղաւ: Անկից ետքը Հենտայի
 հասարակապեաւ թիւնը ի յիշա-
 աակ պնդաթի բարիքներուն՝ ին-
 նովիկենարա ժԱ. քահանայապե-
 աէն հրաման խնդրեց՝ ամենա-
 սարք կուսին զաւերուն անը
 հանդեսով կատարելա ծագիա-
 դարդի կիրակիէն առաջ եկող
 արքայ թիւնը: Կանու անոր սարք
 անուանը պատառոյն համար զանա-
 զան եղբայրութիւններ հաստա-
 սեցին, որոնք բախանդակ սարքոյն
 մէջ այլ եւ այլ աղօթքներով
 Տիրամայր կոչար կը պատուեն:

ԽՈՐՀՐԴՆԵՍԻԹԻՒՆ ԵՐ .

Մարիամայ եօթն ցաւոց անը .

1. Մարիամ ցաւերէն միսիթարու-
թիւն ,
2. Իսնարհուսի ենե մեծութիւն ,
3. Հախապիսի ենե փառք կըն-
գունի :

1. Օ՛ՆՐՄԵՆԱԼՈՒ բան մըն է՝
որ սուրբ եկեղեցիս կոչա Մարիա-
մայ ցաւերը անանկ մեծ հանգի-
սութեամբ կը ասնէ , որ որ աւ-
ելի կը զայլն , գառն ցաւակցա-
թեամբ անոր արտասուակից ը-
լալ : Ի վերայ այս ամենայնի
Մարիամայ ցաւերը այնքան որա-
խութիւններու ու այնքան փառ-
քերու հետ խառն են , որ ամէն
իրաւամիջ կրնայ ու պէտք է ա-
նանկ յիշատակը հանգիսիս կատա-
րել . ինչու որ ասով Կոյսը իր
ցաւերուն միսիթարութիւն կը
գանէ : Գարնեալ Մարիամ իր
ցաւերէն միսիթարութիւն կըն-
գունի առ պատճառաւ՝ որ զանոնք
Յիսուսին հետ ու Յիսուսին հա-
մար կրնայ . արդ՝ սիրողի մը անկից

ալ աւելի հաճոցական ըստ շեկր-
 նար ըլլալ՝ իր սիրականին հետ ու
 իր սիրականին համար սիրա կրել։
 Այսպէս Սաւուղ ու իր որդին
 Յովնաթան ինչպէս ասին աստին
 մեկտեղ սխալած էին, անանկ ալ
 ազնոյին նաեւ մեկտեղ մեռնիլ։
 «Չմեկնեալք ի կենդանութեան
 իւրեանց, եւ ալ մեկնեցան ի մա-
 հաւան իւրեանց»։ Սաւուղի, կ'ը-
 սե տարք Ոսկերեբան, մէկը ասանց
 մեկային երջանիկ չէր համարեր իր
 կեանքը, անոր համար իրարու սրայ
 ունեցած սերը իրենց միմեծ արա-
 կան ըստ մը կ'ընէր իրարու հետ
 մեռնիլ։ Ասանկ ալ Մարիամ իր
 սիրական որդւոյն հետ ու անոր
 համար սամֆաւելուն՝ կսկիծներէն
 մեծ քաղցրութիւն կ'իմանար։
 Գարձեալ Մարիամ իր որդւոյն
 շարշարանայք աստին Հրէից անի-
 թաւս թեանք ընաւ չէր նայեր,
 այլ աւելի երկնասոր Հոր բարձր
 կարգադրութիւնը կը գիտէր, ու
 ըստ կամայք զինքը կատարեալ
 համակերպեր էր մարդկային սրբ-

կաթե Եան համար, կ'ըսէ սարք
 Անասնիմաս. առք համար ալ նոյն
 ասեմը որ կը կրէր՝ միանգամայն
 եւ կը վայելէր: Եւ գարնեայ որ-
 դոյն շարշարանքներէն անհամար
 արգիւնքներ պիտի յառաջ գային,
 որոնք հոգիներու փրկութեան պի-
 տի նպաստէին, եւ ասիկայ զՄա-
 թիամ կ'ուրախացնէր: Աւտի
 պարան պատճառներով՝ կ'ըսէ
 մեծն Ալբերտ, զաւագինն Մա-
 թիամ մի եւ նոյն ասեմն մեծագոյն
 կակիժ ու մեծագոյն վայելմանը
 ունեցաւ: Ո՞վ Մարիամ, ինչպէս
 քաջասիրտ եւ գուն զաւերագ
 մէջ ու արչափ գարնանայի:

2. Մեծ զաւեր պատճառեցին
 Մարիամայ նաեւ խանարհիրը. ին-
 չու որ որդոյն բոլոր նախասինքը
 իր Մորն ալ նախասինք էին. ա-
 նար համար թէ որ Յիսուսին մեծ
 անպատուութիւն եղաւ խաշուի-
 լը, նաեւ մեծ անօթ էր Մարիա-
 մայ խաշուածի մը մայր բլայր-
 այն բոլոր Հրէից փրկչին գեմ
 քրած արհամարհութիւնը կուսին

ներկայացաւ թեւանք եղաւ, աւարի եւ
 զորդին անարդամ ու նախառաւած
 աստե՛ննին՝ սխանդամայն մայրն ալ
 կը թշնամանէին: Բայց ինտար
 որ ընդհանուր ջրհեղեղին աստե-
 նը որչափ որ ծագան աստափկ
 ալիքները կը շատնային, այնչափ
 ալ հոյեանն աստաքանը աւելի գեղ
 ի վեր կը բարձրանար, այսպէս նա-
 եւ խորհրդաւոր աստաքանը Մարթի-
 ա՛մ՝ որչափ որ մեծագոյն բարձրու-
 թի իւններ ունեցաւ, այնչափ ալ
 ցաւերաւ ալիքները՝ ու սիրար սե-
 բաւորելու գեղքերը կը շատնային
 ու զինքը կը խանարհեցնէին, բայց
 այն խանարհաւ թիւնը իրեն աւելի
 մեծնարու ու Աստուծոյ առջին
 բարձրանալու պատճառ կ'ըլլար:
 Գլխաւորաբար Մարթա՛մ այնչափ
 խանարհելաւի՛ պատիւ ունեցաւ
 մարդկային փրկագործութեան
 օգնելու, որովհետեւ ինքը իր Յի-
 սուսին հետ մէկտեղ մատապց կը-
 կնար որ Հօր մարդկային փրկու-
 թեան զոհը: Գարձեալ իր աս-
 տուածորդւոյն հետ սակն նախա-

արհիւրներն ընդ աւելելու խանութն
 լով՝ ընդ հանուր աշխարհքիս մայր
 քաղաքս պատիւը ընդ աւելցաւ . ա-
 ւանոր հանար ալ մանուարս տաւան-
 նաշնարհու թիւններ արուելցան ի-
 թեն : Մարդկային օրէնք կ'արդե-
 լեն կանանց՝ մէկը իրեն հոգեզա-
 ակ ընելը , ի բաց առեալ այն դի-
 պուածը՝ որ մայր մը թողաւ արին
 հանար պատերազմի մէջ իր զա-
 ակը կորսնցուցած քլայ : Արդ՝
 Մարիամ իր միածին որդին Գող-
 գոթ այն վրայ կորսանցքներով՝ առ-
 տուած այն արդարութեան հա-
 տուցում ընելուն հանար՝ ընդ աւե-
 ցաւ առ շնորհքը՝ որ բոլոր հա-
 առաջեալները իրեն արդեգի ընէ :
 Աւերջուպէս Մարիամ իր ցաւե-
 րը եւ նեղութիւնները խանութն
 թեամբ ընդ աւելելով՝ մարտիրոսնե-
 րութեամբ ընդ աւելի քաղաքս պատուոյն
 բարձրացաւ , որուն արժանի իսկ
 էր արիչ պատմաւաներու հանար
 ալ . մանն զի բոլոր մարտիրոսները
 իրենց սանձանքներուն գործ իջնե-
 րը աւելցան , սուրեր , սապարներ ,

եւ արիչ սասնոց նման սասնջանա-
 բաններ . բայց Մարիամայ մարտի-
 բասեփեան զարմիրը խաշեալ Աս-
 սուած մը եղաւ , կ'ըսէ Օգոստի-
 նոս Ա իտալեանս : Աւ անոր համար ,
 ինչպէս նոյն հեղինակը կը գրուցէ ,
 ինասոր որ արիչ մարտիրոսները կը
 նկարագրեն իրենց մահաւան նշաննե-
 բախ . սուրբ Պօղոսը՝ սրտ , սրբու-
 հի Կատարինէն՝ անասլ , սասնեկ
 ալ ամեն մէկը մասնաւոր սասնջա-
 նարանայ մը , այնպէս եւ մարտի-
 բաներուն թագուհին կը նկարագրի
 իր մարտիրոսեփեան նշանախո՝
 այսինքն մեռեալ Յիսուոսը զիրկը
 ունենալով : Ի՛նչ զարմանալի հա-
 կառակութիւն արհամարսեփեան
 ու պատուոյ է առ , նա Մարիամ ,
 յիշատի կը վայրէ՛ որ եւ թեզի սս
 կատարի մէջ ալ իմ զգած մանդը-
 ներս յայտնեմ . արդ հիմա սրբ-
 սանց թեզի կը ջառակցիմ՝ ու
 միանգամայն թեզ կը մեծացա-
 յանեմ ու կը փառասորեմ :

3. Մարիամ մեծապէս միշտ
 կրնց՝ չէ թէ մինակ ներքուստ իր

Հարցին խաչուերսով աւ ասանջուե-
 լով, հարպա նստել աքառաքին հա-
 կառակա թ ինէ, անունց՝ որսնք մի
 եւ նոյն ասանն զարգին ա զմայրը
 կը նեղէին ա կը հարածէին: Բայց
 ինչպէս որ անապատին մէջ քարը,
 որչափ որ Մարտի գաւազանով
 աւելի կը զարնուէր, այնչափ ալ
 աւելի հրաշարի ջուր կը բղխէր, ա-
 սանկ ալ Մարիամ՝ որչափ Հրէայ-
 ներէն է՝ անարգուէր, այնչափ աւ-
 ելի սխալով կը պատկուէր: Սուրբ
 Յովհաննէս իր Յայնմա թ եան
 գրքին մէջ կը գրէ թէ երկնից
 սրայ մեծ նշան մը երևեցաւ. «Այն
 մեծ երևեցաւ յերկինս,, աչա-
 ինքն՝ կին մը՝ որ է Մարիամ՝ ա-
 թուով, լուսնով աւ ասանջուերսով
 միանգամայն զարգարաւած: «Աին
 մի արկեալ զիւրեւ զարեգակն,
 եւ լուսինն ի ներքոյ ստից նորա, եւ
 ի վերայ գլխոյ նորա պատկ աւ-
 սեղաց երկասասանից,,: Արդ՝
 սեանեւք՝ թէ աւ լոյսերը ինասր
 մէկտեղ կը միարանին, ինչաւ որ
 երբոր արեւը կը ծագի՝ լուսինը

անշարժաց կ'ըլլայ շեքեւար, նմանա-
 պէս աստղներն ալ : Ի վերայ սար-
 ակներոյն, կ'ըսէ Ամեռեւոս, զա-
 ւագին Մարիամայ վրայ միայն ալ
 կ'երեւան մի եւ նոյն աստե՛ն զարեկն
 ու գիշերը, ծայրագոյն սրտքերու
 արեւը ու լուսնոյ ու աստղներու
 ոգւոր տիրութիւնը, արեւը վրան
 ձգած ու լուսինը ստուքներուն աս-
 կը ստած, այս է՝ շէ թէ մինակ
 ուրախութեան մէջ՝ մխիթարու-
 թիւն ունի. այլ եւ կակիծնե-
 րու առատութեանն աստե՛նը : Սառ-
 գիւ Մարիամ՝ ինչպէս որ խաչին
 նախաստանացը մասնակից էր, ա-
 նանկ ալ անոր սրտացը մասնա-
 կից եղաւ : Աւերջապէս Մարիամայ
 կրած ակնն հակառակութիւններն
 ու նախասինքները մեծագոյն
 սրտքերով պրակուեցան նախա-
 ինասմութեանն : Աշխարհքիս ա-
 մեն կողմը սրչափ հոյակապ առ-
 ճարներ, սրչափ խորաններ կան-
 գնեցան ի պատիւ զաւագին Մա-
 րիամու : Բայր աշխարհք անոր
 ասնախմբութիւնը մեծահանգէս

կը կատարեն. անոր սգաւոր հան-
գերձը մինչեւ հիմայ կուրծքերնուն
վրայ իրքեւ մեծ պատուոյ նշան մը
կը տանին քահանայարարաց, թա-
գաւորներ աւակն աստիճանի
մարդիկ: Սի Մարիամ, իբրև է-
որ քու ջաւերդ քնդի համար ծայ-
քագոյն երջանկութիւն եւ ուրա-
խութիւն եղան. անոր համար,
սի ջաւարին թագուհի իմ, մե-
զի ալ սպնէ՛ որ քու ջաւերդ ջեր-
մեռանդարար յարդելով, կարե-
նանք քու պաշտպանութիւնդ
ստանայ աւ քուկին միջնորդու-
թեամբդ աքքայութեան յախտե-
նականն վաւրին համարիլ. ամէն:

ԱՂԵՐՍ ԱՌԻ ԿՈՅՄՆ

Ար անանեմ, սի Մարիամ, քու
ջաւերդ յաղթանակած, քու կր-
կիծներդ օրհնութեամբ աւ փառ-
քով լեցուած. ուստի պէտք է որ
վրայ ունեցած գութա փոխեմ
աւ ջաւակցութեան անդ ուրա-
խանամ: Մեծ ապէս ինդակից եմ

քեզի՛ այնչափ կակիծներուդ փա-
 խարէն՝ Աստուծակ՝ ընդունած
 շնորհքներուդ համար: Իհար ա՛նու
 դամ՝ որհնեալ բլաց Աստուծոյ
 նախախնամութիւնը, որ Անձ
 շքով պատուեց քու տիւար մտա-
 ծութիւններդ. միշտ սրտիս մէջ
 բորբոքեալ փափաք մը կը զգամ
 քու ցաւերուդ ընկեր բլացու, որ-
 պէս զի ետքն ալ յախակեալիան
 երանութեան մէջ քեզի ընկերա-
 նամ: Ո՛վ սակեաասարք Մայր,
 դուն որ աշխարհքիս այնչափ բա-
 րիքներ բոխ երկրի վրայ Անձ սակե
 նեղութիւններու մէջ դանտած
 ստանդ՝ աւելի եւս հիմակ երկնայ-
 քն երջանեցութեան բարձրացած
 բլացովդ կրնաս նոյն բարեբարու-
 թիւնդ ստեղծել: Էրանց հետե
 ես մարդկային սղորակութեմէ,
 բայց քու դթութիւնդ մարդկան
 վրայէն շեռ վերցուցած: Չեւ կր-
 նար սեանեկ ցաւակցութիւն մը ու-
 նենալ՝ որ քեզ վշտացրնէ, բայց
 կրնաս ունենալ այն կարեկցու-
 թիւնը՝ որ քեզ մխիթարէ եւ

աբախացիներ : Այսու զգարձմանը
 եւ յուսով կը քաջալերիմ՝ քեզի
 ապաւինելու : ամէն :

Յառաջագոյն քու սրտից յազնա-
 նակեց տիրեց ցուն :

Հիմա անոր ով Մարիամ, տիրեցիր
 ցուն պաակաւ :

Որչափ որ ցաւ ունեցար՝ այնչափ
 պատիւդ աւելցաւ :

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Յ Ւ Ե

Անձաւ Յուրանէ Աւարից գրասէին աւար
 շարժուն ձէ՛ր պատիւ ամենատար ցաւ
 ազին կուսին մանաւար յարգութիւններ
 կ'ընէ :

Նարեգաչաւ Անձաւ Յուրանէ
 Աւարից գրասէին՝ բոլոր երբորդ
 կարգի ծառայից սուրբ Աստուա-
 ծածնի՝ բոլոր սարին ամենատար
 ցաւ ազին կուսին միշտ մանաւար
 թերմեւանդական կրիմ ախիւններ
 կ'ընէր : Այլ առանձին եղանակաւ
 սուրբ շարափը, աւարաւ սրբափ
 իրիկանը սաստաւած աչին պաշտան-
 ները շիննաղէն ետքը՝ ինքը բոլոր
 քարերով մկաւեղ երեք երեք՝
 փափարի կարգաւ բոկ սարով շար-

շարանաց գործիքները ձեռքեր-
 նին առած ու աւերք կուտին փա-
 րաքանութիւնը երգելով, կ'եր-
 թային սեռա շախաներով պա-
 ասած մութ անդ մը կը մտնէին,
 որ արտասուազին Մարիամաց
 ցառաց պատկերը գրուած էր: Հոն
 կը սկսէին ինչպէս գրուած էին՝ անունի
 ամէն քուրերը գեղանք ինչպէս նոյն
 պատկերին խնամարհարար յարգու-
 թիւն մտաւ զանել: Եւ ետքը
 փշեաց պատկով մը կը պատկէին
 աշուրներնէն սաստիկ արցունք
 թափելով: Անկից ետքը քուրերը
 երեք երեք կ'երթային կու գային
 կարգաւ՝ զինքը պղտնելու ու իր
 ցառերը մտածելու համար. ու ու-
 սանի մինչեւ յարութեան գիշերը
 կը շարունակէին: Ետքը ամէնը
 մէկանդ թափօրով ետք կը գա-
 նային երգելով. «Ուրախ լեր թա-
 գուհի երկնից, աչքու խաւ:»

Ո Ղ Ք

ՅԱԽԱԳԻՆ ՄԱՐԻԱՄԱՅ

ՅԻՍՈՒՍԻՆ ՄԵՌՆԵԼՈՒ ԱՏԵՆԸ

ԼՍՏՈՒԱԾ մը խաչուած երեք
բեւեռով .

Մարիամ ալ կեցած խաչափայ-
տին քով՝

Յաւոյ բոյն մ' եղած կ' սղաւթ ջաւ-
ադին .

Երկու թիբերովն՝ սառաւաղեալ ա-
դին՝

Նշման սիրոյ մը արեւածաղ-
կին՝

Ա' երթար ետեւէն իջեալ ա-
բեւին .

Ինչին ալ իջեալու իջեալու վե-
րայ՝

Խաչին փաթթուած ինք իրեն
կու գայ .

- Աղբացէք, կ'ըսէ, ձերք աւ լեռ-
 ներ,
 Աղբացէք լացէք գետեր, աղբիւր-
 ներ.
 Ա՛ կարծր քարեր, խիստ ապա-
 աւածներ
 Ինչո՞ւ շէք ՚ի լար ցուօք դառնա-
 բեր.
 Մեր տեսնուած է ասանկ տեսա-
 րան.
 Աստուած կը սկսնի, Տէրը բնա-
 թեան.
 Ա՛հ, գառն ողբերով լացէք յախ-
 տեան:
 Ահա արեւան սեւ շաքեր կու-
 գան.
 Օրը կը խոզէ սեւ գիշերն ար-
 գէն.
 Թանձրանաւած անոցեր երկինք կը
 ծածկեն.
 Թորոք բլնաթիւն սեւ աւ թուխ
 Հարցած
 Սուգ կ'առնու կ'աղբայ զԱստուած
 մը սկսած:
 Գուն կեանք թիւք արտօց եւ սիրտ
 թիւք կենաց,

Ասցի ինձ, ինչպիսիս անտիջ մ'ես
անամ :

Ո՞ր փառքն անձնուսն գլխուդ մա-
ղերուն,

Ո՞ր գնաց ճակատիդ նշոյր շա-
ղուն :

Ո՞ր են պատերուդ երկնային վար-
դերն :

Վարդեր շաշաններ թամներ են
թամներ :

Ո՞ր ծափ մտաւ աչքերուդ ա-
րեւն :

Ատաւամ թմ, Ատաւամ, այս-
պէս արդարեւ :

Գիտացդ գրախար շաւանդ գոցու-
եցաւ :

Չիս ոչ կը թողուն, անճարքն
ցաւ :

Ինչպիսիս փուշեր սիրտս կը խա-
ղեն,

Ո՞վ կրնայ պարսմել թմ ցաւերս
ամեն :

Ո՞ Յիսուս, Յիսուս, կեանք թմ
սիրելի,

Կեանքս մահերն ոչ գառն է ին-
ծի :

Ո՛հ, արդէն մահը, ա՛ն ա՛նգամ
զազանն՝

Արբանեակներսի՛ն հասեր է վա-
րան .

Վիշաւ եւ ա՛նձկութիւն յառաջ կը
զիսնն ,

Կը մեծնան կ'անին հեծութիւնքն
իրնն .

Էստուր կը պակտի, աչքերն կը
զոյսին ,

Երեւին կ'իջնայ ծածկոյթ մը գե-
ղին .

Գլուխը կը ծռէ կ'աւանդէ ա-
ղին .

Անշէն անապատ կը դառնայ սիրտ
իմ .

Սիրտ մը մայրենի կրնայ՝ զիսա-
նայ ,

Կեցիր, կը գոչեմ, կ'եցիր վայրիկ
մ'այ ,

Կեցիր, ո՛ր գանձ իմ, կ'եցիր անա-
չակ ,

Ջիւ ալ հետդ առ, արդեակ իմ,
արդեակ :

Ո՛հ, ալ չեմ լսուիր . Հայր, գանձ
զթա քեզ :

Աս հեղ երկինքը դարձեր է
պղնձ .

Կը մեռնի Յիսուս, կ'երթայ սիրե-
լիս ,

Խիստ ցաւերու մէջ կը թողաւ հաս-
ղիս :

Ո Ղ Ր

ՅԱՒԱԳԻՆ ՄԱՐԻԱՄԱՅ

ՅԻՍՈՒՄԻՆ ՄԱՀՈՒԸՆԷ ԵՏԵՒ

Լ՛սի Աստուած մը խաչին վերայ
Բացխառարած ոգին կաւ արայ,
Բայց աշխարհք բացած ասեմն,
Էարժ աւ խաւար երբ կը տիրեն,
Չարհաւրելի աւ ասկիայի
Երբոր ասանկ որ կը բացուի,
Կըս Մարիամայ ծոցին բանակն
Աս դառնաղին ողբերն կ'ելեն :

Մտախա մը մէջ անեզր անծայր
 Կը խոցեն զիս ջաւք անհամար .
 Տակք, տակք սիրտ մ'անասհանն .
 Արիչ բան մը չէ բարականն :

Ոչքակցէք ապառաւտ անօր ,
 Զոր Հրէայք ապախաւար
 Ըրին մայր մը ջաւոյ սխաւոյ .
 Այսպիսի մայր մ' սիլ է անասն .
 Ո՛հ, իմ որդին աբախախտեան
 Եզաւ որդի ըիւր աբախախտեան :
 Ա՛խ, որդեակ իմ , ինչպէս անանկմ
 Զարչարանքներդ բազմապէմ ,
 Աւ շնեանիմ որտիս ջաւեն ,
 Աւք ջաւք զքեզ կը մեռցնենն .
 Ո՛ անգուխտ բախտ՝ որ դեռ կ' ապրիմ ,
 Երբ կը մեռնի սիրելին իմ :

Ո՛ գիտի սուրբ եւ պատուականն ,
 Իմ քաղցր սէր , սիրակ պաշտպանն ,
 Ո՛ Աստուած իմ ,
 Ինչուն կ' ապրիմ .
 Երկինք անգուխտ .
 Տուր մահ մը շուտ ,
 Չէ նէ չեմ մայր եւ կամ չէ նէ՝
 Ցաւոյ մէջ սերս զիս խաբած է :

Ո՛րք, սուրբ վերք,
 Ո՛րչափ շատ էք,
 Հեղեղք արեան
 Չեզիլէ կ'ելլան՝
 Որ կիշտանան
 Անգութ դաժան
 Փարիսեցիք
 Եւ շար դպիրք :
 Այո՛, այո՛,
 Որդեանկ սիրոյ,

Պէտք էր դիակ մ'որ շունչ շունի՝
 Թափել արիւն մը կենդանի,
 Որպէս զի միշտ տեսնուի թէ
 Եր վիշտն աւ ցանն կենդանի է :

Ա՛հա գամեր գարհաբեղի,
 Որով սիրաս խոր կը խոցի :

Անպարոյն
 Սա սրուշերուն
 Ի նշոյհա նայի
 Աչք մայրենի,

Սիրար սուշ սուշ, ծակ ծակ շրջոյ
 Ու շխանչէ . Ո՛հ, փայ փնձ, փայ .
 Ո՛րք անգութ, անք անխնայ,
 Գունն եւ գահփնձն որդւոյն ահա :

Թէ եւ սրտիս եւ Աստուծոցս
Չհնարեմ, եւ իմ սիրոցս

Ար զանձնս իմ

Հաւատարիմ :

Արդ ի մ'անմահն՝ յնեաւաւ ահար,
Եւ մայր գժբախտ ի նշարեա հիմա՝
Երբոք յնեմիչ չե՛ նե՛ ներկեալ,
Ո՞ր կեանքոսիս կրնամ կենալ .
Ոչ սիրտս ունիմ եւ ոչ հոգի,
Ոչ կեանքս ունիմ, ոչ սիրելի .

Ո՞հ, բախտս անգաթ

Մահուանք մը զուտ

Ապրիչ մըն է,

Ուրիչ բան չէ :

Աստուաւորից աչքերուս հետ
Ազն աւանդք, լացեք յաւետ .
Եւ զար երկինք եւ անկք գիծ ան,
Տուք հեղեղներ յարդախաղաց .
Սուգ առ անբուռ սուրբ քաղաք
Գայե երեսոյ զարհարելով .
Ողբս անխարհն սուգով յնեմաւ,
Քաւ փրկիչդ ահար յնեաւա :

Լայկք զՍասնամ
 Մ'որ ծով փրայ
 Կրկն զնայ .
 Անձն էր ան ,
 Եզու ապխյն
 Աւար մահանն :

100 a

100 a

00 15180

2013

2001

« Ազգային գրադարան

NL0015180

